

**T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GENEL GAZETECİLİK ANABİLİM DALI**

FRANSA'DA BÖLGESEL - YEREL BASIN

DOKTORA TEZİ

54447

DANIŞMANI: PROF.DR. ATEŞ VURAN

**Hazırlayan
İbrahim Kamil KESELi**

1996

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

1

I. BÖLÜM

FRANSIZ BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASINI

I. FRANSA' DA BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASIN.....	3
1. Tarihçesi.....	3
a. İlk Dönemleri.....	3
aa. İlk Doğuşu.....	4
bb. İkinci Kez Doğuşu.....	7
2. Tarihsel Dönemleri.....	9
a. Tarihsel Dönemlere Genel Bir Bakış.....	9
aa. Birinci Evre: (1944 - 1952).....	11
bb. İkinci Evre: (1953 - 1970).....	15
cc. Üçüncü Evre: (1965 - 1968).....	22
b. Tarihsel Dönemler Bakımından Farklı Bir Değerlendirme.....	24
II. GÜNLÜK BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASIN.....	27
1. Fransız Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının Yapısına Genel Bir Bakış ...	27
a. Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının Fransız Basını İçindeki Konumu.....	27
2. Günlük Bölgesel - Yerel Gazetelerin Büyüklüklerine Göre Sınıflandırılması	28
a. Küçük Çaplı Gazeteler.....	30
b. Orta Çaplı Gazeteler.....	30
c. Normal Çaplı Gazeteler.....	30
d. Büyük Gazeteler.....	31
3. Fransız Basınında Etkin Olan Dev Gruplar.....	32
a. Havas Grubu.....	33
b. Maxwell Grubu.....	34
c. Hersant Grubu.....	36
d. Hachette Grubu.....	51
4. Fransız Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının Üç As Grubu.....	54
a. Ouest - France Grubu.....	54
b. Amaury Yayınları.....	56
c. La Voix du Nord Grubu.....	57
5. Fransız Basınında Etkin Ve Önemli Rol Oynayan, Büyük Aile Gruplarına Ait Gazeteler.....	60
a. La Montagne Gazetesi.....	61
b. La Dépêche du Midi Gazetesi.....	64
c. Le Midi Libre Gazetesi.....	65
d. "L'Est Républicain" Ve "Le Républicain Lorrain" Gazeteleri.....	68

6. Varlıklarını Sürdürmeyi Başarmış Bağımsız Gazeteler	71
a. La Nouvelle République du Centre-Ouest Gazetesi	72
b. Nice Matin Gazetesi	73
c. Le Télégramme Gazetesi	74
d. "L'Alsace", "La République du Centre" Ve "Le Bien Public" Gazeteleri	75
7. Benzeri Olmayan Farklı Bir Gazete Örneği: Sud Ouest Gazetesi	77
a. Gazetenin Geçirdiği Dönemler	78
aa. Birinci Dönem	78
bb. İkinci Dönem	78
cc. Üçüncü Dönem	78
dd. Son Dönem	79
ee. Yazımın Önem Kazandığı Dönem	88
b. Sud-Ouest Gazetesinin Grup Konumuna Geçışı	88
8. Büyük Günlük Bölgesel - Yerel Gazetelerin Fransız Bölgesel Basınına Katkıları	91
9. Fransız Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının Geçmişi İle Güncelliği Bakımından Karşılaştırılması	92
10. Fransız Yazılı Basınında Dağıtım Ve Bölgesel - Yerel Basınla İlişkiler	93
HAFTALIK BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASIN	94
1. Tanıtımı	94
a. Tarihçesi	95
b. Günümüzdeki Kimliği	96
c. Durumu	97
2. Bu Basına Yatırım Girişiminde Bulunan Basın Organları ya da Gruplar	98
3. Haftalık Bölgesel - Yerel Basın Örnekleri	99
a. "La Presse Dimanche" Gazetesi	99
b. "La Presse de la Manche" Gazetesi	100
I. FRANSIZ BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASININDA EK YAYINLAR	101
1. Ek Yayınlar	101
2. Ek Gazeteler	103
a. Le Journal des Enfants Gazetesi	103
b. Le Temps Libre Gazetesi	105
I. FRANSIZ BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASININDA TELEVİZYON EKLERİ	105
I. FRANSA' DA YEREL YAZILI BASINDA ÇALIŞANLARIN BÖLGESEL - YEREL BASIN İÇİNDEKİ DAĞILIM VE KONUMLARI	107
II. FRANSA' DA YEREL YAZILI BASINDA DAĞITIM	109
II. FRANSA' DA YEREL YAZILI BASINDA NAKLİYAT	112

II. BÖLÜM

FRANSA' DA BÖLGESEL - YEREL RADYOLAR

I. FRANSA' DA BÖLGESEL - YEREL RADYOLAR.....	115
1. Tarihçesi.....	115
2. Geçirdiği Yasal Dönemler	115
II. FRANSA' DA KORSAN RADYOLAR	132
1. Fransa' da Korsan Radyoların Doğuşu.....	132
2. Fransa' da Korsan Radyoların Çoğalması	132
3 Fransa' da Korsan Radyoların Yaygınlaşması	133
4 Fransa' da Özerk Radyoların Seslerini Duyurmaları	135
5 Sosyalist Partinin Uyanışı	135
I. ÖZEL YEREL RADYOLARIN RESMEN DOĞUŞU	136
1. Yeni Kurulan Federasyonlar.....	137
2. Radyoların Varlıklarını Kabul Ettirme Yolundaki Atakları	140
3. Paris'te Kurulan Birlikler	141
4. Yayın Yetkisi Verilen Radyo Birlikleri Dışında Kalan Radyoların Tepkileri	142
5. Yayın Yetkisi Alamayan Radyoların Yeniden Mücadele Başlatmaları	143
V. KORSAN RADYOLAR DÖNEMİNDEN ÖZEL YEREL RADYOLAR DÖNEMİNE GEÇİŞ	145
YEREL RADYO ÖRNEKLERİ.....	147
ÖZEL VE YEREL RADYOLAR AÇISINDAN BİR SINIFLANDIRMA MODELİ.....	148
1. Sosyal Bakımdan Mücadele Veren Radyolar	149
2. Politik Kavgaların Sözcülüğünü Yapan Radyolar.....	150
3. Yerel İfade Sözcüsü Radyolar	152
4. Yayınlarını Özel İzleyici Kitlelerine, Yani Belirli Hedef Kitlelere Ve Belirli ik Topluluklara Yöneltilmiş Olan Radyolar	154
5. Belirli Konularda Yayın Yapan Radyolar	154
PROFESYONEL VE AMATÖR RADYOLAR.....	155
I. RADYO ÖRNEKLERİ	156
a. Radio FMR.....	156
b. Radio Toxique.....	160
c. Radio Rencontre	164
d. Radio Grésivaudan	170
e. Radio Animation Pêche	174
f. Radio Gennevilliers.....	176
g. Radio Beure	180
h. Radio Silence	183

ÇEVRE RADYOLARI	184
KAMU HİZMETİ GÖREN RADYOLARDAN AYRILARAK ÖZERKLİK	
AZANMIŞ BULUNAN RADYOLAR	186
1. "FR3" "RADIO FRANCE" Rekabeti	186
2. "RADIO FRANCE" Olayı	187
FRANSA' DA BÖLGESEL - YEREL RADYOLARIN DONANIMLARI VE BU	
DONANIMLARA ÖZGÜ YASAL UYGULAMALAR	193
RADYO ÇALIŞANLARI İLE İLGİLİ YASAL UYGULAMALAR	193
BÖLGESEL - YEREL RADYOLARIN PROGRAMLARI İLE İLGİLİ	
YASAL TASARIM VE UYGULAMALAR	196
1. Fransa' da Serbest Radyoların İçerdikleri Programlar.....	196
2. Bölgesel - Yerel Yayıncılıkta Kurulan Reklam Birlikleri	198
a. FNRL Federasyonu	198
b. FNRLTL Federasyonu	198
c. ALO Federasyonu	198
d. SIRTİ Federasyonu.....	199
BÖLGESEL - YEREL RADYOLARIN FİNANSMAN KAYNAKLARI	199
1. Yasalarla Öngörülen Finansman Kaynakları.....	199
2. Reklam Dışındaki Finansman Kaynakları	200
3. Radyoların Otofinsanmanları.....	200
FRANSA' DA TARİHSEL SÜREÇTE YEREL BASIN - RADYO İLİŞKİLERİ	202
BASIN' DA HARCAMALAR	203
GÜNÜMÜZDE FRANSIZ BÖLGESEL GÜNLÜK BASINININ ÖZELLİKLERİ	204

III. BÖLÜM

BELEDİYE HABERCİLİĞİ

I. BELEDİYE HABERCİLİĞİ	206
1. Belediye Haberciliğinin Genel Tanımı	209
2. Tarihsel Gelişim	210
a. Birinci Dönem.....	210
b. İkinci Dönem.....	210
c. Üçüncü Dönem.....	211
d. Dördüncü Dönem.....	212
e. Beşinci Dönem.....	213
II. BELEDİYE HABERCİLİĞİNİ ETKİLEYEN OLANAKLAR	213
1. Mali Olanaklar	213
2. Teknik Olanaklar	214

BELEDİYE HABERCİLİĞİ KONUSUNDA ÜRETİLEN DESTEK	
ÇALIŞMALARIN ROLÜ	214
BELEDİYE HABERCİLİĞİNDE KULLANILAN ÇEŞİTLİ OLANAKLAR	218
YEREL BELEDİYE RADYOLARI	219
BELEDİYE HABERCİLİĞİNDE BAZI ODİOVİZÜEL DENEYİMLER.....	221
1. Video-Animasyon Languedoc	222

IV. BÖLÜM

TELEMATİK

TELEMATİK.....	225
1. Tanımı.....	225
a. Telematiğin Gereksinim Uyandıran Bir Medya Oluşunun Nedeni	225
2. Belediye Telematiği.....	227
3. Fransız Telematiği Ve Belediye Haberleri.....	229
4. Fransa' da Telematik Alanında Uygulanan Belediye Düzeyindeki Deneyimler	230
a. Orep	230
b. Claire-Télématique.....	231
c. Télagri 80	232

V. BÖLÜM

TELEVİZYON

FRANSA'DA YEREL TV'LER	234
a. Yerel Televizyonların Doğuşu	235
aa. Korsan TV' lerden Özel TV' lere.....	238
bb. Fransa' nın Kuzey ve Doğusundaki Televizyon Yayınları	240
YEREL TELEVİZYONLARIN GELİŞİM KOŞULLARI	242
1. Yerel Televizyonların Gelişimi.....	242
a. 1973-1982 Dönemi; Yargısal metin; Messmer planı ve Sonraki Dönemler.....	242
KABLO ŞEBEKELERİNE BAĞLI YEREL TELEVİZYONLAR	244
YEREL TELEVİZYONLARDA PROGRAM ÖRNEKLERİ.....	247
a. "8 Mont Blanc" TV' si.....	247
TLT Toulouse Yerel TV' si.....	249
"Paris Première" (PARIS I) TV' si.....	250
PROGRAMLARIN ÇEŞİTLİLİĞİ.....	251
FRANSA' DA YEREL ŞEBEKELER VE VİDEO-ANİMASYON	252
SONUÇ	254

GİRİŞ

"Fransa' da Bölgesel - Yerel Basın" adlı tezimizin konusunu ele alırken, bu konuyu seçme neden ve dayanağımızı, ülkemiz yerel basınına ve basın yaşamıyla ilgilenenlere örnek oluşturur düşüncesiyle, dünya basınında ilk sıralarda yer almamasına karşın belli bir çizgiye sahip olan, hatta geçirdiği krizlerle dolu dönemlere rağmen tekelleşmeyi kırarak özellikle yerelleşmeyi, sınırları içindeki en uzak bölgelere, en uç semtlere yayabilmeyi başaran Fransız Basınıni örnek olarak sergilemeyi önem ve ilginçlik açısından uygun bulduk.

Fransız basın dünyasında yaygınlaştırılan ve yerelleştirilen yazılı basını, radyo ve televizyon olaylarını kendi çapları içinde örneksemelerle inceleyip sunmaya çalışırken, yine basın alanında önemli rolü olan ve tezimizin ana temasını oluşturan medyaların kuvvetli ve zayıf yönlerini kaynaklarımıza dayanarak ayrıntılarıyla aktarmaya çalıştık ve istatistiksel verilerle kaynaklarımızda yer alan bilgilerin ışığında bir yörüngeye oturtmaya çalıştık.

Fransa'da Bölgesel - Yerel Basın olayının sonuçlarını kuramsal olmaktan çok uygulanım sonuçlarına göre, zamansal süreçlerde yaşanmış olgu ve bulguları sunarak ele aldığımız Fransa' da Bölgesel - Yerel Basın açısından ortaya çıkan sonuçları da saptayarak ülkeler adına diğer tüm alanlarda olduğu gibi basın dünyasında da yerelleşme olayının sağlanabilmesinin ülkelerin birlik ve bütünlük içinde haber ve iletişim sağlamalarına ve buna paralel olarak bireysel ve toplumsal bakımdan sorunlarını yaşayarak çözüme kavuşturabilme yetisi elde etmelerine, buna bağlı olarak konuşan ve çoğulcul toplumlar olarak evrenselleşmelerine ne gibi katkılarda bulunabileceğini bir kez daha soyut biçimde gözlemledik.

FRANSA' DA

BÖLGESEL -- YEREL

YAZILI BASIN

I. BÖLÜM

FRANSA' DA BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASIN

I. FRANSIZ BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASINININ TARİHÇESİ

1. TARİHSEL DÖNEMLERİ

"Fransa'da Bölgesel - Yerel Yazılı Basın" ı tarihsel gelişimi açısından ele aldığımızda farklı değerlendirmelerin ortaya çıktığını, tüm bu değerlendirmelerin ortak sonucuna göre belirli evrelerden geçmiş olduğunu gözlemledik. Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının geçirdiği evrelerin bu gözlemler doğrultusunda beş ana grupta toplanabileceğini, birinci dönemin yazılı yerel basının ilk ortaya çıktığı tarihten I. Dünya Savaşının yaşandığı günlere kadar geçen süreci, ikinci dönemin iki savaş arasındaki süreci, üçüncü dönemin II. Dünya Savaşının Fransa' yı ikiye böldüğü, yani işgal altındaki topraklarla, özgür topraklarda yaşam savaşı veren Fransa' nın Kurtuluş Dönemine imzasını atan "Direniş Dönemi" sürecini, dördüncü dönemin Kurtuluş Döneminden "Atılım Dönemi" olan 1950 - 1970 yılları arasındaki süreci ve son dönemin ise 1980 yılından günümüze kadar süregelen güncel yazılı basın dönemi sürecini kapsadığını söyleyebiliriz¹.

Tezimizin ilk bölümünde, yukarıda süre ve süreçlerinin ana hatlarını belirttiğimiz Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının durumunu ve geçirdiği dönemleri "Yazılı Basının Tarihçesi" başlığı altında ayrıntılı biçimde sergilemeye çalıştık.

a. Fransa' da Bölgesel - Yerel Yazılı Basının İlk Dönemleri

Günlük "Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basını" nın iki kez doğduğu söylenebilir. Bu doğuşların ilki, Fransız Edebiyat Tarihinde önemli bir isim olan ve Fransa' nın krallık döneminde Kültür ve Eğitim İşleri Bakanlığını yürüten ve

¹ Louis-Guy GAYAN, La Presse Quotidienne Régionale, Editions Milan-Midia, 1990, s.7.

bunun yanında rahiplik ünvanı da taşıyan Le Cardinal de Richelieu zamanında, diğeri ise Fransız eski cumhurbaşkanlarından ve II. Dünya Savaşının ünlü komutanlarından General Charles de Gaulle zamanında gerçekleşmiştir².

aa. Fransa' da Bölgesel - Yerel Yazılı Basının İlk Doğuşu

François Joseph Tremblay, döneminin kralı XIII. Louis'den, Marie de Médicis aracılığıyla, koruması altındaki Théophraste Renaudot adına doktorluk görevi elde etmiş, bundan çok kısa bir süre sonra, koruyucu ve tedavi edici tedbirlerle tıpla ilgili önerileri içeren bir sayfalık bir yazı metni çıkarmış, daha sonra mesleğine değin etkinlik ve deneyimleri de yazılarına ekleyip derleyerek 1631 yılında "La Gazette" adlı gazeteyi çıkarmıştır. Böylece yayınlanma sürecine giren ve temelinde hizmet sunma anlayışı bulunan bu ilk basın organında aktüaliteyle birlikte bekleme odaları ve muayene salonlarının atmosferlerine özgü yaşam tarzlarını içeren konular da dile getirilmiştir.

Basının bu ilk doğuşunun ardından, XVII. Yüzyılın başında kötü basımlı ve ikiye katlanarak satışa sunulan bir kağıt, az da olsa haber ve bilgi içerikli yazılara yer vermektedir.

Fransa' nın ilk ve haftalık gazetesi olan "La Gazette" in yaşama geçmesinden bir yüzyıl sonra, XIV. Louis zamanında, Marie de Medicis, XIII. Louis ve Cardinal Richelieu, gazete yayını alanındaki çalışmalara verdikleri destekle adlarını tarihe yazdırmışlar, daha sonra 1748 yılında, XV. Louis zamanında, daha çok kurumsal nitelikli küçük haberler içeren "Les Affiches de Lyon" basın sahnesinde ilk taşra yayını olarak yerini almıştır. Bu basının içinde haftalık basın da yer almaktadır³.

Biz bu basınla ilgili ayrıntılara, daha sonraki bölümlerde ele aldığımız Haftalık Yerel Basın Bölümünde değindik.

² Louis-Guy GAYAN, op.cit.,s.8.

³ Aynı, s.9.

"La Gazette" gazetesinden sonra, önce 1759 yılında "Les Affiches de Toulouse", daha sonra da "Les Affiches de Bordeaux" gazeteleri yayınlanmış, bölgesel yayının ilk çıktığı yer Toulouse şehri, ilk basıldığı tarih ise 1775 yılı olmuştur. O dönemlerde, ihtilâlin hemen öncesinde, Lyon ve Angers'de sınırlı bir basım alanının bulunduğu ve haber iletişiminin yavaş biçimde ve zorlukla sağlandığı kırsal Fransa yörelerindeki haber iletişimini, başkent Paris basınının etkisi altında yönlenen ve kısıtlı tiraja sahip olan bölgesel basın örneklerinin sağladıkları görülmektedir.

1870 yılında basında Emile de Girardin adlı gazetecinin görüşünden kaynaklanan ekonomi anlayışıyla çifte satış sistemine gidilmiş, Emile de Girardin gazetesini okuyucularına ve kendisine ilân veren müşterilere satmak gibi ikili bir ekonomik sisteme dayalı basın kuruluşu düzeninin temellerini atmıştır. Bu dönemde gazetelerin Paris'te yaklaşık 1 milyonluk, taşrada ise 300.000' lik bir dağıtım rakamı gerçekleştirdiklerini görmekteyiz. İstatistiksel verilere göre 300.000 rakamı zamanının bölge basını adına 179 şirkete iş hacmi oluşturacak düzeyde bir rakam olup günümüz için bile olağanüstü boyutlardadır. İstatistiklerin ortaya koyduğu gerçeğe göre, daha o zamanlarda, yakın çevreye değin bilgi ve haber arayışının belirli bir sürede dikkati çekecek ölçüde bir potansiyele ulaştığı görülmektedir. Kırsal yörelerde görülen çarpık ve düzensiz fikir ve haber alışverişi artık düzenli bir sistem içinde ve kamuya hizmet doğrultusunda ilk tohumlarını atmış bulunmaktadır. Basının bu gelişimi doğrultusunda basım tekniklerinde de gelişimler birbirini izlemiş, klasik basım biçimi sona ererek rotatif makinelerin basım tekniğine girdiği dönem başlamıştır. Nihayet Fransa' da "Basın Özgürlüğü" 1789 yılı tarihli "Fransız İnsan ve Yurttaşlık Hakları Bildirisi" nin 11 ci maddesinde yerini almıştır⁴.

"Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basın Yaşamı" na tarihsel süreçte bir değindirme yapan Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Öğretim Üyelerinden Doç.Dr. Yasemin Inceoğlu, Fransa' daki basın yayın yaşamına bir göz atıldığında, Fransa' nın ilk ve haftalık resmi gazetesi olan, 1631 yılı ocak ayı çıkışlı "La Gazette" gazetesinin 1762 yılında hükümetin resmi haber organı olarak "La Gazette de France" adı altında basılmasının

⁴ Louis-Guy GAYAN, op.cit.,s.8.

ardından, Fransa' da taşra basınının başlangıcının Lyon' da yayınlanan ve 1789 yılında Fransa' nın 30 kadar şehrinde boy gösteren gazetelerle gündeme geldiğini belirtmektedir⁵.

29 Temmuz 1881 yasası, önceden mevcut yetkilere ve basın özgürlüğüne değin denetimi kaldırmış, III. Cumhuriyet Döneminde Jules Ferry ilköğretimi kapsayan tasarımla çizilmeye başlanan okuma ve haber özgürlüğü yolunda atılan adımları onaylamıştır. Bu özgürlük anlayışına göre Fransa sınırları dahilinde yaşama hakkına sahip olan her bireyin, yaşadığı yer neresi olursa olsun, okuyup öğrenmek, çevre, yöre ya da ülkesinde cereyan eden olayları bilmek, yeryüzünde meydana gelen herhangi bir olayla ilgili habere ulaşmak hakkına, diğer bir deyişle haberleşme özgürlüğüne sahip olması gerektiği ilkesi benimsenmiştir. Bu ilkelerle birlikte rotatif basım makinelerinin de devreye girmesi gazetelerin basımını hızlandırmış, gazetenin ücreti zamanın para birimine göre uygun bir şekilde belirlendiği için Fransa' da habercilik çabucak yaygınlaşmaya başlamıştır.

1914 - 1918 Savaşı öncesinde Paris basını 80 gazeteyle 5,5 milyonluk bir tiraja sahipken, taşra basını 250 gazetesiyle, 4 milyondan fazla satış yaparak zenginliğini ve ayrıcalığını ortaya koymuştur. Savaş dönemlerinde habercilik daha değişik bir biçimde sergilenmiştir. Bakanlık, savaş cephelerinden gelen haberlere dayalı sürekli resmi telgraflar yayınlamış, Agen semtinde bulunan bir matbaa halka haber hizmeti sunmak amacıyla bu telgrafları vitrininde sergilemiştir. Sergileme sırasında bu küçük telgrafları okumak için oluşturulan kuyrukların ortaya koyduğu ilgiyi gören matbaa sahibi, telgraf haberlerini bir kağıt üzerine basıp bu haberlere kendisine Havas Ajansı tarafından iletilen haber bültenleriyle ölüm ilânı gibi ilânları da ekleyerek bu tek sayfalık gazete modelini zamanın parası ile birkaç sente satmayı amaçlamış, böylece "Le Petit Bleu d'Agen" gazetesi doğmuş, ardından da komşu ya da akrabaların doğum ya da ölüm ilânlarını izlemek üzere okunan diğer yeni gazetelerin sayısı artmaya başlamıştır. Barış günlerine kavuşulduğunda günlük yerel basın haberciliği daha da geliştirilmiş, kendisine sabahın erken saatlerinde günlük yaşama değin her türden beklentiye yanıt oluşturacak

⁵ Dr.Yasemin Inceoğlu, Fransa' da Basın Yayın Yaşamına Kısa Bir Bakış, Marmara' nın Sesi, Sayı 69, Makale, Mart 1991, s.10,

biçimde ve en azından Paris basınıyla eşit düzeyde ulusal ve uluslararası habercilik anlayışına uygun bir haber iletişimi niteliği kazandırılmıştır. Günlük yerel basının geçmişinde, Bordeaux' daki "La Petite Gironde" gazetesinin iki savaş arasındaki dönemde Pirene bölgesinde bulunan Loire yöresinde yayın yaptığını, yine bu gazetenin sahibi olan Chapon ailesinin Orléans' da bir gazete çıkardığını, büyük savaşı izleyen yıllarda bölgede önceden çıkan 250 yerel gazete sayısının 175' e düştüğünü, buna karşın taşra basınının da iyiden iyiye yerel bölgelere yayılmış olduğunu açıkça görmekteyiz. Fransa' da 220 gazetenin yayınlanmakta olduğu 1939 yılında Paris basını 5,5 milyonluk satış rakamıyla ve 31 gazetesiyle yoluna devam ederken, taşra basını 5 milyonluk satışıyla, Paris basınıyla başabaş rekabet etme durumuna gelmiştir ⁶.

bb. Fransa' da Bölgesel - Yerel Yazılı Basının İkinci Kez Doğuşu

İkinci Dünya Savaşı Fransa' yı ikiye bölmüş, serbest bölgelerde ve işgal bölgelerinde yeni bir Paris ve taşra basını modeli ortaya çıkmıştır. "La République", "La Liberté" ve "Le Republicain Libre" gazeteleri, yeniden kimliklerine kavuşan Fransız gazetelerinin çoğunu çatıları altında toplamış, serbest olarak yaşamlarını sürdürebilecek durumdaki gazetelerin bir kısmı ise kendi yoluna devam etmiş ya da kapanmıştır.

1945 yılında taşrada, Paris' teki günlük gazetelerin satışlarından yaklaşık 3 milyon daha fazla gazete satılarak satış rakamı 7,5 milyona ulaşmıştır. Paris basınının aksine taşra basınına yönelik bu ilginin özünde birçok faktör yatmaktadır. İşgal döneminin Fransa' daki rolü her bakımdan büyük olmuş, gazete yayınlarının da tüm alanlarda engellendiği, gazetelerin Staffel propagandasıyla yaşamlarına son vermek ya da yaşamlarını devam ettirmek gibi iki seçenekle karşı karşıya kaldıkları görülmüştür.

"Résistance" yani "Direniş" dönemi gazetelerinin basımları mahzenlerde sürdürülmeye çalışılırken, bu çevrelerde ayrıca bir propaganda basınının da oluşturulduğu görülmektedir. Böylece "Occupation" (İşgal Dönemi) nin Fransa' da, yerel kimlik ve dayanışma açısından kuvvetli bir basın örneği oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Libération döneminde ise basın dünyasında

⁶ Louis-Guy GAYAN, op.cit., s.8-9

oluşan büyük coşkunun yanında, bir kağıdın iki yüzüne iki farklı gazetenin adı yazılarak, eşine çok ender rastlanacak türden, bazen acemice ve tumturaklı ifâdelerle dolu bir yayın yapılması, o zaman için gündem konusu olmuştur. Böylece Fransa' da Bölgesel - Yerel basın alanında görülen belirli bir karışıklığa karşın bir tür basın baharı yaşanmış ve Fransız basınında 15 milyonluk tirajla yinelenmesi mümkün olmayan bir rekor elde edilmiştir. Bugün Fransa genelinde satılmakta olan yaklaşık 10 milyon gazetenin 7 milyon kadarı bölgesel, 3 milyon kadarı ise ulusal niteliktedir. "Libération" (Kurtuluş Dönemi) sonrasındaki dönem 9 milyonluk gazete satışıyla istisnai bir dönem olarak kabul edilmiştir. Sonuçta Fransız günlük bölgesel basını tiraj bakımından kırk yıllık bir süreçte 7 milyonluk tiraj rantıyla dorukta kalmasını bilmiştir.

Fransız basınının uzmanlarından Louis Guéry' nin belirttiğine göre, Fransa' da her 4 kişiye 1 gazeteden az okuma payı düşmekte ve bu gazete okuma oranı, Fransa' yı ileri ülkeler arasında 30 uncu sırada tutmaktadır; bu tabloya göre Fransa' da okuma düzeyi Japonya ve İzlanda' nın çok altında, Kuveyt' in okuma düzeyine dahi ulaşamayacak bir sırada bulunmaktadır. Böylelikle Fransa' da yazılı basın ikinci kez rahat nefes alacağı günlerin beklentisi içine girmiş bulunmaktadır. Bu düşüşün birçok nedeni vardır; bunlar arasında en geçerli olarak gazetelerdeki fiyat artışının enflasyonun önünden gitmesi ve dar gelirli insanları etkilemesi gösterilebilir.

Basın, sadece son birkaç yıl içinde pazarlamanın nimetlerinden faydalanarak bir basın pazarı ürünü olan gazetelere rakipleriyle rekabet gücü kazandırmış ve bunların girişimlerini destekleyerek kimlik ve geleneklerini kaybetmeden, yeni değişim ve oluşumlara ayak uydurmalarına olanak tanımıştır.

Sonuçta, Fransız günlük bölge basınında yer alan gazete sayısı Libération döneminin ardından 153 - 175 arasında değişmekteyken 1950' li yıllarda 126' ya, 1970' yılında 81' e düşmüş, günümüzde ise 68 dolaylarında seyretmektedir. 1980' li yıllarda günlük bölgesel basın olayı aile şirketi konumundaki işletmelere açıkken, 90' ılı yıllarda ana hatlarıyla yeni ve farklı bir menajerlik biçimiyle temsil edilen farklı bir bölgesel basın konumu kazanmıştır⁷.

⁷ Louis-Guy GAYAN, op.cit., s.10-11

2. FRANSA' DA BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASININ TARİHSEL DÖNEMLERİ

a. Fransa' da Bölgesel - Yerel Yazılı Basının Tarihsel Dönemlerine Genel Bir Bakış

Yazılı basının tarihçesine çok genel hatlarıyla göz atarken, yine aynı dönem ayırımları çerçevesinde biraz farklı bir yaklaşımla, bu dönemlerde yaşanan önemli olay ve gelişimleri aşağıdaki şekilde dile getirebiliriz:

Yerel gazetelerin açılıp kapanmaları ikinci savaşın ve Alman işgâlinin ardından Fransa' nın bölgesel serbestliğe kavuştuğu dönemlere denk gelmiş ve özgürlüğe kavuşan Fransız topraklarında basılan gazeteler arasında bir numaralı gazete olma yolunda farklı bir rekabet yaşanmıştır. Örneğin ilk sayısı 7 Temmuz 1944 tarihinde Cherbourg' da basılan "La Presse Cherbourgoise" gazetesıyla, ilk sayısı 9 Temmuz 1944 tarihinde Caen' de basılan "La Liberté de Normandie" gazeteleri arasında böyle bir rekabet söz konusu olmuştur.

"Ouest-France" gazetesi ilk baskısını 7 Ağustos' ta Rennes' de, "Le Provençal" gazetesi ise 23 Ağustos' da Marsilya' da gerçekleştirmiştir. Alsace bölgesi halkı ilk gazetelerine kavuşmak için 1944 yılının kasım, aralık aylarını beklemek durumunda kalmıştır. "Le Cahier Bleu" gazetesi ise yeni basın döneminde, Direniş döneminde alınan emir biçimindeki yaptırım kararlarını yayınlamıştır. Haber ve ilân niteliğindeki yazıları halka iletme çabasındaki birçok gazete bu süreçte kısa ömürlü bir yayın dönemine girmiş, sonra da yerini daha politik amaçlı yayın yapan gazetelere bırakmıştır. 6 aylık yayın sürecinde Arrhes Belediyesinin hizmetine verilen ve daha sonra "Le Libre Artois" adını alan "La Liberté du Pas-de-Calais" gazetesi bu duruma iyi bir örnek oluşturmaktadır.

Brive' de, halkı habersel konularda bilgilendirmek amacıyla iki sayı çıkaran "La Liberté" gazetesi daha sonra yerini "Brive Informations" gazetesine, 5 gün süreyle çıkan "Le Lyon Libéré" gazetesi ile St. Etienne ve Montpellier şehirlerinde 14 sayılık yayın yapan "La République" ve 4 sayılık yayın yapan "L'information du Languedoc" gazeteleri de yerlerini diğer yayın izni

alan gazetelere bırakmışlardır. Bunlarla birlikte, Fransa' daki tarihsel direniş hareketiyle hiçbir ilgisi ve herhangi bir siyasal eğilimi bulunmayan gazeteler bile yayın izni alabilmişlerdir. "Libération" (Kurtuluş) döneminden sonraki süreçte Habercilik Bakanı Pierre Henri Teitgen, 1945 yılında yapılan bir meclis toplantısında, bölge ve yörelerin çoğunda kapatılan gazetelerin yerine gizli hiçbir gazetenin açılmadığını belirtmiş ve böylece gizli yayıncılıkta yer almayan her gazeteye basılma hakkı verildiğini ve bu süreçte çok sayıda yeni gazetenin basıldığını açıklamıştır.

Fransız bölge basını 1939 yılında Paris basınına eşit biçimde 6 milyonluk bir tiraj yakalamıştır. 1945 yılından itibaren ise bu basına karşı bir üstünlük elde etmiş ve bu üstünlüğü bir daha kaybetmeyecek biçimde korumasını bilmiştir. "France Soir" adlı Paris gazetesinin 1976 yılından o tarihe kadar sürdürdüğü üstünlüğü nihayet Fransa' nın en fazla satış yapan lider gazetesi durumundaki bölgesel gazete "Ouest-France" ele geçirmiştir⁸.

Taşra basınının işgal dönemi sırasında Güney Fransa' da yayınlanmayan Paris basınından koptuğunu ve potansiyel okuyucusu olan bir haber basını olmaktan çok bir propaganda basını durumuna geldiğini görmüştük; yine buna bağlı olarak Fransız yerel basını okurları kendi yerel ya da bölgesel günlük yaşamlarıyla ilgili haber ve bilgi iletişimini yerel gazetelerden sağlamaktaydı. Tüm bu faktörlere "Libération" (Kurtuluş) döneminden günümüze kadar süregelen ve aşağıda belirtilen diğer faktörler de eklenince, Fransız basınının tarihsel gelişimi içinde yerel basının önem ve yerini daha saptayabilmek daha da kolaylaşmaktadır.

1991 yılında halen yaşamakta olan gazeteler arasında, Dijon' da "Le Bien Public", Chalon- Sur-Saône' da "Le Courrier Saône-les-Loire", Strasbourg' da "Les Dernières Nouvelles d'Alsace", Nancy' de "L'Ouest Républicain" gazeteleri bulunmaktadır. Metz şehrinde önceden işgal baskısı altında gazetecilik kimliğini kaybederek yayınlarını durduran varlıkları kaybolmuş bu gazeteler yeniden çıkmaya devam etmişlerdir. İşgal döneminde Fransa' yı özgürlüğüne kavuşturmak amacıyla kurulmuş olan kurtuluş komiteleri yeni gazetelerin başına gerçek direnişçi gazetecileri getirmiş, böylece kapanan eski

⁸ Yves Guillauma, La Presse en France, ed. la Decouverte, 1987, s. 46-47

gazetelerin yerine direniş dönemine ait yeni birçok yerel gazete bölgesel basın sahnesinde yerlerini almışlardır. Bu olayla birlikte eski gazetelere yöneltilmekte olan tüm şikâyetlerden arınmış yeni bir basın ortaya çıkmış, dolayısıyla Fransız halkı düşüncelerin çelişkisiz ve baskısız yazılabildiği, özgür ifade hakkını kullanabilen gazeteleri alıp okuyabilme olanağına kavuşmuş, son dönemlerinde ise yeni teknik ve gelişimlerden net biçimde faydalanma olanağı dahi bulmuştur.

Eski Audot sistemiyle basın ajansları tarafından gönderilen ulusal ya da uluslararası haberleri Paris gazetelerinden oldukça geç elde edebilen taşra gazeteleri de daha sonra "Finistère" ya da "Pyrénées Orientales" gazetelerinin uyguladığı modeli benimseyerek durumlarını sağlamlaştırmışlardır.

Taşra basınının olağanüstü çıkış yapmış olması yalnızca bu nedenlere dayanmamaktadır. Bunların dışında ilk akla gelen etkenlerden bir tanesi de Fransa' nın işgal döneminde bir sınır çizgisiyle iki bölgeye ayrılmış olmasıdır. Fransa' nın kuzeyindeki Pas-de-Calais ve Alsace bölgelerine bağlı illerle, yani ancak ilçe ve küçük şehir gibi herkesin birbirini çok iyi tanıdığı yerlerle, bu birleştirici ve bütünleştirici rolün sahnelendiği yörelerde özgürlükçü basın işlevi yerine getirilmiş olmaktadır. İşte bu gereksinimi karşılamak üzere ileride de değineceğimiz gibi, yerel gazeteler yerel yayımlarını çoğaltmışlardır.

Fransız bölgesel basın tarihinin menşeinden başlayarak ele aldığımız doğuş bölümünün ardından aşağıdaki evreleri sıralayabiliriz⁹ :

aa. Birinci Evre: (1944 - 1952)

Biz bu evreler arasındaki ilk evreyi "Kurtuluş Dönemi" başlığı altında sunmaya çalışacağız. İşgal Döneminde Paris' te diğer tüm gazeteler gibi yerel gazetelerin basımı da yasaklanmıştır. Nitekim bu dönem gazetelerin yaşam savaşı verdikleri bir dönemdir. Savaş öncesine ait 21 gazetenin orta ve büyük boyutlardaki şehirlerde yayın yetkileri artarken, "Sud-Ouest" gazetesinin müdürü Jacques Lemoine' ın Kasım 1944 tarihli yazısında da belirttiği gibi, Bordeaux şehrinin kurtuluş döneminde, dönemin generali Charles de Gaulle kendisinden eski "France de Bordeaux" adlı gazetenin basıldığı bölgelerde "Combat" (Savaş) adlı gazetenin çıkartılmasını ve "La Petite Gironde" adlı

⁹ Yves Guillauma, op.cit., 1987, s. 46-47

gazetenin yerine aynı matbaada, Jacques Lemoine' in "Sud-Ouest" adını verdiği yeni bir gazetenin yayınlanmasını istemiş ve bu da gerçekleşmiştir. Yine II. Dünya Savaşı sırasında Kurtuluş Komitesinin istemi üzerine, eski "France" gazetesinin kurucusu ve yönetiminde çalışan arkadaşlarının oluşturduğu direniş grubu "le Combat" gazetesinin yayınlandığı matbaada "La République du Sud-Ouest" adlı üçüncü bir gazete yayınlamıştır. "Le Témoignage Chrétien" gazetesi de eski "La Liberté" gazetesinin matbaasında "Le Courrier Français" başlığı altında gizli olarak basılmıştır. Böylece Alger Circulaire' in firmalarla ilgili almanağında da belirtildiği gibi, eski gazete okurlarına "Combat" gazetesinin dışında, okumaya alıştıkları tarzda ve bağlamda yayın yapan bu 4 gazete de sunulmuş, böylelikle Fransız basın dünyasına bu gazeteler de kazandırılmışlardır. Fakat bu olay 12 - 15 gün kadar sürmüş, o sıralarda Dordogne, Paris ya da diğer yörelerden gelen yeni gazeteciler üç yeni yayın organını daha piyasaya sürmüşlerdir. Bunlardan bir tanesi kurtuluş döneminin kahramanları "Fransız Corasileri", bir diğeri "Le Front National" yani "Ulusal Cephe" ve üçüncüsü de "Komünist Parti" adına yayınlanan organlardır.

Diğer bölgelerde de, en azından bir gazete oluşturabilmek amacıyla yoğun çalışmalar başlatılmış, böylece La Somme bölgesi içinde iki gazete, "L'Echo de La Somme" ve "Picardie Nouvelle" gazeteleri basım izni elde etmişlerdir. 12 Ekim 1944 tarihinde, Direniş Dönemi hareketlerinin temsilcilerinden altı kişi, hükümet temsilcilerinin çevresinde toplanarak bu iki gazeteyi "Le Courrier Picard" başlığı altında birleştirip yayınlamaya karar vermişler ve bu gazete basın alanında diğer basın kuruluşları arasında bir İşçi Kooperatif Kurumu tarafından yayınlanan ilk gazete olma özelliğini de kazanmıştır. Direniş Dönemindeki bu uyum, "Réunion de Reims" adlı gazetenin 29 Ekim 1935 tarihinde Philippe Hersant tarafından alınışına kadar geçen süreçte, gazetenin yönetim ve işletme kurulunun direniş hareketlerinin politik ve sendikal alanlarda hız kazandığı bir harekettir ki, savaş sonrasındaki basın dünyasında böyle bir örneğe bir daha rastlanmamıştır. Yine Charleville'deki "L'Ardenne Nouvelle" gazetesi bünyesinde görülen, çoğunluğun etkisiyle yürütülen birliktelik örneği de rastlanması güç ender olaylardandır.

Bir süre sonra bazı bölgelerde uyumsuzluklar başgöstermeye başlamış, birkaç haftalık birliktelikler sonucu ortaya çıkan her bir politik akım, kendi

gazetesini çıkarma yoluna gitmiştir. Böylece 5 Eylül 1944 tarihinde Troyes' de Bölgesel Kurtuluş Komitesinin organı "L'Aube Libre" gazetesi oluşmuştur. Son sayısını 1 Eylül 1945 tarihinde yayınlayan bu gazetenin yerine 4 Eylül 1946' da komünist partinin organı "La Dépêche de L'Aube", sosyal demokratların yayın organı "Libération-Champagne" ve ılımlı cumhuriyetçilerinin organı "L'Est-Eclair" adlı 3 gazete çıkarılmıştır. Toulon bölgesinde, Ulusal Kurtuluş Komitesinin organı olan "La Liberté du Var" gazetesi Mayıs 1946 tarihinde yerini komünist eğilimli günlük gazete "Le Petit Valois" ile sosyalist eğilimli "La République" gazetelerine bırakmıştır. Aynı şekilde Direniş Dönemi Hareketleri Komitesi tarafından yayınlanan Bölgesel Kurtuluş Komitesinin organı "L'Appel de La Haute Loire" gazetesi, 4 aylık bir dönemin ardından yerini "L'Eveil de La Haute-Loire", "La Voix Républicaine de La Haute-Loire" ve "Le Soir" gazetelerine bırakmıştır.

Grenoble' da basılan komünist eğilimli "Le Travailleur Alpin" ve "Le Réveil" gazeteleriyle ilk sayısındaki alt başlığında Ulusal Cephe ve Ulusal Kurtuluş Hareketi Komitesinin ortak organı olduğunu belirten "Les Allobroges" adlı 3 gazete de bu dönemde yayın yetkisi elde etmişlerdir. Fakat ilk haftalarda görülen birliktelik kısa sürede gerilimlerle yıpranmaya başlamış ve bir yıllık beraberlikten sonra bu iki karşıt taraflı, yani sol ve sağ eğimli basın grubu, kopma noktasına gelmiştir.

Siyasal yetkililerin komünist basının gittikçe artan etkisini dengelemek kaygısıyla 19 Ekim 1944 tarihinde bir günlük gazete çıkması kararı almaları üzerine "Les Allobroges" ve "Le Dauphiné Libéré" gazeteleri 15 Ocak - 31 Ağustos 1945 tarihleri arasındaki 8 aylık sürede yörede birlikte günlük bir gazete çıkarmışlardır. Tüm bu girişimlere rağmen gerilimler yine de azalmamış, nihayet 7 Eylül 1945 tarihinde her bir gazete ayrı olarak basılma kararı almış ve böylelikle beraberlik sona ermiştir.

Teorik olarak okuyucu kitlelerini eşit biçimde paylaştıkları söylenen gazeteler, rekabet sonucu, önemli gazetelerin tesisleriyle kapanmaya yüz tutan gazetelerin tesislerine derhal yatırım yapmışlar, hem de okurlarını kaybetmemek amacıyla basımı yasaklanan gazetelerin çizgilerinde hafif değişiklikler yapmak suretiyle ellerindeki tüm kozları oynamışlardır. Bu girişimler sonucu Rennes yöresinde "Ouest-Eclair" gazetesi "Ouest-France"

gazetesinin yerini almış, Marsilya' da da "Le Petit Provençal" ve "Le Petit Marseillais" gazetelerinin yerine "Le Provençal" ve "La Marseillaise" gazeteleri basılmıştır.

Bu konudaki diğer bir uygulama ise gazetelerin, potansiyel okurlarının izlemeye alıştıkları politik çizginin dışına çıkmamak amacıyla, kendi politik çizgilerini tek bir siyasal partiye endekslememe yolunda gösterdikleri gayretlerdir. Gazetelerin başlıkları altındaki altyazılar bu bakımdan gözlemlemeye değer bir noktadır. Bazı gazeteler, örneğin 1 Mart 1946 - 18 Haziran 1956 tarihleri arasında basılan "Les Allobroges" gazetesi, alt başlığında "Alp' lerin Gazetesi" ibaresini kullanmış, yine Rhône vadisinin büyük gazetesi "La Vallée du Rhône" yayınlarında siyasal içerikli olaylar ve yazılar yerine yayın bölgelerine değin haberlere yer vererek yaşamlarını sürdürmeyi yeğlemişlerdir. Bazı gazeteler de eğilimlerini gizleyerek amaçlarını daha tarafsız biçimde, örneğin "günlük siyasal gazete" yerine "günlük haber gazetesi" türünden sloganlarla dile getirmişlerdir. Bunların yanında, politik yandaşlıklarını çok açık ve kuvvetli biçimde vurgulayarak ortaya koyan gazeteler ise çok çabuk kapanıp yok olmuşlardır. Bu dönemlerde, özellikle siyaset alanında etkili olan 3 siyasal partinin desteklediği birçok gazete yayınlarına çok kısa sürede son vermek zorunda kalmıştır.

1950' li yıllara doğru sakin bir ortam oluşmuş ve piyasada daha sonra durumlarını sağlamlaştırma girişiminde bulunan sadece bir, iki gazete kalmıştır.

Yaşanan rekabet sonucu bazı gazeteler daha kuvvetli olan gazeteler tarafından satın alınmış, bazıları ise değişik süreçlerdeki belirli durum ve koşullar sonucu oluşan belli durum ve koşullara bağlı olarak yaşamlarını geçici biçimde sürdürebilmişlerdir. Örneğin, Nice şehrinde basılan günlük sosyalist eğilimli "L'Espoir" gazetesi 1949 yılında Nice Matin' in denetimi altına girmiş ve en son akşam baskısını 30 Aralık 1972 tarihinde gerçekleştirebilmiştir. Buna karşın, "La Marseillaise du Berry" gazetesi 21 Eylül 1950 tarihinden itibaren günlük komünist gazetesi "L'Echo du Centre" in L' Indre yöresindeki yayımı olarak çıkmıştır. Grenoble' da 1951 yılının haziran ayında "Le Dauphiné Libéré" tarafından alınan "Le Réveil gazetesi" ise 29 Şubat 1952' de yayınına son vermiştir¹⁰.

¹⁰ Y. Guillauma, op.cit., s.48-51

bb. İkinci Evre (1953 - 1970)

20 yıllık bu evrede siyasi partilerle birlikte ortaya çıkan ve o zamana dek en güçlü gazetelere karşı direnç gösterebilen gazetelerin çoğu kapanmıştır. Bu gazeteler arasında komünist parti adına 8, MRP partisi adına 3 ve sosyalist parti adına da 4 gazete bulunmaktadır. Bu süre içinde taşra basınının gelişimindeki en büyük özellik, kendini çok çeşitli biçim ve görünümle ortaya koymuş olmasıdır. Buna neden olarak gazeteler arasında yapılan anlaşmalar sayesinde oluşan büyük tekellerin süreci gösterilebilir. Üretim araçlarının ve aynı bölgeye ait gazetelerin zincirleme konsantrasyonu, yayın anlaşmaları, reklam kupajları yine bu dönemin özelliklerindendir.

1963 yılından itibaren, "Le Progrès" ve "Le Dauphiné Libéré" gazeteleri, rakiplerini geride bırakmak üzere atağa kalkmışlardır.

Sosyalist eğilimli "La Tribune" gazetesi ilk sayısını 31 Ağustos 1950' de yayınlamaya başlarken, Kurtuluş Döneminden itibaren yayınlanmakta olan "Le Dépêche Démocratique" ve "L'Espoir" gazeteleri birçok bölgede süratle yayılım göstererek güçsüz gazeteleri de bünyelerine katmayı başarmışlardır. Fakat 1949 yılından itibaren başgösteren güçlükler sonucu 1951 yılının ağustos ayında bu 3 gazete önce Sınırlı Sorumlu bir şirketin bünyesinde, 1952 yılından itibaren de anonim bir şirket olan "La Société de Gestion, d'Édition Et de Publicité" (SOGEP) adlı işletme, yayım ve reklamcılık şirketinin bünyesinde toplanmışlardır.

Bünyesinde, her bir günlük gazetenin kendine özgü yönlenim ve özelliklerini sürdürebildiği bu beraberlik 4 alanda gelişme göstermiştir. Kompozisyon ve basım malzemelerinin tümüyle yerel haberciliğin, yayımın ve reklamların birlikte yer aldığı alanların "La Tribune" ve "La Dépêche" gazeteleri tarafından seçildiği, fakat "Le Progrès" gazetesinin müdürü Emile Brémond'un da açıkça belirttiği gibi, rekabet yolundaki bu ilk zirvesel birliktelik 25 Eylül 1963 tarihinde Emile Brémond ve Louis Richerot arasında gerçekleşip sonuçsuz kalmıştır. Buna karşın Grenoble bölgesinin bu günlük gazetesi, Saône-Et-Loire bölgesinde bir yayın organı çıkararak Lyon şehrinde çıkan "L'Echo-La-Liberté" gazetesi ile bir reklam anlaşması yapmış ve "La Dépêche" i ele geçirmeden önce, La Saône bölgesinde üç yayın gerçekleştirmiştir. Bu yayınlardan iki tanesi aralarında, 27 Eylül 1966 tarihinde vardıkları bir anlaşmaya kadar, basın tarihinde eşi görülmemiş biçimde bir rekabet savaşı sürdürmüşlerdir. Sonuçta

vardıkları bu konsantrasyon anlaşması önce teknik ve reklamsal düzeyde, daha sonra da 5 şirketin kurulunun katılımıyla yazımsal alanda gerçekleşmiş, beş şirketi çatısı altında toplayan "Entreprise de Presse No.1" adlı basım şirketi adı geçen iki gazeteyi kendine ait 4 merkezde basmıştır. Chassie, Grenoble, Saint-Etienne ve Veurey-Voroise bölgelerinde bulunan bu merkezler "Province Publicité No.1" adlı reklam rejisi, "L'Agence des Informations Générales, Locales, Economiques, et Sportives" adlı ve "Aigles" rümlü bir basın ajansı, "Rhônes Alpes Diffusion" adlı gruba ait günlük gazeteleri dağıtmakla yükümlü bir dağıtım şirketi ve grubun günlük gazetelerinin pazar günü çıkardığı ek yayınların yayımını yapan yerel gazete ve periyodik yayım şirketlerinden oluşmaktadır. Gazeteler arasındaki bu tip anlaşmalar aynı bölgede basılan birçok gazetenin zincirleme konsantrasyonunu oluşturmuştur.

Bazı gazetelerde başkan ve başkan yardımcılarını her yıl değişmektedir. Kurtuluş Döneminin ilk yıllarında belirli bir başarıya imza atmış olan 3 gazete, "Le Centre Dimanche" adlı pazar ekini piyasaya sürmüştür. 20 yıllık bir süreyle yayın yapılmasını öngören anlaşma sonuçlanamamış, 1963 yılında "La Tribune" gazetesıyla "Le Progrès de Lyon" gazetelerinin müdürleri arasındaki pazarlıklar 1 Eylül günü "La Tribune" gazetesinin yeniden satın alınmasıyla sonuçlanınca böylece ilk gruplaşma örneği yaşanmıştır. Bir ay sonra, 1 Ekim tarihinde, "L'Espoir" ve "La Dépêche" gazeteleri, güçlü komşularının ellerine geçmeden önce, yerlerini kendi arzularıyla bir yayım şirketi olan SOGEP'e bırakmış ve SOGEP bu birlikteliği birkaç ay için sürdürmüştür. "L'Espoir" gazetesi 5 Nisan 1964' den sonra "Le Progrès" tarafından, "Le Dépêche du Midi" gazetesi ise 15 Nisan 1964' de "Le Dauphiné Libéré" tarafından ele geçirilmiştir.

Gazeteler arasında uygulanan ikinci bir anlaşma modeli de şu şekilde gerçekleşmiştir; Kurtuluş Döneminde, Bourgogne bölgesinin merkezinde "Le Bien Public" ve "La Bourgogne Républicaine", Le Franche-Comté bölgesinde de "La Franche-Comté Républicaine" ve "Les Dernières Dépêches" adlı 4 günlük gazete yayınlanmaktadır. Bu gazetelerden "La Bourgogne Républicaine" gazetesi yayılımını güneyden çok doğu ve kuzey bölgelerine yöneltmeye özen göstermiş, 1958 yılından itibaren bölgesine özgü özellikleri zamanla daha da benimseyerek adını bile değiştirip "Les Dépêches" adını almıştır.

dile getiren gazete önce bölgesi Nancy' de sağlam bir konuma kavuşmayı yeğlemiştir. 11 Kasım 1905 kuruluş tarihli "L'Éclair de l'Est" gazetesi 24 Eylül 1944 tarihinde yeniden basılmaya başladıktan kısa bir süre sonra karşılaştığı mali zorluklar nedeniyle 7 Mart 1949 tarihinde yayını kesip yerini "L'Éclair Dimanche" adlı haftalık bir gazeteye bırakmış, gazetenin basımını ise kendisine yerel haberleri ve spor haberlerini sağlayan ve böylece az masraflı bir pazar günü yayımı sahibi bulunan "L'Est Républicain" gazetesi sürdürmüştür. Bu iki gazete arasındaki anlaşma 31 Aralık 1961 tarihinde "L'Éclair Dimanche" gazetesinin yayını durdurmasına kadar sürmüş, gazete bu tarihte yerini Meurthe-et-Moselle, Meuse ve La Moselle' de yayınlanan "L'Est Républicain-Dimanche" gazetesine bırakmıştır.

Yine aynı yörenin gazetelerinden olan "Le Lorrain" gazetesi işletme koşullarının zorluğu sonucu yönetimi ve işletmeyi L'Est Républicain gazetesine bırakmış, 1 Ekim 1949 tarihinden itibaren L'Est Républicain gazetesi üretim, dağıtım, satış ve reklam işlerini de bu gazete adına yürütmeye başlayınca "Le Lorrain" gazetesi "L'Est Républicain" gazetesinin Nancy' de basılan yayın organı durumuna gelmiştir.

Yapılan operasyon beklenen sonuçları vermemiş ve yakın bir gelecekte, 17 Aralık 1962 tarihinde, "Le Lorrain" gazetesinin Nancy' de yazım ve yönetim açısından yeni bir hamle yapması gereksinimi doğmuştur. 1 Ağustos 1969 tarihinde "L'Est Républicain" gazetesiyle, "Le Lorraine" gazetesinin birleşmeleri sonucu bu süreçte oluşan kaynaşma döneminde "Le Lorrain-L'Est Républicain" adlı gazete doğmuş, 5 ay sonra, 31 Aralık 1962 tarihinde, Lorrain adı tamamen silinip, La Moselle' deki varlığını yitirmiştir.

Tezimizin Fransız yerel gazetelerine birer örnek sunduğumuz bölümünde belirttiğimiz gibi, "L'Est Républicain" bu olayın ardından Fransa' nın başta kuzey bölgesi olmak üzere diğer yörelerine yönelmiştir.

1966 yılı dolaylarında Fransa'da günlük yayın organları arasında yeni bir anlaşma biçimi gözlemlenmektedir. Yayın alanlarının paylaşımı temeline dayanan bu anlaşmalar gazetelerin gelişim süreçleri içinde yayın alanlarını genişleterek yayımları sırasında, belirli zamanlarda, bölgenin diğer günlük yayın organlarıyla girdikleri rekabet sonucunda oluşmuştur. Daha çok Loire bölgesinin güneyindeki yörelerde görülen ve adlarından bölgesel basına değin "Yalta Zirvesi" olarak söz ettiren bu uzlaşmaların amacı, belirli bir bölgesel

günlük gazete tarafından bölgede çıkarılan çeşitli yayınların yönetim ve işletmesinin daha köklü ve kalıcı kılınmasını sağlamaktı. Gerçekten de bazı gazeteler, prestij kazanma ya da benzer bazı basit nedenlerle çok sayıda yerel yayım açma yoluna gitmişler, bu yayınlardan bazıları azınlıkta kalmışsa da çoğu kez marjinal olaylardan ötürü yazımsal açıdan ve promosyon bakımından önemli çaba ve etkinlikleri sergilemesini bilmişlerdir.

1966 yılının şubat ayında günlük "Clérmont-Ferrand", "La Montagne" ve "La Tribune et l'Espoir" gazeteleri bir anlaşma imzalayarak Puy-en-Velay yöresinden çekilme kararı almışlar, buna karşın rakiplerinin Allier bölgesindeki Vichy ve Gannat-La Palisse yörelerini kendilerine bırakmaları isteminde bulunmuşlardır.

31 Aralık 1966 tarihinde "Le Provinçal" gazetesi bir akşam gazetesi olan "Nimes-Soir" ı le Gard bölgesindeki yayından geri çekmiş, daha sonra 3 Şubat 1967 tarihinde günlük Montpellier gazetesi "Midi Libre" gazetesiyle uzlaşma sağlamış, sonuçta her iki gazete ortak bir yayıma başlamışlardır. 23 Mayıs 1966 tarihinde günlük Marsilya gazetesi "Nice-Matin" gazetesiyle rekabeti durdurma yolunda bir anlaşma imzalayarak Alpes-Maritimes bölgesinden, buna karşılık günlük Nice gazetesi de Toulon' dan ve Alpes-de-Haute-Provence bölgesinin bir kısmından geri çekilmiştir.

10 yıllığına karara bağlanan bu saldırmazlık anlaşması, 1976 yılından sonra 5 yıla indirilmiştir. 1981 yılında yenilenmeye tabi tutulmayan bu anlaşma, Nice-Matin gazetesinin Toulon' da satışına başlanan 14 Şubat 1984 tarihine kadar sürdürülmüştür. Burada Alpes-Maritimes bölgesindeki "Provinçal" adlı yayını başlatacağı tehdidinde bulunan Gaston Defferre' in yoğun bir rekabet savaşı başlatacağını ilân etmesiyle uzun süredir yürürlükte olan anlaşma bozulmuş, her iki gazete sıkıcı bir mücadeleye kalkışma yerine durumu 1 Şubat 1984 tarihinde kararlaştırdıkları yeni bir barış süreciyle belirleme yoluna gitmişlerdir.

1 Kasım 1968 tarihinde "La Dépêche du Midi" gazetesinin Bordeaux şehrindeki kuvvetli komşusu "Ouest-France" gazetesiyle bir barış anlaşması yapması üzerine "Sud-Ouest" gazetesi Hautes-Pyrénées' bölgesinden çekilme yoluna gitmiş, komşusu Les Pyrénées-Atlantiques bölgesindeki "Toulouse gazetesi" ise Marmande bölgesinden Le Lot-et-Garonne' daki Casteljalous ve Houeilles kantonlarını terketmiştir.

1 Mart 1989 tarihinde, "La Tribune" ve "Le Progrès" gazeteleri Allier bölgesinden çekilmişler, buna karşın "La Montagne", "Le Journal du Centre" ve "Le Berry Républicain" gazetelerini yayınlayan Centre France grubu 6 Mart tarihinden itibaren pazar yayınlarıyla birlikte Hersant grubunun TV Magazin ekini satışa sunmaya başlamıştır.

Bu doğrultuda yine bu dönemdeki gazeteler arasında gerçekleştirilen dördüncü bir anlaşma modeline göre aynı topraklar üzerinde yayın yapan birçok gazete reklamlar konusunda uzlaşma yoluna gitmiştir. Yapılan anlaşmalar sonucu gazetelerle kendilerine ilân vermek isteyen müşteriler arasında kuvvetli bir pazarlık ve ticari mücadele ortamı oluşmuş, bu da müşterilere çok sayıda gazeteye ilân vererek harcamaları kabartmak yerine reklamsal mesajlarını çoğunluğun okuduğu tanınmış önemli gazeteler aracılığıyla yerel halklara daha ayrıntılı ve içerikleri dolu olarak duyurabilme avantajı ve güvencesi sağlamıştır. 1958 yılında başlatılan bu uygulama özellikle 1966 - 1971 yılları arasında günlük basında yer alan reklamsal yatırımların televizyona ve uzman basına ve magazin basınına da sıçradığı döneme rastlamaktadır.

1958 - 1971 tarihleri arasında varılan bu anlaşma modelleri zaman sürecinde çeşitli değişikliklere de uğramıştır¹¹.

KİTLE İLETİŞİM SİSTEMLERİ

Fransa'da kimlik mücadelesi veren gazeteciler, mesleklerinin bir özelliği olarak yeni ayrıcalıklar elde etmek üzere sürekli arayış ve yeni düzenlemeler içine girmişler, "Société des Rédacteurs (Yazarlar Şirketi) gibi genel şirketleşme hareketlerine kalkışmışlardır. Gazeteciler ilk kez 1951 yılında "Le Monde" gazetesi içinde % 28' lik bir hisse elde ederek sınırlı sorumlu bir ticari ortaklık kazanmışlar ve ulusal basında gerçekleşen bu ilk ortaklığın ardından Rennes şehrinde basılan "Ouest France" gazetesi de bu örneğin yerel basın modelindeki öncüsü olmuştur. Gazeteden emekli olan yöneticilerin yerlerini alacak kişilerin gazete sahiplerince belirlenmesine ilke olarak karşı çıkan ve aralarında bir ortaklık kurarak yönetimin belirlenmesinde ve işletmeyle ilgili kararlarda söz sahibi olmak isteyen gazeteciler zamanla başka yeni girişimlerde de bulunmuşlar, kurulan ortaklıkların sayısı giderek artmış ve 1967

¹¹ Y. Guillauma, op.cit., s.52-58

yılında bir federasyon olarak örgütlenmişlerdir. Bu federasyonun başlıca amaçları üç grupta özetlenebilir.

Buna göre gazete hisselerinin bir kısmı gazete yazarlarına devredilecek, gazeteciler işletme varlığının sürdürülmesinde söz sahibi olacaklardır. Gazeteciler özellikle yayın yönetmenlerinin belirlenmesi ve gazetelerin sahip değiştirme ve birleşmeleri konularında onaylarının alınmasını istemişlerdir. Gazetelere uygulanacak yasal mevzuatın ticari işletmelerle, kâr amacı olmayan kuruluşlar arasında orta bir yol bulunarak uygulanması öngörülmüş ve bir "Ulusal Haberleşme Vakfı" kurulması ve bu vakfın devlet tarafından sağlanacak olanaklarla meslek mensupları ve okur temsilcilerinin çoğunlukta olduğu bir yönetim anlayışıyla çalışması amaçlanmıştır¹².

cc. Üçüncü Evre (1965 - 1968)

Bu dönem Fransız yerel basınında modernleşme dönemidir.

Fransa' da gazetelerin aralarında gerçekleştirdikleri yayımsal anlaşmalarla reklam konusundaki uzlaşmalar, taşra gazetelerine evrimlerini gerçekleştirme fırsatı vermiştir. Daha 1956 yılından itibaren, 11 Haziran tarihli "L' Aurore" gazetesi, renkli basımı gerçekleştirebileceği gerekli makineleri satın almak üzere 1 milyon FF' lık bir yatırım yapmış, bu girişimin başarısızlığa uğraması üzerine 3 ay sonunda bu yatırımdan vazgeçilmiştir. Gazetenin yöneticisi Roger Alexandre çok kötü, iki renkli bir baskı elde ettiklerini ve satışların artışında etkili olmadığını görünce bu girişimden vazgeçtiklerini belirtmiştir. Bu olaydan iki yıl sonra "Paris - Journal" gazetesi renk konusunda ikinci bir deneyimde bulunmuş ve 5 Nisan 1958 tarihinde iki sayfası dört renkte 4 sayfalık bir basım gerçekleştirmiştir. Bu iki girişimin ardından bir üçüncüsü 7 Ekim 1959 tarihinde Le Dauphiné Libéré tarafından, dört renkli bir baskı biçiminde gerçekleştirilmiştir. Sonuç başarılı olmasına rağmen yine de beraberinde bazı sakıncalar getirmiştir; zira bu tür teknikle basım çok zaman aldığından, gazeteyi okuyucularına zamanında ulaştıramama riski doğmuştur. Le Dauphiné Libéré gazetesi tüm bu zorluklara rağmen araştırmalarını bu yönde yoğunlaştırmış ve Rop Color denilen tekniği geliştirme yoluna gitmiştir. Rop Color tekniği, rotatif makineler üstüne direk olarak uygulanan çok

¹² A. Raşit Kaya, Kitle İletişim Sistemleri, Teori Yayınları, Ekim 1985

renkli basım yöntemidir. Gazete 18 Mart 1966 tarihinde Chassieu' da ultra-modern bir matbaa açıldığında, bu matbaada 8 sayfası bir ya da iki renkli ve 8 sayfası ise çok renkli olan toplam 48 sayfalık bir baskıyı gerçekleştirecek kapasiteye sahip bulunmaktaydı.

Fakat, Fransız günlük yerel basın gazetelerine modern basının girmesi ancak 1967 yılında bilgisayar kullanımının başlamasıyla gerçekleşmiştir. İlk bilgisayar kullanan gazete "Paris Normandie" gazetesi olmuş, ardından Midi Libre ve Provençal gazetesiyle diğer tüm gazeteler, belirli zaman süreçlerinde bilgisayarlı basıma geçmişlerdir.

Fransa' da yerel basında görülen modernleşmeyi sağlayan diğer bir evrim de tipografik baskıdan ofset baskıya geçiş olmuştur. Bu yöntemin en büyük avantajı resim ve renklerin kalitesinde görülen reproduksiyondur. Bu baskıyı ilk kullanıma koyan düşük tirajlı gazeteler olmuşlardır. 1967 yılının eylül ayında ilk girişim Lot-et-Garonne bölgesinde basılan 12.000 tirajlı "Le Petit Bleu" gazetesi, onun ardından da 1 Şubat 1968 tarihinde 23.400 tirajlı "Havas-Presse" gazetesi tarafından gerçekleştirilmiş, 1969 yılı şubat ayında 80.000 tirajlı "La République du Centre", 1970 yılının nisan ayında 12.500 tirajlı "L'Eveil de la Haute-Loire" ve 19.600 tirajlı "La Haute-Marne Libérée", 1970 yılının ağustos ayında Toulon' da basılan 65.000 tirajlı "La République" ve 1972 yılının ocak ayında 15.000 tirajlı "La Charente Libre" gazeteleri ofset basımı sürdüren gazeteler olmuşlardır. "Le Courrier de L'Ouest" gazetesi bu sistemi 14 Nisan 1973 tarihinden itibaren tamamen uygulayan ve 100.000' lik tiraj sınırını aşan ilk gazetedir. Fakat bu yöntemde basım sürelerinin eski sistemlere oranla daha uzun olması sistemin yerel basına daha geç girmesine sebep olmuş, sonuçta uygulanan tüm yenilik ve gelişmelerin sağladığı yeni uyarlamalar 1970 - 1980 yılları arasındaki 10 yıllık süreçte tüm yerel basın organlarına yerleşmiştir. Bu modernleşme sonucu, gazetelerin şehir merkezlerinde yer alan matbaaları da şehir dışında çok daha modern ve işlevsel kapasiteye sahip binalara taşınmışlardır.

L'Expansion, gazetesinin yıllık sınıflandırmasına göre 1934 yılında 10 basın grubu 5 milyon FF, 1985 yılında 7 basın grubu ve 1986 yılında 10 basın grubu 1 milyar FF' lik iş hacmine değin baraj çizgisini aşmıştır. Aylık bir ekonomi dergisinin belirttiğine göre ciddi bir işletme anlayışı ve pazarın gelişimi,

bu gelişmenin dayandığı iki ana unsuru oluşturmaktadır. Bazı gruplar iç pazarın yanında dış ülkelere de sıçrayarak kendilerine yer edinmeyi yeğlemişlerdir. Bu amaçla diğer yerel basın gruplarıyla anlaşmalar yapıp Fransa' nın dışında yayınlanan gazetelerin hisselerini satın alarak ya da dış ülkelerde şubeler açarak bu işe destek veren gruplar arasında Hachette, Hersant, Les Editions Mondiales, Bayard Presse ve Marie-Claire gibi gruplar bulunmaktadır. Bununla beraber uluslararası pazarda yer alan Fransız basın kuruluşlarının eylemleri 1987 yılında duraksama göstermiş; aralarından sadece iki grup, 4 üncü sıradaki Hachette grubuyla, 19 cu sıradaki "Cep Communication" grubu, Avrupa' daki sıralamaya göre Avrupa' nın ilk 20 grubu içinde yerlerini almışlardır. Hachette grubu 1988 yılının Nisan ayında 721 milyon dolar karşılığında Amerikan basınında 7 ci büyük grup durumundaki "Diamandis Communication Inc" grubunu satın alarak magazin yayımcılığı sıralamasında birinci sırayı elde etmiştir.

İş hacmi miktarlarının milyonluk rakamlarla ifâde edildiği bu sıralamada Fransa' nın yerel, bölgesel basınına ait birçok isim yer almaktadır¹³.

b. Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basını Adına Tarihsel Dönemler Bakımından Farklı Bir Değerlendirme

1939 yılından önce ulusal bir basın havasında olan ve farklı bir basın hüviyeti taşıyan günlük Fransız yazılı basını yerel ve bölgesel basına hegemonyasını kabul ettirmişken, daha sonra üstünlüğünü kaybederek sadece Paris ve çevresini kapsayan Ile-de-France bölgesine hitap eden bir basın konumuna gerilemiştir. Bu konuda halen anlamlı rakamlar sergilenebilmektedir; 1914 yılında günlük Paris basını 4 milyon tirajlı taşra basınına karşılık 5,5 milyonluk bir tiraj gerçekleştirirken, II. Dünya Savaşı öncesindeki 5.200.000' lik taşra basını tirajına karşılık 6,5 milyonluk tiraj çizgisini sürdürmüştür. Libération döneminde ise durum büyük bir süratle ters yönde gelişmeye başlamış, günlük taşra basını gelişme göstererek 7,5 milyonluk bir tiraja yükselirken, günlük Paris basınının tirajı 4,6 milyona düşmüştür. Günlük bölgesel basın o zamandan bu yana pek büyük farklılıklar göstermeden, yaklaşık 7.093.000

¹³ Y. Guillauma, op.cit., s.58-62

dolaylarında seyretmiştir; Paris basını ise düşüşünü sürdürmüştür; bu düşüş, oran olarak, 1989 yılında 2.828.000 lik bir rakamla, Fransa' da basılan tüm gazetelerin dağıtım rakamlarının 1/4 ünden biraz fazlasını temsil etmektedir. Günlük bölgesel Fransız basınının dağıtımı yüzde olarak menşeyinden bu yana sabit bir artış içindedir. Bu basına ait günlük gazetelerin genel dağıtım rakamı 1832 yılında % 19' lardan günümüzde % 71,5' a kadar çıkmıştır. Bununla birlikte bu artış, Paris basının düşüş göstermesine bağlı olduğundan basın çevrelerinde pek sevinilecek bir durum olarak karşılanmamaktadır, çünkü Paris basını okuyucu kitlesinin yarısından çoğunu 1946 yılından sonra kaybetmiştir.

Bir asırlık süre içinde Paris basını günlük Fransız basınındaki en yüksek tirajı elinde bulundururken 1914 yılında başlayan I.Dünya Savaşından önce konsorsiyum olarak adlandırılan dört gazeteden sırayla, "Le Petit Paris" gazetesinin 2.183.000, "Le Matin" gazetesinin 1.610.000' luk tirajlara sahip oldukları ve birinci sırayı aldıkları, "Le Petit Journal" ile "Le Journal" gazetelerinin 1' er milyonluk tirajlarla ikinci sırada yer aldıkları görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı öncesi Paris-Soir gazetesinin tirajı 2 milyonu geçerken, Ouest-Eclair gazetesinin tirajı bölgesel basın içinde en yüksek tirajlı gazete sıfatıyla 250.000 dolaylarında seyretmekteydi. France-Soir gazetesi 1.350.000' lik tirajıyla doruk noktasına ulaşmışken, Ouest-France gazetesi 869.000' lik tirajıyla en yüksek tirajlı taşra gazetesi ödülünü elinde bulundurmaktaydı. Paris gazeteleri zamanla ulusal basın gazetesi olma ünvanını yitirmeye başlamış, bunun yerine Paris ve yöresini kapsayan ve bu yörenin adını taşıyan Ile-De-France basınına ait yayın organları Fransız ulusal basınının en gözde organları olma konumunu kazanmışlardır. Zira Fransız ulusal basını dağıtımının % 58,46' sını sadece bu yörede gerçekleştirmekte ve Fransa' nın dışındaki tüm bölgelerde toplam olarak % 0,21' le % 3,89 arasında değişen bir orana gerilemiş bulunmaktadır.

Aynı şekilde Paris gazetelerinin taşrada aile başına okunma oranının, bir Paris gazetesi olan "Le Parisien Libéré" gazetesinin L'oise bölgesindeki yerel yayımlarının etkisiyle % 13' e ulaştığına tanık olunmaktadır; La Picardie bölgesinin dışında diğer bölgelerde bu oran % 3' le % 6 arasında değişmektedir. Her iki basın birbiriyle karşılaştırıldığında Bretagne bölgesindeki günlük basının evlere giriş oranı % 57 iken, Paris basınının % 35' lerde seyretmektedir.

Buna paralel olarak Alsace bölgesinde dağıtımı yapılan günlük Paris gazeteleri toplam olarak % 6,7 lik bir satış sağlarken, günlük gazetelerinki % 66' ya ulaşmaktadır.

Fransa' da her şehir yöresinde departman başına yaklaşık 7-8 tane günlük gazete düşmektedir. Bu rakamlara bakarak, bölgesel günlük basının doğuşundan itibaren yerel bölgelere düşen gazete sayısında 1939-1946 yılları arasında önemli bir artışın varolduğu gözlemlenmektedir. Gazete basımlarının bazı dönemlerde belirli sürelerle sekteye uğradığı görülmüş, bölgesel yayınların ve de bölgesel haftalık basının karşılaştığı birçok olayın ardından imparatorluk döneminde ve denetiminde departman başına tek bir gazetenin basılmasına izin verilmiştir. Örneğin Lyon' da basılan "Les Affiches de Lyon", Languedoc bölgesinde basılan "Le Journal de Languedoc" ve Toulouse' da basılan "Les Affiches de Toulouse" bu tür gazetelerdendir. Gerçek gazeteler ancak 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır; Bordeaux' daki "La Petite Gironde", Lyon' daki "Le Progrès", Toulouse' daki "La Dépêche" ve Rennes' deki "Ouest-Eclair" gazeteleri bu gazetelere örnek olarak gösterilebilir. 1831 yılında günlük bölgesel gazete sayısı 32' yi, genel tiraj ise 20.000' i bulmaktadır. 1870 yılında gazete sayısı 100' ü, tiraj 350.000' i bulurken, 10 yıl sonra gazete sayısı 190' a, tiraj ise 750.000' lik bir rakama ulaşmıştır. Gazete sayısına değin şemadaki yükselme eğrisinin tepe noktası 1885 yılında 250 gazeteyle toplam 1 milyonluk tirajı göstermektedir. Bu dönemde Fransa' da bölge başına en az bir, çoğu kez iki-üç kadar gazetenin dağıtımının yapıldığı görülmektedir. Bazı bölgelerde bu sayının, gazetelerle birlikte yedi, sekizi bulduğu ve bölgesel yayın organlarının bu dönemde yerel yayınlarıyla birlikte ulusal basınla rekabete başladığı ve yine bu dönemde günlük gazetelerin bazılarının tirajlarının birkaç bine ulaştığı görülmektedir.

Gazetelerde haber toplama üretim ve dağıtım yöntemleri hala kişisel becerilere dayalı olduğundan harcamalar pek kabarık gözükmemekte ve düşük rakamlarda seyreden tirajlar bu gazeteleri yaşatmaya yetmekteydi; fakat gazetelerin çoğu kısa bir zaman içinde gerekli yenilikleri yapamadıklarından ve gerekli yatırımlarla ellerindeki donanımları modernleştirerek kendilerini gelişim sürecine kavuşturacak olanakları sağlayamadıklarından durumları kötüye gitmeye başlamıştı. Bu dönemlerde sayıları epeyce kabarık olan gazeteler

arasında birleşme olayı gerçekleşmeye başlamışsa da genel tirajlarda yükselme sürmüştür. 1885 yılında sayıları 250' yi bulan gazetelerin sayısı 1914 yılında 4 milyonluk tirajla 242' ye, 1939 yılında 5.200.000' lik bir tirajla 175' e düşmüş, 1946 yılında 9.165.000' lik bir tirajla aynı sayıyı, yani 175' i korumuştur. Günümüzde bu gazetelerin birleşme oranı o dönemdeki gazetelerin birleşme oranına kıyasla % 66' dır. Bu arada bazı gazetelerin zaman zaman bazı fotoğraf, küçük manşet ve resim değişiklikleriyle iki farklı isim altında basıldığı da görülmektedir.

Résistance dönemini henüz aşmış bulunan Fransız basınında değişimler genelde yavaş bir biçimde seyretmiştir. Okuyucular kolayca cezbedilememiş, okuyucuların ani ve çabuk bir biçimde gazete değiştirerek, farklı gazeteleri okumaları engellenememiştir. Kendisini savaş öncesi "Paris Soir", yakın tarihlerde ise "La Femme Actuelle" (Güncel Kadın) olarak magazin alanında gösteren derginin büyük başarısının dışında yerel basın adına devrim yerine evrimler söz konusudur. Günlük taşra basınının iki milyondan fazla okuyucu toplayarak önemli bir sıçrama yapması ve 1945 yılında Paris basınının önüne geçmesi ise istisnai durumlardan birini oluşturmaktadır.

Bu arada piyasaya yeni gazeteler de sürülmüştür. Bu gazeteler arasında işgal kuvvetlerinin çizimleri altında ezilip, daha sonra eski yönetimleriyle birlikte adlarını değiştirmeden çıkmayı başarabilen gazetelerin dışında, İşgâl Dönemini kapsayan dört yıllık süre boyunca basılan, fakat Staffel propagandasının yasak ve kapatma tehdit ve kararlarına çeşitli tepkilerle birlikte uyma eğilimi göstermek zorunda kalan gazeteler de bulunmaktadır¹⁴.

¹⁴ Louis Guéry, La Presse Régionale et Locale, (SPFJ), ed. La Découverte, 1988, s. 16-24

II. GÜNLÜK BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASIN

1. Fransız Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının Yapısına

Genel Bir Bakış

a. Fransız Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının Fransız Basını İçindeki Konumu

Fransız bölgesel-yerel yazılı basınının tarihçesine genel bir bakış yaptıktan sonra, bu ikinci ana bölümde yine aynı basının genel durumuyla ilintili olarak içinde yer alan yazılı basın organlarını genel hatlarıyla sergilemeye çalıştık. Basında önemli yeri olan isimlerden birkaç tanesini ele alarak bu gazetelerin kuruluşlarından günümüze kadar uzanan süreçte geçirdikleri evrimleri, değişiklikleri ve yenilikleri özellikleriyle sunarak örneksemelerle anlatmaya çalıştık.

Tarih boyunca genel olarak Fransız Ulusal Yazılı Basınına oranla daha zayıf bir durumda bulunan Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının zamanla, değişik tarihsel dönemlerde geçirdiği evreler sonucu kuvvetlenip gelişerek, önce Fransız Ulusal Yazılı Basınıyla arasındaki farkı kapattığını, gerek tiraj ve gerekse kalite yönünden durumunu ulusal basınına ile eşitlediğini ve daha sonra da ulusal basına tiraj üstünlüğü sağladığını görmekteyiz.

Tezimizin tarihsel bölümünde bu durumu gözlemlerken bu bölüme dahil ettiğimiz kaynaklarla da bu savı ispatlamaya çalıştık.

Nitekim Fransız Konsolosluğu Basın Ateşesi Xavier Ternisien, "Marmara'nın Sesi" adlı dergide yer alan yazısında, Fransa' da basılmakta olan taşra gazetelerinin tirajının Paris gazetelerinden daha yüksek olduğunu ve gazetelerin çok canlı bir gelişme içinde olduğunu belirtmekte ve Fransa' nın en yüksek tirajlı gazetesinin yerel "Ouest-France" gazetesi olduğunu irdellemektedir¹⁵.

Yine aynı dergide yer alan diğer bir yazıda Doç.Dr. Yasemin İncoğlu, Fransa' da güçlü bir taşra basınının bulunduğunu, bunlardan bir kısmının tirajının 120 000' in üstünde olduğunu vurgulamaktadır¹⁶.

¹⁵ Xavier Ternisien, op.cit., Fransa' da Basın, Makale, s. 5-6

¹⁶ Doç.Dr. Yasemin İncoğlu, op.cit., Basın Yayında Devlet İle Özel Sektör İlişkileri ve Tekelleşme, Makale, s.6

2. Günlük Bölgesel - Yerel Gazetelerin Büyüklüklerine Göre Sınıflandırılması:

Fransa' da basılan yerel gazeteleri Fransa' daki yerel yazılı basın içinde değerlendirmek amacıyla bir sınıflandırma yoluna gidildiğinde boyutlarına göre 4 grupta toplanabileceklerini ve yine bu sınıflandırmaya göre Fransız günlük yerel basınında:

1. Küçük çaplı,
2. Orta çaplı,
3. Normal çapta olupta, Fransız basını içinde çok iyi iş yapan, yüksek tirajlı gazetelerle
4. Büyük gazetelerin bulunduğunu görmekteyiz.

Günümüzde bölgesel günlük basın ailesi Fransa sınırları içinde bütünleşmiş bir konumdadır. Basın ailelerinin tümü çok eski dönemlerden süregelen aile grupları geleneği altında yaşamış ve örneğin Marches de L'Est' ten, Guyenne Başkomutanlığından, Nice Kontluğundan, Bretagne Dükalığından, Picardine ve Berry gibi çeşitli yüzyıl ve çağların mirasının birikimini, eski taşra illerinin gelenek ve görenekleriyle günümüze kadar taşımıştır. Paris' teki Précatelan semtindeki büyük bir salonda, günlük taşra basın sendikasının toplantısı için biraraya gelen her çaptaki gazetenin patronları, başkan Jacques Saint-Cricq ve yardımcısı Evelyne Baylet ve Jean-Louis Prévost' un önderliğinde, yerel basını kimliği ve tirajıyla seçkin kılmak amacıyla harekete geçmek üzere girişimde bulunmuşlardır. Bu gazeteler arasında küçük yerel basın ailelerinin yönetimindeki gazetelerin yanında ulusal multimedya gruplarına ait gazeteler de yer almaktadır; örneğin Hersant ve Hachette grupları bu tür basın gruplarının birer temsilcisi durumundadırlar.

Çeşitli gazete grupları arasında belli sayıdaki küçük yakın çevre gazetelerini federe eden büyük, güçlü bölgesel gazeteler de bulunmaktadır. "La Voix du Nord", "Sud-Ouest", "Le Parisien", "La Montagne", "Midi Libre" ve "La Dépêche du Midi" gazeteleri sözünü ettiğimiz bu tür büyük gazetelere birer örneklerdir.

Büyük gazeteler tarafından federe edilen çevresel gazetelerin dışında bir de başka hiçbir gazeteyle ilişkisi ve beraberliği olmayan, Fransız yerel basınında başı çeken bağımsız gazeteler vardır; bu gruba örnek olarak "La Nouvelle Republique du Centre-Ouest", "Le Républicain Lorrain" ve "Le Bien Public" gazetelerini gösterebiliriz. "Le Républicain Lorrain" gazetesiyile "Le Bien Public" gazetesinin aralarında yaptıkları anlaşmalar bu iki gazeteyi birbirlerine yaklaştırmıştır. "L'Est Républicain", "L'Alsace", "Nice Matin" ve "La République du Centre" gazeteleri de yine bu gruba dahil edilebilecek diğer gazetelerdir.

Tüm bu kategorilerin dışında, ileride geniş yer verdiğimiz, hem gazete hem de başlı başına basın grubu durumunda bulunan kuvvetli bir basın organı daha bulunmaktadır. "Ouest-France" adlı, geniş bir okur kitlesine sahip olan bu gazete Fransız günlük yerel basınında ağırlığı olan 32 önemli basın adamını bünyesinde barındırmakta ve tüm zenginlik ve yükünü kaldıracak desteği kendi başına sağlayabilecek güçte bir gazetedir¹⁷.

Fransız günlük bölge gazetelerini büyüklüklerine göre ele aldığımızda aşağıdaki sınıflandırma ortaya çıkmaktadır:

a. Küçük Çaplı Gazeteler

Günlük basım rakamları 100.000 ile 200.000' i bulan gazetelerdir. "Le Républicain Lorrain", "Le Télégramme de Brest", "L'Alsace" gibi gazeteler küçük çaplı gazetelere örnek olarak gösterilebilir.

b. Orta Çaplı Gazeteler

Tek başlarına ya da grup olarak tirajları 250.000 - 380.000 arasında değişen gazetelerdir. "La Montagne", "Le Populaire du Centre", "Le Journal du Centre" ve "Le Berry Républicain" gibi gazetelerin yönetimini elinde tutan "Le Centre France" gazetesiyile "La Nouvelle République du Centre-Ouest", "Nice-Matin", "L'Est Républicain", "Midi Libre" ve "La Dépêche" gibi gazeteleri bu gruba örnek olarak gösterebiliriz. Bunlardan "Le Midi Libre" gazetesi "L'Indépendent" ve "Centre Presse Rodez" gazetelerini, "La Dépêche" gazetesi de "La Nouvelle République des Pyrénées" ve "Le Petit Bleu" gazetelerini bünyesinde toplayan gazetelerdir. Bu gruba dahil olan gazetelerin sayısı 10 - 13 kadardır.

¹⁷ Louis-Guy GAYAN, op.cit., s. 15-16

c. Normal Çaplı Olup, Çaplarının Çok Üstünde Tiraj Yakalamış Gazeteler

Bu gruba 450.000 - 550.000 arasında tiraja sahip olan toplam 15 gazete dahil edilebilir. Hachette grubunun bünyesinde toplanmış bulunan "Les Dernières Nouvelles d'Alsace," "Le Provençal", "Le Var Matin", "Le M ridional" ve "Le Soir" gazetelerini, "Amaury" grubunun yayınlarına bağlı "Le Parisien" ve "Le Maine Libre" gazetelerini, "Le Courrier de l'Ouest" grubu içindeki küçük bir kuruluşu ve Sud-Ouest grubuna bağlı "Le Charente Libre", "La R publique des Pyr n es", "L' clair Pyr n es", "La France" ve "La Dordogne Libre" gazeteleriyle birlikte "La Voix du Nord" ve "Le Courrier Picard" adlı iki küçük gazeteyi de bu gruba dahil edebiliriz.

4. Büyük Gazeteler

1939 yılına kadar Paris' te yaşamış bulunan, fakat günümüzde artık varlıklarına pek rastlanmayan basın milyonerlerinin sahip olduğu gazetelerdir. Tek bir milyoner patrona ait olan bu tür gazeteler günümüzde yerlerini birkaç gazetenin ve basın organlarının sahibi bulunan grup patronlarına bırakmışlardır.

Hersant grubu 7 büyük gazetesiyle milyoner basın grupları arasında farklı bir niteliğe sahip olan yegâne gruptur; grubun gazeteleri arasında yer alan "Ouest - France" gazetesi tek başına 800.000 dolaylarında bir tiraja sahiptir.

Bu gruba dahil zenginlerin sahip olduğu bir gazeteyle Hersant grubunun gazeteleri arasındaki tek benzerlik tiraj bakımından olabilir; bu gazeteler aile yapıları bakımından birbirlerine pek benzemezler¹⁸.

Biz burada, ayrıntılı biçimde bilgi aktarabilmek için Louis Gu ry adlı basın yazarının "La Presse R gionale et Locale" adlı kitabıyla, "Lib ration" gazetesinden, Fransız bölgesel - yerel basınına ait gazetelerin tiraj ve durumlarına değin bir yazıdan örnekler aktarmaya çalıştık.

Fransız günlük bölgesel basınının yayınlandığı bölgelerde, özellikle de Fransa' nın batısında yayınlanan basın organları 1989 yılının ilkbaharında, Morlaix' den Bordeaux' ya kadar, Rennes ve Tours da dahil olmak üzere, dış etkenlere karşı başarılı biçimde direnmişler ve yürüttükleri akıllı ve destekçi dayanışmayla bağımsızlıklarını korumasını bilm  lerdir. Kuzey ve Doğu

¹⁸ L.G.GAYAN, op.cit., s. 15-17

bölgelerinin bir kısmında da durum aynıdır; güneyde ise durum biraz değişik olup, Marsilya'ya yerleşen Hachette grubuyla Montpellier' de boy gösteren Hersant grubu güneyde basılan bölge gazetelerinin durumunu bağımsızlık bağlamında sarsmış, fakat bu gruplar etkinliklerini Toulouse ve Nice bölgelerine kadar ulaştırmayı başaramamışlardır. Fransa' nın merkezinde "La Montagne" gazetesi durumunu kuvvetlendirmiş, "La République" ise yaşamını rahatça sürdürmesini bilmiştir. 1989 yılının haziran ayında günlük yerel basının durumu sahip olduğu yedi güçlü gazetenin basılmasıyla güçlenerek rahat bir konum kazanmıştır. Bu yedi gazeteye iki yeni flaş isim olan "La Voix du Nord" ve "L'Est Républicain" gazeteleri de eklenmiş ve bölgede genelde 10 güçlü gazetenin ismi geçmeye başlamıştır. Bu örnekler Fransız bölgesel basınının çok sayıdaki küçük kapsamlı ortaklıklarla ve sermaye azlığıyla ne denli zorluklara karşı direndiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Fransız basını dalında araştırmaları bulunan ve Catherine Tasca kabinesi üyesi olan bir uzmanın belirttiğine göre Fransız basınında 2 aşama gözlemlenmektedir. Basın ilk zamanlarında, yani menşesinde, hizmet sunma anlayışı ve arayışı içinde çırpınırken daha sonra bir sanayi bir kuruluşu konumuna gelmiştir. Son dönemlerde ise bir üçüncü süreç, sermayesel etkinlikler süreci devreye girmiş, bu durum Fransız yerel basınının yapısını değiştirmiştir. Fransa coğrafyasının dört bir yanında Hersant grubu boy göstermekte, Hachette de aynı stratejiyi izleyerek bu ortamdan yararlanmaktadır. Günümüzde günlük bölgesel - yerel basının durumu incelendiğinde, bugünkü yapılanmanın gelecekteki başka çatılar altında yeni oluşumlara açık olduğu anlaşılmaktadır; zira bölge basını kendisini, gelecekteki değişik mimari yapılanmalara ve farklı oluşumlara göre hazırlamaktadır ¹⁹.

3. Fransız Basınında Etkin Olan Dev Gruplar

Fransız basın tarihinde dört büyük basın grubunun varlığından söz edilebilir; bunlardan üç tanesi Havas, Hachette ve Hersant grupları, dördüncüsü ise İngiltere' de kendi basın imparatorluğunu kendine özgü tarzıyla kuran ve bir ara Türkiye' nin büyük gazetelerinden Hürriyet gazetesini satın almaya da aday olan Robert Maxwell' dir. Zaman içinde bu dört büyük gruptan iki tanesi ayakta

¹⁹ L.G.GAYAN, op.cit., s. 17

kalmıştır. 1989 yılında Havas ve Maxwell grupları gelişimlerini açık biçimde kendi stratejileri doğrultusunda sürdürmüşlerdir²⁰.

Şimdi de bu safhada, Fransa' nın bu dört büyük grubunu ele alarak özelliklerini belirtmek üzere herbirini ayrı biçimde incelemeye çalışacağız.

a. Havas Grubu

Uzun bir geçmişe sahip olan Havas grubu günümüzden 160 yıl önce 1837 yılında adıyla anılan iki büyük haber ajansı kurmuş, fakat II. Dünya Savaşı sırasında Almanlarla çalıştığı için kapatılmış, yerine AFP Haber Ajansı kurulmuştur²¹.

Havas grubu 1987 yılına kadar uzanan yaşam sürecinde bazı yerel gazeteleri bünyesine katma girişiminde bulunmuş, bu bağlamda örneğin "Les Echos" gazetesini yeniden satın almak üzere 500 milyon FF harcamayı gözden çıkarmıştır. Daha sonra 1988 yılının ocak ayında Havas' ın müdürü Pierre Dauzier bölgesel günlük basın adına sürdürülen politikayı değiştirerek yeni bir strateji başlatmış, bu strateji doğrultusunda Havas grubu kendisine yardım ve işbirliği çağrısında bulunan her türden bağımsız gazeteyle iletişim süreci başlatmıştır. Havas grubu, Hachette ve Hersant grupları gibi herhangi bir gazetenin denetimini eline geçirmeye çalışmak yerine, küçük gazetelere yardımcı olmak ilkesiyle çağrıda bulunan gazetelere istekleri doğrultusunda, bu gazetelerin bağımsızlık ve gelişmelerini güçlendirecek biçimde katılımlarda bulunmaya çalışmıştır.

Havas grubu kısa zaman sonra ücretsiz gazete eklerinin bir numaralı uzmanı olan Paul Dini' nin çıkarttığı "La Comareg" adlı organı satın alarak günlük gazetelerle birlikte dağıtılan ücretsiz ek ve basın şirketini kurmuştur. Böylece 130 gazetesıyla Fransız pazarının % 30' luk payına sahip olarak bu pazarın 1/3' üne yakın kısmını eline geçirmiş ve bu konudaki varlığını "Ouest - France" a ait "Le Carillon" adlı ücretsiz gazetesinin varlığıyla ispat etmiştir. 1989 yılında Ouest - France örneğinde görüldüğü gibi, kendine özgü yerel rejisini kurarak ileriye yönelik yatırımlarını zamanında yapmasını bilmiştir.

²⁰ L.G.GAYAN, op.cit., s. 18

²¹ Dr.Hıfzı TOPUZ, Prof.Dr.Korkmaz ALEMDAR, Doç.Dr.Raşit KAYA, Oktay KURTBÖKE, Nalan ÖRKİ, Tüses - İlad, s. 38

Havas grubu "NRCO", "Midi Libre" ya da "Alsace" gibi önemli gazeteler ve "La Voix Du Nord" la birlikte ücretsiz ekler adına yönettiği derneklerle, günlük bölgesel basının reklam pazarının 1/3' ini eline geçirmiş ve Havas ajansı bölgesel sektörün ölmediğini gösteren yeni yapılanmalarla donatılmıştır; fakat ücretsiz basın piyasasında ücretsiz gazete birliklerinin oluşturulması, bölgesel günlük basına değin reklam pazarlarını yıkılmasına neden olmuş, Havas grubu, bölgesel gazetelerle direk işbirliği yaparak kendilerine destek vermiştir²².

b. Maxwell Grubu

Fransız basınında önemli bir yeri olan dört büyük kuruluştan bir tanesi de Maxwell Grubu' dur. Robert Maxwell ilke olarak gazeteleri herhangi bir nedenle satışa çıkarmak, satışa çıkarılan gazeteleri satın almak ya da yenilerini piyasaya sürmek gibi bölgesel günlük Fransız basını içinde izlenen klasik stratejileri benimsemiştir. Grubun geçirdiği evrimler ve başarı grafiğinde görülen yükselme ve izlenen stratejinin doğruluğunu açıkça ortaya koymuştur. 1986 yılında Maxwell, bir basın ajansı olan "Agence Centrale de Presse" (ACP)' i satın alarak oğlu Ian' ı grubun başına getirmiş ve Maxwell grubu böylece parlak dönemine geçiş yapmıştır. "ACP" ajansı, "Provinçal", "Midi Libre", "Nice Matin" ve "La Montagne" gazeteleri tarafından 1951 yılında bu gazetelerin yazımsal gereksinimlerine ve finansal kapasitelerine uygun ücret ve koşullarda kurulmuştur. Provinçal gazetesinin Genel Müdürü olan André Poitevin' in ve Paul Braustein' in başkanlığında yönetilen ACP ajansı önceleri özellikle iç piyasada AFP ile rekabete girmiş, 1974 yılında Reuters ajansı ile yaptığı bir anlaşmayla da uluslararası platformda genişleme olanağı bulmuştur. ACP o dönemde, "La Dépêche du Midi" gazetesinden "L'Est Républicain" gazetesine, "L'Éclair des Pyrénées" gazetesi de dahil olmak üzere geniş bir müşteri kitlesine hitap etmekteydi. Acımasız ajans dünyasında ajans sayısının artışı arzın çeşitliliğine ve iletişim tekniklerinin gelişimine, bir bakıma da gereksinimlerin büyük ölçüde önceliğine ve büyük bir yatırım kapasitesinin gerçekleşmesine bağlıdır. Bunları gerçekleştiremeyen ACP, 1986 yılında André Poitevin' in durumu kurtarmak için yaptığı çağrılara ve gösterdiği çabalara rağmen gücünü büyük ölçüde yitirmiştir. Bu dönemde Robert Maxwell kurtarıcı olarak devreye girerek hisselerin 2/3' sini satın almış, bu yardımla birlikte

²² L.G.GAYAN, op.cit., s. 18-19

özellikle yöresel ve bölgesel basın konusunda edindirdiği ilk izlenimler sonucu André Poitevin ile "Provinçal" gazetesinde bir araya gelmiştir.

1986 yılının mayıs ayında Marsilya bölgesinin büyük simalarından Gaston Defferre ile diğer bir büyük basın adamı ve "Le Provinçal" ile "Le Var Matin" gazetelerinin büyük hissedarlarından Francis Leenhardt' ın ölümleriyle basın ailesi iki büyük devini yitirmiş, 40 yıllık hizmeti karşılığı genel müdürlükle ödüllendirilen Poitevin ise tüm çabalarına rağmen gazetesinin zorluklar içine düşmesini engelleyememiştir. 1987 yılında Robert Maxwell, André Poitevin, Edmonde Charles-Roux ve danışman avukatı Paul Rombard iki Fransız ajansı "ACP" ve "AFP" yi yörede yaşatabilmek için büyük çaba göstermişler, 1989' da ACP dördüncü kez kriz yaşarken, AFP (Agence France Presse) zor koşullarda yaşam savaşı vermiştir. Böylece R. Maxwell Fransız basınında yerel ve ulusal basın alanında başarısızlığa uğramış, gazete ise ancak sadık aboneleri ile çok sayıdaki ücretsiz hizmetlilerinin desteğiyle ayakta kalmayı başarabilmiştir. Buna karşın ajans, Roissy, Lyon ve Toulouse gibi üç büyük basım merkezine yaptığı yatırım projeleri ve Euris adlı bir kuruluşa bağladığı yatırım fonu desteğiyle, günlük Fransız yöresel basın dünyasında boy göstermiştir. Çok büyük zorluklarla karşılaşan ACP, 1988 yılında iş hacminin 2/3 sini kaybetmiş, 1989 yılında ajansın durumu daha da kötüye gitmeye başlamış ve nitekim Michel Burton yönetimi bırakmıştır. Robert Maxwell de Fransızların grubunu desteklememesi durumunda, basın sahnesinden silinmek yerine, yaptığı anlaşmayı gerçekleştirmek üzere ABD' ye dönerek satın aldığı Mc Millan yayınlarıyla ve ABD' nin eski Dışişleri Bakanı Georges Schultz' la ilgili olayları ve anıları yayınlamayı göze almıştır. Oluşan bu ortamı da, Fransa gibi bir ülkede, yasaya rağmen, M. Berlusconi gibi İtalya'nın zengin bir kişinin "TF1" gibi resmi bir Fransız televizyon kanalıyla "La Cinq" adlı TV 5 kanalında hisse ve katılımlarının bulunmasının kendisi gibi yatırımcıları bloke etmesine dayandırmıştır. Fransa'da basın dünyasında rakipleriyle bir tür barış anlaşması yerine belirli sınırlar içinde bir rekabet sürdürmeyi yeğleyen R. Maxwell yazılı basın dünyasında kendisini Hachette' le karşı karşıya getiren "Le Provinçal" gazetesinin satın alınmasıyla ilgili davanın sonucunu alamadan ölmüş, kendisinin ölümüyle geleceğe yönelik tüm girişimleri yarıda kalmıştır²³.

²³ L.G.GAYAN, op.cit., s.19-21

c. Hersant Grubu

Hersant grubu Fransız basın dünyasında adından en çok söz ettiren grup olmuştur. Fransa' nın en tanınmış, yaşamı olay ve mücadelelerle dolu simalarından biri olan Robert Hersant kurduğu gruba kendi adını vermiş, renkli kişiliği ve kurduğu grubun ilkeleri çerçevesinde editörlere karşı takındığı yardımcı ve koruyucu tavrıyla ve patronluğun yanısıra siyaset arenasında parlamenterliği de başarılı ve bilinçli bir şekilde yürütmesi sonucu kısa sürede başarıya ulaşmıştır. 30 yaşında patron olan R. Hersant Fransız basınında ilk kez genç yaşta basın önderi olmayı başarmış bir kişidir. 15 Ocak 1950 tarihinde Fransızların otomobil tutkusunu bildiği için iki ayda bir çıkan Auto-Journal adlı dergiyi piyasaya süren Hersant otomobilcilerle mücadelede bulunmuş, zamanına göre geleceğin DS motorunun plânlarını gizlice yayınlayarak bir skandal yaratmıştır. 1953 yılında çıkarttığı "Auto-Journal" adlı kitabı 300.000 nüsha satarak olağanüstü bir başarı sağlayan Hersant aynı zamanda gastronomik ve turistik kitapları da ilk yayınlayan kişi olmuştur.

Basın dünyasında birçok ilke imzasını atan Robert Hersant, bu dünyada gerçekleştirdiği birçok etkinliğin yanında politika kulvarında da ilerlemeye gayret göstermiş, bu amaçla kendisine etkinlik bakımından en yakın ve en rahat alan olarak L'Oise bölgesini seçmiştir. 1955 yılının şubat ayında 800 nüfuslu Ravenel semtinin belediye başkanlığını yaparken iki ay sonra genel müsteşarlığa getirilen Hersant 2 Ocak 1956' da kez milletvekili seçilip bölgede görevine başlamadan önce haftalık "La Semaine de L'Oise" dergisini, sonra da üç ayda bir yayınlanan "L'Oise Matin" gazetesini satın almış, böylece iki işi birarada yürütme konusunda becerisini kanıtlamıştır.

1954 yılının kasım ayında "L'Oise Matin" gazetesinin günlük bir gazete konumunu kazanıp 50.000' lik bir tirajla büyük başarı elde etmesi Robert Hersant' ın siyasal yaşamında da kendisine büyük destek sağlamıştır.

Hersant' ın gazeteci olarak başarısına başka bir örnek olarak da "L'Aisne Matin" gazetesi gösterilebilir. Reims bölgesinde L'Oise Matin' in karşısında rakip olarak, L'Union adlı bir gazete bulunmaktadır. Hersant, iyi iş yapan bu gazeteye rekabet amacıyla Léon bölgesinde iki haftada bir basılan bir gazeteyi satın alarak adını "L'Aisne Matin" olarak değiştirmiş ve böylece L'Aisne Matin' i, L'Union gazetesinin piyasasına sürerek en azından siyasal yaşama,

ortanın solunda yer alarak girip, bu alanda bir tür rekabet oluşturmuştur. 1960 yılında Emilien Amaury' in L'Oise bölgesinde "Le Parisien Libéré" gazetesıyla giriştiği rekabet savaşı bitince hızla gelişme göstermiş, beş yıllık bir rekabetten sonra Hersant için artık düşlerinde yatan "Basın İmparatorluğu" kurma hayali gerçekleşmeye başlamıştır. Bu amaçla Fransa tarihindeki Résistance (Direniş) döneminden kalan gazetelerin üstüne gitmek yerine Poitiers' den Rodez' e kadar, Limoges, Brive, Aurillac, Château Roux bölgelerinde yer alan ve yaşama savaşı veren birkaç küçük günlük gazeteyi 1957 yılında "Centre Presse" in çatısı altında toplayarak bünyesine katmıştır. Bağımsızlık dönemlerinde tirajları 5.000 - 20.000 arasında değişen bu gazetelerin tirajları 60' ılı yıllarda Centre Presse adı altında 130.000' e ulaşmıştır. Hersant' ın bu mükemmel atılımı tüm pazara yansımış ve Centre Presse reklam şirketinin de yardımıyla küçümsenmeyecek bir reklam pazarı elde etmiştir. Herkese ve her kesime hitap eden ve genel konulara değin sayfalar içeren bu gazeteler, yazımsal atılımdan çok ticari bir vizyon taşımışlar ve gazetenin satışını arttırabilmek ve yayınlarını ve yayın alanlarını genişleterek ticari yayımlarını sürdürmek amacıyla her yola başvurmuşlar, fakat her zaman başarılı olamamışlardır. Nitekim 80' li yılların başında Centre Presse yavaş yavaş bu bölgelerden çekilerek yerini, örneğin Rodez bölgesinde "Midi Libre", Limoges' da "La Montagne" gazetelerine bırakmış, buna karşın etkinliklerini sadece Poitiers bölgesinde yürütmüştür. Nantes şehriyle Poitiers yöreleri sayesinde de Fransa' nın batı bölgelerinde yerleşme olanağı bulmuştur. Günümüzde bu bölgede kurulu bulunan rotatif makineler Hersant grubunun, Figaro, France-Soir ve L'Aurore gibi sahip olduğu büyük günlük gazetelerin mülklerinin üçte biriyle, günlük yerel basın tirajının % 15' inden fazlasını elde etmesini sağlamıştır. Robert Hersant, Hachette grubunun aksine, önce taşrada büyüyerek daha sonra Paris' e geçmiş, kuzeyde "Nord-Matin" ile 1967 yılında sosyalist bir gazete olan "Nord Eclair" i satın almıştır. Bu gazeteyle Nord Matin gazetesi arasında önce teknik işbirliği konularında anlaşma yapılmış, daha sonra gazetenin kontrolü grubun eline geçmiştir. 1986 yılında Hersant grubuna katılan Reims gazetesi "L'Union", uzun süreyle kuruluş ilkesine bağlı kalmış, gücünü, Direniş Döneminden miras kalan dört hareket ve sekiz siyasal ve sendikal kuruluşla işbirliği yaparak, Reims bölgesinde sürdürmüştür.

Yine bu sırada batı bölgesinde filizlenmekte olan birkaç yeni isim vardır; ilk plânda örneksenebilecek "Paris-Normandie" gazetesinin başında günlük yerel basında başyazılarını ilk kez birinci sayfada yazan, Fransız basınının efsanevi ismi Pierre-René-Wolf bulunmaktadır. Kaderin bir cilvesi olarak R. Hersant ilk yazısını 1936 yılında Rouen şehrindeki gazetesinde yazmış, fakat 1971 yılında başlatmış olduğu saldırı ancak 1972 yılının nisan ayında, Pierre-René-Wolf'un ölümünden sonra sonuç vermiştir.

Hersant grubu basın ailesi çalışanları arasında çok önemli kişiler de bulunmaktadır; örneğin yönetim ve reklamcılıkta uzman olan müdürü Rene Leprettre, uzun yıllar Paris-Normandie gazetesinin reklam işlerinin başarıyla sürdürülmesini sağlamıştır. Aynı şekilde Raymond Barre kabinesinin eski müdürü olan ve parlak bir valilik kariyerine sahip güçlü politikacı Philippe Mestre "Presse-Océan" grubunun başkanlığını yapmaktadır. Kendisinden önce menajer olarak çalışan ve 1963 yılında görevinden ayrılan Claude-Berneide-Raynal ise Résistance (Direniş) döneminin gerçekten büyük isimlerinden biri olup, Fransa'nın batısındaki günlük yerel basını Fransa'nın Midi bölgesinde yapılandıran büyük bir kimlik olarak tarihe geçmiştir. Günlük Nantes gazetesi ise Dominique Claudius Petit sayesinde elektronik yazım yollarını ilk deneyen gazete olmuştur. İşte tüm bu kimlik ve kişilerle "L'Éclair" gazetesi Nantes'da, "Le Havre Libre", "Le Havre Presse", "La Liberté du Mora" ve "Centre Presse" gazeteleri de Poitiers'de aynı akımı izleyerek Hersant grubundaki yerlerini almışlardır²⁴.

Hersant grubu gazetecilik yaşamı içinde küçük günlük yerel basın organlarıyla birlikte büyük yayın organlarıyla da ilişkilere girmiş, büyük gazetelerden özellikle isim yapmış iki tanesinin Hersant grubuna geçmesi bölgede büyük bir olay olmuştur. Lyon ve Grenoble şehirlerindeki Chateaufallon bölgesinin bu iki gazetesinden biri olan "Le Progrès" gazetesinin kurucusu Leon Delaroche'dur. 1939 yılında kendisinin yerine geçen damadı Emile Brémond, gazetenin 1880 yılında ancak 800' ü bulan tirajını 300.000'e çıkarmıştır. Gazete 1942 yılında Alman baskılarına karşı direnişte bulunmak amacıyla aynı yılın kasım ayında basımını durdurmuştur.

²⁴ L.G.GAYAN, op.cit., s. 24-27

İşgal dışındaki bölgelerde ise tek bir gazete bile basılamamaktadır. Nihayet Libération (İstiklâl) Döneminin coşkusu içinde, 8 Eylül 1944 tarihinde yeniden basılmaya başlayan gazetenin ilk sayılarının tirajı 60.000'e ulaşmıştır. Bölgenin diğer önemli gazetesi de Grenoble şehrinde basılan "Le Dauphiné Libéré" gazetesidir; sahibi Louis Richerot Grenoble bölgesindeki Résistance (Direniş) dönemi hareketlerinden cesur ve canlı bir direnişle çıkmış, komünist modeli bir yönetime sahip bulunan Allobroges bölgesindeki yayınlarında yaşadığı zor bir birliktelik döneminin ardından, 1945 yılının eylül ayında "Le Dauphiné Libéré" gazetesini kendisi gibi otelci olan bir başka şahısla birlikte, bir ilkokul öğretmeni, bir eskici ve iki belediye memurundan oluşan beş kişilik bir grupla yayın piyasasına çıkarmıştır. Bu iki gazete bölgede müthiş bir rekabete girişmişler, 1955 yılında "Le Progrès" gazetesinin tirajı 330.000, "Le Dauphiné Libéré" gazetesinin 285.000' lerce dalgalanırken bu iki gazete arasında ilk mücadele başlamıştır. Louis Richerot 1 Şubat 1955 tarihinde "La Dernière Heure Lyonnaise" gazetesini piyasaya sürmüş, "Le Progrès" gazetesinin tirajını 400.000 lere ulaştırmayı amaçlayan Emile Brémont ise 1959 yılında kendine ait bu iki yayını birden rakibinin bulunduğu Grenoble ve Voiron bölgelerine sızdırmıştır. 1963 yılında Saint-Etienne' de "La Tribune" ve "L'Espoir" gazetelerinin denetimlerini eline geçirmiş, 1964 ve 1965 yılları "Le Dauphiné Libéré" gazetesi için mücadele bakımından en üst düzeye varılan yıllar olmuştur. Saint Etienne' deki La Dépêche gazetesini satın alması ve Lyon şehrinin sınırında bulunan Chassieu' de ultra modern bir matbaa kurması, verdiği savaşı daha da kızıştırmıştır.

1960'lı yılların sonu daha değişik platformdaki durumların ortaya çıkmasına sahne olmuştur; bu süreç aynı zamanda günlük Fransız basınının görkemli yıllarının son dönemine rastlamaktır; zira yerel yazılı basının karşısına televizyon ve radyo gibi iki yeni rakip çıkmıştır.

Televizyon ve radyonun yazılı basına zorlu iki rakip olarak ortaya çıktığı dönemde, Emile Brémont' un oğlu ve "Le Progrès" nin müdürü Jean Brémont gazetesini Lyon bölgesinde oldukça geniş bir yayın alanına kavuşturarak özerkliğini genişletmek yoluna gitmiştir. Le Dauphiné gazetesi ise, Chassieu' de yıllık ödemelerin zorluğundan sıkıntıya düşünce 1966 yılının eylül ayında Emile Brémont, oğlunun da baskısıyla, Louis Richerot' yla beklenmedik bir barış

anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşma düşman kardeş durumundaki bu iki basın adamını 3 ayrı basın grubu çerçevesinde bir araya getirmiştir; bu gruplardan Entreprise de Presse No.1 grubu, Chassieu, Grenoble, St. Etienne ve Lyon'da kurulu 4 matbaayı birleştirmiş, "Province-Publicité No.1" grubu bölgedeki tüm gazetelerin rejisini ele geçirmiş ve nihayet "Aigles" grubu da yerel basına ait tüm yazımları yerel basın ajansı olarak örgütleyen grup olmuştur. Fakat zamanla bu birlik de bozulmuş, 70' li yılların başında günlük yerel basın Rhône-Alpes bölgesinde iki başlı bir gövde durumunda kalmıştır. "Le Progrès" gazetesinin tirajının 440.000 - 460.000, "Le Dauphiné" gazetesinin tirajının ise 360.000 dolaylarında seyrettiği bu dönemde gazeteler arasında kurulan birliktelikler gazetelerin kaderinde etkin rol oynamıştır. Bu birleşimler Le Progrès gazetesinin o zamanki sahibi Jean Delaroche' in iki kızından bir tanesi Emile Brémont ile, diğeri ise havacılık mühendisi Jean-Charles Lignel ile evlenmiş, Emile Brémont'nun ölümünün ardından 1970 yılında Jean Brémont başkan, J. A. Lignel ise genel müdür konumunu kazanmışlardır. Jean Lignel ile bacanağı gazete patronluğu konusunda mücadeleye girmek yerine beraberlik sağlayan prensip anlaşmalarını bozarak ayrılmışlardır. Aralarındaki dava ve anlaşmazlıklar 1979 yılına kadar sürüp gitmiş, La Roche şirketi hisselerinin her iki yarısı özel olarak açık arttırmaya çıkarılmış, sonuçta "Le Progrès" gazetesi 115 milyon FF' a Lignel' e kalmıştır. 36 yaşında gazetenin sahibi olan Lignel, gazeteyi Washington Post gazetesine benzetmeye çalışmıştır. Bu sırada Le Dauphiné Libéré gazetesi de Jean Gallois' nın genel müdürlüğü öncülüğünde Lyon' da "Rhône-Alpes" gazetesini çıkarmış, daha sonra France - Soir gazetesinden Henri Amoureux ve tanınmış gazeteci Jean Sonkin' le birlikte "Le Dauphiné Libéré" gazetesine gelen bir ekibin gayretleriyle bu gazete yerel eğilimli ulusal bir gazete havasına bürünmüştür. Grubun pazar gazetelerinden sorumlu bölümü SERP kuruluşunun çevresinde daha sonra seyahat, reklamcılık, odiovizüel servisi gibi çeşitli servisler kurularak zengin organizasyon ve etkinlikler çerçevesinde bu alanlarda atılımlarda bulunulmuştur. Fakat J.Ch. Lignel gazetenin kuruluş doğasına aykırı bulduğu bu çok sayıda kozmopolit şirketler topluluğunu kuruluşun bünyesinde görmek istememiş ve yapılan anlaşmaları bozma yoluna gitmiştir. Mahkeme tarafından tayin edilen bir yargıç, "Le Progrès" gazetesini, 1966 yılında "Le Dauphiné

Libéré" gazetesiyle "Le Progrès" gazeteleri arasında yapılan anlaşmaları 1 Ocak 1980' den itibaren bozmasından ötürü 7.200.000 FF' lık bir tazminat cezasına çarptırılmış, bağımsızlığına kavuşan "Le Dauphiné Libéré" gazetesinin tirajı ise 1980 yılında 380.000' lere düşmüştür. Tüm bu gelişmeler, olaylarda rolünü çok iyi oynayan Robert Hersant' ın kazancıyla sonuçlanmıştır. 1980 yılında durumu bozulan Le Dauphiné gazetesi bankaların alarma geçmesine neden olmuş, gazetenin genel müdürü J.Ch. Lignel durumu düzeltmek üzere harekete geçip bir dizi önlem almış ve Fransız basınında ilk ücretsiz gazete ekleri zincirinin girişimcisi olarak bilinen Paul Dini' yle birlikte kurtarma çalışmalarına başlamıştır. Jean Gallois' nin ölümünün ardından Dini' yle Richerot arasındaki çekişme, 1981-1983 Nisan ayları arasındaki 2 yıl içinde Richerot' nun gazeteyi Marcel Fournier' ye satmasıyla sonuçlanmıştır. Bu olayın ardından Fournier ani bir dönüşle, eskiden verilmiş bir söze dayanarak R. Hersant' la anlaşmıştır. Bu birliktelik 1983 yılında iktidarda bulunan sol partinin R. Hersant' ın büyümesini engellemek üzere özel bir yasa hazırladığı dönemde Fournier' in kendisine yardımcı olmasıyla ve hükümet ve meclisin şiddetli muhalefetine karşın yasaların R. Hersant' ın lehine çıkmasıyla perçinleşmiştir.

Jean Charles Lignel, Lyon' da Le Dauphiné Libéré gazetesiyle arasındaki anlaşmaları bozarak, yeni güçlülere ve tazminatlara katlanmak zorunda kalmıştır. Gazete 1985 yılının mayıs ayında Chassieu' deki rotatif baskı makinalarının haciz edilmesini önlemek için yardım çareleri ararken Hersant grubuna yardım çağrısında bulununca Hersant grubuna bağlı Samu kuruluşu bu gazeteyle bir beraberlik oluşturma yoluna gitmiştir. 1986 yılının başında J.CP. Lignel Rhône-Alpes bölgesindeki çoğulculuğuna son vermiş, bu durum aynı zamanda Le Progrès gazetesinin büyük geçmişinin de sonu olmuş ve gazete yerini Socpresse adlı gruba bırakmıştır. Bu olaydan sonra Jacques Brémond' la J.Ch. Lignel bir anonim ortaklık işine girişmişlerdir. "Le Dauphiné Libéré" yle "le Progrès" gazetelerinin 300.000 tirajla yaşamlarını sürdürme uğraşısı içinde olduğu bu dönemde nihayet Hersant ailesinden Xavier Ellie Huertas, Lyon ve Grenoble'da basılan bu iki gazeteyi Hersant grubuna katma görevini üstlenmiş ve bu görevi başarıyla sonuçlandırmıştır. O sıralarda Hersant grubuyla rekabet edecek güçteki Libération ve Le Monde gazeteleri

Lyon' da kendilerine ait bir yayın organı kurmalarına rağmen, yerel basınla uğraşmanın zorluğunu anladıklarından bu bölgelerdeki etkinliklerini sürdürmemişlerdir. Xavier Ellie, Le Courier gazetesinin müdürü François Prétet' yle işbirliği yapmış, "Saône-et-Loire" sorununu hallederek "Le Journal de Saône-et-Loire" adlı gazeteyi birlikte yayına sokmuşlardır. Tüm bu etkinlikler ve yapılanmalar Chalon' dan Avignon' a kadar uzanan topraklarda Socpresse' e ait günlük basın imparatorluğunun önemli bir parçasını oluşturmuştur²⁵.

Büyük bir basın imparatoru olan Robert Hersant, basın-yayın ve iletişim konularında ve alanlarında çok ilginç özellikleri ve değişik politik stratejileri olan bir kişiliğe sahiptir. Biz bunu değişik gazetelerde yer alan yazılarda da gözlemlemekteyiz. Örneğin "Libération" adlı, Paris' te yayınlanan ulusal gazetede çıkan bir yazıya göre Robert Hersant, belirli siyasi ve stratejik girişimlerinden başarıyla çıkmayı başarmış bir kişidir. Bazı kez politikacılarla yakınlık kurmuş, bazı kez en büyük rakip durumuna geldiği basın patronları ya da genel müdürleriyle dost olarak yerinde atılım ve zamanlamalarla imparatorluğunu genişletmesini başarmıştır; örneğin borçtan perişan ve kurtulması imkânsız bir durumda batmak üzereyken kendini kısa zamanda toparlayan "Le Progrès de Lyon" gazetesinin yardımına, diğer hiçbir grubun cesaret dahi edemediği bir zamanda koşan Hersant grubu çok kuvvetli bir grup durumuna gelmiştir. Kendisi sol eğilimli bir siyaset izlediği için, sol eğilimli politika izleyen diğer gazeteler de bu ortamda basın dünyasında kendi yerlerini almak, seslerini duyurmak avantajına kavuşmuşlardır.

Hersant yaşamı boyunca birçok kez yasaları çiğnemekle suçlanmış, basın dünyası ve gazeteciler de Hersant' ın diğer gazetelere el koyarak bunları grubu bünyesinde toplamasını ve gittikçe artan gücünü kaygıyla karşılamışlardır. 1980' li yıllarda "Le Progrès de Lyon" u satın alabilecek bütçenin yalnızca Robert Hersant' da bulunabileceği, Le Progrès' nin borcunun en azından 250.000 FF' ını bulduğu, bazı gazeteler ise bunların 600 milyon FF olduğu, bunun 350 milyon FF' lık kısmının bankalarca ve özellikle "Le Crédit de Lyon" bankası tarafından sağlandığı basın dünyasının güncelindeki olaylardı. Gazetenin tüm aktiflerinin ipotek edildiği, satışlarının, reklam girdilerinin ve de küçük ilân gelirlerinin pek iyi bir durumda bulunmadığı, şirketin yeniden

²⁵ L.G.GAYAN, op.cit., s. 28-31

kalkınacak kadar içaıcı bir duruma sahip olmadığı sıralarda, gazeteyi satın alabilecek kuruluşlar arasında en güçlü ismin ücretsiz gazeteleri yayınlayan grup olacağı, bu grubun o zaman için rolünün ancak, yerel gazetelerle hiçbir alışverişi olmadığı halde, yalnızca alacakların tahsili yolunda etkin rol oynayabileceği bir grup olacağı zamanının gündemi kapsamındaydı. Lignel gazeteyi satın almaya hiç yanaşmadığından gazeteyi satın alabilecek diğer bir isim olan Bruno Bertes ise "AGV Française" adlı basın organıyla, "La Tribune Economique" adlı yayının patronu olarak bu işe girişimde bulunabilecek gerekli finansal kapasiteye sahip olmayıp, kendisi ancak "Union de Reims" gazetesinin satın alınması yolunda savaş vermektedir. Alıcı adayları arasında sözü geçen bir başka isim de Jean-Luc Lagardère' di. Hachette grubuna gelince, Hersant' ın rakipleri arasında yer alan Hachette grubu da bir gazeteyi kalkındıracak yeterli güce sahip değildi. Havas grubu ise kilit odaklarından bir tanesini oluşturmakta ve Le Progrès' nin rejisörü olarak küçük ilân ve reklamlardan bir kısmını elinde tutmaktaydı; bu yüzden çok zarara girmiş fakat rejilerinden elde ettiği avanslarla "Le Progrès" nin kasasını güçlendirmesine bir dereceye kadar katkıda bulunabilmiştir²⁶.

O dönemlerde Charles Lignel ile André Rousselet arasındaki ilişkiler bozularak kopma noktasına gelmiş, André Rousselet'nin Le Progrès gazetesini zayıflatarak satışına neden olmaya çalıştığı görüşü basın dünyasında yankılar yapmıştı. Sonuçta gazetenin Hersant grubuna geçişi bu büyük basın devinin stratejisi adına büyük bir örnek oluşturmuştur.

Libération gazetesinde yer alan bu yazının sahibi gazeteci yazar F.B.' in görüşüne göre başarının sırrında Hersant örneğinde de belirtildiği gibi her kesimden dost sahibi olmak yatmaktadır. Bu görüş yaşamda çoğu kez geçerli olan ve bilinen bir gerçektir. Robert Hersant' ın Le Progrès gazetesinin başına geçmesi, Charles Hernu' yü pek fazla rahatsız etmediği gibi, Jean Charles Lignel' in, Robert Hersant' ın desteğiyle politikasını sürdürebilmesi de kaygılandırmamış ve Charles Hernu' yle J. Ch. Lignel arasında oluşan dostluk bağı her türlü olumsuzluklara rağmen devam etmiştir. Buna karşın J. CH. Lignel yapılan son ilçe seçimlerinden biri sırasında radikal parti üyesi olarak Le Progrès gazetesinin yazım kuruluna Ulusal Cepheyi bir kenara iterek

²⁶ Philippe GAVI, Hersant en Progrès, Libération Gazetesi, 6 Ocak 1986, s. 2

muhalefetin sempatisini kazanması ve basın dünyasında söz sahibi olan kişileri bir tarafa bırakarak Charles Hernu' yü kazanma yoluna gitmesini emretmişti. Hersant' ın gelişiyle de pek fazla gürültü yapmak istiyordu. Aralarındaki ilişkiler, 1965 yılında François Mitterand tarafından kurulan ve 1967 yılında R. Hersant' a L'Oise bölgesinde kendi adına tüm yetkileri veren FGDS federasyonunun kurulduğu döneme kadar uzanmaktadır.

1985 yılında Le Figaro' gazetesinin genelde daha çok muhalefet üyeleri adına düzenlediği ve Alain Peyrefitte tarafından davet edilen Charles Henru' nün Savunma Bakanı olarak katıldığı bir davette bu yemeklere hiçbir zaman katılmayan R. Hersant' ın da alışlagelmişin dışında özel biçimde bulunması kendisinin politik yaşamında işlerini yürütme tarzına, iktidarı ve muhalefeti kazanmasına somut bir örnek oluşturmaktadır. Bu örnekte de görüldüğü gibi R. Hersant bilinçli biçimde belirli zamansal ve stratejik uygulamalarla başarılarını parlak biçimde sürdürmeyi bilmiştir ²⁷.

Le Monde adlı ulusal Fransız gazetesinde çıkan 12/3/82 tarihli "Bildiriler" başlıklı yazıda günlük üç gazetenin R. Hersant' ın basın imparatorluğunu genişletmesine yettiği belirtilmektedir. Bu üç gazete "L'Ardennais", "Le Courrier de l'Ouest" ve "Le Main Libre" gazeteleridir; bunlardan "Le Courrier de l'Ouest" ve "Le Main Libre" gazeteleri Amaury grubuna ait olup, sonradan satın alınmıştır. Grup Paris' teki "Le Figaro" ve "France-Soir" gazetelerinin dışında metropollerde ve deniz aşırı ülkelerde 22 yerel gazetenin de sahibidir; ayrıca "Le Midi Libre" ve "L'Est Républicain" adlı yerel gazetelerde de hisse ve kâr payları bulunmaktadır.

Le Monde gazetesinin yine 12/3/1982 tarihli yayınında yer alan Yves Agnès imzalı ve "Hersant grubunun yerel basın üzerindeki etkisi" başlıklı yazıda Robert Hersant' ın kendine ait basın imparatorluğunu üç yerel gazeteyi satın alarak genişlettiği görüşü yer almakta, böylece Fransız basınında çoğulculuğun tehlikede olduğu belirtilmektedir. Yine Robert Hersant' ın "TV5" gibi televizyonları eline geçirmesinin ardından Fransız gazetelerine de el koymaya başladığı, son olarak 1991 yılının Mart ayında Dijon' da çıkan "Le Bien Public" gazetesini, bundan bir yıl sonra da Charleville-Mézières' de çıkan "L'Ardennais"

²⁷ F.B., Le Nouveau Progrès Attendu Au Coin de La Scène Politique, Libération Gazetesi, Makale, 6 Ocak 1986, s. 6

ve Le Mans ve Angers bölgelerinde çıkan "Le Courrier de L'Ouest" gazetelerini satın aldığı, böylece Hersant'ın 1981 yılında Fransız yayım sektörünün % 24' ten fazlasını ele geçirdiği, bu % 24' lük yayım payı çizgisini yasanın saptadığı en üst düzey olan % 30' lara kadar yükselttiği de bu yazıda beyan edilmektedir. Fakat Nancy şehrinde amaçlarına ulaşmayı başaran R. Hersant, Montpellier' de Maurice Bujon' a karşı mücadelesini sürdürmek zorunda kalmıştır, zira Nancy'de M. Gérard Lignac' la "L'Est Républicain" gazetesi adına anlaşmış iken, Montpellier' de "Midi Libre" gazetesinin hisselerinden çok az bir kısmını satın alabilmişti. İşte büyük tröstlerin tekelleşme yolunda gazetelerle yaptıkları bu tür ortaklıkların Fransız gazetecilik dünyası için tehlikeli olduğunu gazeteci yazar o tarihte dile getirmiştir. Kendisini üst düzeylere çıkaran bu yasanın onayının ardından, genişlemesine engel oluşturan tek yasa 1984 yılında, yasaı çıkartan kişilerin adıyla anılan, Mauroy-Filliod yasası olmuştur; zira bu yasa Fransa' nın Kurtuluş döneminde, 26 Ağustos 1944 tarihli antitröst hükümleri kapsamakta, bu gibi tröstçü büyümelere karşı belirli önlemler ve engelleyici maddeler içermekteydi.

Bu arada Hersant grubu Fransa' da basın dünyasında görülen sağ-sol karşıtlığından faydalanarak payına düşen hisseyi kapmayı da bilmiştir²⁸.

Robert Hersant' ın politik yaşamda sahnelediği ilginç olaylara değin başka bir örneğe de, Libération gazetesinin 6 Ocak tarihli yayınında, "L' Événement" adlı olay sayfasında basılan "Robert Hersant' dan politika sahnesinde beklenen yeni gelişmeler" adlı yazıda rastlanmaktadır. Bu yazıda ayrıca Robert Hersant' ın taraf olduğu parti ve yayın organlarının yanında karşıt siyasal kişi ve yayınları da destekleyerek ilginç bir politika izlediği de anlatılmaktadır.

Yazı R. Hersant' ın "Le Progrès" gazetesinin denetimini karşıt grupları destekleyici bir politika izleyerek eline geçirmiş olduğuna değinmektedir²⁹.

²⁸ Yves Agnès, Les Annonces, La Presse Quotidienne Fragilisée, Le Monde Gazetesi İletişim Sayfası, Makale, 12 Mart 1982, s. 22,

²⁹ R.M., Le Nouveau Progrès Attendu Au Coin de La Scene Politique, Libération Gazetesi, Makale, 6 Ocak 1986, s. 5

Sosyalist Partinin Rhône bölgesi federasyonunun muhabiri olan makalenin yazarı bölgede siyasi iki karşıt grup arasında, bir yanda sosyalist partinin ve Lyon şehrinin önemli politika adamı Raymond Barre, "Le Progrès" gazetesinin müdürü ve Rhône bölgesinin radikal parti başkanı Jean Charles Lignel ve yerel ekonomik güçler içinde büyük etkinliği olan J.Ch. Lignel' in son önemli müttefiki olan Lyon belediyesi başkanı Francisque Collomb tarafında bulunurken, diğer yanda Lyon basın dünyasına giren "Rhône-Alpes" ve "Lyon Matin" gazetelerinin denetimini eline almış bulunan Robert Hersant, Charles Lignel' in başkanlığına karşı direnişte bulunan radikal parti eski üyelerinden Robert Batailly ve yine radikal partinin kuvvetli ismi Michel Noir' ın yanında yer almaktadır. Başta eski başbakan Raymond Barre olmak üzere R. Hersant' ın bölgedeki yayın organlarına yönelik hegemonyasına karşıtlarının isyan etmesi beklenirken, gizli sürdürdüğü etkinlikler sayesinde ve Raymond Barre' ın tatile çıkmasından faydalanarak kendisinin yokluğunda işlerini yoluna koymayı ve başarılarını sessizce sonuçlandırmayı bilmiştir. Bunun yanında kendisinin de muhalifi olmasına karşın, Le Progrès gazetesinin müdürü Charles Lignel' in politik kariyerini desteklemiş, ve Lignel' in bölgedeki siyasal yaşamını ve Le Progrès gazetesindeki yazarlık yaşamını sürdürmesini sağlamıştır.

Yine aynı tarihli gazetede yer alan, Beatrice Vallasys adlı yazarın yazısı da durumu bu örnekte olduğu gibi gözler önüne sermektedir. G. Fillioud' nun bildirisine dayanarak Hersant ve Lignel arasındaki uzlaşmanın, yasaların yetkisinin üstünde bir değer taşımadığı, bundan böyle R. Hersant' ın basın denetimcisi M. Parquet tarafından denetleneceği, bu konuda öngörülen cezaların 1 milyon FF' a varan para cezasını bulacağı, yineleme durumunda daha da artarak hapis cezasına kadar varabileceği belirtilmektedir.

Georges Fillioud' nun kesin tutumunun "Le Progrès de Lyon" grubuna ait 5 organın satın alınışının ertesinde etkisini göstermesine ve hükümetin 1984 Ekim ayında çıkarılan yasanın basın konusunda uygulayacağı koşulları ortaya koymasına rağmen yasanın yaptırımı, Robert Hersant' ın özel durumu gözönüne alınarak ve etkisiz kılınarak, uygulama dışında bırakılacak biçimde bu basın adamının lehinde kullanılmıştır. 1984 yılının haziran ayından itibaren Avrupa parlamentosunda milletvekili olan Hersant böylece her fırsatta ününün

arkasına sığınıp, her zaman için izlenmekten kurtulmasını bilmiştir. Kendisine uygulanan herhangi bir prosedür karşısında veya yargının sistemli biçimde üstüne gittiği her koşulda hiçbir suç duyurusu ya da cezayla karşılaşmamıştır³⁰.

Aynı biçimde ve aynı döneme ait "Kamusal İktidarların Pasifliği Yüzünden Zararlı Çıkan Lignel" başlıklı yazıda Charles Lignel' in Robert Hersant' a teslim olduğu, "Le Progrès de Lyon" gazetesinin patronu J. Charles Lignel ile "Le Dauphiné Libéré" gazetesinin sahibi Robert Hersant arasında süregelen savaşın genç Lyon' lu genel müdür Lignel' in teslim olmasıyla son bulduğu belirtilmektedir.

"Le Progrès de Lyon" gazetesinin Robert Hersant tarafından alınışının haberi Lyon şehrinde bir bomba tesiri yapmış, gazetenin çalışanları sendikal kuruluşların acil olarak devreye girmesini kararlaştırmışlar; hükümet ise davayı mahkemelere taşıyacağını belirtmesine rağmen, parlamenterlere değin dokunulmazlığı sayesinde Hersant şahsına yönelik her türlü izlemekten korunmayı başarmıştır.

Bu olayların ardından suçlamalar yine devam etmiş, fakat netice değişmemiştir. M. Robert Badinter pazar günü "Le Progrès de Lyon" gazetesinin satın alımı konusunda adaletin tecelli edeceğini ve R. Hersant' ın izleneceğini, Fransız televizyonunun tanınmış sunucularından Anne Sinclair' in davetlisi olarak " 7 sur 7" adlı programda belirtmiş ve R. Hersant' ın yasayı sınırsız biçimde çiğnediğini ve demokrasiye olan saygısızlığını gösterdiğini dile getirmiştir³¹.

Jacques Leihn Hachette grubunda M. Yves Sabouret' nin yönetimdeki yerini aldıktan ve M. Yves Sabouret yardımcı müdür olarak "TV 5" kanalının başına getirildikten sonra Hachette grubu genel yönetiminde yeniden yapılanma gündeme gelmiştir. Grubun genel müdürlüğüne atanan M. Jacques Leihn daha sonra bu yeni görevine tamamen bağlanarak "Europe 1 Communication" grubunun genel müdür yardımcılığı görevini bırakmıştır³².

³⁰ Béatrice Vallasy's, L'Inattaquable Député H., Libération Gazetesi, Makale, 6 Ocak 1986, s. 3

³¹ Robert Marmo, Le Jour Où Lignel a Capitulé de Vant Hersant, Makale, Libération Gazetesi, 6 Ocak 1986, s. 2

³² Dr. Hıfzı TOPUZ, Prof. Dr. Korkmaz ALEMDAR, Doç. Dr. Raşit KAYA, Oktay KURTBÖKE, Nalan ÖRKİ, op.cit., s. 36-38

Biz bu aşamada,Fransa' daki "İletişim Tekelleri" konusunda çok önemli bir örnek olan Robert Hersant grubu adına en son bilgileri aşağıdaki açıklamalarla tamamlayacağız.

Robert Hersant, 1920 yılında Fransa'nın batıdaki kentlerinden Nantes' da doğmuş, önce reklamcılık yapıp başarılı olamamış, ardından 1950 yılında "Auto - Journal" adlı bir gazete çıkararak başarılı olmuş bir basın adamıdır. Daha sonra Marcel Dassault adlı bir uçak yapımcısının çıkarmış olduğu bir haftalık "Semaine de France" adlı dergiyi devralmış, bu olaydan 4 yıl sonra çok kuvvetli bir tiraja ulaşan dergi, yeniden Dassault tarafından geri alınmış, adı "Jours de France" olarak değiştirilerek günümüzün en büyük dergilerinden biri olarak basın dünyasındaki önemli yerini almıştır. Basın organlarının tutunduğunu gören Hersant Paris' te ve birçok küçük kentte basılan "Le Courier du Centre", "L'Éclair du Berry", "Cantal Indépendant" gibi günlük gazeteleri satın almaya başlamış, 1957 - 1960 yılları arasında gerçekleşen bu hareket karşısındaki engellere karşın yoluna devam etmiştir. 1969' da Lille şehrinin en büyük gazetesi "Nord - Matin" i 1970' de "Havre Presse" i ve ardından Rouen' daki "Paris Normandie" gazeteleriyle Paris' teki "Le Figaro" ve "France Soir" gazetelerini alarak elindeki gazete sayısını 19' a ve dergi sayısını da bir o kadara çıkarmasıyla, birden fazla gazeteye sahip olunamayacağını beyan eden 1944 yasasını rafa kaldırmıştır.

Sosyalistlerin iktidara gelmeleriyle Hersant İmparatorluğu' nun yıkılması beklenirken, ünlü siyasal bilimci Maurice Duverger' nin de önerdiği önlemler çerçevesinde ve İnsan Haklarının 11 ci Maddesi gereği "her kişinin yazma ve düşüncelerini özgürce yayma haklarına saygı" konusundaki yaptırım doğrultusunda Pierre Mauroy hükümeti tarafından bir yasa tasarısı hazırlanmış, 1983 yılı ortasında meclise sunulmuş ve içerik olarak "bir kişinin ancak tek bir ulusal ve bölgesel gazeteye sahip olabileceği, kişinin sahip olduğu gazetenin tirajının ülkedeki toplam tiraj sayısının % 15' ini geçmeyeceği, Cumhurbaşkanı ile meclis, senato, danıştay, yargıtay ve sayıştay başkanlarının seçtikleri üyelerden oluşan bir komisyonun basındaki saydamlığı sağlamaya çalışmak üzere kurulacağı" maddelerini içermektedir. Meclis ve sağcıların bünyesinde büyük olaylara yol açan bu tasarı Hersant' ların basın özgürlüğünün elden gittiği

yaygarasını koparmasına neden olmuştur. Bazı değişikliklerle parlamentodan geçen tasarı Anayasa Mahkemesinde takılmış, 1984 yılı sonlarında geçmiş yıllara uygulanamayacağı gerekçesiyle reddedilmiş, sosyalistlerin yenilgiye uğramasıyla da Hersant kurtulmuştur.

Bu sırada iktidara sağcılar gelmiş, 1984 yasası kalkmış, Hersant da "Le Progrès de Lyon" gazetesini satın almıştır.

Jacques Chirac başkanlığında hazırlatılan ve meclis tarafından 1986 yılının haziran ayında kabul edilen "Léotard Yasası" bir kişinin sahip olabileceği toplam ulusal tirajın payını % 15' ten % 30' a çıkarmış, bu durum Hersant' ın işine yaramıştır. Medya sahiplerine göstermelik sınır koyan bu yasa bir kimseye ancak iki iletişim alanında egemenlik fırsatı tanımıştır; fakat buna karşın Hersant televizyon, radyo ve haber ajanslarına da el atıp Fransa' nın en güçlü multimedya şebekelerini oluşturmuştur.

Hersant büyümesini İspanya basınına ele geçirme çabalarına kadar ilerletmiş, Belçika' da bir gazete satın alıp, Portekiz' de ortaklıklar kurmuştur. Daha sonra sosyalistlerin yeniden iktidara gelişleri ve bir önceki başarısızlık deneyiminin korkusuyla göreceli bir çoğunlukla devrimci yasalar yapamayışları, Fransa' da okurların 1/5' inin Hersant' ın sahip olduğu gazete ve dergilerinden birini okuması ve sosyalistlerin Hersant' a karşı uğradıkları yenilgiyle son bulmuştur ³³.

Bu bağlamdaki son söylemimizi Fransa' daki sosyalist Mitterand yönetiminin canını en çok sıkan, sağ basının kralı ve tüm Fransız basın tirajının % 20' sinin sahibi, büyük gazetelerin yanında 10-12 taşra gazetesi ve birçok büyük yayını da elinde bulunduran R.Hersant' ın günümüzde 500 milyon dolarlık geliri bulunduğunu belirterek bitiriyoruz³⁴.

d. Hachette Grubu

Fransız basınında, multimedya adı altında çok uluslu birçok iletişim alanındaki ortaklıklar içinde en güçlüsü olan Hachette Grubu, Hersant İmparatorluğunun yanında büyük bir tröst grubu olarak da yer almaktadır.

³³ Prof.Dr.Hıfzı TOPUZ, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, İ.Ü. İletişim Fklt. Basımevi, 1992-1993, s. 74-76

³⁴ Prof.Dr.İsmet GİRİTLİ, Günümüzde Haberleşme, Der Yayınları, 1988, s. 88

1986 yılında yıllık cirosu 6 milyar 300 milyon FF olan Hachette grubu, 1987 yılında 8 milyara ulaşan Hersant grubunun ardından 7,5 milyara ulaşmış, 1988 yılında ise 24,4 milyar FF'lık ciroyla Havas ve Hersant gruplarının önüne geçmiştir. Avrupa genelinde Alman Bertelsman grubunun arkasından ikinci sırada, uluslararası düzeyde ise 6 cı sırada yer almaktadır.

Hachette grubu Paris' te iki büyük gazete ile "Elle", "Télé 7 Jours", "France Dimanche", "Journal de Dimanche" ve "Ici Paris" gibi birçok dergiler yayınlamış, ayrıca Amerika, İngiltere, İspanya, İtalya, Hong Kong, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Krallığı ve İsveç gibi ülkelerde de çeşitli yayınları yönetmiştir. Bunlarla birlikte, Fransa' da 800.000 tirajlı "Paris-Match" dergisini yayınlayan Filipacchi grubuyla % 65 oranında bir ortaklık yapmış ve bu grupla birlikte 10 dilde toplam 650 milyon tirajlık 74 magazin yayınlamıştır ³⁵.

Matra ve Hachette grubunun başkanı Jean-Luc Lagardère' in, Amerika' daki Grolier ve Diamandis' i, İspanya' daki Salvat' yı alması medyasal boyutları değiştirmiş ve Hachette grubu 4 milyar dolardan fazla iş rakamı yapan iletişim gruplarının arasına girmeyi başarmıştır. Bu iş rakamının yarısı kadarı, yani 1988 yılında elde edilen toplam 24,5 milyar FF' ın 11,8 milyar doları Fransa dışındaki ülkelerde sağlanmıştır. Grubun genel etkinlikleri arasında ilk sırada dağıtım ve genel rakamların % 36,9' uyla servisler yer almakta, basın grubunun % 33,6' sını, içinde başı 3 milyondan fazla tirajıyla "Télé 7 Jours" (Tele 7 Gün) adlı organın bulunduğu magazinler çekmektedir.

Hachette grubu 1980 yılında Matra Quillet Kitabevinin hissedarları adına "Les Dernières Nouvelles d'Alsace" gazetesini satın alıp, 1987 yılında Le Provençal gazetesini bünyesine katınca başkanlığını Hachette grubunun genel müdür yardımcısı Gerard de Roeuemaurel' in yaptığı "Quillet A.Ş." nin bünyesinde yapılarak tam anlamıyla bir bölgesel basın stratejisi uygulaması gerçekleştirmiştir. 560.000' den fazla gazete satışıyla grup, Ouest France ve Hersant gruplarının arkasından en iyi grup olma başarısını kazanmıştır. Günlük bölgesel - yerel basını için DNA, Provençal, Var Matin, Le Méridional ve Le Soir adlı gazetelerle 1988 yılında 1,5 milyar FF' la, 1,3 milyar FF'lık tirajı olan "Sud-Ouest" ve "La Voix du Nord" gazetelerinden daha iyi iş yapmıştır. Göstergeler

³⁵ Dr. Hıfzı TOPUZ, Prof.Dr.Korkmaz ALEMDAR, Doç.Dr.Raşit KAYA, Oktay KURTBÖKE, Nalan ÖRKİ, op.cit., s. 36-38

DNA' nın parlak bir tablo sergilediğini, Le Provençal gazetesinin son yıllarda görülen kayıpları Doğu Fransa' yla düzeltme çabası gösterdiğini, Güneydoğu Fransa' da ise farklı manzaralar oluştuğunu arzetmektedir. 1987 yılı Le Provençal gazetesi adına zarar yılı olmuştur. Daha da kötüsü dağıtım oranı % 6 oranında düşmüş, Marseille gazetesi tarafından Fransa' ya ithal edilen bingo oyunu dahi gazeteyi kurtarmaya yetmemiştir.

Le Provençal gazetesi her zaman için iki büyük uygulamanın ve bilgi-işlemin öncülüğünü yapmıştır. Bu uygulamalardan ilki doğrultusunda sütunlarını objektif biçimde belediye başkanı müşterilerinin dışında kullanıma sunmayı yeğlemeyip, habercilik alanındaki çoğulculuğu dile getirmek amacıyla rotasını Le Méridional gazetesine çevirerek bu gazeteye yatırım yapmıştır. Geleneksel Marsilya politikasında yer alan eski ve köklü bir gazete okuma geleneğine sahip Marsilya şehri halkı, tüm bu geleneksellik olgularına rağmen, gazete fiyatı 4 FF' na ulaştığında bölgelerinde cereyan eden haberleri okumak yerine başka uğraşlara yönelmişlerdir.

1987 yılında, "TF1" adlı televizyon kanalına katılım girişimlerinde Hachette grubu yerine Bouyges grubu tercih edilmiş, Hachette ise Amaury yayınları içinde önemli bir hisse sahibi olmuş ve biri Fransa' nın doğusunda, diğeri güneyinde olmak üzere iki önemli atılımında bulunmuştur.

Hachette grubu bilgisayarın süratli gelişimi sayesinde, André Elkouby adlı basın adamının teşviki ve sosyalist milletvekili Gaston Defferre' in biçimlendirdiği ve uygulamaya soktuğu kitap sendikacılığı modeliyle teknik gelişimini hızlandırmıştır.

Günümüzde Le Provençal grubu çöküşe karşı en iyi savunmanın yine atak davranma olduğu görüşünden hareketle, 5000 sayılı bir rakam için Nimes bölgesine girmiş ve Korsika' ya kadar uzanmış ve Korsika adasında yapısal ve teknik olanaklarını kuvvetlendirerek başarıya ulaşmıştır. Grupta reklam gelir rakamları 1988 yılında % 6,6 olarak gerçekleşmiş, bu başarıda maliye bölümü müfettişi Laurent Perpère' in de büyük katkısı olmuştur.

Les Dernières Nouvelles d'Alsace gazetesi (DNA) Hachette' in en iyi gazetesi olma başarısını elde etmiş, Alsace bölgesi ve çevresiyle çok güçlü bir kimlik kazanmış ve akıllı bir şirket politikasıyla ve "Emploi" başlıklı katlanır bir ekle okurlarının ilgisini çekerek, doğu bölgesindeki katlanan ekler formülüyle reklamlarına değin iş kazancını + % 10,3' e çıkarmıştır. 1983 yılında gruba

katılan, ekonomi ve maliye çevrelerinin tanınmış kişisi Jacques Puymartin' in deyimiyle bir defter havasında olan ekin her bir sayfası bir konuya ayrılmış seyahat, öneriler ve afişleme gibi alanlardaki servislerle ve yeni medyalarla zengin hizmetler sunulmuştur. Ayrıca Claude Landaret' nin aracılığıyla kullanıma alınan Gretel adlı telematik servisiyle menşesindeki ilk elektronik girişimi gerçekleşmiştir.

Hachette grubu bunun yanında yerel gruplarla olası en fazla ortaklık kurma yollarını aramış, bu girişimini çıkardığı eki çerçevesinde Michel Hommel' le ve ilk kez L'Est Républicain gazetesiyle gerçekleştirmiştir. Ayrıca Nîmes şehrinde Le Provençal gazetesiyle birlikte Midi Libre gazetesine karşı savaş vermiştir ³⁶.

4. Fransız Günlük Bölgesel-Yerel Yazılı Basınının Üç As Grubu: Ouest-France Grubu, Amaury Yayınları Ve La Voix du Nord Grubu

a. Ouest-France Grubu

Fransa' da basın tekellerine ait büyük bir bölgesel yazılı basın örneği olan Ouest-France gazetesi, basınının bir numaralı gazetesi olarak gerek günlük gazetelerde, gerekse uzman yayınlarda "Taşranın Devi" gibi sloganları hak etmiş bir yayın organıdır. Başında François Régis Hutin' in bulunduğu bu en büyük yayın organının başarıyı sürekli kılan bir ticari politikası ve gazeteye büyük bir bağlılıkla destek veren ve kuruluşun garantisi durumunda bir okur kitlesi bulunmaktadır.

25 Nisan 1989 tarihinde günlük tirajı 468.165' i bulan Ouest-France gazetesi Fransa' da ulusal düzeyde birinci sırayı alırken, Avrupa' da da bölgesel düzeyde birinci gazete olma onurunu kazanmıştır; zira o dönemde Avrupa basınına bir göz atıldığında, Hollanda' daki en yüksek tirajlı gazete olan "Telegraf" ın 700.000, İtalya' daki "Corriere della Sera" nın 675.000, Almanya' daki "Westdeutsche Allgemeine" nin 660.000 tirajlarda olduğu görülmektedir. Gazete, Fransızların pek sevmediği bir bölge olarak kabul edilen La Bretagne bölgesine ait Breton kültürüyle karşılıklı etkileşimde bulunmaktadır. Ekonomik

³⁶ L.G.GAYAN, op.cit., s. 21-24

ve siyasal adaletsizlik konularını, ölüm cezalarını, üçüncü dünya ülkelerinde mevcut olan sefillik ve ölüm temalarını ve bunların ileri ülkelerce göz ardı edilmesi sorunları gibi konuları işleyen gazete böylece bütün Brötonlar tarafından ilgiyle izlenmeyi başarmıştır. Ouest-France' ın başarılı politikasının diğer bir yönünü ortaya koyan yazım sorumlularından Henri de Grandmaison, "Ouest-France" da yazım konusunda hiçbir eksiklik ve sorun hissetmediklerini ve gerçek bir küçük yerel bölge insanı olarak gazeteciliğin ideal havasını teneffüs ettiklerini dile getirmiştir; burada gazete adına ilginç bir durum söz konusudur; küçük bir yerel bölge gazetesi olmasına karşın gazetenin Avrupa'nın en kuvvetli gazetesi durumunda bulunması bir bakıma uzun bir geçmişe sahip olmasıyla izah edilebilir; zira koşullar elverirse gazete 2 Ağustos 1999 tarihinde, Emmanuel Desgrées du Lou ve rahip Trochu' nün birlikte kurduğu "Ouest-France" ın atası eski "Ouest-Eclair" gazetesinin yaşam süreciyle birlikte, 100' cü yılını kutlayacaktır.

"Ouest-France" gazetesi 1970 yılında Chantepie' de özerkliğini ilk ilân eden gazete olarak günümüzde ticari koşullara uygun sistem içinde yeni rotatif baskı makine gruplarıyla donanmıştır. Fransa'nın en yüksek tiraja sahip olan bu gazetesi 12 departmanda 38 yayım hizmeti vermektedir. Fransa' da en ucuz satılan gazete olup, fiyatı 1988 yılında 3.40 FF' dır; zira Fransa'da ücretlerin yüksekliği karşısında demokrasi ve çoğulculuk adına en ucuz hizmeti sağlayan bu gazete ilanlarını da, ilân veren müşterilerine olası en pahalı değere satmaya çalışan gazetelerden bir tanesidir.

Havas Haber Ajansından bölge müdürü olarak gelen ve gazetede kalan Jean-Claude Cellard' la tam bir uyum içinde yönetilen reklam pazarı, Ouest-France' ı bölgesel pazar içinde ve ücretsiz gazeteler alanında, süratle organize olmaya itmiştir; şubelerinden biri olan Précom reklamcılık konusunda Havas' ın personelini bırakmadan yeniden işe alıp kullanmıştır. Fransa' da ikinci grup durumunda olan le Carillon gibi güçlü bir grubun yönetiminde çıkarılan ücretsiz gazetelere Breton bölgesinden kendisine çok uzak olan bir bölgede Paris ve yöresi de dahil olmak üzere, Fransa'nın diğer yörelerine kadar dağıtım sağlamaktadır. Başkentte 15.000 gazeteklik bir tiraja sahip olması kendisine Paris' te bir yayım tasarımı başlatması teklifini kazandırmıştır.

François-Régis Hutin' e göre, Ouest-France kendi evinde rakipsiz patron konumunda olup, rakipsizliğini sadece Lille ve Vilaine Mayenne bölgelerinde

sürdürmektedir. Bölgesinde bulunan diğer 10 ilde ise, tek bir meslektaşıyla rekabet etme durumundadır; üç ilde rakipleriyle arasında apaçık bir fark sağlamış olsa bile bir kaç departmanda rakiplerinin gerisinde kalmıştır. Côte-du-Nord, Morbihan ve Vendée yörelerinde çok öndeyken, Finestre'de çıkan "Télégramme de Brest", Maine-et-Loire' da basılan "Le Courrier de L'Ouest" ve Sarthe' ta basılan "Le Maine Libre" gazetelerinin arasında biraz gerilerde kalmıştır; Loire-Atlantique yöresindeki "Presse Océan" veya Cherbourg' daki "La Presse De La Manche" gazeteleri ile Fransa' nın batısında Hersant grubuyla çekişmesini sürdürmektedir.

Ouest-France ayrıca nitelik ve nicelik bakımından da çok kuvvetli bir gelişim göstermiş olan yegâne günlük gazetedir; bu nitelik rekor düzeydeki okuyucu oranıyla kendini ortaya koymaktadır. Örneğin Finistre' de her üç aileden ikisi "Le Télégramme" ya da "Ouest-France" okumaktadırlar; bu ilgi % 77' lik bir gelir oranıyla ulusal ortalamanın da % 38,6' sını oluşturmaktadır. Gazetenin parolası ticari eğilimi olmayan, halka hizmet sunma amaçlı serbest bir gazete olmaktır. Bu arada Ouest-France' ı ünlü bir gazete yapan, bu kadar sadık insanı gazeteye bağlamasını başarmış kişilerden söz etmek gerekirse, üstün yetenek ve başarısıyla kalıcı olmayı başaran Louis Estrangin ile kendisi gibi yönetim konusunda başarıyı simgeleyen değerli basın adamı ve gazetesini başarıya koşturan en üstün atılımları yapma yolunda uğraşı vermiş bulunan Roger Lavialle örnek gösterilebilir. Ayrıca gazetecilik anlayışını en iyi şekilde ortaya koyan Michel Corbincau, Charles de Fréminville, Philippe Amyot d'Inville ve daha birçok kişinin adı da verilebilir ³⁷.

b. Amaury Yayınları

Bu yayınların kurucusu ve patronu, kurduğu gruba soyadını veren Emilien Amaury, aynı zamanda "L'Equipe", "Le Parisien Libéré", "Marie-France" gibi yayınların da sahibidir. Oğlu, yine Fransız basın dünyasının içinden gelen Philippe Amaury, kendisi gibi yayın dünyasında yetişen, Fransız Edebiyatına adını yazdırmış Jean Giradoux' nun bakanlık yaptığı dönemleri kapsayan anısal bir kitabın 876' ncı sayfasını tamamlamıştır. Emilien Amaury 1975 yılında babasının istemi doğrultusunda Paris basınından

³⁷ L.G.GAYAN, op.cit., s. 32-35

ayrılarak taşra ailesine katılmak ve kitap sendikası GT' nin tekeli "Syndicat de la Presse Quotidienne Régionale" (SPQR) e bağlanarak kırmak istemişti, zira SPQR' nin sosyal hükümleri, özellikle insan çalıştırma tekeli konusunda Paris' te geçerli olan kurallardan daha ılımlı ve olumlu görünmekteydi. "Le Parisien Libéré" 1975-1976 yıllarında yaşam savaşı vermiş, kitap sendikasıyla arasında geçen çatışmalar, gazete dağıtım konvoylarının engellenmesine, kavga ve kargaşalara, gazetelerin yırtılıp bazen de yerlere atılmasına neden olmuştu. Her iki tarafın da zararlı çıktığı bu savaştan sonra, taraflar kayıplarını düzeltmeye uğraşırken, "Le Parisien Libéré" gazetesinin tirajı 780.000' den 310.000' e düşmüş, 1983 yılından itibaren gazetenin işleri yeniden düzelmiş, PL-CGT rümlü kitap sendikasıyla arasında süren çatışmanın çözümlenmesinin ardından, gazetenin mirasını sürdürme yolunda Philippe Amaury' le kızkardeşi Francine Amaury arasında yeni bir kavga başlamıştır. ^{1983 yılında bitmiştir}

Tüm bu çalkantılı dönemlerin ardından grubun tarihine geçmiş diğer bir kişi olan Claude Bellanger gazete adına sürekli başarı sağlamak üzere çalışmış, nihayet 1983 yılında gazete magazinleri Francine Amaury' e geçmiştir. Amaury şirketi ise Philippe Amaury' e kalmıştır. Grubun ana kuruluşu "Le Parisien Libéré" o dönemde "Ouest-France" gazetesinin rakibi olmaktan uzaklaşarak okuyucularının yarısını kaybetmiş, isim ve imajı zedelenmiş ve bölgesel yayınlarını bırakmıştır. 1985 yılında durum iyiye dönmüş ve Amaury yayınları Fransa'da Fransız yayın grupları arasında 5 ci sırayı almıştır.

1989 yılında "Le Parisien Libéré" gazetesinin tirajının 300.000' lerden 400.000' lere çıktığı ve "L'Oise", "La Seine-et-Marne," "L'Essonne", "Les Yvelines", "Le Val D'Oise" bölgelerinde yerel habercilik alanında savaş vermekte olduğu gözlemlenmektedir. Philippe Amaury' nin sağlam bir ekibi bulunmaktadır; M. Desprez, A. Ferras J. Poncharal, C. Veyrin-Forrer gibi yayın uzmanları grubu kaldırmak üzere bingo oyununa dahi başvurmuşlardır. Önceleri alt düzeyde basit bir gazete olarak adı geçen yayın daha sonra kaliteli bir halk gazetesi olma yolunda gerçek haber gazeteciliği yapmaya başlamıştır. Yeni gazete modeliyle, 4 renkli basımıyla, Michèle Cotta ya da Philippe Alexandre gibi büyük imzaların da katılımıyla ve zenginleştirilmiş içeriğiyle "Le Parisien Libéré" gazetesi nihayet düzlüğe çıkmıştır³⁸.

³⁸ L.G.GAYAN, op.cit., s. 35-38

Parisien Libere' yle Equipe gazetelerini yayınlayan Amaury grubu ciro su 1,5 milyar FF' a yakın olup, M6 tv kanalının % 10 hissesine de sahiptir ³⁹.

c. La Voix du Nord Grubu

Fransa' daki direniş dönemi özgür bir basın nın doğmasına neden olmuş ve bu basında yer alan gazeteler 20 yıldan fazla bir süreyle küçümsenemeyecek yayımlarıyla bağımsız olarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir.

Fransa' nın kuzeyinde yayınlanan gazeteler çok iyi bir okur kitlesine sahiptirler. Bu okurlar gazetelerine aynı sosyo-kültürel kimliğin oluşturduğu şartlar nedeniyle sınıksız bağlıdırlar. Kuzey gazeteleri içinde yayından kalkan tek gazete 1968 yılında basın dünyasından çekilen koyu katolik eğilimli "La Croix du Nord" gazetesidir. Sosyalist partinin 1967 yılında zor durumdaki gazetelerin kurtarıcısı Robert Hersant' a verdiği Nord Matin gazetesiy le gazetecilik alanında saygın bir isim olan Jules Clauvert' in yönetimindeki Nord Eclair gazeteleri 1971 yılında reklam kuplaşı ve sayfa mübadelesi yoluyla büyük dayanışma anlaşmaları yapmışlar, La Liberte gazetes i de bölgedeki komünist basının en son temsilcilerinden biri olmuştur. Bölgede 45 yıllık bir basın yaşam ve mücadelesinin ardından Kuzey Fransa' da büyük çoğulculuk anlayışı yerleşmiş, La Voix du Nord gazetesi iyi bir yatırım yapmanın sonucu 400.000' lik tirajla savaş yıllarında kaçak yayın yapmaya başladığı ilk özgür gazetesini çıkardığı dönemdeki tirajını 100.000 kadar aşmıştır.

La Voix gazetesi 3 milyon FF' lık sermayesini 60.000 hissedar arasında paylaştırmış ve gazetesini 2000 kadar dağıtıcısıyla direnişçi okurlarına ulaştırmıştır. Komandit şirket konumundan işgal dönemindeki baskıcı rejimin denetimi altında anonim şirket konumuna geçen La Voix gazetesi, René Decock ve Jules Talpaert' in yönetimi altında sıkıntılı günleri aşmış ve sadık okur kitlesinin sayısı her geçen gün artarak 380.000' e ulaşmıştır. Gazetenin sermayesi her dönemde pek parlak olmasa bile sadık okur kitlesi gazeteyi sağlam temeller üzerinde tutmuştur. René Decock' la birlikte genç gazeteci Jean Louis Prevost 1983 yılında Lille şehrinin birkaç km uzağında bulunan Pilaterie' de, ileride büyük bir grup olacak topluluğun temelini atmışlar, Colorman marka 3 yeni rotatif baskı makinesiyle 250.000 FF' lık

³⁹ Dr.Hıfzı TOPUZ, op.cit., s. 40

maliyetle yeni basım merkezini kurmuşlardır. Gazete 29 yayımını basmak üzere yaptığı bu yatırımla Fransa' daki yazılı basın dağıtım rakamının 3/5' ünü eline geçirmiştir. Ürünlerinin çoğu okur sayısını artırma amaçlı gerçek bir ek yayın politikası izlemişler, bunun sonucu 1987 yılında Calais' de yerel basın dünyasına 8000 - 10000 arası tirajı yakalayan "Nord Littoral" gazetesıyla özellikle Paris' in kuzeyinde iyi bir yayın elde eden "Le Courier Picard" gazetelerini kazandırmıştır.

Le Courier Picard gazetesinin daha 13 Ekim 1944 tarihinde Maurice Catelas' ın etrafında oluşturulan işçi üretimine dayalı bir kooperatif niteliğinde bir şirket oluşturularak basılmasına karar verilmiş, fakat sendikal oyunları sonucu kooperatifçiliğe dayalı çeşitli hizipler bu tasarımı engellemiş, nihayet 1978 yılında gazete patronunun istemiyle yönetime giren Bernard Roux gazetesinin sendikal ve kooperatifçiliğe özgü olumsuzluklarını çözüme kavuşturup, şirketin kârından işçileri ve personeli de faydalandırılmış, ücretlerde % 20' lik bir artış sağlayarak çalışanları Fransa' nın en iyi düzeydeki ücretlileri konumuna getirmiştir.

1979 yılında gazete tabloid formaya geçmiş ve yeni roto offset baskı sistemini kullanıma sunmuş ve 1984 yılında 40' cı yılını yeni telematik ve bilgisayar destekli üretim sistemini devreye sokarak kutlamıştır.

Daha sonra birçok büyük grup ve kuruluşlarla işbirliği ve ortaklık çerçevesinde "La Voix du Nord" gazetesi "Le Crédit Agricole" adlı kurumla işbirliği yoluna gitmiş, "La Caisse Nationale du Nord" ve "Les Assurances Mutuelles Agricoles" adlı kuruluşlar beraberliğinde NORPICOM adlı bir anonim şirket kurmuş, bu şirketin 1987' de % 49' u, 1988' de ise % 46' sı Le Courier gazetesinin eline geçmiştir. Böylece yetişmiş insan gücüne ve reklam olayına dayalı tekniksel bir gelişimle "Le Courier", Picardie ve Oise yörelerinde 80.000' lik bir tiraj yakalanmıştır.

Bu arada Le Courier, La Voix du Nord gazetesi Picard dışında haftalık yayınlarla da devreye girmiş, "L'Indicateur des Flandres", "L'Avenir du Pas-de-Calais", ve üç haftada bir basılan "L'Aisne-Nouvelle" gazetelerinde küçük bir hisse satın alarak bu alanda da boy göstermiştir.

Televizyon alanına da el atan La Voix du Nord TF1 (Fransız 1' ci kanalı) ve 10 kadar basın şirketiyle bir anlaşma yapmış ve TF1 ve yerel yazılı bölgesel

basın bu anlaymayla yerel televizyon röportörlüğünü kazanmış ve Fransa genelinde ulaşılması olanaksız bir yere varmıştır.

Yine televizyon yayını alanında La Voix du Nord girişiminde NEP TV gibi sermayesinin La Caisse des Dépôts gibi partönerleri arasında paylaştırıldığı bir üretim şirketi olarak kurulmuş ve Lüksemburg basını, "Le Courrier de l'Escault" ve "Le Républicain Lorrain" gibi meslektaşlarının hissedarları dışındaki katılımıyla federe edilmiştir.

J.L. Prévost' la basın alanında, başka şirketlerin de eşliğinde, bir görsel basın ajansı ile 8 radyo yayın vericisi kurmuştur. Ayrıca SINORG (Caisse des Dépôts) adlı kuruluşuyla bir hizmet merkezi devreye sokmuş; yine Havas grubuyla 2 milyon tirajla bir ücretsiz yayın eki ve OTPAR' la kırsal kesimde 1000 afiş panosu içeren bir ağı % 50' lik katılım payıyla yerel iletişim dünyasına kazandırmıştır.

Tüm kurumsal gelişim ve süreçlerin sonunda La Voix du Nord grubu 1988 yılında 1,1 milyar FF' lık bir sermayeyle milyarder kuruluşların dünyasına girmiş ve hissedar ve personelini yönetimin etrafında toplayan La Voix du Nord Investissement adlı 27.890.000 FF sermayeli bir finansal holding kurmuştur. Sermayenin % 70 hissesi bu holdingin, % 15' i şirketin yatırım işlerine hissedar olarak katılan M. Maniglier adlı yatırımcı iş adamı ve arkadaşlarının, geri kalanı ise 30 kadar üst düzey kadrolu elemandan oluşan ve gazetecileri ücretli çalışanlar olarak gruba bağlayan RES adlı grubundur.

Hersant, Havas, Maxwell gibi isim yapmadan büyük bir isim olan La Voix du Nord gazetesinin ilginç yaşamıyla bölgesel basın dünyasında ayrı bir konumu vardır ⁴⁰.

5. Fransız Basınında Etkin Ve Önemli Rol Oynayan Büyük Aile Grupları Ve Bu Aile Gruplarına Ait Gazeteler

Biz Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının durumunu, Fransız Ulusal Yazılı Basını ile karşılaştırmalı olarak ele almayı uygun bulduk.

Fransız günlük bölgesel - yerel basınında, bu basının savaşını vermiş, Cumhuriyet dönemine uzanan zamanlarda yaşamış büyük yazılı basın aileleri

⁴⁰ L.G.GAYAN, op.cit., s. 38-43

bulunmaktadır. Günümüzde iş hacmi bakımından çok zengin olan bu aileler bütünlük ilkesi çerçevesinde, sahibi bulundukları gazeteler adına birer iletişim grubu patronu durumuna gelmişlerdir.

Bu bölümde, Fransa' daki yazılı bölgesel - yerel basının genel durumunu sergilemek üzere, bu aile gruplarının kendi içinde yer alan organlardan hareket ederek, örneksememize "La Montagne" adlı küçük bir gazeteden başladık, daha sonra "La Dépêche du Midi, Le Midi Libre, Le Républicain Lorrain ve l' Est Républicain" adlı, Fransız yazılı basınının başlangıcından Cumhuriyetin en eski dönemlerine kadar uzanan gazetelerle, Fransız yerel yazılı basınının son dönemlerinde görülen dev multimedia şirketleri boyutlarına ulaşan basın grupları arasındaki yelpazede yer alan gazetelere yer verdik. Bu ikinci grup gazetelere örnek olarak "N.C.R.O, Nice Matin, Télégramme" gazetelerinden ve bölümün sonunda da "Sud-Ouest" adlı, olası tüm evreleri yaşayarak Fransa' nın bir numaralı gazetesi durumuna gelen basın kuruluşundan söz etmeyi uygun bulduk.

a. La Montagne Gazetesi

"La Montagne" gazetesi 1988 yılında 252.691' lik tirajıyla, Limoges yöresinin 56.000 tirajlı "Le Populaire du Centre" gazetesi ve Neuvers yöresinin 37.181' lik tirajlı "Le Journal du Centre" gazeteleriyle birlikte Fransa' nın en önemli gazetelerini oluşturmakta iken, 1972 yılında Jean Louis Servant Schreiber adlı gazeteci ve basın yöneticisinin bölgeye gelmesiyle "Le Populaire du Centre" ve "Le Journal du Centre" gazeteleri basın sahnesine çıkmışlardır. Francisque Fabre' la yapılan bir anlaşmaya göre bu iki gazetenin kontrolü La Montagne gazetesinin denetimine girmiş, diğer gazetenin bağımsızlığı ise Hersant grubunun 1981 yılında gazeteyi eline geçirmesiyle sona ermiştir. Bu olay "Centre Presse" grubu adına dördüncü ve son evredir. Hersant grubu gazeteyi denetimine alır almaz belirli tedbirlere başvurmuş, ilk olarak imparatorluğunun bu bölgelerde Centre Presse adına sahip olduğu hisselerin bir kısmıyla Tabe bölgesindeki "La Nouvelle République" ve Neuvers' de "Le Bérry Républicain" gazetelerini elden çıkarmaya teşebbüs etmiştir. Neuvers' de "La Nouvelle République du Centre-Ouest" ve "La Montagne" gazeteleri, 37.000' lik tirajı olan Le Bérry Républicain gazetesiyle yakından ilgilenmişler ve sonuçta Centre-France grubu bu gazeteyi La Montagne gazetesi adına satın

almıştır. Centre-France gazetesinin Tours ilinde Le Berry Républicain gazetesini yayınlanmaya devam etmesi, yayımının kuvvetlenmesine yol açmış, bu durum okuyucuların da yararına olmuştur. La Montagne gazetesinin yönetimi ekonomik bakımdan sıkışık olup, gazete geleneksel olarak komandit şirket modeliyle çalışmış, kitap sendikasında çalışan işçilerin yardımıyla da basımını sürdürmüştür. Fakat bu iş birliği birkaç gün süren grev ve diyalog kopuklukları yüzünden sona ermiş, grev sonunda yapılan sözleşmelerde gerekli esneklik sağlanarak yeni teknik gelişimlere yönelik hazırlıklar başlatılmıştır.

Burada gazete adına üç önemli nokta belirginlik kazanmıştır. Gazete ilk olarak bu yörede, kendinin başarılı bir biçimde gelişimine ve yayılmasına öncülük yapacak ve Auvergne halkının yaşam biçimi ve isteklerine uygun olan tarzı kullanabilmiş ve ilk 10 yılda reklam yapmadan ve yörede şiddete dayalı polemik girişiminde bulunmaksızın, ilk beş büyük yerel gazetenin arasına girmek başarısını kazanmıştır. İkinci olarak gazete, kendine ait grubun kimliğini süratle ve özülle değiştirmeden şeffaf biçimde okuyucularına ve yöresine kabul ettirerek başarılı olmuştur. Üçüncü olarak da gazete zengin geleneksel yöre atmosferini, renkli portre ve kişileri kullanarak yaşatmasını bilmiş ve genel müdür René Bonjean' ın kuvvetli Auvergne' li kimliğiyle ve zeki ve dâhice yönetimiyle lâıyk olduğu yere gelmiştir.

Gazetenin temelinde bir "Centre-France" olayı ve gerçeği, bir Centre-France hareketi söz konusudur. Centre France, Central, Puy-de Dôme, Allier, Haute-Loire gibi bölgeleri içeren yaklaşık tüm Auvergne bölgesiyle Haute-Vienne, Creuse, Corrèze' i yörelerini kapsayan Limousin bölgesinin bir kısmıyla birlikte La Nèvre' le ve Cher bölgelerine de egemen olmuş önemli bir iletişim sistemi oluşturmuştur. Grup, bu sistem içerisinde pragmatik bir yaşam biçimi sürdürmekte, kuvvetli bir dağıtım sistemi bulunmamasına karşın yüksek bir okur sayısı ve üstün düzeyde bir orana sahip bulunmaktadır. Örneğin komşusu La Dépêche gazetesinin % 39,8 lik okur kitlesine karşın kendisi % 52,7 - 56,3' lik bir okur sayısı yakalamıştır. Ekonomik sorunları olan bir bölgede Centre-France gazetesi yenilikçi girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimlerin en anlamlısı Centre-Presse' e ait tüm gazetelerin Pazar günü basılan sayılarına yönelik olmuştur; örneğin Centre France grubunun imajını tam anlamıyla yansıtan "Centre France Dimanche" adlı haftalık gazete grubun pazar günkü ekleri bulunmayan üç bölge

gazetesine pazar günleri yayınlanan ücretsiz bir ek sağlayarak grubun yayın pazarındaki alanını genişletip okur kazanmasına ve satışlarında belli bir oranda artış görülmesine yardımcı olmuştur. Yine La Montagne gazetesi, Centre France-Communication grubunun geliştirilmesi konusundaki siyaset ve etkinliklerini Havas grubuyla ortak olarak paylaşmış, servislerinin reklamcılık, seyahat, danışmanlık türünden etkinliklerini devreye sokmuş, böylece Fransa' da mevcut yeni medyaların Auvergne bölgesine girmesine olanak sağlamıştır.

Birkaç dernek radyosu ve Le B  ry R  publicain' le birlikte oluşturulan telematik sistemi tasarımı, grubun yeni girişimlerden birkaç tanesini oluşturmakla birlikte, bu kuruluşların aynı çatı altında yerel bir televizyon kurma doğrultusunda çalışmalarına rastlanmamıştır. Tarihi boyunca Alexandre Varin - Francisque Fabre ikilisinin oluşturduğu birliktelik politikasının ardından Fabre - Simons ikilisinin kurduğu profesyonel birlikle, ardından müdürü Ren   Bonjean' la radikal solcuların başkanı ve Fabre' in eski iş arkadaşı Jean-Pierre Caillard' ın aynı saflarda yer alması gazetenin ve kuruluşlarının oldukça güçlenmesine yol a mıştır. Centre France grubu ise Fransız günlük bölgesel basınının mimarlarından biri olarak kabul edilmektedir.

La Montagne gazetesi Clairmont-Ferrand bölgesinde Morel-Ladeuil sokağında, Mont d' Auvergne' de bulunan büyük bir binada yerleşmiştir. La Montagne' ı ilk kuran ve gazeteyi açık biçiminde sol eğimli bir gazete olmaya yönlendiren, Puy-de-D  me yöresinin sosyalist milletvekili Alexandre Varenne' dir. Kendisi gazeteyi 1919 yılında kurmuş, 1920 yılında III. Enternasyonal toplantısında sol partilerin birleşmesine karşı çıkmış, 1936 yılında halk  ı cepheyi desteklemiştir. O zaman tirajı 35.000' e ulaşan gazetenin rakipleri arasında bir sağ ve bir de merkez parti bulunmaktaydı. II.Dünya Savaşının hemen öncesinde, yani 22 Haziran 1949 tarihinde, Auvergne' e giren Alman ordusunun işgali sırasında yayınına geçici bir süre için askıya almış, 25 Haziran 1944 tarihinde işgalin etkisi biraz azalınca, Fransa' da yerel basınla birlikte yeniden yayına başlamış, 27 Ağustos tarihinde ikinci bir yayın arası vererek, nihayet 15 Eylül 1944' de yeniden doğmuş gibi yayına başlayarak yayın hayatını aralıksız sürdürmüştür. Alexandre Varenne 1926 yılında seçim kampanyalarında kendisine yardım etmesi için yanına 18 yaşında Francisque Fabre isimli bir  ocuk almıştır. 1947 yılında Alexandre Varenne' in gazetede ki yerini alan bu  ocuk gazetede tam bir ekonomi, beceri, ciddiye, ve

direnış politikası uygulamış, başarılı bir işletmeci olan Paul Simons' la birlikte bu politikayı başarıya ulaştırmıştır ⁴¹.

b. La Dépêche du Midi Gazetesi

Fransız yazılı basınında önemli bir yeri olan bölgesel basına özgün bir örnek oluşturan, Fransa' nın güney-batı bölgesinin en seçkin gazetesi "La Dépêche du Midi gazetesidir.

La Dépêche du Midi gazetesinin ilk sayısı, 2 Ekim 1870 tarihinde Toulouse' lu bir matbaacının girişimiyle basılmış, Fransanın II. Dünya Savaşı sırasındaki işgâli süresinde şehrin belirli merkezlerinde bildiri olarak asılan, kaynakları belirsiz, resmi nitelikteki telgraf haberleri arasından halkın ilgiyle izlediği yazılarla önemli yerel haber ve makaleler küçük boy tek bir kağıt üzerine basılarak satışa sunulmuştur. Daha sonra sık sık el değiştirerek 19. yüzyılın sonlarına doğru Fransa' nın güneybatı bölgesinin radikal siyasi bir gazetesi durumuna gelmiştir.

La Dépêche du Midi gazetesi 1924 yılında girişimci birçok özel sermaye gücü arasından, Tarne-et-Garonne bölgesinde kamusal taahhüt ve yatırım işlerini yürüten bir işadımı tarafından satın alınarak, bir Aile Anonim Şirketi yapısına kavuşmuştur.

Gazete bugün de sermayesinin % 80' ini elinde bulunduran Baylet ailesine bağlı olarak, tüm yan kuruluşlarıyla bu aileden aynı zamanda Valance-d' Agen bölgesi belediye reisi, Tarne-et-Garonne yöresi milletvekili ve gazetenin yönetim kurulu başkanı olan J.M. Baylet tarafından yönetilmektedir. La Dépêche gazetesi 1979 yılında Mirail yöresi kıyısında 17.000 m² lik bir alan dahilinde üç ayrı zemin üzerine kurulu yeni tesislerindeki lokallerinde hizmet vermeye başlamıştır. Aile şirketi durumundadır. Basımı konusunda söylenecek en önemli şey, gazetenin her türlü modern çağdaş donanımına sahip oluşudur. Gazete kısa zamanda dağıtılıp elden çıkarılması gereken, kolay zarara uğramaya elverişli bir ürün olduğundan, La Dépêche gazetesi bu koşullara kolay yanıt veren her türlü fiziksel gereksinime ve donanımına kavuşturulmuş ve en çağdaş iletişim araç ve gereçlerini bünyesine dahil etmiştir.

Gazetenin nasıl çıkarıldığı konusunda önemli birkaç yer ve safhadan söz etmek yerinde olur. Toulouse şehrinde yerel yayın örgütü 3000' den fazla yerel

⁴¹ L.G.GAYAN, op.cit., s. 43-45

muhabirle birbirlerinden bağımsız olarak etkinlikte bulunmakta, 44 özerk yayın bürosunun işlevlerini yürütmektedir. Gazetenin çeşitli bürolarında çalışan 85 gazeteci genel haberler ve sporla birlikte Toulouse ve Haute-Garonne yörelerine değin yayım konusunda 3 ayrı haber dalında hizmet vermektedir. Ayrıca 95 kadar gazeteci ve gazeteye bağlı olarak çalışan yan kadro 18 yayım türünün oluşumunu sağlayan yerel yazım bürolarında görev almaktadır; bir zamanlar gazetenin nezdinde çok önemli bir konumu bulunan Paris' teki yazım bürosunda şimdi birtek kişi çalışmakta, buna karşın yine Paris' te bulunan reklam ve ilan bürosunda 9 kişi görev yapmaktadır.

"La Dépêche du Midi" de uygulanan üç ayrı basım tekniği sistemi yerini "off-set" basım tekniğine bırakmış, renkli magazin basımında ise heliogram sistemi uygulamaya konmuş ve yakın bir geçmişte ilk grup konumunu kazandığı döneme rastlayan 1987 yılında "L' Indépendant Perpignan" gazetesini satın almıştır ⁴².

Önceki sahibi Maurice Sarraut' dan günümüzdeki sahibi Jean-Michel Baylet' e kadar olan süre içinde M. Baylet' nin 1799 yılında La Républicaine du Marmandais adlı küçük bir haftalık gazeteyi, daha sonra Le Petit Bleu de l'Agennais' yi alması kendisini Aquitain' le Midi Pyrénées bölgeleri arasında kalan yörede etkin kılmış, daha sonra "Le Petit Bleu" ile Tarbes' daki "La Nouvelle République" gazeteleri grubunu kurma yolunda attığı ilk adım olmuştur. L'Indépendant gazetesinin alınmasıyla grup genişlemiş, Sud-Radio' da hisse alınması, telematik yayıncılık girişimi, reklam ve seyahat şirketlerini kurması ve ücretsiz gazete sahibi olması, Toulouse ve Lyon' da rekabet gücü olan yerel gazeteler çıkarması ve iyi rantı olan yerel bir televizyonla ortak çalışması kendisini Fransa' nın en büyük gruplarından biri yapmıştır ⁴³.

c. Le Midi Libre Gazetesi

Midi Libre gazetesinin müdürü Maurice Bujon, gazeteyi grup olmadan önce Fransız yerel basınında birinci sıraya yükseltmiş, böylece Paul Hutin, Jacques Lemoine, P. Archambault, P.R. Wolf, Michel Bavastro, Leon Chadé, J. Bremond, Jean-Jacques Kielholz gibi Fransız yerel basının dev isimleri

⁴² Eric FOUACHE, Marmara' nın Sesi, La Dépêche du Midi, Makale, No. 69, Mart 1991, s. 9

⁴³ L.G.GAYAN, op.cit., s. 45-48

adlarını, ilk Basın Federasyonu başkanı Albert Bayet ile birlikte, "M.B. Basınının Büyük Saatleri" adlı kitapta da belirtildiği gibi gazetenin genel müdürleri arasına yazdırmışlardır. Gazete 1986 yılına kadar uzanan 10 yıllık sürede, Bölgesel Günlük gazetelerle Fransız Ulusal Basın Federasyonu Sendikasının çifte başkanlığı ve yönetimi altında gerçek çizgisini belirlemiş, Catalogne ve Provence bölgeleri atmosferini tam anlamıyla yansıtmalarını bilmiştir. Midi Libre gazetesi Fransa' da eskiden kullanılan iki dilden biri olan OC dilini konuşan insanlarla, ultra-modern matbaasının kurulmuş olduğu tarihsel dönemi ve matbaasının kurulu olduğu Aigues Mortes sitesinin özelliklerini günümüze kadar geleneksel yapısı ve modern görünümüyle yansıtabilmiştir.

Geçmişinin ilk özellikli olayları, 27 Ağustos 1944 tarihinde, Fransa' da Ulusal Özgürlük Hareketinin başlattığı yıllarda, gazete müdürünün gazeteyi çıkarmaya devam etmek amacıyla yerel ekibini oluşturmasıyla başlamıştır. Dönemin iletişim bakanı, sermayesinin yaklaşık üç grup arasında paylaşılmasını öngören anlaşmanın imzalandığı 1945 yılının Ekim ayına kadar 12 gün süreyle gazetenin yayınlanmasını durdurmuştur. Bu sermayenin hissedarları, eski MLN' lilerden gazetenin kurucu üyeleri, yine MLN' nin eski elemanlarından oluşan sosyalist bir grup ve de MLN grubunun elemanlarından oluşmaktadır. Midi Libre gazetesinin tarihinde ikinci önemli dönem ise 1950' li yılların ortasında l' Eclair gazetesinin tesislerine yerleştiği ve ilerde bünyesine kattığı "Le Petit Méridional" gazetesine savaş açtığı fırtınalı dönemdir.

1960 yılında karşılıklı görüşmelerle belirlenen tazminat ve uygulanan çözüm önerileri sonucu olaylar dinmiş, tüm bu düşmancıl rekabete karşın, Maurice Bujon' un başkanlığında yönetilen Midi Libre gazetesinin aynı yıl içindeki tirajı 1956 yılında 50 000' den 180 000' e çıkmıştır. Bu olayların geçtiği Fan ve Roussillon bölgesinde basılan Montpellier ve Nimes gazeteleri, orta dereceli bu iki Fransız metropolünde, birbirlerinin yayın alanlarına pek girmemişlerdir. Nimes şehrinde Montpellier gazetesi okunmaktayken, 1989 yılında Gard de Midi Libre grubunun 5 yayımının toplam tirajı 70 000 olduğundan dağıtım bakımından pek büyük bir sıkıntı çekilmemiştir. Tüm bu olay ve özel durumlara karşın, 20 yıllık bir aradan sonra, Rhône bölgesinde aynı kavga yine sürmektedir. 1956 yılının kasım ayında Le Provinçal grubu,

Nîmes-Soir gazetesini, kendi grubuna ait gazetelerden biri olan Le Soir de Marseille gazetesinin desteğiyle yayınlanan ve bir bölge gazetesi olan Le Gard gazetesıyla birlikte yayına sokmuştur. 10 yıllık bir savaşın ardından, 1966 yılının aralık ayında, Montpellier ve Marseille gazeteleri Nîmes şehri halkına Midi-Libre gazetesi tarafından tasarlanıp piyasaya sürülen, masrafları her iki gazete tarafından karşılanan Le Soir-Midi Libre adlı ortak bir yayın sunmuştur. Bu gazete bir bakıma bir barış simgesi niteliğindedir. Le Gard gazetesi sonradan yine Midi Libre adını almış, böylece yaklaşık çeyrek asırlık bir barış süreci doğmuştur. 1989 yılında Provinçal grubunun muhafazakar Le Midi Libre gazetesi, önemli olanaklarla ve 12 tanesi gazeteci kimliği taşıyan 20 kişiyle Le Méridional bölgesinin bir kısmına Nîmes Matin adıyla ve geri kalan kısmına da tüm grubuyla rekabet oluşturacak şekilde girmiştir. Nîmes Matin gazetesi ilk satıldığı gün her alıcısına bir vazo çiçek hediye ederek 12 000 adetlik bir satış sağlamıştır. Le Midi Libre gazetesinin satışı ise Nîmes Matin gazetesinin 3 000' lik tiraja ulaştığı bölgede 20 000' i bulmaktadır. Nîmes bölgesinde gazetelerarası rekabet sürmekte iken Montpellier' de durum sakin olmakla birlikte bu mücadele Hachette-Hersant grupları arasındaki savaşın Nîmes bölgesindeki savaşın bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Böylece Montpellier' de "L' Indépendant" ve "Le Journal de Montpellier" gazeteleri 1947-1959 yılları arasında üç kez rekabet sahnesinde boy göstermiş olmaktadır.

80' li yılların başında J. Serres tarafından kurulan Le Journal de Montpellier gazetesi, şehir magazini türünün en iyi örneklerinden haftalık bir yayın organı olup, mali durumu ünü gibi iyi olmadığından, l' Indépendant gazetesi tarafından mali destek görmüştür. L'Indépendant gazetesinin Müdürü Paul Chichet, gazetesinin yayın alanını Les Pyrénées-Orientales' in dışına yayarak, Midi Libre gazetesinin tekeli sürdürdüğü bölgeye kaydırmayı amaçlamış, fakat özellikle reklam olanaklarından yoksun Le Journal de Montpellier gazetesi gücünü yitirmiş, batmış ve bu savaştan yorgun düşen müdürü Paul Chichet, 1986 yılında L'Indépendant gazetesini de bırakıp çekilince, gazetesinin % 80' i Le Midi Libre gazetesinin eline geçmiş, Basın Federasyonunun yönetiminden ayrılan Dominique Prélet ise gazetenin başına geçmiştir ⁴⁴.

⁴⁴ L.G.GAYAN, op.cit., s. 49-52

d. "L'Est R publicain" Ve "Le R publicain Lorrain" Gazeteleri

Evelyne Baylet ve Eliette J. Lemo ne' la birlikte babası gibi basın patronlu una soyunan M. Marguerite Puhl-Demange, basın patroni esi olup gazetenin mirasını devraldıktan sonra 19 Haziran 1919 tarihinde ilk sayısı tamamen Almanca olarak basılan "Le R publicain Lorrain" gazetesinin başına geçmiştir. O yıllarda 200.000' lik tirajı bulunan gazete daha sonra, 1989 yılında, Metz bölgesine açılmış, genel müdür Claude Puhl ile yazım  efi Jean-Charles Bauphier' nin uyumlu idaresi altında gelişmiş teknikleri de kullanarak geleneksel yazım geleneğini sürdürmüştür. Metz şehrinde kurulan kablolu TV ve RTL adlı yerel televizyon yayınlarıyla rakiplerine üstünlük sağlamış, bu sayede Lorrain yerel halkı 1964 yılından itibaren izlenme oranı % 26' lara varan ilk özel televizyonlarına kavuşmuştur. Bunun sonucu Le R publicain Lorrain reklam pazarı için büyük tehdit oluşmuş, fakat kendine özgü reklam organizasyonları ve yapım stüdyolarının sayesinde RTL televizyonuna sağladığı dengeli girişim ve etkinliklerle reklam pazarında canlı kalmasını bilmiştir. 1964' lerde, günlük bölge basını içinde reklam pazarının % 50 gibi bir oranla en büyük payını elinde bulunduran Le R publicain Lorrain gazetesi, 150 000 kişinin i  kaybına uğradığı ve kaybolmaya yüz tutan iki dilin konuşulduğu bu bölgede Almanca dilinde basılan gazetesinin 45 000' e varmış olan tirajının yarısı kadarını 12 yıllık süre zarfında kaybederek 1989 yılının yaz ayında yayın piyasasından çekilmiştir. Patronu Claude Puhl' un de belirttiği gibi bunun nedeni R publicain Lorraine' in radyo, telematik ve La Voix Du Nord gazetesine ait NEP-TV' de belirli bir oranda hisse sahibi olduğu televizyon etkinlikleri çerçevesinde üç ayrı alanda gösterdiği faaliyetler olmuştur. İ  etkenlerin yanında dış etken olarak "Le Bien Public" adlı basın grubunun sahibi ve DTL televizyonuna profesyonel bir partöner arayan Arnould Th nard ile birlikte az bir hisse ile televizyon sermayesine girerek etkinlik alanını genişletmesi ve Fransa' nın güney bölgesine yönelmesi gösterilebilir.

Aynı yöredeki rakibi L' Est R publicain ile aralarındaki benzerlik, her ikisinin tesislerinin işlevsel ve modern bir bütünlük içinde ve bir arazide toplanmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Buna karşın bu iki gazete arasındaki önemli fark, iki kızı ve eşleri arasında pay edilmiş olan R publicain Lorrain gazetesinin bir aile  irketi durumunda oluşudur. Victor Demange' ın

sahibi bulunduğu gazetelerden biri olan R publicain Lorrain gazetesi, Baylet ailesine ait olan La D p che gazetesi, Bavastro ailesine ait olan Nice-Matin gazetesi, Coudurier ailesine ait olan Le T l gramme de Brest gazetesi ve Lemo ne ailesine ait olan Sud-Ouest gazeteleri olduğu gibi aile patronluğu geleneğini sürdürmüş bir gazetedir.

L'Est R publicain ve Le R publicain Lorrain gazeteleri olası tüm kriz ve sarsılmaları yaşayarak, 1940 yılında birçok gazete gibi Sud-Ouest grubuna sığınma yollarını aramışlardır.

1989 yılının mayıs ayında 100. yılını kutlayan L' Est R publicain gazetesinin yönetimini 1966-1977 yılları arasında, endüstri ve iş dünyasından gelen genel müdür L on Chad  sürdürmüştür. Gazetenin ilk başkanı Charles Fisson da 1899 yılında Xeuilliy' de kurulu  imento fabrikalarının yönetiminde bulunmuştur. Gazetenin en büyük kurucu hissedarlarının tümü iş dünyasından gelen kişiler olup, bunlar arasında Nancy' deki gaz fabrikası müdürü, bir milletvekili, bir sanayici, bir derici, bir demirci ustası, bir bira toptancısı ve bir de un fabrikatörü bulunmaktadır; yani gazete idaresini aile fertleri yerine dışarıdan gelen şahıslar ellerinde bulundurmuşlardır. Rakipleri arasında güneyde Le Progr s gazetesi bulunan L' Est R publicain gazetesi Nancy' de önemli bir yer kazandıktan sonra 10 yıl süreyle bir yayın savaşı vermiş ve 1966 - 1967 yıllarında Les Nouvelles Presses de L' Est ve La Haute-Marne-Liber e gazeteleriyle anlaşmalar yapmıştır. Birkaç yıl sonra Dijon' da Canossa adlı bir gazete yayınlamış, 1970 yılında tekrar kuzeye dönüp L' Ardennais gazetesini bünyesine katmış, L' Union de Reims gazetesiyle Reims şehrinde saldırmazlık anlaşmaları yapmış ve Haut-Rhin' deki "La Libert  de L' Est" gazetesini almıştır. Fakat büyüyüp 1970 yılında şirketler grubu durumuna gelen gazete, 1973 yılında Vilgrain' ler şirketten hisselerini çekme kararı alınca sarsılmıştır.

1889 yılında gazetenin kurucusu V. Demange 6 hisseyle % 1' lik bir sermaye payının sahibiyken, 1973 yılında hisselerini satan mirasçıların sermaye payı % 21.4 kadardı; Vilgrain ailesinin L' Est R publicain' deki hisselerini satması, L on Chad ' nin dışında, sadece gazetenin hassas dengesini bozarak gazeteyi sermaye dışından birisinin yönetmesine yol a makla kalmamış, gazete kapılarının tamamen rakiplere a ılmasına da neden olmuştur. Gazetenin hisseleri tarih boyunca birçok kez alınıp

satılmış, gazete Vilgrain' lerin ardından özellikle basım tekniğini modernleştiren doktor Charles Boileau' nun başkanlığında Boileau ailesine geçmiş, daha sonra yeniden Lorrain bölgesinde La Grande Chaudronnerie adlı bir bakır şirketiyle bu şirketin şubesi Les Fonderies de Traverçy' e satılmış, ayrıca Boileau ailesinin de dış dünyaya açılmasına neden olmuş, böylece gazetede uzun süre tam bir iç kargaşa yaşanmıştır. Bunun yanı sıra bu gazetelerde birçok ailesel olay yaşanmış ve gazete ailelerinin bireyleri birbirleriyle evlilikler yaparak miras yoluyla değişen paylaşım örnekleri de sergilemişlerdir. Örneğin Lande menşeli doktor Pierre Lignac Nancy' de Meurthe-et-Meuse' li bir senatörün kızıyla evlenip L' Est Républicaine' in yöneticilerinden birinin damadı olunca gazete bu doktorun özel yönetimine girmiştir. Daha sonra Pierre Lignac' ı gazeteden uzaklaştıran Meurthe-et-Meuse' li Boileau adlı diğer bir doktor yönetimi eline geçirmiş, 1983 yılında mahkeme Vilgrain' in hisselerinin Boileau ailesine ait olmadığına karar verince, Le Républicain Lorrain gazetesi yeniden L' Est Républicain gazetesinin sahibi konumuna gelmiştir. L' Est Républicain imparatorluğu parçalanma sonucu işletilmesi çok zor koşullar altında dağılmış, Metz şehrinde bulunan Lignac ailesinin hissesi böylece % 28' lik bir orana ulaşmıştır. Bu aşamada rakibi GCL grubu gizlice devreye girerek % 21,4 lük hisse payını ele geçirmiştir. 1983 yılının kasım ayı sonunda, Boileau ailesinin % 10' luk hissesine karşın, daha önceden 1/4 hisselik partönerliği bulunan Bouriez ailesi de aynı oranda hisseyle devreye girince, Pierre Lignac' ın oğlu Gérard Lignac araya girip başkanlığı ele alarak yeni bir çözüm üretmiş ve rakibi L' Est Républicain'le bir anlaşma imzalamıştır. Böylece son duruma göre Lignac ve taraflarının gazete içindeki hisseleri % 35.2, Républicain' in ise % 21.9 olmuştur. Daha sonra bu anlaşma bozulmuş, gazetenin 1973 yılındaki 9 milyon FF.lık sermayesi 1989 yılının temmuz ayında 105 milyon FF' a yükselmiş, ardından ağustos ayında 125 milyon FF' a Rubicon ailesine geçen gazete, 1989 yılı sonunda son olarak Boileau ailesinin % 6,5 hissesini satın alan Gérard Lignac' ın eline geçmiştir. Gazete bu şekilde çok gereksinim duyduğu barış olanaklarına kavuşarak Cora' da, L'Est Républicain gazetesinin Houdemont' da bulunan yeni binasının karşısındaki büyük alana yerleşmiş ve 1989 yılında da 100. kuruluş yılını kutlama onuruna kavuşmuştur ⁴⁵.

⁴⁵ L.G.GAYAN, op.cit., s. 52-58

6. Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basınında Varlıklarını Sürdürmeyi Başarmış Bağımsız Gazeteler

Günlük yerel basından söz ederken, özellikle son dönemlerde bu basında görülen eğilim ve etkinliklerin daha çok gruplar etrafında yoğunlaştığı görülmüştür. Bu basın grupları büyük multimedya şirketlerinin, hatta çok uluslu şirketlerin etrafında toplanmışlar, ya da yazılı basın içinde yer alan daha basit gruplar çerçevesinde bir araya gelmişlerdir. Günlük Yerel Basın Sendikası Başkanı Jacques Saint-Cricq' in belirttiği gibi, Fransa' da bağımsız olarak çalışan yerel gazetelerin sayılarının iyi bir yönetim, işletme ve yatırım sonucu küçümsenemeyecek boyutlara ulaştığı görülmüş ve bunların Amerika örneğinde olduğu gibi büyük basın gruplarının eline geçmesinin söz konusu olabileceği Fransız basınının gündeminde güncel bir olgu olarak yer almıştır. Biz bu gruba örnek olarak N.C.R.O., Nice Matin, Le Télégramme, Alsace, Républicain du Centre, Bien Public gazetelerini ele alarak her birini ayrıntılı biçimde inceledik.

a. La Nouvelle République du Centre-Ouest Gazetesi

La Nouvelle Republique du Centre Ouest (NCRO) gazetesi, 270 000' lik tirajıyla bölgesel basının altıncı büyük gazetesi olma konumunu taşıyarak bağımsız yerel gazeteler alanında iyi bir örnek oluşturmaktadır. Rumuzu N.R.C.O. olan bu gazete Fransız basınındaki en uzun isime sahip olan gazetedir.

Tours şehrinin özellikle gazete için seçilen Centre Jean Meunier adlı merkezin kurulan yeni tesislerinde, Jacques Saint-Cricq' le Jean Meunier' in kızı Mireille Saint-Cricq' in çevresinde toplanan gazeteci ekibi, Pays de Loire, Centre ve Poitou-Charentes gibi üç bölgenin ortasında ve de yukarı Poitou ya da La Sologne gibi tipik bölgelerin merkezinde yer alan Tours şehri atmosferi içinde zor bir yaşam savaşı vermiştir. N.C.R.O., çok değişik bölgelerde, bazen de rakip bölgelerde yayınlanmış; 8 bölgesel ilde 15 yayınıyla, yerel ve bölgesel yaşamın yansıtıcısı rolünü üstlenmiştir. Bu gazete, yerel konumu bakımından, yerel ve bölgesel yaşamı her yönden çok iyi yansıtan bir gazetedir; batısında Ouest-France ve Le Courrier de L' Ouest gazeteleriyle, doğusunda "Le Berry

Républicain" gazetesini bünyesine katan Centre-France gazetesi, kuzeyinde "La République du Centre" gazetesiyle güneyinde Vienne bölgesinde Centre Presse gazetesi ve her iki Charentes bölgesinde boy gösteren Sud-Ouest grubuyla eski bir sınır bölgesi oluşturmaktadır. N.C.R.O.' nun en belirgin özelliği işçilerin de katılımında bulunduğu "SAPO" adlı kendine özgü bir anonim şirket oluşudur. 1936 yılında S.F.I.O. milletvekili olan Jean Meunier ile katolik hareketin faal üyesi gazeteci Pierre Archambault, Tours bölgesinde Almanlara karşı yürütülen direniş hareketi çerçevesinde aynı ideal ve sorumlulukları paylaşmış, 1944 yılındaki sermaye katılımını kişi başına % 1' lik bir oranla sınırlayarak, parasal güçlerin baskı ve kuvvetlerinden uzak, bağımsız bir gazete çıkarma idealini amaçlamış ve bu yoldaki statüleri benimseyerek bu insancıl atılımı sürdürmesini bilmişlerdir. N.C.R.O. gazetesi yaklaşık 30 yıl süreyle gelişme göstermiş, Jean Meunier, Tours milletvekili ve belediye başkanı olarak politik bir hizmet verirken Pierre Archambault, gazeteciliğin yanında "Bölgesel ve Ulusal Günlük Yerel Basın Sendikası" rehberliği görevini yürütmüştür⁴⁶.

b. Nice Matin Gazetesi

Côte d' Azur bölgesinin altın güneşi ve billûr mavili dekoru içinde düzenlenen karnaval ve festivallerini, bu dekorun aktörleri olan zengin yaşlı ve emekli kişileri, serseri kılıklı zenginleri ve bölgeye ait bu ve buna benzer birçok değişik manzarayı yansıtan Nice Matin gazetesini bugünkü düzeyine ulaştıran ve gazete için büyük anlam taşıyan isim Michel Bavastro' dur. Çok gelişkin teknik olanakları sayesinde, 1979 yılıyla birlikte ofset basıma geçen, Nice-Matin gazetesi iki gereksinime yanıt verme mücadelesi yaşamıştır. Bunlardan ilki uluslararası düzeyde yeterli bir duruma gelebilmek ve diğeri de yerel kimliğini hakkıyla sürdürebilmektir. Gazete Fransa' nın bir köşesindeki Le Provençal bölgesinde savaş vermiş, 1966 yılında rakipleriyle arasında sağlanan barış ise 1984 yılında bozulmuştur. Bu ortamda karşı karşıya gelen iki gazeteden Le Provençal gazetesi Le Provençal bölgesinde verdiği savaşa ağırlık vermek üzere Le Var bölgesindeki şubesini kapatmış, Nice-Matin gazetesi de büyük isim Le Van' ın kimliği altında basılarak rekabete dayalı bir gazetecilik örneği

⁴⁶ L.G.GAYAN, op.cit., s. 58-60

sergilemiştir. Nice-Matin gazetesi 1989 yılında Le Provençal bölgesindeki yayımını tüm Korsika adasına da yayarak ikinci bir yayın pazarı oluşturmuş; "Le Journal de Marseille" adlı gazetesi La Corse adını, Nice-Matin gazetesi ise Corse Matin adını almışlardır. Hachette grubu böylece Michel Bavastro' nun deneyimiyle yayın politikasını olası çeşitli tehditlere karşı gerekli önlemleri alarak yürütmüştür. Önceden de belirttiğimiz gibi yakın komşularına karşı, batıda "Nimes" gazetesiyle "Midi Libre" gazetesi ve doğuda Bavastro imparatorluğuna karşı yürüttüğü politikalarla saldırı ve kuşatma stratejisini sürdürmüştür. Gazete işçi katılımcı anonim bir şirket durumuna gelince ve yeniliklerle birlikte bilgi-işlem uygulamasına geçince bazı konularda, örneğin 1985 yılında bilgisayar dizgicileriyle başından geçen olayda olduğu gibi, CGT' ye ait İşçi Kooperatifi Kurulu "Conseil de la Cooperative Ouvrière" in temsilcisi G. Valéry ile anlaşma yaparak barış politikaları izlemiştir. Bu önemli kooperatifin gazete içindeki hisseleri % 25 dolaylarındadır. Hisselerin % 18' ine sahip olan Bavastro ailesi ise % 17.5' luk hisse sahibi Comboul grubu, % 16.5' luk hisse sahibi Buchet ailesi ve % 14' lük hisse sahibi Claude Berneide-Reynal aileleriyle blok oluşturmuş, zor günler yaşadığı sırada gazete Bavastro ailesinin devreye girmesiyle kurtulmuştur. Gérard Bavastro 1978 yılı sonunda genel müdürün kızı Claire Avril, halkla ilişkiler müdürünün damadı George Mors ve yazı işleri müdürü Rémus Buchet ailesinden Charles Buchet' yi de yardımcılığa getirmiş ve uzun yıllar Yerel ve Ulusal Basın Sendikası SNPQR' nin müdürlüğünü ve Fransız Basın Ajansı AFP' nin başkanlığını yapan ünlü basın adamı Roger Bouzinac' ı da kadrosuna katarak 1979 yılında Nice şehrinde kurulan görkemli merkezinde pek de şeffaf olmayan bir politikayla yaşamını sürdürmüştür ⁴⁷.

c. Le Télégramme Gazetesi

Le Télégramme gazetesi La Bretagne bölgesinin gazetesi olarak Fransa' nın kurtuluş döneminde, Morlaix' de, "La Dépêche de Brest" adlı gazetenin tesislerinde yayına başlamış, savaşın bitiminde kurduğu olağanüstü donanımila Morlaix semtine ve Brest' deki modern binasına yerleşmiştir.

⁴⁷ L.G.GAYAN, op.cit., s. 60-62

1962 yılında Jean-Pierre Coudurier müdür olarak babasının yerini almış ve Le Télégramme gazetesi 100 000' lik bir tiraj yakalamıştır. Daha sonra ve günümüzde dağıtım rakamları 180 000' leri geçmekte olan gazete Ouest-France gazetesiyle sıkı bir savaş sürdürmektedir. Okurları ile ilişkilerini çok iyi düzenleyen, yaşamı için gerekli olan yenilikleri, örneğin ofset renkli baskıyı ilk kez kullanmak gibi girişimleri zamanında uygulayan ve okuyucularının beklentilerini önceden araştırıp saptayan bir gazete durumuna gelmiştir.

Marcel Coudurier yazılı basın kuruluşu adına sürdürdüğü yayın politikasını, radyo, TV ve telematik gibi odiovizüel basın araçlarına da aktarmayı başarmış çocukları televizyon gazeteciliği uzmanı Hubert ve Morlaix' de yayın elemanı olarak çalışan Edouard Coudurier ile birlikte güçlü bir aile ekibi oluşturmuştur. Finistère, Côtes du Nord ve Le Morhiban bölgelerinde kuvvetli bir basın filosu kurup bu filoyu iyi bir yönetimle basın dünyasında önemli bir yere getiren ekip, gazeteciler cemiyetiyle bir başka basın şirketinden birer temsilciyle birlikte sermayenin üçte birini elinde bulundurduğundan, yöresinin özelliklerini bozmadan cesaret, coşku ve gerçekçilikle engelleri aşmıştır ⁴⁸.

d. "L'Alsace", "La République du Centre" ve "Le Bien Public" Gazeteleri

Bu gazeteler Fransa' nın Alsace ve Lorraine bölgelerinde etkinlik gösteren bölgesel - yerel basın açısından farklı politika izleyen iki bölgeyi temsil etmektedirler. Alsace bölgesindeki barış ortamına karşın Lorraine' de yıllarca rekabet ortamı hüküm sürmüştür. Alsace bölgesinde DNA grubu Hachette grubunun uzantısını oluşturduğu dönemde Alsace gazetesi de eski başkanı Théo Braun' un yerini alan Etienne Pfilimlin yönetiminde, "Le Crédit Mutuel d'Alsace" adlı grubun temsilciliğini yapmaktaydı. 1972 yılında DNA ve L'Est Républicain gazeteleri aralarında kötü bir durumda bulunan Mulhouse gazetesi adına rekabet sürdürürlerken, La Banque Régionale adlı bölgesel banka bir bakıma DNA lehinde taraflı hakemlik yapmış, böylece Alsace' la DNA arasında barış yolunda ilk adımlar atılmıştı.

⁴⁸ L.G.GAYAN, op.cit., s. 62

O zamandan bu yana ünlü gazeteci Gilbert Klein ünlü yönetici Rothschild' ın yanında eğitim görmüş, Alsace ve DNA gazeteleri birlikte TF1 televizyonunun bölgesel haber iletişimini sağlamak üzere GIE adlı bir ajans kurarak barış içinde ideal bir birliktelik, ekonomik verimlilik ve gazetecilik örneği sergilemişlerdir. Bu birlikteliğin yanında odiovizüel basın konusunda bağımsız davranmışlardır. Ayrıca L'Alsace gazetesi, Le Crédit Mutuel (M6) adlı televizyonun sermayesine katılımda bulunurken DNA grubu da yerel televizyonların sendikalaşması konusundaki bir dosyanın davasını sonuca bağlamıştır. Yine birliktelik içinde uyguladıkları yazımsal politika bağlamında, Le Bas-Rhin ve Le Haut-Rhin bölgelerinde ticari uyumluluk içinde örnek bir davranış sergilemişler, olumlu ulaştırma politikalarının da yardımıyla da bölgesel günlük basın adına bir dağıtım rekoru kırılmasını gerçekleştirmişler, böylece yöredeki halkın % 70' in DNA ve L'Alsace gazetelerini okumasını sağlamışlardır⁴⁹.

Orléans' da, Gazetecilik Eğitim ve Geliştirme Merkezi CFPJ.' nin öğrencileriyle Gazetecileri Geliştirme Merkezi "CPJ" nin stajyerleri, 70' li yıllarda, kendilerinden sonra gelen meslektaşları gibi, uygulama ve gelişimlerini, mesleklerinde üstün performans kazanmalarını La République du Centre gazetesine borçludurlar. La République du Centre gazetesi Fransa' da ofset baskıyı deneme cesareti gösteren ilk gazete olmuştur. 29 Şubat 1969 tarihinde, Saran yöresinde kurulu Métroline Goss tesislerinde, saatte 40 000 tirajlık baskıya direk renk basımı uygulamasıyla, bu yeni baskı dünyasına ilk adımını atmıştır. La République gazetesi aynı şekilde Fransa' da IBM-Multipoint sistemiyle soğuk kompozisyon sistemine geçişi tercih eden ilk kuruluştur. 60' ılı yılların sonlarına doğru aydın ve mesleğine tutkun bir gazeteci, Peguy bölgesinden ahlâk yazarı bir uzman ve Orléans şehrinde bir dönem milletvekilliği ve belediye başkanlığı yapmış Roger Secrétain adlı ünlü kişiler gazetenin yaşamını yönlendiren kimlikler olmuşlardır. Michel Secrétain ile bölgesel gazetecilik mesleğini çok iyi bilen komşusu Marc Carré, bölgesel gazetecilik geleneğini La République du Centre adına daima başarılı bir biçimde uygulamışlar, daha sonra miraslarını oğulları Michel Secrétain' le kızları Marie Carré' ye devretmişlerdir. Bu iki mirasçı 1970 yılında belirttiğimiz büyük teknik

⁴⁹ L.G.GAYAN, op.cit., s. 63

değişimi birlikte başarmışlar, daha sonra L'Éclaireur du Gâtinais adlı gazeteyi bünyelerine katarak aileyi genişletmişlerdir ⁵⁰.

Le Baron Thénard adlı basın adamı, 1868 yılında Bourgogne bölgesinde yayına başlayan ve Fransa'nın en eski günlük gazetelerinden biri durumundaki Le Bien Public gazetesinin ilk başkanlığını yapmış ve gazetesini bir asırdan fazla beceriyle yaşatmıştır. Arnould Thénard ve François Bacot gibi iki büyük isim, gazete ailesinin nesilleri arasındaki gelenek ve bağları, büyük ve klas bir beceriyle, uyumlu bir şekilde birleştirerek gazetenin günlük tirajını 50 000' lik bir düzeye ulaştırmışlardır. Libération döneminden sonra, ani değişiklikler yaşayan sağ eğilimli gazete aynı yörenin sosyalist gazetesi Le Bien Public ve La Bourgogne Républicaine gazeteleriyle birlikte 1944 yılında yeniden basılmaya başlamıştır. Orta çaplı bu iki gazete kendileri için pek ekonomik olmasa da üstün bir donanım edinme başarısını göstermişlerdir. Daha sonra "Les Dépêches du Centre Est" adını alan La Bourgogne Républicaine gazetesi de bu yarışta geri kalmamak üzere büyük yatırımlara girmiştir. 1973 yılında Les Dépêches gazetesi Le Bien Public gazetesiyle bir işletme anlaşması yapmak isteyen L'Est Républicain gazetesiyle anlaşma yoluna gitmiş ve iki yıl süren bu birliktelik 1976 yılında bozularak eski bağımsızlık günlerine geri dönmüştür. Bu rekabet giderek Le Bien Public' in başarısı ve Les Dépêches' in çökmesiyle sonuçlanmıştır.

Le Bien Public gazetesinin sermayesi daima aile sermayesi şeklinde varolmuş, sermayenin büyük çoğunluğunu önceleri CLT' nin ortaklığını ele geçiren Arnold Thénard elinde bulundurmıştır. Daha sonra RLT' nin Républicain Lorrain' deki desteğinden vazgeçmesi üzerine, o dönemden 1991 yılına kadar geçen sürede, gazete sermayesinin % 37' lik kısmının zamanla devrini öngören bir anlaşma gereği bu ortaklığa son verilmiştir. Arnould Thénard' ın çevresinde, aralarında François Bacon' un yerine gelen Louis de Broissia' nın da bulunduğu genç ve sağlam bir ekip oluşmuş ve Le Bien Public gazetesi varlığını sıhhatli bir biçimde sürdürmüştür. Fransa' da yerel bölgesel basın konusunda örneksememiz burada son bulmaktadır.

Bu arada durumlarını tamamen koruyabilen basın içinde, sol basından üç tane gazete bulunmaktadır. Bu gazeteler Orléans' daki tesislerde meydana gelen büyük yangının ardından ayakta kalmayı başaran "L'Echo du Centre"

⁵⁰ L.G.GAYAN, op.cit., s. 63-64

gazetesi, kuzeydeki "La Libert  " gazetesi ve Midi bölgesindeki "La Marseillaise" gazeteleridir. Bu gazetelerle birlikte, Daniel Jubert' in yönetimiyle ayakta tuttuğu ve Giustiniani ailesinin sahipliğinde 1989 yılında 100. yılını kutlayan "La Presse de La Manche" gazetesi ile yine Auxerre' de bağımsızlığını yaşıatan ve nihayet 3000-4000 arası bir tirajla Mazamet bölgesinde yaşıamını sürdüren Fransa' nın en küçük günlük gazetesi "La Montagne Noire" ın isimlerini de örneklerimize katmanın yerinde olacağını d  şı  nerek bu bölümü burada tamamlama yoluna gittik ⁵¹.

7. Fransız Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınında Benzeri Olmayan Farklı Bir Gazete   rneği: Sud Ouest Gazetesi

1944 yılından günümüze kadar olan süreçte, Fransız halkı basında birçok olaya ve yeniliklere tanık olmuş, gazeteler sanki tarihin doğal bir gelişimiymiş gibi gittikçe aşama gösteren ve büyüyen, bir bakıma yayılımcı politikalar izleyen aile kuruluşlarına ait grupların malı olmuşlardır. İletişim dalında ortaya çıkan her yeni medyayı kullanacak olan her yeni gazete, başlarında büyük ailelerin bulunduğu iletişim gruplarının bir araya gelmeleri nedeniyle, Cumhuriyetin çok eski dönemlerine kadar uzanan bir geleneği sürdürmüşlerdir. Bu gelişimler doğrultusunda dikkat çeken ve benzeri bulunmayan Sud-Ouest gazetesi, gazete durumundan gruplaşma aşamasına gelerek kendine Fransız yazılı günlük bölgesel yerel basınında özel bir yer edinmiş önemli gazetelerden bir tanesidir. 1984 yılında 40. kuruluş yıldönümünü kutlayan bu gazete 40 yaşında kendini Fransız bölgesel günlük basınına değin medyatik gelişim ortamının içinde bulmuş ve telematik, radyo, televizyon, uydu yayın gibi mediyatik ortamın araçlarıyla donanarak, tüm modern medya araçlarının bir arada kullanıldığı günümüzde yaşıamını bunlarla birlikte sürdürmek yolunu seçmiştir.

a. Sud Ouest Gazetesinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Dönem ve Evreler

Sud-Ouest gazetesinin yaşıamında günümüze gelene kadar aynı Fransız yerel basınında olduğu gibi üç ayrı dönemden geçildiğini söyleyebiliriz.

⁵¹ L.G.GAYAN, op.cit., s. 64-65

aa. Birinci Dönem: Bu dönemlerin birincisi, Fransa' da Alman işgalcilerine karşı sürdürülen direniş hareketlerini kapsayan "Résistance" "Direniş" döneminden, Fransa' da yaşam savaşının kazanıldığı "Existence", "Yeniden Varoluş", dönemine kadar olan süredir. Başka bir deyişle, tarihsel olarak, 1944-1960 yılları arasındaki 16 yıllık bir dönemdir. Bölgesel günlük basın "Libération" yani "Kurtuluş" döneminde çok canlı fakat kritik günler geçirmiştir. Bu dönemde bölgesel yazılı basın kendi dünyasında çok canlı ve hassas bir rekabete sahne olmuş ve bu rekabet sonucu ilk kurbanlarını da vermiştir. Sud-Ouest gazetesi bu dönemde durumunu sağlamlaştırmış, rakiplerine oranla daha da güçlenerek bir de pazar gazetesi çıkartmıştır.

bb. İkinci dönem 1960-1980 yılları arasındaki dönemdir. Bu döneme "Büyük Dönem" adı da verilen bu dönemde yeni grupların oluştuğu veya mevcut grupların durumlarını sağlamlaştırdığı görülmüştür. Basın bir bakıma şirketleşmenin kural ve oyunlarını öğrenirken, diğer yandan basın sahnesinde oynanan ile oyunlarına tanık olmuştur. Sud-Ouest gazetesi 15 yaşından küçük bir gazete olarak, merkezinde dört tane bölgesel gazete çıkarmış ve bir tane de seyahat ajansı kurmuştur. Gazetelerin sayısı sonradan beşe çıkmıştır. Gazetelerin yapılarındaki ilk değişimler de bu dönemde görülmüştür.

cc. Üçüncü dönem, 1980-1990 yılları arasında geçen ve "Çılgın Dönem" olarak adlandırılan dönemdir. 1980' li yılların başında Fransız iletişim dünyası, A.B.D.' nin ancak 20 yıl içinde gerçekleştirebildiği çizgiyi sanki beş yılda yakalayabilecekmiş gibi bir tutum sergilemiştir, bunun nedeni Fransa' nın multimedya dünyasında sergilediği parlak görüntü olmuştur.

Sud-Ouest grubu tanınmış ve yeni yapılanmış bir grup olarak maceraya atılma riskini reddetmiş, diğer gruplarla işbirliği sonucu ilk hizmet merkeziyle, ilk resmi yerel radyolarını kurmuş, bunun yanında reklam pazarında ve seyahat, danışma, reklamcılık gibi sektörleri kapsayan hizmet pazarında yerini sağlamlaştırmıştır. Daha sonra kendi düzeyinin üstündeki Avrupa platformunda üst sıralara tırmanıp, bu üst düzeyde işler ve etkinlikler plânlanma aşamasına gelmiştir.

dd. Son Dönem: Gazetenin son dönemi geleceğin enerjisi olarak tanımlanan yazım dönemidir. Bu dönemde ana tema olarak yazım konusu ele alınarak geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu gelişme döneminin başlangıcı 1990 yılının ekim ayından sonraki dönem olarak kabul edilmektedir. O zamandan günümüze dek uzanan dönemde kesinlik ve giriftlik içeren olay ve oluşumlar karmaşık biçimde yaşanmaktadır. Okurlar yazılı metnin önemine inanmış kişiler olarak, yazımın basın pazarının içinde hakettiği yeri yeniden alacağına inanmaktadırlar. Oysa Le Monde, Le Figaro ve France-Soir gazeteleri geri kaldıkları teknik devrim ve evrimlerini tamamlamaya çalışmaktadırlar. Taşra basını ise yeniden gelişim göstererek, ilerlemek üzere atılım yapma hazırlıklarına başlamış ve Avrupa' nın diğer yerel bölgeleriyle iletişim sağlamak konusunda girişimlerde bulunmayı yeğlemiştir. Sud-Ouest grubu ise İspanya ile iletişim kurma yoluna gidip, basın için en önemli unsur olarak gördüğü yazım olayının ürünü yazım metnini temel bir değer olarak kullanmaya çalışmaktadır. Ayrıca yazılı metni diğer iletişim biçimlerine açarak bir köprü olarak değerlendirip, "yazım geleceğin enerjisidir" anlayışını dile getirerek, bu sözü bir parola olarak değerlendirmektedir⁵².

Sud-Ouest grubuna değin bu dönemleri ana başlık ve hatlarıyla verdikten sonra bu dönemleri daha ayrıntılı biçimde ele alarak aktarmaya çalışacağız. Bu bölümde sunulan gruplandırma yazarın gazeteye değin dönemler adına özneliliğiyle ilişkilidir.

Birinci Dönem: Fransa' da ikinci savaş döneminde yer alan "Direniş Dönemi"nden "Yeniden Varoluş" dönemine kadar olan süreçtir. 25 Ağustos 1944 tarihinde ilk sayısı basılan Sud-Ouest gazetesi, özgürlük özleminin yaşandığı bir dönemde, gazetelerin seslerini duyurmak için köşe bucak gazete kağıdı aradığı bir ortamda, direnişçi grupların gerilimlerini gidermek çabasıyla çırpınan gazetecilerin zor koşullarda mücadele verdiği bir atmosferde coşkuyla basılmıştır. İsmi ortasında "La Petite Gironde" adlı eski bir gazeteyi simgeleyen "Muzaffer Horoz" resmi bulunmaktadır. Bu sırada, Parisli bir gazeteci olan Jacques Lemoîne adlı basın adamı idealini yeniden hayata geçirmiştir.

⁵² L.G.GAYAN, op.cit., s. 99-100

Daha 30 yaşına basmadan Bordeaux şehrine gelip önce Rappel Girondin adlı gazetesinin, sonra da patronu sıfatıyla Richard Chapon' un keşfettiği "La Petite Gironde" gazetesinin yazarı olmuştur. İşte Sud-Ouest gazetesinin bu ilk dönemine imzasını atan Jacques Lemoïne, daha sonra baş yazarlığa yükselmiştir. Bu sırada ikinci savaş da başlamış, fakat Almanlar tarafından tehlikeli ve bıktırıcı bulunduğu için 1942 yılında bölgeden atılmıştır. 1944 yılında Bordeaux şehri özgürlük hareketini güçlendirmek üzere kurulan "Bordeaux Kurtuluş Komitesi"nin başkan yardımcılığına seçilmiş, kendine La-Petite Gironde gazetesinin yerine yeni bir gazete kurmak görevi verilmiştir. Birkaç değişikliğin ardından gazetenin adı "Sud-Ouest" olarak kalmış ve büyük bir bölge haber gazetesi olarak konum ve değer kazanmıştır. Bu sırada hafif sol eğilimli "La France" gazetesinin yerini "La Nouvelle République" gazetesi, günlük katolik ve sosyal bir gazete olarak "La Liberté Du Sud-Ouest" gazetesinin yerini de "Le Courrier Français" gazeteleri almışlardır. Aynı dönemde komünist parti önce "La Gironde Populaire" ve daha sonra "Les Nouvelles" gazetelerini yayınlamaya başlamıştır. Aralarında "La France Libre" ve "La Victoire" gazetelerinin de bulunduğu ve Bordeaux halkına zengin okuma bir okuma seçeneği sunan bu gazetelerden bazılarının yaşamları çok kısa sürmüştür.

Genç gazeteciler, Fransa' daki basın dünyasında özel bir yeri olan bu döneme "La Belle Époque", "Güzel Dönem" adını vermişlerdir. Birkaç eski gazeteci Sud Ouest gazetesinde biraraya gelerek ve de yazım hiyerarşisini taklit ederek gazeteyi şekillendirmişlerdir. Gazetenin yazım bölümü Cheverus oteli müdürünün odasının yakınında bir yerde açılmış, diğer bölümler de bu bölümü izlemiştir. Genel servisinde iki üç kadar spor gazetesi vardır. Bordeaux-Gironde gazetesinin yazım bölümünde bir şef, üç yazım sekreteri ve üç muhabir çalışmaktadır. Stenolarda Parisle irtibatlı tek bir hat bulunmakta, haberlerin çoğu telefonla ya da kuriye dışındaki olanaklarla sağlanmaktadır. Yerel yazım bölümünde bölüm başına bir yazım sekreterinin bulunduğu bina, gazete binası havasına uygun bir ortama dönüştürülmüştür.

Sud-Ouest gazetesinin basıldığı yörede yazımsal içerikler esas olarak Bordeaux yaşamı üzerine değiştirilmektedir. 1950' li yılların başında yerel haberlerin elde edilmesi, bağıntılı olarak, diğer kuruluşlar ya da gazetecilerin bireysel sanat gücüyle gerçekleşmiştir. Bölümlerde çalışan profesyonel

gazeteci sayısı az ya da hiç yok gibidir. Sud-Ouest gazetesinin iki makale yazarı Angoulême' de bir ajans kurmuşlar, 1952 yılında La Rochelle' de ikinci bir ajansı açmak üzere gerekli hazırlıkları sürdürmüşlerdir. Kısa bir süre sonra güney bölgelerine de sıçramış, gazete otel odasında yer alan ilkel yazım bölümünden kurtulmuş ve Charles Lignel mesleğine özgü inceleme ve çalışmalar yaparak, çalışmalarıyla ilgili gerekli yerlerde yaşama olanağına kavuşmuştur.

Önceleri kuzey bölgelerinde görülen ajans kurma hareketi 1960' lı yılların başında Güney Fransa' ya da kaymış, ünlü kişilerin bulunduğu il, ilçe ya da bucak merkezlerinde, sadece birkaç profesyonel gazetecinin çalıştığı büyük ajansların boy gösterdiği karma bir yerel basın dünyası görüntüsü sergilenmiştir. Bu ajansların Bordeaux' yla ve de birbirleriyle olan tek bağlantısı, bölgeye postayla gelen zarfın içinde yer alan haber ya da mesajları ele geçirme açısından olmuş, gazeteciler ertesi gün yeniden gelen bu posta arabasının zarfını ele geçirebilmek üzere büyük çaba sarfetmişler, telefonu ise güncel haberleri anında elde edebilmek üzere kullanmışlardır.

Sud-Ouest gazetesinin yayın bölgesi Bordeaux' dan Albi' ye, Angoulême' den Toulouse' a ve Tarbes üzerinden Bayonne bölgesine kadar uzanan oldukça önemli bir alanı kapsamaktadır. 1960 yılında bölge başına ortalama iki, daha ileri bölgeler için üç gazeteci düşmektedir. Bu rakam günümüzdeki gazeteci sayısı oranının 1/10' i kadardır.

Dönemin en önemli gazetecilik olayı 19 Haziran 1949 tarihinde gerçekleşmiştir. Bordeaux' da "Le Soir" gazetesinden gelen genç bir ekip "Sud-Ouest Dimanche" gazetesini (Sud-Ouest' in pazar günü çıkardığı gazete) yaşama geçirmek üzere Henri Lemoîne' in çevresinde toplanmışlar ve başlangıçta Jacques Lemoîne' la Henri Amoureux ortak görüşleri doğrultusunda gazetenin bir fikir ve aktüalite gazetesi olması düşüncesi benimsenmiştir. Amaç pazar günleri için bir gazete yayınlamaktır. "Les Nouvelles" adlı günlük gazete de önce pazar eki yerine haftalık bir gazete olmuş; sonra da yayından kaldırılmıştır. Jacques Lemoîne ise başka bir basın ailesinin gazetesine katılımıyla oluşabilecek yeni gelişimlerin sağlam temellerini atmıştır⁵³.

⁵³ L.G.GAYAN, op.cit., s. 100-103

Büyük Dönem: Bu dönem, 1960-1980 yılları arasındaki 20 yıllık süre boyunca, bir nesil farkının oluştuğu ve de basın açısından ateşli ve verimli bir dönemin ardından sakin bir olgunluk sürecine geçiş dönemi olarak görülmektedir. Sud-Ouest gazetesinin en sevilen kişilerinden Jean Mejean' ın bu sözleri gazetenin büyüme dönemine değinmektedir.

Sud-Ouest gazetesinin bir yazılı basın ailesi oluşumu politikasında iki dönem gözlemlenebilir: Birincisi 1960-1965, diğeri 1970-1975 yılları arasındaki dönemlerdir. Bu iki dönem arasında en önemli tarih 13 Şubat 1968 tarihidir; zira bu tarihte 800 kişilik ekibini sağlam bir bütünlük içinde yöneten Jacques M. Lemoîne ölmüş yerine hanımı M. Eliotte J. Lemoîne' la oğlu Jean François Lemoîne' ı mirasçı olarak bırakmıştır.

1960 yılında 98 taşra gazetesinin toplam tirajı 7.170.000 olup 60 kadar gazete kapanmış, alıcı sayılarında ise pek büyük bir değişiklik görülmemiştir. Günlük bölgesel basında bir durgunluk döneminin başladığı göze çarpmaktadır. Kuvvetli gazeteler zayıf gazetelerin müşterileriyle beslenmektedirler; bu gazeteler yeni okuyucu kitlelerine kavuşamadıkları gibi, ellerinden kaçırdıkları eski okuyucularını yeniden kazanabilme başarısını dahi gösterememişlerdir. İşte bu sıralarda Sud-Ouest gazetesi çok daha etkin ve değerli, daha organize bir çoğulculuk politikası başlatmıştır.

Bu düşünce yöreye değişik bir gazetecilik havası getirmiş, daha derin, daha mesafeli, daha bölgesel içerikli magazine yönelik bir tarza geçilmiştir. Aktüalite açısından gazetenin havası dramatik, yani bir tür karamsar haberleri Bordeaux' nun günlük yaşamını yansıtmamasını bilmiştir. "Sud-Ouest Dimanche" gazetesi taşradaki gazetecilik hareketinin başarı ve kalitesini ortaya koyan ürünüyle kısa zamanda tutunarak, 1957 yılında meydana gelen bir tek hareketin dışında, güzel bir bölgesel eser olarak tarihe geçmiştir. Jacques Lemoîne personelinin gazetesinin sermayesine ortak ederek, ilk kez çok anlamlı biçimde büyük bir gazetecilik örneği vermiştir. Gazeteciler, üst düzey kadrolar, teknisyen ve memurları sermayesinin % 20' sine ortak yapmıştır. 1953 yılında çıkarılan yasa, basın varlığına ortaklığı serbest bıraktığı için gazetenin eski sahibi Chapon ailesini de şirket ortaklığına dahil eden bir düzenlemeyi de yine Jacques Lemoîne yapmıştır. 1977 yılına kadar Saiso (Chapon) ortaklığı Sud-Ouest' e bağlı Sapeso (Sud-Ouest) basım şirketi konumuna gelmiştir.

1950' li yılların sonunda Libération hareketinden kaynaklanan ses ve öfke dinmiş, Sud-Ouest gazetesinin sayfa sayısı 13' e çıkarılarak günde 300.000' lik bir dağıtım gerçekleştirilmiştir. "La Nouvelle République" gazetesi de kuvvetli rakibi "La Nouvelle République - La France" adlı gazete karşısında güçlü bir mücadele sürdürebileceğini göstermiştir. 1960' lı yılların başında ilk etapta boyut ve anlayış açısından iki farklı gazete göze çarpmaktadır; bu gazetelerin kaderleri birbirlerinden farklı olup, bunların birincisi "La France - La Nouvelle République" adlı gazetedir. Merkezi Bordeaux' da olan gazetenin yayın alanı Sud-Ouest gazetesinin yayın alanıyla aynıdır; bu gazete "La Charente - Maritime" gazetesi gibi, bazı bölgelerde küçümsenemeyecek bir konuma sahiptir, Sud-Ouest gazetesi ise bu gazetenin eski bir rakibidir. Gazete "Défensive" ve "Radar" adlı magazinlerle magazin dünyasına da girmiştir. Grubun patronu olan Jean Beyler, gazeteyi Jacques Chaban-Delmas' a yakın çevrelerden birine, bölgesel yatırımcılardan bir gruba satmıştır. Gazete 100.000 den fazla basılmasına ve kuvvetli siyasal dengelere oturtulmuş olmasına karşın, durumu gittikçe bozulmuş, Cheverus sokağı çevresinde kurtulma ümitlerini kovalayan Jacques Lemoine "La France" gazetesinin Sud-Ouest ailesine katılan tüm çalışanlarına belli bir nezaket çerçevesinde davranmış, kimseyi rencide etmeksizin iki gazeteyi birbirinden ayrı tutarak tüm bu elemanların sayısal ve uyumsal bakımdan eski konumlarını değiştirmeden kendi gazetesine geçmelerini sağlamıştır.

"La Charente Libre" gazetesi Angoulême yöresinden başlayarak, "La Charente" ve "La Charente-Maritime" bölgelerine 30.000' den fazla günlük gazete basmış, "Libération" döneminde habercilik bakanlığına bağlı bir delege olan René Pomeau' nun desteğiyle Pierre Bodet' nin çevresinde toplanan "Direniş" dönemine değin bir grup direnişçinin desteğiyle de "Le Journal d'Angoulême" kurulmuştur. Bunlardan Pierre Bodet "L'Ecole Normale" in müdürü, René Pomeau ise parlak bir üniversite kariyerinin yanında Sorbonne üniversitesinde bir kürsü sahibi olan ve bu üniversitenin "Sciences Morales Et Politiques" (Siyasal ve Ahlâk Bilimleri) bölümünde akamedisyenlik onuru kazanmış kişiliklerdi.

La Charente gazetesi iyi durumda iken La Charente-Maritime gazetesi vasat bir gazete olarak büyümenin krizlerini yaşamaya başlamış, Pierre Bodet ve J.A. Catala, "La Petite Gironde" ve "L'Echo du Midi" gazetelerinde yaptıkları büyük kariyerin ardından, Sud-Ouest için "La Charente" gazetesine geri dönerek olası çözümleri düşünmeye başlamışlardı. Bu arada R. Hersant ise küçük bir gazete zinciri oluşturmak üzere bulunduğu girişimler doğrultusunda "La Charente" gazetesi yönetim kurulunun en genç başkanı Felix Gaillard' ın "La République" gazetesine geçmesine izin vermişti. Felix Gaillard "La Charente" gazetesinin Charente' lı olarak kalmasını tercih etmiş ve Sud-Ouest ve J. A Catala' nın etrafında ve Sud Ouest gazetesinin içinde bir katılım payı sahibi olacak bir şirketin kurulmasını desteklemiştir.

1963 yılında Sud-Ouest ailesi, "La Nouvelle République" ve "La Charente Libre" gazetelerinden daha büyük boyutlara ulaşmış, bu dönemin aşılması için 10 yıldan fazla beklemek gerekmiştir. Büyük bir bölgesel gazete olmanın temelleri atılarak durumu sağlamlaştırılmış, yazım bölümlerinden atelyelere kadar her boyutta gelecek kaygısının duyulmadığı bir dönemde, teknik bir evrimin ilk işaretleri belirginleşmeye başlamıştır. İlk teleskriptörler birbirlerinden ayrı olarak çalışan yazı işleri bölümlerine ulaşmış, daha sonra da kayıt yapan klaviyelere delikli bandlar bağlanmıştır. Bu dönem, kitap sendikasına bağlı işçilerin sürat ve zaman kazandıran malzemeler karşısında büyük yazım salonunu ilk kez terketmeye başladıkları dönemdir. Yazım olayı gelişmiş ve yayımın içeriğinin olayların cereyan ettiği yerlerin mizacını yansıtması açısından merkezde görev yapan yazı işleri sekreteriyle ajans şefleri arasındaki diyalog geliştirilmeye başlanmıştır.

1960 yılında gazetelere ait sayfa sayısı ortalama 13.25 iken, 1970 yılında bu sayı 19.35' e çıkmış, aynı zaman içinde tiraj 300.000' den 370.000' e ulaşmıştır. Sud-Ouest gazetesi, ulusal bir üne sahip başyazar Henri Amoureux' nün desteğiyle beslenen Sud-Dimanche gazetesi zamanındaki yayınından bu yana, Jacques Lemoîne' in öncül yönetiminde, daha sonra da 1968-79 yılları arasında yine Jacques Lemoîne' in genel müdürlüğü altında büyüyen ve J.C. Guillebaud ya da Pierre Veilletet gibi "Albert Londres" ödülü almış iki yeteneğe sahip bulunan yazım bölümünün rehberliği ve atılımı sayesinde büyüme devrine ulaşmış ve devleşmiştir.

Basın dünyasında 1968 yılının mayıs ayı Bordeaux şehri adına daha olaysız geçmiştir. Yaz aylarında diğer rakibi La Dépêche gazetesıyla anlaşmalar imzalanmıştır. Küçük dünyalarını paylaşan büyük patronlar arasında ufak çaplı konferanslar yapılmış, marjinal yayımların dev maliyetleri sonucu, zorunlu olarak anlaşmalara imza atılmış ve bölgesel gazetelerin müdürleri kamu yararına görev yaptıklarının bilincinde olarak hizmet vermişlerdir.

La Dépêche gazetesı Béarn' dan ve Lot-et-Garonne bölgesinin batısında yer alan tüm topraklardan çekilmiş, buna karşın Tarn, Lot ve Hautes-Pyrénées bölgesinde basılan Sud-Ouest gazetesı de basım bölgesine uzak yörelerdeki yayımlarını durdurmuştur.

Bu gerçekçi politikanın etkileyiciliğı, bu tarihten 10 yıl sonra Sud-Ouest' in yayılma mücadelesini Aquitaine ve Midi-Pyrénées bölgeleri arasındaki le Lot-et-Garonne ve Le Gers yörelerinin bulunduğu doğal sınıra taşımasıyla kendini göstermiştir.

Bu dönemin en önemli tarihsel olayı 1972 grevi olmuştur. Kabul etmek gerekir ki her ayın en az 26 gününü otomatik baskı makinalarının çalıştığı bir basım yerinde geçirmek insan için çok zor bir olaydır. Gazetenin genel müdürü Henri Amoureux ile kitap sendikasının bölge sekreteri Jean-Marie Hellian grev karşısında şok yaşamışlar; Sud-Ouest kitap sendikacılığı ise giderek kimliğini unutmaya başlamış ve çizgilerini aşamamıştır. Bu büyük grev tüm ailede büyük iz bırakmıştır, çünkü "La Charente Libre" gazetesinin "La Charente Maritime" gazetesinin yerini alması, haber gazetesı olarak da bölgede "La Dordogne" gazetesinin kalması beklentisi doğmuştur.

Gazete bu durumda bir ay süreyle Angoulême' in yakın çevresinde, güzel ve işlevsel bir kampüse yeni kurulan bir rotatif ofset basım tesisinde 100.000 nüsha basılmıştır. La Charente Libre 1971 yılından itibaren, J.A. Catala' dan, J.F. Lemoîne' dan, L.G. Gayan' a kadar tüm genel müdürler ile müdürler Max Dejour ve Loic Hervouet' in istekleri doğrultusunda başarılı olmuştur. Başarı biraz da grubun en eski kuruluşu oluşundan kaynaklanmıştır. Buna karşın "La Nouvelle-République la France" böyle bir şansa sahip olmamıştır. Durumunu kurtarma politikası, en pahalı yayınlarının ve daha sonra da Sud-Ouest' le birlikte çıkardığı yerel sayfaların kapanmasını

gereksindirmiştir. Böylece La France bir aylık grevin ardından üretim masraflarını kısarak üretim ekonomisini ayarlama plânı içinde durumunu kurtarmak isterken La République-la France gazetesi sayfa sayısını giderek azaltmaya başlamış, ve bu arada müşterilerini de kaybetmiştir. Gazete okurlarının bir kısmını Sud-Ouest gazetesine, geri kalanların yaklaşık 1/3 kadarını çeşitli gazetelere kaptırmıştır. İşte müşterileri tekrar kazanmak uğruna "La Charente-Maritime" gazetesiyle "La Charente Libre" gazetesini birlikte günlük bir gazete olarak yeniden 1988 yılında piyasaya sürmüştür.

1982 yılından önce bölgede iyi organize edilmiş bir medya oluşmuş, yazılı basın adına okuyucularını kendine bağlayacak ve reklam pazarını genişletme yolunda bağlı olduğu özel sektörle birlikte aynı sayıda okur kitlesi, reklam müşterileri, ilân verenleri ile düzenli bir işleyiş biçimi şekillenmiştir. İki büyük çevre radyosu kendine özgü kuralları içinde devlet tekeli altında çalışan, iyi bir kimliğe sahip kamusal bir radyo -televizyon sektörü oluşturmuş, fakat 1970' li yılların sonunda herşey birden bozulmuş, bu geleneksel görüntüler ve medyatik sistem dağılmıştır.

Yeni kurulan Telekomünikasyon Genel Müdürlüğünün gönüllü ilk kişisi Gérard Théry Telematik ve Minitel' i keşfetmiştir. 1982 yılında Bordeaux şehrinde "Télésud" adlı bir merkez kurulmuş, "Caisse des Dépôts et Consignations" adlı "Yatırım ve Emanet Sandığı" nın Bordeaux' daki videotekst şubesi müdürü Alain Petit' nin becerisiyle Télésud, Le Sud-Ouest grubunun iletişim dalındaki bilgileriyle birleştirilip kaynaştırılarak günlük bir bölgesel basın merkezi konumuna getirilmiştir ⁵⁴.

1981-1982 yıllarında düş gücü özellikle iletişim habercilik gibi gazetecilerin o zamana kadar haklarında pek birşey bilmedikleri kavramların işlendiği kanallarda ağırlığını göstererek tüm medyatik güçlere hükmetmiştir. Oldukça basit bir yasa çerçevesinde, Sud-Ouest gazetesi 1981 yılının eylül ayından itibaren Bordeaux' da ilk resmi basın radyosu olan "Radio 100" ü yayına sokmuş, bunu zamanla önce Angoulême' de "Radio Marguerite" ve kısa bir zaman sonra da Pau bölgesinde "Fréquence IV" adlı radyolar izlemişlerdir.

1982 yılı Bordeaux için iyi bir yıl olarak tarihe geçmiş, ve (P) ve (T)' nin bakanı (P.T.T.' nin ilk iki harfi olan) Louis Mexandreau, kablolu yayın plânını

⁵⁴ L.G.GAYAN, op.cit., s. 103-108

kamuoyuna sunup Schreiner' e, Fransa' ya birkaç milyonluk alıcı sağlama görevini vermiştir. Bu tasarımla birlikte Fransa' ya yeni bir sektör ve yeni perspektifler girmiş, yeni iletişim pazarları yazılı basında oldukça kaygı ve şüphe uyandırmıştır. Önce kalem, kamera ve mikrofonla donatılı gazeteci imajı ve mültimedya kavramıyla bu endişe ve şüphelere yanıt verilebileceği düşünülmüş, sonra da ana ilkeleri dahilinde haberin yapı olarak tek bir kavram oluşturmaya karşın kullanıldığı yöreye göre çok yönlü yansıdığı farkedilmiştir. Böylece her bir medyanın kendine özgü bir meslek alanı olduğu, her birinin konumunun farklı olduğu ve haberleri kendince işleyip farklı biçimde sunduğu gerçeği kabullenilmiştir.

Bu düşünceden hareketle Bordeaux' da öngörülen bir gelişim plânı üzerinde araştırma yapılmaya başlanmış, bu plana göre Sud-Ouest gazetesi gazete konumundan grup konumuna geçmiş, grubun değişik yayın organları da iki ayrı inceleme ve araştırma kuruluşu oluşturmuşlardır. Bu iki gruptan "Atlantel" grubu yeni medyalar için, "Atlanpresse" ise yazılı basın projeleri için kurulmuştur. 1981 yılında ilk bir geliştirme plânıyla birlikte öncelikli hedefler saptanmış, zamanla belirgin bir biçim kazanarak deneyimlerin düşünceleri yönlendirmesi doğrultusunda kesin hedefler belirlenmiştir. Bu plana göre öncelik yazıma, yerel pazardaki mevcut gelişime ve yeni medyalara açılma ve araştırmaya öncelik verilmiştir. Bu plân aynı zamanda grubun iskeletini oluşturacak ilk öğeleri şekillendirmiştir. 80' li yılların başı, farklı sonuçlar doğuran büyük değişim dalgalarıyla geçmiş, grupta, yerel radyolar kendilerini ağırdan satmaya başlamışlardır. Fransa' da kendisini tümüyle finanse eden ve verimli olan telematik olayı, teknik gelişmelerden sonraki kullanım yaşam ve alanını profesyonel hizmetlerde ve becerinin ürünlerinde bulmuştur.

1984 yılına kadar basın grubu kelimesi tekel ve kâr kavramlarını içerecek biçimde çalışmaktadır. Bu yıla kadar gazete, grup olmakla çok zor günler geçirmiş, artık kimlik arayışına ve sükünete gereksinim duymuştur. Ortakları da gazeteyi bir tek birimin hegemonyası altında görmek yerine, kollektif nitelikli federasyon durumuna getirmek istemişlerdir ⁵⁵.

⁵⁵ L.G.GAYAN, op.cit., s. 108-111

ee. Yazımın Önem Kazandığı Dönem:

Görkemli dönemin ardından ileriye yönelik evrim sorunu Sud-Ouest gazetesinde de kendisini göstermiş, gazetenin 1990 yılından sonraki tirajı 400.000' i aşmıştır. Dışa açılıma yönelerek Avrupa düzeyinde komşu ülkelerle İspanya ve İberik yarımadasında yayılan gazete 320.000 tirajlı Bilbao Edisional gazetesıyla anlaşarak tüm yarımadanın sermayesinin % 6' sını eline geçirmiştir⁵⁶.

b. Sud-Ouest Gazetesinin Grup Konumuna Geçışı

Sud-Ouest grubu, "La Société du Groupe Sud-Ouest", (Sud-Ouest Şirketler Grubu) genel yönetim anlayışı içinde ve genel yönetim modeli biçiminde yazılı basın, seyahat, reklamcılık, yayın ve servislerine değin şirketlerin yönetimlerinden farklı olarak ancak 1986 yılının haziran ayında resmen doğmuştur. O güne kadar basın grupları bir çok sektörün içine girmişler, fakat federatif bir yapıyı hiç denememişlerdi. Bu model Fransızlar için özellikle bir basın kuruluşu adına pek de alışılmamış bir düzen olarak ortaya çıkmıştır.

Gelecekle ilgili düşünce ve duyular Jean-François Lemoîne' ın yönetimi altında üç yardımcı genel müdürün de katılımıyla şekillenmeye başlamıştır. Bu kimlikler "La Société du Groupe Sud-Ouest" adına Christian Kissien ve Louis Guy-Gayan ve "Sud-Ouest" gazetesini adına Paul Rigoux' dur. Ayrıca üst kadrolar yeniliklerle zenginleştirilmiş, "La Société du Groupe Sud-Ouest" e beş farklı bölüm üzerine kurulu bir iletişim yapısı kazandırılmıştır. Adı geçen bölümler iş rakamlarının %60'ına sahip olan Sud-Ouest gazetesini, grubun % 12.7 lik iş bölümünü oluşturan gruba ait diğer gazeteler, % 18' lik iş rakamını gerçekleştiren ücretsiz gazeteler ve geri kalan oranları oluşturan servisler ve araştırma-geliştirme bölümleridir.

İlk Fransız basın gruplarından birinin mali portresi 1 milyar FF' dan fazladır. Bu tür gruplar arasında 450.000' lik tiraja sahip altı günlük gazete bulunmaktadır. "La Dordogne" gazetesini 1983 yılı sonunda Périgueux' de grup statüsü kazanmıştır. Her gazete, yönetim, yazım ve üretim alanında kendi olanaklarıyla yetinmektedir.

⁵⁶ L.G.GAYAN, op.cit., s. 111-112

Gazetenin evrimi sürecinde yazıma öncelik tanınmış, Sud-Ouest grubu 1984 yılının eylül ayında 40. yılını kutlarken içeriği düzenleyen, araştırma ve yazıyı zenginleştiren, okumayı kolaylaştıran, böylece günlük bir gazeteyi gençleştirip, daha sıkı ve yoğun biçimde dinamikleştiren yeni bir formülle, yazıma verilen önemi ön plana çıkaran ve parlak bir biçimde ortaya koyan bir tutum benimsemiştir. Yazı işleri aldığı yenilik ve öncelik kararları ile yeni tasarımları Cofremca adlı Telekomünikasyon ve İletişim Araştırma Kurumunun araştırma bazında değerlendirerek yazım ekibiyle gerçekleştirilen üst düzey diyaloglar doğrultusunda yönlendirme yoluna gitmiştir. 5 yıl önce çıkardığı Sud-Ouest Dimanche gazetesinde olduğu gibi, yeni gazete kurtarıcı ataklardan birini gerçekleştirirken iletişimsel eser bakımından her zaman olduğu gibi zenginliğini korumaktadır. Sud-Ouest Dimanche gazetesi 300.000' lik tiraj sınırı aşmış, Sud-Ouest gazetesi ise 400.000' i hedeflemektedir. Aynı yıl gazeteye APT La Dordogne Libre adlı yeni bir gazete katılmıştır. 1984 yılında gazetenin formatı değiştirilmiş ve gazeteye yazımsal bir canlılık kazandırılmıştır. Okuyucuların bu yenilikleri algılamaları ve gazetenin yılda % 10' un üstünde bir kazançla zirveye ulaşması için yeterli süre geçmiştir.

İkinci hedef ise reklam pazarı ve servislerdir. Sud-Ouest gazetesinin gelişim sürecinde ücretsiz ekler büyük bir rol oynamış ve gazeteye bağlı "Sud-Ouest Publicité" grubu öneri ajansı, üretim, stüdyo gibi girişimlerini çoğaltmıştır.

Sud-Ouest grubuna ait "Les Dossiers du Quotidien" adlı bir yayınla birlikte turistik yapıtlara ilişkin bir yayın bölümü devreye sokulmuştur. Bu gruba, La Charente-Maritime yöresinde basılan ve yörenin yegane haftalık grup gazetesi olan ve de "Le Point" dergisinin sermayesinde % 10 gibi önemli bir hisse kazandıran ücretsiz bir gazete dahil edilmiştir.

Sud-Ouest grubu en fazla ücretsiz gazete dağıtan dördüncü büyük gruptur. Havas grubuyla Sud-Ouest' in birlikte kurduğu ve Sud-Ouest' in 1987 yılında hisselerinin % 50' sini satın aldığı "La Société des Gratuits de Guyenne et Gascogne" adlı yayın grubu tarafından Sud-Ouest grubu adına Montauban ya da Niort yörelerine kadar haftalık 1.800.000 ücretsiz gazete ulaştırılmaktadır.

Fransız odiovizüel ya da telematik yayın medyaları içinde TF1 adlı Fransız 1. TV kanalının bölge muhabirliği, Bordeaux' da M6 TV' siyle birlikte bir yerel pilot yayın denemesinin gerçekleştirilmesi, Bordeaux ve Angoulême' deki kablolu yayın şebekesi ve Sud-Radio' nun sermayesinden elde edilen küçük bir hisse, yapılan tüm bu girişimlerin mali portresinin kabarıklığını dile getirmeye yeterlidir.

1988 yılında yine bu şehirde, "Maximum Vidéo" adıyla kurulan küçük bir tesis ve üretim şirketi kendine özgü becerisiyle, kendisine değin sektörlük imajını kuvvetlendirmiştir. Yine kendisine bağlı yerel radyo, Bordeaux ve Angoulême' de cereyan eden haberleri, "Europe 2" programı çerçevesinde izlemiştir. Hizmet merkezi "Télésud" ile telematik yayın için kurulan "Atlantel Şirketi" 20 milyonluk iş rakamını aşmışlardır. Sinorg' la La Voix du Nord birlikteliği grubun ileride beşinci büyük ulusal telematik servisi şirketi durumuna gelmiş olan "Communication Videotexte France" ın hayata geçmesine katılımda bulunmuşlardır.

Sud Ouest grubunun ayrıca "Sud-Ouest Publicite" adlı reklamlar ve servisler konusunda tüm gazeteler adına rejisör gibi çalışan bir yan kuruluşuyla, "Etudes Et Médias", "Crea Média", "Pa Services" vb. gibi yan servisleri de kurulmuş bulunmaktadır. En eski etkinliklerinden biri olan "Sud-Ouest Voyages" adlı 40 ajanslık seyahat örgütü 1989 yılında Frantour adıyla kurulan önemli bir partöner kazanmıştır. Yine değişiklik ve yenilikler açısından daha birçok küçük yayın ve gayrimenkul şirketleri bulunmaktadır; işte genel hatlarıyla sunmaya çalıştığımız bu Sud-Ouest aile portresi, monoton bir görüntü sergilemek yerine sürekli değişen bir yaşam biçimi içinde değişen koşullara uyum sağlayabilen bir tablo çizmektedir. 1868 ücretli çalışanıyla aynı kader ve geleceği paylaşmaktadır; bunların içinde 320 tanesi gazeteci ve 500' den fazlası da ticari kadroyu oluşturmaktadır. Kısaca 1868 bay ve bayan çalışanı bu aile portresi içerisinde mutlu bir görüntü sergilemektedir ⁵⁷.

⁵⁷ L.G.GAYAN, op.cit., s. 110-112

8. Büyük Günlük Bölgesel - Yerel Gazetelerin

Fransız Bölgesel Basınına Katkıları

Sud Ouest gazetesinin bölgesel-yerel basın alanında açtığı yol bölge basınına çok büyük avantajlar sağlamıştır.

Bilindiği ve daha önce de belirtildiği gibi bir şehir magazin dergisi açmak tehlikeli bir girişimdir. Yazının sahibi Pierre Serre, Montpellier' de yayımladığı Meridien adlı, tirajı 10.000' i bulan bölgesel ekonomik dergide bu konuya değinerek, böyle bir yayımın çoğulculuk adına yapıldığını, böyle bir girişimin yerel basına olan bir tutkudan kaynaklandığını, olay bakımından yerel yayıncılıkta bir sentez ve bir gelişme tutkusu yaşandığını, mütevazı bir ekonomi ile işlerin sürdürülmesindeki zorlukları unutmamak gerektiğini açıklamıştır. Kendi deyişiyle, bilmeden yerel gazetecilik yapıldığını, başka bir deyişle gazetecilik konusunda gazetecilik felsefesinin hakkının verilmeden icra edildiğini ileri sürmektedir. Yerel gazetecilik olayını ulusal gazetecilik olayına karşıt olarak görmekle, basının bazı kez ulusal nitelikte abartılı biçimde davranmakta olduğunu söylemektedir. Montpellier şehrinde, üç ulusal gazete olan "Le Monde", "Le Figaro" ve "La Libération" gazetelerinin birlikte 5000 okuyucuya hitap edebildiğini, "Le Point" ve "Le Nouvel Observateur" dergilerinin tirajının ise bu rakamın ancak yarısını bulduğunu beyan etmektedir. Gazete de Montpellier' nin buna karşın yerel bir gazete olarak 50.000 kişi tarafından okunduğuna, günlük "Le Midi Libre" gazetesinin 120.000' den fazla okuru bulunduğuna dikkati çekmektedir. Bu ulusal gazeteler, az da olsa bölgede dağıtımı olan gazetelerdir. Bu durumda ülkede bir ulusal-yerel gazetecilik olayı ve hatta bir bakıma rekabeti yaşanmaktadır. Bölgede mesleklerini icra eden gazeteciler ve yayın alanında etkinliklerini sürdüren basın çalışanları komplekslerini aşmışlar ve kariyer yapmak amacıyla Artık Paris' e gitmemektedirler ⁵⁸.

⁵⁸ Pierre SERRE, La Gazette de Montpellier, Medias Pouvoirs Dergisi, Makale, No.18, Nisan-Mayıs Haziran 1989, s. 113-114

9. Fransız Günlük Bölgesel - Yerel Yazılı Basınının Geçmişi İle Güncelliği Bakımından Karşılaştırılması

"La Presse Régionale et Locale" adlı kitabın yazarı Louis Guéry kasabası Sarthe' tan bahsederken, 1925-1930 yılları arasında 2000' den daha az bir nüfusu barındıran bu kasabada ya da Picardie, Auvergne veya Champagne gibi yörelerin kasabalarında, postacının bir zamanlar sabahları evlerin posta kutularına postayla birlikte "Le Petit Journal", "Le Matin" ve "Le Petit Parisien" gazetelerini bıraktığını ve çeşitli mağazalara da bu gazetelerden birer nüsha dağıttığını anlatmaktadır. Kasabada dağıtılan gazeteler zamanında meslek türlerine göre de değişmekteydi, örneğin yukarıda adı geçen gazeteler ayakkabı tamircisi, tuhafiye gibi dükkânlarda okunurken, daha zengin iş sahipleri "L'Echo de Paris", buna karşın un fabrikası işçileri "Le Populaire" gazetesini almaktaydılar. "La Sarthe" ya da "L'Ouest-Eclair" gibi gazetelerin ve benzerlerinin arasından birkaç tanesinin satışı çok daha kısıtlı olarak yapılmaktaydı.

Bugün Sarthe kasabasında "Bazar-Journaux" adlı gazetenin patronu postacının gazeteyi adrese teslim işlerini dahi üstlenmiştir. Bölgeye dağıtımını yaptığı iki yerel günlük gazete olan "Le Maine Libre" ve "Ouest-France" gazetelerinden ilki bir il gazetesi, ikincisi ise büyük bir bölge gazetesidir. Paris basınına ait günlük bir gazete almak amacıyla herhangi bir satış mağazasına gidildiğinde, her bir gazeteden bir, iki nüshadan fazlasını bulmak olası değildir. Gözlemlendiği üzere, yıllardan sonra, özellikle de yarım asırdan beri bölgelerde çok şey değişmiş, yerel gazeteler ulusal gazeteleri geride bırakarak üstünlüğü ele geçirmişlerdir. Örneğin Aurillac' da savaş öncesinde dağıtılan ulusal günlük gazeteler toplam dağıtımın % 79' unu oluştururken, yerel gazeteler ancak % 21' lik bir paya sahipti. Günümüzde yerel gazetelerin tirajı % 77' leri bulurken, Paris gazetelerinin dağıtımı % 2.3' lere düşmüştür. Yine Montargis bölgesinde Paris gazetelerinin satış oranı % 97' den % 54' e, Vesoul yöresinde ise % 72' den % 35' e düşmüştür.

Günlük yerel basının habercilik bakımından inandırıcılık konusunda büyük sıkıntılar yaşamış, bunun yanında bu yüzyılın başında ve iki savaş arasında gerçekleşen birkaç skandal dış kaynaklı gizli finansmanlar,

gazetecilerin ya da gazete müdürlerinin satın alınma olayları, Rus arşivlerinde de belgelendiği gibi gazete tirajlarının düşüşüne neden oluşturmuştur. Günümüzdeki gazeteler adına görülen skandal tabloların da o dönemdeki gazetelerin sergilediği manzaralardan pek farklı olmadığı, paralel gelişim kaydettiği bir gerçektir.

Gazetelerin dağıtım oranını etkileyen önemli faktörlerden biri de iklimdir. Kapalı ve yağışlı iklimi olan soğuk bölgelerde satışlar diğer bölgelere kıyasla daha çok olmakta, bu durum Fransa rneğinde de doğrulanmaktadır. Yapılan araştırmalarla gazete satış oranının rneğin Alsace bölgesi ile Kuzey Fransa ve Bretagne bölgelerinde, Languedoc ve Provence yörelerine oranla daha yüksek olduğu belirlenmiřtir⁵⁹.

10. Fransız Yazılı Basınında Dağıtım Ve Bölgesel - Yerel Basınla İlişkiler

Fransa' da günlük gazete dağıtımının İngiltere ya da Almanya gibi ülkelere oranla kıyaslanamayacak kadar düşük oluşu, 1945 yılından bu yana görülen gerilemenin durmadığına işarettir. Zira 1946 yılında 15 milyonu aşan gazete satışı günümüzde 10 milyonun biraz altına dşmştur; buna karşın günümüzde Fransa' da potansiyel okuyucu sayısının oranı tüm Fransa' ya kıyasla % 35' i bulmaktadır. Eğitim düzeyi eskiye oranla daha yüksek olduğundan mantık açısından gazete okurlarının sayısında doğal bir artış görülmesi beklenmektedir. Zaman içinde ailelerin gelir ve varlık düzeylerindeki artışın da gazete satın alma engelini azaltmış ya da tamamen ortadan kaldırmış olması gerekirken yaşanan bu düşüş, televizyonun çıkışına, yerel basınla aralarında oluşan rekabete ve hatta radyoyla olan rekabet ilişkilerine de dayandırılmaktadır. Gerçekten de 1954-1972 yılları arasında Fransa' nın televizyon alıcı istasyonlarıyla yoğun biçimde donandığı dönemde günlük gazete dağıtım rakamları 1954 yılında 10,5 milyon iken, 1968 yılında 13 milyona çıkmış ve 1972 yılında 1954 yılı rakamlarını biraz aşan 11 milyona gerilemiş, bu düşüş 70' li ve 80' li yıllarda da devam etmiştir.

⁵⁹ Louis Gury, op.cit., s. 6-7

Odiövizüel araçlar televizyonla birlikte çok büyük farkla yazılı basın önüne geçmişlerdir. Fakat tüm sorumluluğu bu rekabete yüklemek doğru olmayacaktır. Gazete satışlarını etkileyen nedenler arasında seyahat, eğlence, dinlence, hafta sonu ve tatil gezileri, savaşlar krizleri ve bunlar gibi çağın ikinci yarısının gerektirdiği çok değişik bir yaşam biçimiyle gazete ücretlerinin yüksekliği, belirli büyük semtlerde veya bazı yörelerde yeterince gazete satış noktalarının bulunmaması, postadaki gazete gecikmeleri gibi ticari nedenlerin de bulunduğunun söylenmesi gerekir. Fakat günlük gazete ücretlerinin, özellikle körfez krizi sırasında kağıda yapılan yüksek zamlarla masrafların artması sonucu üç kez arttırma yoluna gidilmesi, gazete satışlarını çok olumsuz etkilemiştir. Fransa' da uzun yıllardan beri gazete fiyatları pul fiatlarını izlemekteyken, günümüzde pul fiyatlarının iki, üç katına çıkmıştır ⁶⁰.

III. HAFTALIK BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASIN

1. Tanıtımı

Fransa' da, varlığından söz etmeye değer haftalık bir bölge basını bulunmaktadır. Bu basın adına çalışan gazeteler günlük ilginç haberleri, saygın Paris gazetelerini, bölgelerinde basılan güçlü yerel gazeteleri ve Fransa genelinde basılan çok sayıda çeşitli uzman yayınları inceleyip açımılayarak, "6 bis, Rue Gabriel-Laumain 75010 Paris" adresinde bulunan ulusal haftalık basın sendikasının 1990 yılında yayınladığı "Haftalık Bölgesel Haber Basını" adlı beyaz kitabın girişinde belirtilmiş olan yayın yöntemini uygulamışlardır. İlçe ya da illere değin haftalık yerel haberler konusunda yok denecek kadar az şey üretilmiş olmasına karşın yine de haftalık basın tarihçesi, önemi ve rolü bakımından adından söz edilmeye değer niteliklere sahiptir⁶¹.

⁶⁰ Louis Guéry, op.cit., s. 8-11

⁶¹ Aynı, s. 25

a. Tarihçesi

Bu basının menşei çok küçük bölgelere değin bildiri niteliğinde bir, iki sayfalık yazılar, ya da yayın olarak atelyesini biraz daha verimli kılmak isteyen yerel bir matbaacının zaman zaman bir ilçe ya da küçük bir ille ilişkin, içeriklerinde gayrimenkul işleri, kamusal açık artırma satışlarına değin ilânlar, kısacası günümüzdeki boyutlarına henüz erişmemiş küçük reklamların bulunduğu haber veya ilân sayfaları niteliğindeki yazılarından oluşmaktadır. Bu yazılar zamanla, haber içerikli makalelere ve daha çok fikirleri ve belirli tavırları sergileyen polemik içerikli belirli yandaş yazılara dönüşmeye başlamıştır. En eski tarihli yayın organları arasında basımına 1807 yılında başlanan "Le Journal de La Marne" ve 1808 yılında başlanan "Le Journal de l'Orne" gazeteleri ile daha sonra ilk sayısı 1939 yılında basılan ve bu yıl 57 ci kuruluş yılını kutlayan en önemli haftalık yayın organlarından "Le Bulletin d'Espalion" bulunmaktadır. 1881 yılı basın yasası, basına serbest rejimi getiren bir tür yasa olarak, dolaylı olarak haftalık bölgesel basına da bir evrim kazandırmıştır. Her bucak, ilçe, küçük şehir gibi kamusal yönetimin idaresindeki birimde en az bir, bazı kez de iki gazete çıkmaktadır. Bu gazeteler iktidarın ya da muhalefetin destekçisi olan birbirlerine rakip gazetelerdir. Yine bu dönemde, İkinci Dünya Savaşı öncesinde basılan ve adedi 1300 olan haftalık bölgesel yayınların 800' den biraz fazlası 1940 yılında yaşamayı başarmış, bir kısmı da günümüze kadar gelebilmiş, diğerleri ise günlük bölgesel basının uğradığı krizlerin ve de gelişimin kurbanları olmuştur.

L'Occupation (İşgâl) Dönemi sırasında yayınları süren gazeteler adına çıkarılan kanunlar, günlük gazetelere olduğu gibi haftalık taşra basınına da uygulanmıştır. Bunlar arasında "Vichy" adlı organla işgalci kuvvetlerin tehdidi altında yayın yasağına uğramış belirli sayıda isimler bulunmaktadır. Almanların gelişiyle yayınlarını askıya almayı yeğleyen yayın kuruluşları, Libération (Kurtuluş) Döneminden sonra yayınlarını sürdürmüşlerdir; bunların dışındakiler ise yeni kuruluşlardır. Burada sözü geçen gazeteler, işgalci kuvvetlere karşı direnişe geçerek bunlara karşı ilk kozlarını, tepki ve mücadelelerini, yaptıkları kaçak yayınlarla ortaya koyan gazetelerdir. "La Manche Libre" adlı haftalık gazete yukarıda adı geçen hareketin en iyi örneklerinden biridir.

Bu yeni gazetelerin çoğunluğu bir parti ya da bir fikir akımına bağlıdır. Çeşitli semt ve bölgelerde yaşayan farklı görüşlerdeki insanlar, fikirlerine uygun bir gazete sahibi olmak isterler. Yayına başlayan yeni haftalık gazetelerin tümü, gazete bolluğuna rağmen yaşamayı başarmışlarsa da, Libération (Kurtuluş) coşkusu ve yeniden serbestiyete kavuşmanın ardından, bir partiye bağlı ve çok politize olan günlük gazeteler gibi, uğradıkları birtakım siyasal ve bölgesel bölünmeler sonucu kapanmışlardır. Haftalık gazetelerin yönetimlerini ellerinde tutan kişiler "La Résistance" döneminde kahramanlık göstermişlerse de, pek yetenekli yöneticilik yapamadıkları ve içlerinden bazılarının işletme yönetimi sorunları konusunda bildiğini okuyan, pek de açık görüşlülük arzetmeyen fantezili bir tutum sergilemesi sonucu gazeteler birer birer yayın dünyasından silinmişlerdir.

Tüm bu etkenlerin yanında, belirli bir arınma döneminin ardından nitelik kazanan yerel basın iyi biçimde teçhizatlanmış, yayılımcı bir anlayışla gelişen güçlü günlük gazeteler kazanmıştır. Bu günlük gazeteler haftalık bölge gazeteleriyle sıkı rekabete girerek, kendileri gibi güçlü olmayan rakiplerini, eşit koşulları içermeyen bir mücadele sonucunda geride bırakmışlardır. Savaşı izleyen 10 yıl içinde haftalık bölgesel yayınların yarısı piyasadan silinmiştir. Buna rağmen bölgesel haftalık basına ait 300 yayın organı, yayınlarının tümünden elde ettiği haftalık 13 milyonluk basım ve 15.000 okuruyla günümüzde hâlâ belirli bir basın gücü oluşturduğundan söz ettirmektedir⁶².

b. Günümüzdeki Kimliği

Uzun süre kişisel çabalarla ve becerilerle, pek de ileriye dönük tasarım ve atılımlara açık olmayan bir anlayışla yönetilen ve bu yüzden ikinci planda kalarak bir basın yan kuruluşu konumunu aşamayan haftalık bölgesel basın, ikinci ve en önemli devrim ve evrimini on yedi yıldır yaşamaktadır.

Günümüzde, grupların çoğu orta düzeyde, normal boyutlu kuruluşlardan oluşmaktadır. Çalıştırdığı ücretli işçi sayısı 10 ile 49 kişi arasında değişmektedir. Üretimsel değil sanatsal bir statüye sahip olan haftalık yayınların sayısı gittikçe azalmaktadır. "La Judicière de France" adlı araştırma şirketi tarafından Haftalık Yerel Basın Sendikasının çıkarttığı haftalık bölgesel

⁶² Louis Guéry, op.cit., s. 25-26

haber basını konusunu işleyen "Beyaz Kitap" için yapılan araştırmadaki istatistiklere göre, 10 kişiden az ücretli çalıştıran haftalık basın kuruluşlarına kıyasla 50 kişiden fazla ücretli çalıştıran kuruluşların sayısal oranı % 14 olup, bu tür basın kuruluşlarının daha verimli, daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Günümüzde yetenekli kadrolar, modern yönetim, işletme, satış ve pazarlama tekniklerini uygulayan haftalık basına modernleştirme çalışmaları alanında büyük katkıda bulunmaktadır. Bu gibi şirket etkinliklerinde gazeteler ana etkinlik merkezini oluşturduğundan, yan etkinlikler çoğu kez kendilerine katılmaktadırlar; örneğin ticari işleri yapan bir matbaanın tutulması ve yaşatılması, ya da yerel bir radyonun sorumluluğunu yüklenmiş bir gazetenin yaşatılması, haftalık yerel basınla habercilik ve reklamcılık konusunda bir enerji oluşturmaktadır ⁶³.

c. Durumu

Haftalık bölgesel basın üretim konusunda da modernleşmiştir; eski Linotip basımlar ortadan kalkmış, kurşunun yerini fotokompozisyon tekniği almış, ofset baskı sistemi beraberinde renkleri getirerek tipografik basım tekniğini kullanım dışı bırakmıştır. Basının içine giren bilgisayar, biçimsel olduğu kadar içeriksel yeniliklere de zemin hazırlamış, kadroya iyi gazetecilerin alınması yanında staj yoluyla da kadroda bulunan gazetecilerin eğitimi ve geliştirilmeleri sağlanmıştır. Haftalık yöresel basına uygulanan resim ve renk yenilikleri zengin ve değişik içerikle birleştirilerek bu basına modern ve dinamik bir hava kazandırılmıştır.

Haftalık yerel basının kendi özgü aşılması gereken zorlukları vardır. Bunlar arasında geleceği açısından büyük önem taşıyan iki faktörden ilki, diğer tüm yazılı basına değin model ve organlarda da olduğu gibi, haftalık bölgesel basının satışlarında görülen düşüş, ikincisi ise ücretsiz gazeteler, bölgesel gazeteler, yerel radyolar vb. gibi medya dalları arasında oluşan rekabet sonucu reklam girdilerinde görülen azalmanın etkileridir. Alınan birçok olumlu önlemler sonucu yaşam dengesi sağlanmış, bunun yanında yeni başarılar getirecek kozlara da başvurulmuştur. Bunlar arasında en önemlisi yayın alanının iyi tanınması ve haber ya da reklam konularında

⁶³ Louis Guéry, op.cit., s. 26

bölgesel iletişim taleplerine diğer medyalardan daha iyi, daha etkin yanıt verme olasılığını artırma amacıyla yapılan girişimler olmuştur. Haftalık basının kendi gücünü oluşturan ana unsur ise, bulunduğu ortama ve çevre yaşamına değin olay ve haberleri aktaran bir çevre basını olgusunu oluşturmaları ve izleyicilerine, çevresine değin bu yaşamı doğal ilgi ve gereksinimler olarak izlettirmeyi başarmış olmasıdır. Son olarak alınan yaşamsal önlemlerden bir tanesi de ekonomik bir basın olma niteliğine kavuşturulması doğrultusundadır.

Günümüzde gazete fiyatları oldukça yüksek olduğu için kısıtlı bütçelere hitap etmemekte, oysa haftalık gazeteler okuyucularına diğer gazetelerin 1/5 veya 1/6 fiyatına, haftanın belirli önemli haberlerini izleme olanağı sağladıkları için dar gelirliyle uygun gelmektedir ⁶⁴.

2. Haftalık Bölgesel - Yerel Basına Yatırım Girişiminde Bulunan Basın Organları ya da Gruplar

Basın grupları haftalık bölgesel basını kendi bünyelerine dahil etmek üzere büyük çaba sarfetmektedirler. Basın gruplarının ve büyük bölgesel gazetelerin gösterdikleri yoğun ilgi gereği haftalık bölgesel basın ilginç bir sermaye kaynağı oluşturmaktadır. Gerçekten de bölgesel günlük basın gruplarının ya da gazetelerin sahibinin ölümü ya da mirascılarının belirsizliği karşısında ya da diğer herhangi bir nedenle yaşam gücünü çeken haftalık bölgesel basına değin yayın organlarının varlıklarını korumak ya da bunların yaşamlarını sürdürmek amacı ve arzusuyla, derhal reklamsal ya da daha geniş bağlamli işbirliği tekliflerinde bulunarak bunların durumlarına müdahale ettikleri görülmüştür. Ulusal ve Bölgesel Haftalık Haber Basını Sendikasının başkanı Jean-Pierre Vittu de Kerraoul adlı basın otoritesinin de söylediği gibi, bölgesel bir basın grubu için, yeni yerel reklam girdileriyle yeni okur kitlelerinin cezbedilmesi çok kolay bir olaydır.

Bölgesel haftalık basına ilk yatırım girişiminde bulunan basın adamı Robert Hersant' dır. 1960' lı yıllarda Normandie bölgesindeki haftalık yayınların büyük bir kısmını bir hafta içinde satın alarak bunları kendisine ait Paris Normandie adlı gruba katmıştır. "Ouest-France", "La Dépêche du Midi",

⁶⁴ Louis Guéry, op.cit., s. 27-28

"Midi Libre", "Sud-Ouest", "La Voix du Nord" gibi diğer büyük gazeteler de haftalık yerel basına yatırım yapmışlardır; fakat bu alanda görülen yeni girişimlerin kaynağı Havas grubudur; zira bu grup her fırsatta basına değin olası her türlü satın alımı gerçekleştirmiş ve bu gazete ya da yayın organları adına bir reji kurarak gerçek bir yeni haftalık bölgesel basın pazarına hâkim olma eğilimini açıkça sergilemiştir⁶⁵.

3. Haftalık Bölgesel - Yerel Basına İki Örnek:

"La Presse Dimanche" ve "La Presse de la Manche" Gazeteleri

Günlük bölgesel - yerel yazılı basın bölümünde örneklemek üzere ele aldığımız yayın organları gibi haftalık bölgesel - yerel basın adına da aynı yolu izleyerek bu alanda isim yapmış olan "La Presse Dimanche" ve "La Presse de la Manche" gazetelerini incelemeye aldık.

a. "La Presse Dimanche" Gazetesi

"La Presse Dimanche" gazetesi, 1987 yılının ekim ayında "La Presse de la Manche" gazetesinin girişimiyle, gerçek bir yayın organı türünden algılanacak biçimde bir 7' ci gün gazetesi, pazar günü gazetesi olarak yayın hayatına atılma macerasıyla doğmuş; tirajı 17.000, dağıtımı ise 15.000 olarak gerçekleşmiş ve satış fiyatı alış fiyatının üstüne zamanın Fransız para birimi üzerinden 30 santim eklenerek belirlenmiştir. Basın adamı ve gazetenin genel sekreteri Marcel Clairet' nin belirttiği gibi ek ürün olarak değil, sürekli basılan bir ürün olarak planlanmıştır. Sayfa sayısı günlük La Presse de la Manche gazetesinin sayfa sayısı kadar olan gazetenin büyük bir kısmı, 4 renkte 4 sayfalık bir bölüm olmak üzere magazin olaylarına tahsis edilmiştir. Bu magazinler yerel aktüalitenin zenginliğine göre değişken olup, Güney Tunus bölgesinde yer alan çölün motorsikletle geçilmesi, dört Cherbourg' lunun "La Cordillère des Andes" yöresindeki gezileri gibi Nord Cotentin halkıyla ilgili yöresel olaylarla birlikte satranç, "yanlışlar nerede" gibi oyunlar, sağlık, bahçıvanlık, din, sinema, kitap, pul koleksiyonculuğu, tarih, gazetenin eski sayılarından bazı bölümlerin hatıra olarak yeniden basılması ya da menşei herkesçe bilinen yerel bir olayın yinelenerek basılması gibi bölümleri ve

⁶⁵ Louis Guéry, op.cit., s. 28-29

haberleri kapsamaktadır. Yayım, ağırlıklı olarak spor haberlerine yer vermiş, fakat bu durum gazetenin 24 saate varan gecikmelerle basılmasına neden olmuş ve okuyucularının dağıtım sorununa bağlı olarak hissettikleri gecikme sıkıntısını daha da arttırmıştır. Bu aşamada gazeteler abonelere posta aracılığıyla ulaştırılarak, araçlarla dağıtım gecikmelerinin engellenmesine çalışılmış, böylece gazetenin kimliği de zedelenmekten kurtarılmıştır. 1989 yılı bütçesi dengelenmiş, bunda 100' cü yıl nedeniyle çıkardığı özel sayısının büyük rolü olmuştur.

La Presse Dimanche gazetesinin kurucusu Emmanuel Hutin gazetenin yaşayabilmesi için 1986 yıllarının standartlarıyla 2000 -3000 okur kazanması gerektiği ve bu rakamlara ulaşabilmek için gazetenin adreslere ulaştırılmasının şart olduğunu savunmuştur. İşte bu aşamada günlük basının sorunları çok güzel biçimde dile getirilmiştir ⁶⁶.

b. "La Presse de la Manche" Gazetesi

Bölgesel haftalık yerel yazılı basın organlarından Manche basınına ait olan "La Manche Libre" gazetesi 1944 yılında Josef Leclerc tarafından kurulmuştur. 1990 yılında ölen kurucu gazetenin aynı zamanda müdürlüğünü ve animatörlüğünü de yapmıştır.

II. Dünya Savaşı sırasında Fransa' yı işgal eden Alman orduları önce Manche bölgesini sonra da Fransa' nın diğer kısmını ellerine geçirmişlerdi. Bu dönemde Saint-Lô' da bir basımevi işletmekte olan J. Leclerc daha sonra 1940 yılının eylül ayından itibaren Direniş Hareketinin içine girmiş ve "Centurie" şebekesinin aktif üyesi olmuştur. 1942 yılından itibaren bildiri ve broşürlerle birlikte sahte kimlik kartları ve gizli bir gazete yayınlamıştır. Saint-Lô bölgesinin kurtuluşuyla birlikte, haftalık bir gazete kurarak eylemini sürdürmeyi planlamış, bu haftalık derginin ilk sayısı 26 Kasım 1944 tarihinde bastığı "La Manche Libre" dergisi olmuştur. J. Leclerc, eşinin de yardımıyla, La Manche Libre gazetesini tiraj bakımından Fransa' nın bir numaralı haftalık gazetesi konumuna getirmeyi başarmıştır.

Günümüzde "La Manche Libre" gazetesi La Manche bölgesiyle Bretagne bölgesindeki Le Calvados yöresinin ve L'Orne yöresinin bir kısmını kapsayan

⁶⁶ La Presse de la Manche Vendue à Ouest-France, Medias Pouvoirs, No.18, Nisan-Mayıs-Haziran 1990, s.173-174

topraklarda 65.000 sayılık bir tirajla yayınlanmaktadır. Gazete kaliteli makaleleriyle ulusal ve uluslararası bölgesel aktüalitesiyle, ölüm cezası, kürtaş gibi can alıcı konularla Cezayir savaşı gibi konularda Fransızlar aleyhinde cesurca yayınlar yapmıştır. Övgüyle sözü edilen La Manche Libre modern bir mizanpajı, özellikle de açık ve fonksiyonel bir mizanpaj donanımına sahip olmayı kabul eden ilk haftalık gazetedir. Ofset baskıya geçtiğı 1969 yılıyla birlikte örnek bir yenilenme ve modern basın anlayışına kavuşmuştur. Kurucusuyla kendisinin en üstün niteliğı bağımsızlık savaşı sırasında gösterdikleri kararlı direniş olmuştur.

Günümüzde dul eşi Mary Thérèse Leclerc-Hardy ve oğlu Benoit çalışmalarını kurucularının izinde sürdürmektedirler ⁶⁷.

IV. FRANSIZ BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASININDA EK YAYINLAR

1. Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basınında Çıkarılan Ek Yayınlar

Günlük bir gazete ayrıntılı olarak incelendiğinde kapasite olarak, gazetede basılı sayfa sayısından daha büyük olduğı, hatta 150-200 bazen de 300 sayfalık bir hacimden daha derin içerikli olduğı söylenebilir. Nice Matin gazetesinin yayım alanı Korsika adasını da kapsamasına rağmen, diğer büyük gazetelerinkine oranla daha dardır, buna karşın daha geniş bir nüfusa hitap etmektedir. 13 gibi fazla sayıda bir yayım kapsamını içeren gazete çapındaki en büyük gazetelerden biri olan "Le Proviñçal" gazetesinin hacmine ulaşmıştır. Yayım sayısıyl a orantılı sayfa sayısına sahip olan gazeteler yukardaki tezimizi doğrulamaktadır. Buna paralel olarak "La Montagne" gazetesinin 14, "L'Est Républicain", "La Dépêche du Midi" ve "Midi Libre" gazetelerinin 17, "Le Dauphiné Libéré" gazetesinin 19, komşusu "Le Progrès " gazetesinin 23, "L'Alsace" gazetesinin iki dilde yaptığı yayınlarla birlikte 21, "La Voix du Nord" gazetesinin 29 yayımı bulunmaktadır. "Ouest-France" gazetesi 38 yayımla Fransa' da yayım yapma alanındaki rekoru elinde bulundurmaktadır. Yayım ların sayfa sayısı aralarındaki farklılık gazetelere ait toplam sayfa sayısının yukarda verilen sayılara farklı rakamlarla ulaştığını açık bir biçimde sergilemektedir.

⁶⁷ Louis Guéry, op.cit., s. 28

Yayım sayısı yıldan yıla, gazetenin isim ve rekabet politikasına göre değişmektedir. Burada verilen rakamlar 1991 yılının ilk yarısına aittir. Bu rakamlar hafta ve aylara göre değişirken, bazı yayımlarda iki katına çıkabilmektedir. Örneğin "Midi Libre" adlı gazetenin temelde sahip olduğu 17 yayım, bazı günler 18, 19 hatta 20' ye bile ulaşabilmektedir. Bu durumda tezimizde doğal olarak, geniş coğrafi alanlara yayın yapan gazetelerle, yine çok dar bir coğrafi bölgede yayım yapabilen, yayınlarını genişletemeyen yerel bölgesel yayın organlarına yer verilmiş ve dar bir coğrafi bölgede yayım yapan yayın organlarının rekor tirajlara ulaşamadıkları görülmüştür. Tüm bu mantık çerçevesinde, ender rastlanan durumların dışında bu gibi şehir veya bölge yayınlarının en azından iki ya da üç adet ek yayınları bulunmaktadır. Bu rakam Paris' te basılan herhangi bir günlük yayın organının sayfa sayısının üstünde bir rakamı ifade etmektedir.

Fransa' da bölgesel - yerel basınla ilgili en ayrıntılı bilgi ve haberleri saptamak üzere "Joué-Les-Tours" adlı kuruluş tarafından "Büyük Ticaret Günleri" adı altında düzenlenen ve 15 gün süren yarışmada sorulan "La Nouvelle République gazetesi günde kaç sayfa basılmaktadır?" sorusuna "28 sayfa" şeklinde yanıt verilmiştir. Bu yanıtın doğru ve yanlış tarafları bulunmaktadır. "La Nouvelle République" gazetesi hergün 100 sayfadan fazla olarak basılırken, "Sud-Ouest", "La Dépêche du Midi" ve "Le Républicain Lorrain" gazeteleri günde 120-150 sayfa arasında basılmaktadırlar. "La Voix du Nord" gazetesi 170, "Les Dernières Nouvelles d'Alsace" gazetesi yaklaşık 250 sayfa üzerinden basılmaktadır; "Ouest-France" gazetesi ise günde 300 sayfa ile rekoru elinde bulundurmaktadır. Halbuki "Ouest-France" gazetesinin sayfa sayısı 28 iken, bu rakam iki, üç sayfa eksik ya da fazlasıyla "La Nouvelle République" gazetesinin yerel yayınlarından yalnız bir tanesinin sahip olduğu sayfaların toplamına eşittir. Tüm bu yayımlar birleştirildiğinde gazetelerdeki sayfa sayısı artmaktadır; çünkü tüm yerel yayınlarda ortak yayınlar ve konular olmasına karşın, bir yayımdan diğerine değişen sayfalar da bulunmaktadır. Birbirlerinin yerlerini alabilen bu sayfalar yanyaya dizildiğinde yukarıda verilen rakamlara ulaşılmaktadır. Bu olayı açıklayan bölgesel günlük basının özelliklerinden bir tanesi de bu basın organlarının vitrini durumundaki ilk

sayfalarında değişkinlik sunan görünüşlerdir, yani bu sayfalarda ortak haberler basıldığı gibi farklı içerikte haber ve mizanpajlar da bulunmaktadır. Bilindiği gibi günlük ulusal basında önemli olaylar, aynı basına ait yayın organlarının ilk sayfalarında, birbirine yakın başlık ve resimlerle, içerikleri fazla değiştirilmeden kamuoyuna aktarılmaktadır. Fakat yerel basında bu durum farklıdır, çünkü bölgesel olaylar ait oldukları bölge halklarının ilgisini daha fazla uyandırır. Örneğin Limoges bölgesinde meydana gelen bir olay Clairmont-Ferrand bölgesi okuyucularının daha az ilgisini çekmektedir. Bu nedenle bölgesel basının ilk sayfalarında basılan olay ve resim ve birbirlerinden farklı içerikli olup bölge basınında ilk sayfanın basım politikası da değişkendir.

Günlük taşra yayını yanında haftalık taşra basını da birçok ek yayın çıkarmaktadır, örneğin "Le Pays Cannais" gazetesinin 4 , "La Semaine Provence" gazetesinin 5, "La Dépêche du Midi" gazetesinin 12, "Le Courrier Français" gazetesinin 13 ek yayını bulunmaktadır. Tüm bu yayınlar önemli teknik olanaklar ve pahalı donanımlarla gerçekleşebilmektedir ⁶⁸.

2. Fransız Bölgesel - Yerel Yazılı Basınında Çıkarılan Ek Gazeteler

Biz bu bölümde Fransız yerel basınında çıkarılan ek gazetelere örnek olarak birkaç ek gazeteyi ele alarak inceledik ve bu incelemeye de çocuklar tarafından çok beğenilen "Le Journal des Enfants" adlı yayınlı başladık.

a. Le Journal des Enfants Gazetesi

"Libération" gazetesini okumayı deneyen Charlotte isimli okur, bu gazetenin dilini ağır bulduğundan "Le Journal des Enfants" (Çocukların gazetesi) adlı yayını okumayı denemiş ve bu buluş, kendi deyimiyle bir bakıma kendisi gibi arayış içinde olan çocukların amaçlarına ulaşmalarında yardımcı olmuştur. Daha sonra gazeteye abone olan Charlotte gazetede kullanılan dilin küçük bir okur açısından çok önemli olduğunu belirtmektedir. Bu durum, küçüklerin yanısıra, yeni bir dil öğrenmek durumunda olan yabancılar için de söz konusudur. Yani gazete dil bakımından Pfaffen Laffen semtinde oturan

⁶⁸ Louis Guéry, op.cit., s. 37-38

bir Alman küçük bir Alman kızı adına olduğu gibi tüm yabancılar açısından çok öğretici olmuştur.

Bask Bölgesinde oturan ve Strasburg valiliğine bağılı kültür ataşesi olarak çalışan Béatrice d'Irube isimli şahıs 1984 yılında "Le Journal des Enfants" gazetesini yayına sokma girişiminde bulunmuş, bu tasarımı Mulhouse bölgesinde basılan bölgesel Alsace gazetesinin genel müdürü Gilbert Klein tarafından gerçekleştirilmiş ve başarıya ulaşmıştır. Günümüzdeki müşterileri 8-15 yaşları arasında değişen ve günlük tirajı 160.000 olan bu gazetenin tirajının yarısını Fransa' da bulunan 16.000 okul öğrencisi oluşturmaktadır. Gazetenin üç tane ek yayını vardır. Bunlardan iki tanesi yerel, bir tanesi uluslararası olup, biri Paris, diğer iki tanesi Alsace' ta basılmaktadır. 63 ülkede Fransızca'yı öğrenip dilini geliştirmek isteyen aboneleri bulunan gazete, birkaç bölgesel günlük Fransız gazetesıyla birlikte İsviçre' nin Neuchatel şehrinde basılan ve "Le Journal des Enfants" gazetesini haftalık yayın eki olarak bünyesine almak isteyen "L' Express" adlı günlük gazeteyle anlaşmaya varmıştır.

Bir dönemde, yerel basının gelecekteki müşterilerini kendisine bağlamak amacıyla "Gençlik" sayfaları basan yerel basının aksine, sadece oyun, bulmaca, bilmece türünden konularla dolu sayfalar yayınlayan çocukların gazetesini "Le Journal des Enfants", gerçek bir haber gazetesi niteliğindedir. Bu gazetenin 24 Mayıs 1991 tarihli sayısı incelendiğinde, ilk sayfada Fransa' da seçilen ilk kadın başbakan hakkında "Edith Cresson kimdir?" başlıklı yazıyla "Nelson Mandela' nın hanımına hapis cezası" gibi siyasal ve politik içerikli güncel haberlere de yer verildiği görülmektedir. Gazetenin ikinci sayfası ise dünya haberlerine ayrılmış olup bu sayfada "Güney Kore' de meydana gelen ayaklanmalar", "Sovyetler için pasaport", İtalya' da yoldan çıkmış çocuklar, uyuşturucunun bebekleri" gibi başlıkları taşıyan olaylarla Fransa' da cereyan eden yerel haberler yer almaktadır. Üçüncü sayfa "Fransa' nın futbol şampiyonu Marsilya ", "Cannes film festivalinde altın palmye", "Cujas kütüphanesinde Fransız İhtilâli ile ilgili yapıtlar konusunda bir çalışma" gibi sportif ve kültürel etkinlikleri içeren başlıklarla donatılmıştır. Dördüncü sayfa dinlenceye ayrılmış olup, bu sayfada, okunması önerilen kitaplar, değişik resimler, oyunlar ve güldürüye dayalı şakalar bulunmaktadır; fakat konu seçimi,

işleniş biçimi kadar özenle yapılmamaktadır. Konularda kullanılan tüm bilimsel, yargısal, teknik kelime ya da deyimlere okurların anlayabileceği cinsten açıklamalar getirilmiştir. Yalın ve kolay algılanabilen açık bir metnin etkisinin, karmaşık olanlardan çok daha olumlu sonuçlar verdiği bilindiğinden, bu tarz her gazetede aranması gereken bir unsur olmalıdır. "Le Journal des Enfants" gazetesinin başarısı başka gazetelerin de bu tür girişimlerde bulunmasına yol açmış, fakat bu girişimlerin tümü başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bunlar içinde en ciddi ve sürekli olanı Nancy şehrinde yayınlanan "L'Est Républicain" gazetesinin çıkardığı "La Belle" gazetesi olmuştur⁶⁹.

b. Le Temps Libre Gazetesi

Midi Libre gazetesinin yayınladığı, 25 yaş grubunun üstündeki okurlara hitap eden, değişik türde bir yayın özelliği taşıyan ve kaliteli kağıda basılı 16 sayfalık renkli bir ek olan "Le Temps Libre" gazetesi de adından söz edilmesi gereken ilginç gazetelerden biridir. Bu haftalık gazete çarşamba günleri Midi Libre gazetesıyla birlikte basılmakta olup, esas olarak bölgedeki spor ve kültürel etkinliklerle birlikte gençleri ilgilendiren yerel yaşama değin küçük olaylara da yer vermektedir⁷⁰.

V. FRANSIZ BÖLGESEL - YEREL YAZILI BASININDA TELEVİZYON EKLERİ

1987 yılının şubat ayında Robert Hersant France-Soir "Magazine" adlı yayın organını haftalık televizyon programlarını yayınlayan yine haftalık bir yayın organına dönüştürmeyi kararlaştırmış ve bu yeni yayın organının adını "TV Magazine" koymuştur. Bu girişime kalkıştığı ilk zamanlarda grubunun günlük gazetelerini bu ekle donatmış, "Le Figaro", "France-Soir", "Paris-Normandie", "Le Dauphiné Libéré", "Le Progrès" gibi gazeteler bu televizyon ekini birlikte yayınlamışlardır.

⁶⁹ Louis Guéry, op.cit., s. 39

⁷⁰ Aynı, s.

Daha sonra kendisini daha verimli kılabilmek ve bir görüşe göre gruba ait olmayan gazetelere el atmak amacıyla önce Clermont-Ferrand gazetesiyle rekabette bulunan "Le Dauphiné Libéré" ye ait bir yayının basılmaması karşılığında önce "La Montagne", sonra da "La Dépêche du Midi", "Nice-Matin", "Midi Libre", "Le Courrier Picard" gibi gazetelerle anlaşmalar yapmıştır.

Bu arada rakip Hachette grubu bu girişimin, yayınlarının çekirdeği ve kendilerine ait basın sektörünün temeli olan Télé 7 Jours (TV' de 7 gün) adlı organa zarar vereceğinden korkarak benzer bir uygulama başlatmış, "TV Couleur" adlı bir televizyon ekinde esinlenerek pek de başarılı olmayan haftalık bir eki piyasaya sürmüştür. Bununla birlikte, daha önce "L' Est Républicain", "La Républicain Lorrain" ve "La Voix du Nord" gazeteleri tarafından üstlenilen "TV Hebdo" adlı diğer bir TV ekini yayınlayan Hommel grubuyla anlaşarak, grubunun sermayesine % 80' lik bir katılım payı sağlamıştır. Daha sonra bu listeye grubun günlük gazeteleri "Les Dernières Nouvelles d'Alsace", "Le Provençal", "Le Méridional", "Var Matin" ve daha birçokları eklenmiştir.

Bu olaydan sonra iki ek arasındaki savaş durmamış, böylece bölgeler ve illerde "La Nouvelle République du Centre-Ouest" gazetesinin dışında Ouest grubu gazetelerinden "Sud Ouest" ve "Ouest France" gazeteleri dağıtım yapmak üzere bu iki ek arasında seçim yapmak durumunda kalmışlardır. Sud-Ouest grubu Sud Ouest gazetesi adına "TV Hebdo" adlı ek gazeteyi ek yayın organı olarak kullanmayı yeğlerken, 1991 yılında Fransa platformunda yayınlanan 25 gazete ek yayın olarak 4 milyon tirajlı "TV Magazine" ekini benimsemiş, ayrıca 15 gazete de Ouest grubunun tercih ettiği 2,5 milyon tirajlık "TV Hebdo" yayınından yararlanma eğilimi göstermişlerdir.

Yerel günlük gazetelerin her sayısında uzman konuların bulunduğu sayfaların basıldığı, en çok okunan sayfaların ise taşra gazetelerinin tümünde yer alan televizyonla ilgili sayfalar olduğu görülmüştür. Bazı yerel gazetelerin de, ülkemizde olduğu gibi, büyük gazetelerin özellikle hafta sonunda yayınladıkları türden, katlanarak ana gazetenin içine sıkıştırılan ve tüm haftanın tv yayınlarını içeren haftalık bir eki bulunmaktadır. İlk başlarda her bir gazetenin kendine özgü bir eki bulunmaktayken, bu uygulama giderek azaltılmıştır. Günümüzdeki gazetelerin birçoğu Hachette ve Hersant gibi büyük

gruplarla anlaşarak, kendi gazetelerine ait ek yayınları bu gruplarla birlikte bölgelerinde basılan diğer gazetelere de satmakta ve sonuçta ekleri adına maliyet ve maddi külfet bakımından büyük oranda azalmaktadır. Ayrıca büyük günlük ulusal gazetelerde rastlanan günlük TV yayınlarına değin resim ve programlar yorumlarıyla birlikte bölge gazetelerinde de yer almakta, televizyon sayfaları kadar günlük at yarışı ve bu yarışlarla ilgili bir tahmin sayfasıyla, haftada ya da iki haftada bir aynı sayfalara basılan bir de tarım sayfası bulunmaktadır. Bu sayfalara ek olarak basılan kadınlara yönelik konuları içeren sayfalar belirli bir dönemde amaçlarına ulaşmamışlar, gençlik konularına ilişkin sayfalarsa büyük ilgiyle izlenmiş olmalarına rağmen son dönemlerde bu sayfalara pek ender rastlanmaktadır. Genelde hafta içinde belirli bir yayın politikası uygulanmakta, yani haftanın her günü belirli sayfalarda belirli spesifik konulara yer verilmektedir. Örneğin pazartesi günleri bilimsel konular, salı günleri sanat, gösteri, edebiyat içerikli konular, çarşamba günleri turizm, dinlence gibi çeşitli konular özel olarak dizgilenmekte ve günlük önemli ilginç haber ve olaylar ayrıntılarıyla bu gazetelerde yer almaktadır⁷¹.

VI. FRANSA' DA YEREL YAZILI BASINDA ÇALIŞANLARIN BÖLGESEL - YEREL BASIN İÇİNDEKİ DAĞILIM VE KONUMLARI

"Commission de La Carte" adlı komisyonun yaptığı bir ankete göre Fransa genelindeki gazetecilerin sadece % 10' u, ortak bir işbirliği anlaşması çerçevesinde, bu birliğin öngördüğü kuruluşlardan birinde özel bir eğitim görmüştür. Örnek olarak gazetecilik eğitim merkezi mezunları derneğinin Fransa' da bu alanda en önemli eğitim kurumlarından biri olan Lille Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulunun 1991-1992 eğitim dönemi yıllığına bakıldığında, o yıla kadar verdiği 1448 mezun arasından, 10 tanesi kadın olmak üzere, sadece 71' inin herhangi bir taşra gazetesinde çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu rakam, bu okuldan mezun 101 gazeteciyi çalıştıran Fransız basın ajansı "Agence France Presse" (AFP)' nin bu okul mezunlarına ayırdığı kontenjan sayısının daha

⁷² Louis Guéry, op.cit., s. 37-38

altındadır; yine Fransız yerel basınında çalışanların yarısı 5 gazetede, bunlardan 12 tanesi "La Nouvelle République du Centre-Ouest", 8' i "Ouest-France", 6' sı "Sud-Ouest", 5' i "Provinçal" ve 5 tanesi de "L'Est Républicain" gazetelerinde çalışmaktadır. 45 taşra gazetesinde Lille Üniversitesi Gazetecilik Yüksek Okulu mezunu hiçbir eleman yoktur; diğerlerinde ise sadece bir iki gazeteci bulunmaktadır. Yine aynı okul mezunlarından 51 gazeteci "Le Monde", 38 tanesi "Libération", 22 tanesi de "Le Figaro" gazetelerinde çalışmaktadır. Burada örnek olarak gösterilen okul adına verilen rakamlar çok az farklılıklarla diğer okullar için de geçerlidir.

Konuyu ele alan yazarın düşüncesine göre gazetecilik okulu öğrencilerinin çoğu dağılımda ne yazık ki kendilerine daha alımlı gelen odiovizüel tarafından cezbedilmekte ve yanlış bir yönlenime yenik düşmektedirler. İyi eğitim almış bu bireylerin büyük bir kısmı da Paris' teki medyasal yoğunluk bakımından daha geniş, daha kapsamlı bir ortam sunan, tekdüzelikten daha çabuk kurtulma olasılığı olan ve süratle değişen ve yenilik ve gelişimleri daha kolay kabullenen basın ortamında çalışmayı tercih etmektedirler.

Günlük gazetelerin kurmayları açısından bu durum pek büyük bir kaygı oluşturmamaktadır. Bunda eskiden beri süregelen önyargıların rolü büyüktür. Yani geleneksel öğrenim yerine uygulama yoluyla, deneyimsel olarak kazanılabilmesi olası bu mesleği okullarda fazla irdelleyerek öğrencileri yormanın gereksiz olduğu, ama okulları iyi eğitim vermiyor diye suçlamanın da yersiz olduğu düşüncesi hüküm sürmektedir. Tabii ki bu yargılar yanlış, fakat maalesef halen geçerlidir. Halbuki daha ciddi bir biçimde, iyi bir eğitimin gereksinimine inanan bilinçli yayımcılar, yetişmekte olan genç gazetecilerin bölge basınına uyum sağlama sorununu da gündeme getirmektedirler. Zira bazı il, ilçe ya da bölgelerde öylesine bir yaşam hüküm sürmektedir ki bu yaşama dışarıdan gelenlerin uyum sağlaması zordur. Öğrencilerin öğrenim aşamasındayken stajlarını böyle yörelerde yapmaları sağlanarak meslek aşamasında bu yüzden karşılarına çıkacak karanlık tablolara neden olacak sorunlara bir çeşit çözüm getirmek olasıdır. Sonuçta sabırlı fakat emin adımlarla ilerlemek doğru olacaktır.

Genç gazeteci adaylarının hemen hepsinin yüksek okul diplomaları vardır. Bazı gazete müdürleri yüksek lisans öğrenimi yapan öğrencilerle Fransa' da yüksek öğrenimde lisans üstü düzeyde eğitimi simgeleyen Deug öğrencilerine açık olduklarını belirtmektedirler. Fakat yüksek düzey diplomalarla donanmış olmak, gözlemcilik, araştırma ve ifade yeteneği gibi nitelikleri kaçınılmaz biçimde gereksindiren bu meslek için yeterli sayılamaz. Öyleyse yetenekli kişileri belirlemek üzere bir seçim yapmak kaçınılmazdır. Neyse ki olaylar ve oluşumlar buna olanak sağlamaktadır. Her yıl yaz tatilinin yaklaştığı dönemlerde gazetelerin yazı işleri bölümlerinde tatil süresince çalışma isteminde bulunan yüzlerce adayın başvurularını dile getiren mektuplar arasından seçilen birkaç kişi yerel gazetelerde çalıştırılmakta ve bu sayede bunların iş yaşamı alanındaki gereksinim ve eksikleri saptanarak, iş dünyasına kazandırılma yoluna gidilmektedir ⁷².

VII. FRANSA' DA YEREL YAZILI BASININDA DAĞITIM

Biz bu bölümde Fransa' daki yazılı basın organlarının dağıtım işlemini ele alıp dağıtım işlerini sürdüren "Les Nouvelles Messageries de La Presse Parisienne" (N.M.P.P.) adlı kuruluşun tanıtımını yapmadan önce, dağıtımla ilgili yasal kararı gözden geçirmeyi uygun gördük.

Fransa' da gazete ve periyodik yayınların dağıtım ve satışı, 1881 yılı Temmuz ayında çıkarılan yasayla gereksinimlere uygunluğu ve kamu düzenini bozmayacak niteliğe sahip olması koşuluyla tamamen serbest kılınmıştır; basın böylece posta tekeline değin koşullardan kurtulmuş, dağıtımını kendince uygun olanaklarla gerçekleştirme olanağına kavuşmuştur.

Bununla birlikte basın dağıtımı konusunda çıkarılan 2 Nisan 1947 tarihli yasaya göre, birçok gazete ya da periyodik yayın dağıtımını birlikte sağlamak üzere birlik oluşturma yoluna gittikleri takdirde, bu birlikteliği sadece mevzuat ve dağıtım işlemleriyle sınırlı ortaklık yapan şirketler adına düzenlenen mevzuata göre sürdürebilirler.

⁷² Louis Guéry, op.cit., s. 55-60

Bu çeşit ortaklık içinde çalışan şirketlerin sermayesi, herbiri sadece bir ayluk temsil gücüne sahip bulunan yayın grubuna ait üyeler tarafından temsil edilebilir. Ayrıca bu ortaklar maddi işlemlerin uygulanması konusunda ticari şirketlere başvurdukları takdirde, bu ticari şirketlerin yönetiminde en büyük çoğunluğu kendilerinin oluşturduğu bir katılıma sahip olabileceklerdir⁷³.

Fransa' da dağıtım sistemi Kurtuluş Döneminden bu yana bir bakıma tekel durumundadır ve yaklaşık 2500 gazeteye ulaştırma ve mevcut 36.000 satış noktasına dağıtım hizmeti vermektedir⁷⁴.

Bilindiği gibi bölgesel yayın organlarının dağıtımı adreslere günlük olarak ya da abone yoluyla yapılır. Dağıtım işlemi yayın organlarının yerel bir dağıtım örgütü aracılığıyla her sabah postacılar tarafından bayilere ve satış noktalarına ya da adreslere teslim etmesiyle gerçekleştirilir. Dağıtım komşu illere ya da daha uzaktaki yörelere çeşitli ulaşım araçlarının seferberliği ile yapılır. Karayoluyla dağıtım yapan yüzlerce kamyonun turneleri sonunda park ettikleri garajların modernliği ve büyüklüğü, dağıtım alanındaki gelişimin vardığı noktayı gözler önüne sermektedir. "La Dépêche du Midi" gazetesinin ya da "Les Dernières Nouvelles d'Alsace" gazetesinin dağıtım kamyonları 10.000 km' lik uzaklığa ulaşırken "Sud-Ouest" gazetesinin kamyonları 15.000 km., "Ouest-France" gazetesinin kamyonları ise 27.000 km yol katetmektedirler. Bölgesel yazılı basının, bazı istisnalar dışında kullandığı en etkili dağıtım yayın organlarının çok sayıdaki satış noktalarına iletilmesiyle gerçekleşmektedir. Yerel bölge ve dağıtım noktalarına gönderilen gazetelerde büyük ölçüde elde kalma ve iade sorunu söz konusudur ki bu durum gazeteler adına büyük bir tehlike teşkil etmektedir.

Örnek olarak "Le Service Juridique Et Technique de L'information" (Stil) adlı "Teknik ve Hukuksal Haber Servisi" nin tüm bölge basını çapında yaptığı araştırmaya göre, 1989 yılında satılmayan gazetelerin ortalama oranı % 11 iken, ulusal basında % 27' yi bulmuştur. Bazen de talep fazlası yüzünden gazete sayısının azlığı sorun yaratmış, bu durum ise müşteri kaçırma riskini doğurmuştur; örneğin sansasyonel basına ait bir organ günlük "Le Combat" gazetesi yayın pazarından bu şekilde silinmiştir. Fransız basın tarihine

⁷³ Louis GUERY, op.cit., s. 77

⁷⁴ Yves AGNÉS, Le Monde Gazetesi, Makale, İletişim Sayfası

başarısız bir isim olarak geçen bu gazetenin müdürü Henri Smaoja, gazetenin aranılabilirliğini sağlamak amacıyla tirajı düşürmüş, sonuçta 1968 yılında sansasyonel satışlar yapması beklenen gazetenin sabah saat 7.00' den sonra satış noktalarında bulunamaması gazeteyi batırmaya yetmiştir.

Gazeteler adına dağıtımı arttırmak üzere başvuru birtakım düzenlemelerle, satışla ilgili sorunu çözebilmek amacıyla yapılan araştırmalar ve alınan önlemlere rağmen satışların belirli koşullara bağlı olarak çok değişken oluşu satış servislerinin işini zorlaştırmaktadır ⁷⁵

"Les Nouvelles Messageries de La Presse Parisienne" (N.M.P.P.) adlı kuruluş Fransız yazılı basın dağıtım şirketleri arasında yer alan en önemli organdır. Sermayesinin % 51' i çeşitli basın ortaklık şirketlerine, % 49,4 kadarı da kendisine sunduğu hizmetlerin paylarından yararlanan, komisyoncu konumundaki Hachette grubuna aittir.

Bölgesel günlük basın gazetelerinin dağıtım işinin bir kısmını da Lyon ve Grenoble' de bulunan dağıtım şirketleri yürütmektedir. Bölgesel günlük basına ait gazeteler, gazetelerinin dağıtım işlerini her ne kadar kendi sahip oldukları dağıtım örgütleri aracılığı ile yürütseler de, dağıtımın belirli bir kısmını N.M.P.P. dağıtım örgütüne bırakmak zorunda kalmaktadır⁷⁶.

Kamusal hukuk, gazetelere okur sayılarını ve dağıtım sistemlerini kontrol etme ve kesin biçimde değerlendirebilme hürriyeti vermiştir. Her gazete kamu içinde ulaştığı toplam rakamı ve de yayınlarına destek veren okur sayısını belirlemek durumundadır. Dağıtım ve okur kitlesi açısından elde edilen değerlendirme sonuçları özellikle reklamlar açısından büyük önem taşımaktadır. İlân verecek kişiler iletecekleri mesajların ulaşacağı kitlelerin cins, yaş, ortam, alış gücü bakımından niteliksel ve niceliksel özelliklerini bilmek ister. Bu bilgileri saptamak amacıyla oluşturulan çok sayıda kuruluştan biri olan "Office de Justification de la Diffusion des Supports de Publicité" (OJD), yani "Reklam Destek Fonları Dağıtımını Belirleme Bürosu", 1901 yılında, tirajları bakımından basın organlarının gerçek dağıtımını belirlemek üzere kurulmuştur.

⁷⁵ Louis Guéry, op.cit., s. 73-77

⁷⁶ Aynı, s. 77

Üç ana gruptan oluşan büronun genel meclis ve yönetim kurulundaki koltuk sayısının yarısını basın grubu, diğer yarısını ise herbiri 1/4 olmak üzere reklam ve ilân verenler grubu ellerinde bulundurmaktadırlar⁷⁸.

VIII. FRANSA' DA YEREL YAZILI BASININDA NAKLİYAT

3 Ocak 1991 yasası, uzun bir süre hiçbir statüden faydalanamayan basın nakliyecilerini koruma altına almış ve nakliyeciler ve basın adına birikmiş birçok sorunu ortadan kaldırmaya yetmiştir; böylece nakliye etkinlikleri de belirli bir düzene kavuşmuştur.

Bu yasaya göre, kamu kanalıyla ya da adrese teslim suretiyle gazete ya da benzer yayınları okurlara ulaştıranlar, günlük yayınlarla benzer yayınların satışını kendi kişisel adlarına ya da bir yayımcı, depocu, dağıtımçı adına gerçekleştirdikleri sürece yasa nazarında bağımsız çalışanlar olarak kabul edilirler. Bu kişiler yine kanun nezdinde, dağıtım anlaşması koşulları çerçevesinde dağıtıcı - komisyoncu niteliğine sahiptirler.

Basın nakliyeciliği sıfatıyla görev yapan kişiler, etkinliklerine değin yargısal koşullar yasa nezdinde bir önceki paragrafta öngörülen koşulların haricinde, çalışma hakları kapsamında, ücretli işçi niteliği taşımaktadırlar. 7 Ocak 1991 tarihli bir karar ise ulusal basın adına günlük tavan ücreti üzerinden % 4, bölgesel basın adına % 6 ve ulusal basın adına % 8 lik oranlara varan ve sosyal sigorta kapsamına giren götürü bir ödenek listesi belirlemiştir. Bu noktada gazetelerin merkezlerinin bulunduğu yöreleri de gözönünde bulundurarak, dağıtım yüzdesiyle orantılı olarak gazetelerin dahil edilecekleri basın kategorilerini saptamak üzere "Ubu" devreye girmektedir. Sonuçta "La Voix du Nord" gibi gazeteler yöresel, "Le Monde" ve "Le Figaro" gibi gazeteler bölgesel gazeteler sınıflandırmaya girmiş, ulusal düzeyde ise tek bir gazete belirlenmiştir; bu gazete Ouest-France gazetesidir. Bu karar son derece yersiz olduğundan, bu soruna eğilen basın uzmanları gerçeğe yakın bir çözüm bulmak konusunda uzun süre çalışmalarını sürdürmek zorunda kalmışlardır.

⁷⁷ Louis Guéry, op.cit., s. 77

⁷⁸ Aynı, s. 82-84

"La Charente Libre" gazetesinde gazete başına düşen yayın maliyeti gazetenin satış fiyatının % 23' ü kadardır. Bunun büyük bir kısmını posta ya da nakliye maliyeti oluşturmaktadır. Doğal olarak kentleşme olayı bölge basını sorumlularını endişelendirmektedir. Özellikle büyük kentler ve yörelerle kimsenin birbirini tanımadığı büyük konutlar ve herhangi bir koordinasyonun bulunmadığı yerlere yerel basının ulaştırılmasında büyük zorluklar yaşanmaktadır⁷⁸.

Dağıtım giderleri Paris gazeteleri için diğer yerel bölgesel gazetelere oranla daha ağır olmakta, yine Paris gazetelerinin oluşturduğu dağıtım vakfı "NMPP", satış fiyatı üzerinden % 39' luk bir pay almaktadır. Basında tekelleşme konusunda da çifte yapıya uygun bir görünüm arzettiği, Paris dışındaki gazetelerin Paris gazetelerine karşı durumlarını kuvvetlendirmek ve aralarındaki yıkıcı rekabeti kaldırmak üzere bazı anlaşmalar yapmak yoluna gittikleri görülmüştür. Bunlar arasında ortak reklam alma durumu söz konusu olup, birlik halinde reklam piyasasına çıkan gazeteler yüksek tiraj önerisi karşısında reklam verecek firmaları reklam verme konusunda ikna etmektedirler. "Le Dauphiné Libéré" ve "Le Progrès" gazeteleri bu doğrultuda ilk adımları atmışlar, bu adımı işbirliği ile teknik olanakların ortak kullanımını sağlayacak ve reklam işlerini ortak yönetecek bir şirketin kurulması izlemiştir. Yazı işleri ve dağıtım konusunda ise işbirliği olanakları aranmaya devam etmektedir. Yalnız yerel gazeteler bu konuda gerçek bir tekel oluşturmakta ve bölgelerinde elde ettikleri reklam gelirlerinin yaklaşık tümünü kendileri almaktadırlar. Fransa' nın batı kısmını egemen biçimde paylaşan "Ouest France", "Le Télégramme de Brest" ve "Presse Océan" gazeteleri bu tekelliliğin en güzel örneğini sergilemektedirler⁷⁹.

⁷⁸ Louis Guéry, op.cit., s. 73-80

⁷⁹ A.Raşit KAYA, op.cit., s. 109

FRANSA' DA

BÖLGESEL -- YEREL

RADYOLAR

II. BÖLÜM

I. FRANSA' DA BÖLGESEL - YEREL RADYOLAR

Tezimizin ikinci ana bölümünde Fransa' da özel yerel ve bölgesel radyoları ele alarak inceledik.

Radyoların durumunu incelerken ilk olarak tarihsel gelişimi çerçevesinde ortaya çıkışına kadar geçirdiği evreleri ele alıp, yine zamansal süreç içinde Fransa' da özel bölgesel - yerel radyoları etkileyen yasa ve kararlara değinmeyi uygun bulduk.

1. Fransa' da Bölgesel - Yerel Radyoların Tarihçesi

Fransa' da özel yerel radyoların 29 Temmuz 1982 tarihli yasayla, bazı koşullar çerçevesinde yayın yetkisine kavuştuklarını görmekteyiz. Fransa' nın 2. Cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing' in ilk 7 yıllık başkanlığı dönemiyle, Jacques Chirac'tan bir önceki cumhurbaşkanı François Mitterand' ın başkanlığının ilk yıllarında başlatılan tartışmaların radyoların şekillenmelerinde etkin olduğuna ve tüm ülkelerde olduğu gibi Fransa' da da radyoların resmi olarak yayın hayatına geçmelerinden önce korsan ya da gizli olarak etkinlikte bulunduklarına ve aşamalardan geçerek karanlıktan aydınlığa çıktıklarına tanık oluyoruz.

Bu yüzden biz de kaynaklarımızı bu doğrultuda dizinleyerek tezimizi geliştirmeyi yeğledik.

2. Fransa' da Bölgesel - Yerel Radyoların Geçirdiği Yasal Dönemler

Fransa' da serbest radyoların XX. yüzyılın son çeyrek dönemi içinde kanunsal kimlik ve özgürlüklerine kavuşamamaları XI. Louis döneminden kaynaklanmaktadır. Fransa' da yayın tekelinin gerçek soyut bir biçimde ortaya çıkışını kesin bir tarihle saptamak olası değilse de, belgelerden bunun yine Fransa kralı XI. Louis tarafından uygulanmış olduğunu öğrenmekteyiz, zira

kral bu dönemde Fransa krallığına değin birliğini korumak amacıyla devlet postası kurmuş ve Romalılar tarafından kurulan posta servisinin düzeninin büyük istilalar sonucu bozulmasının ardından nöbetçi istasyon şebekesiyle üniversitenin ve de keşişlerin geliştirdiği postalar gelişen diğer postalarla rekabete kesin biçimde nokta koymuştur. Posta tekeli bu bağlamda XV. ci yüzyılın ikinci yarısına rastlamakta, telgrafınki ise 23 Temmuz 1793 tarihine uzanmaktadır. Böylece yasa koyucu telgrafla, sinyaller aracılığıyla yürütülen haberleşme olayına katı kurallar koyarak bir kısıtlama getirmeye çalışmıştır. Bu durum 1789 yılında kabul edilen yasaya göre insanın "düşünce" ilkesine dayalı olarak duygu ve görüşlerini, basın ya da mevcut diğer iletişim araçları aracılığıyla özgürce yansıtmaları ve iletişim serbestisi en doğal haklarından biridir. Buna göre her vatandaş bu serbestinin kötüye kullanılması durumundaki yaptırımlardan sorumlu tutulmakta buna karşın kanunda öngörülen durumların dışında serbestçe konuşmak, yazmak, yayın yapmak özgürlüğünü, insan hakları bildirisinin 11 ci maddesi gereği kullanma hakkına, sahip olmaktadır⁸⁰.

2 Mayıs 1837 Yasası

Bu sıralarda Fransa' da Chappe kardeşler ilk telgraf hattını tam devreye sokmak ve 1831 yılında elektromanyetik dalgalar konusundaki buluşlardan yararlanmanın coşkusunu yaşamaktadırlar. 2 ve 6 Mayıs 1837 tarihlerinde telgraf konusunda pratik uygulamalar beklenmeden birbiri ardına yaptırımcı ve tekeli yasalar çıkartılmıştır. Bu dönemde demiryolları özel şirketlerin ellerinde bulunmaktaydı. Çıkarılan yasalarla posta ya da diğer bir taşımacılık yoluyla fikir iletişimi yanında, bir yerden bir yere, telgraf aracılığıyla olduğu gibi, sinyallerle, yetkisiz iletişim kurmak yasaklanmaktaydı. Yasa koyucu bu yasadaki "diğer herhangi bir araçla iletişim kurma" sözleriyle yapılan yeni buluşların yanında, yapacağı düşünülen buluşları da tahakküm altına almaktaydı⁸¹.

⁸⁰ François CAZENAVE, Presses Universitaires de France,
Les Radios Libres, 1980, s. 9-10

⁸¹ Aynı, s. 10

27 Aralık 1851 Yasası

2 Mayıs 1837 yasaının ardından birbirini izleyen rejimler ve devirlere rağmen tekel kalkmamış, Napolyon, hükümet darbesi yapıp halk oyuyla seçilir seçilmez, 27 Aralık 1851 kanunu hükmünde bir kararname yayınlanarak "İletişim" konusundaki belirli esaslar karara bağlanmıştır. "Hiçbir telgraf hattı ya da iletişimi hükümetçe ya da hükümet yetkisi olmadan haberleşme için kullanılamaz; bu amaçlarla izinsiz kullanılacak herhangi bir telgraf aleti ya da bir yerden diğerine bu amaçla iletebilecek iletişim sinyallerini yetkisiz olarak kullananlar 1.000 -10 000 FF arasında para cezasıyla bir aydan bir yıla kadar hapis cezasına çarptırılacaklardır.

"İletişime Değın İnsan Hakları" adlı kitabın yazarı Jean d'Arcy' ye göre iktidarı eline geçiren kişiler iktidarlarını korumak amacıyla tekele dört elle sarılmakta ve onu büyük destek olarak kullanmaya çalışmaktadırlar ⁸².

30 Haziran 1923 Yasası

30 Haziran 1923 tarihli yasayla yasa koyucu, telgrafın dışındaki iletişim araçlarını şu şekilde değerlendirmektedir: 22 Aralık 1851 tarihli kanun hükmündeki kararnâmenin tekele ve telgraf hatlarının poliçesine ilişkin olarak getirdiği düzenlemeler, her türden radyoelektrik işaretlerin yayını ve alımıyla ilgili etkinliklere uygulanabilecektir. Bu arada yeni girişimler ve teknolojik gelişimler sonucu radyo yayını doğmuş ve 5 Aralık 1898 tarihinde Eugène Ducretet ve Aleksandre Popov, Eyfel kulesiyle Panthéon arasında ilk telsiz yayını gerçekleştirmişlerdir.

Ertesi yıl "Gugliamo Marconi Wimereux" adlı İngiliz istasyonundan Fransa' daki Douvres yönüne doğru ilk telsiz telgraf yayını gerçekleştiren İngiliz araştırmacı M. Branly bu alandaki özgün çalışmalarıyla telsiz telgrafın bulunmasında büyük katkı sağlamış ve bu katkılarında ötürü kamuoyunun ilgi odağı haline gelmiştir. 20 yıldan fazla süreyle sürdürülen çalışmaların ardından 1921 yılında Tour-Eiffel radyosunun ilk yayınları gerçekleştirilmiştir; burada bir devlet istasyonunun PTT Bakanlığına bağlı olarak çalışması söz konusudur.

⁸² F.CAZENAVE, op.cit., s. 11

1922 yılından itibaren yayın yapan diğer bir radyo istasyonu, ilk özel ve kendine özgü yayınlarını aynı yılın kasım ayında yapmayı başaran ve radyo yayın şirketi "La Compagnie Française de Radiophonie" tarafından işletilen "Radio Paris" adlı radyodur. Burada bu özel istasyonun kuruluşuyla birlikte radyo yayın tekelinin yasanın öncesinde de var olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. 1922 yılında taşrada da Roger Thomaron adlı bir piyanist Bordeaux' da kendine ait bir istasyonu kurmuştur.

30 Haziran 1923 tarihinde yayınlanan yasa metninden radyo yayınına değin her türlü konuda yasa çıkarılabileceği görüşü ortaya çıkmıştır⁸³.

24 Kasım 1923 Kanun Kararnamesi ve Yayın Tekelinin Kurulması

Bu kararnamenin çıkarılmasında önemli rol oynayan 24 Kasım 1923 tarihli rapor, Meclis Başkanıyla, Dışışleri Bakanı Raymond Poincaré, Kamu İşlerinden Sorumlu Bakan Yves Le Troquer, Savaşlardan Sorumlu Bakan André Maginaux, Denizcilik Bakanı Raiberti, İçişleri Bakanı Maurice Maunoury, Maliye Bakanı Charles de Lasteyrie tarafından hazırlanarak dönemin Cumhurbaşkanı Etienne - Alexandre Mitterand' a sunulmuştur.

Yapılan görüşmede, o zamana kadar yayınlanan yasa metinlerinin kamuya, telsiz, telgraf ve telefonun kullanımı açısından gerekli ve yeterli tüm avantajları sağlayamadığı fikrinde birleşilmiş ve radyoelektrik tekniği konusunda uzmanlaşmış kişilerle teknik uzman ve hukukçulardan oluşturulmuş bakanlıklararası bir komisyonun radyoelektrik haberleşmesine değin mülkiyet hakkını yasallaştırmakla yükümlendirilmesi kararlaştırılmıştı. Fakat bu komisyon raporu da 1980 yılının başlarında bile kullanılan ve iletişim konusunda kamu yararına hiçbir serbesti getirmeyen tüm unsurları içermektedir.

Radyoelektrik alanındaki teknik ve bilimsel gelişmeleri teşvik etmek ve kamu adına bu alanlarda en iyi avantajları sağlamak amacıyla yola çıkan komisyon hükümetin yükümlülüğü altındaki özel radyoelektrik istasyonların tesis ve kullanımında genel kamusal çıkarların yararları doğrultusunda hareket edilerek kamusal istasyonların verdikleri hizmet rahatsız edilmediği, aralarında kargaşaya neden olmadığı ve ulusun ve devletin güvenliğini sarsıcı herhangi

⁸³ F.CAZENAVE, op.cit., s. 12

bir girişim ya da eylemde bulunulmadığı sürece ve ölçüde destek görmeleri görüşünde fikir birliğine varmışlardır.

Yakın geçmişte kaydedilen deneyimler sonucu, özel yayınların kamusal yayınları bozduğu endişesi ve görüşü yerleşmiş, hava trafiğine bağlı hizmetlerin hava trafiğini yürütmek ve havacılıkla ilgili güvenliğini sağlayıcı tüm önlem ve uygulama rolünü üstlenmişken bazı yayınlar tarafından apaçık şekilde rahatsız edildiği saptanmıştır.

24 Kasım 1923 tarihli kanun hükmünde çıkarılan kararnameyle yayın tekeli kurulmuş ve "Özel Radyoelektrik Tesislerin ve Donanımların İşletme ve Kullanılışı" konusundaki raporu dikkate alan bir uygulama kararı onaylanmıştır.

Rapor yayın yapma ve alıcılar konusunda da bir ayırım getirmiştir; yani yayın yapabilme olayı kesin olarak tüzüğe bağlanmıştır. Alıcılarla yayın izleme olayı serbest bırakılmış olup, bu serbestinin amacı radyo yayın izleyicisi sayısında artış sağlamak, bir tür yaygınlaşma politikası uygulamak olmuştur. Yalnız bu serbesti bir yükümlülüğe bağlanmış, alıcı cihazın ait bulunduğu postahanelerin yerini bildirmek ve bir defaya mahsus olmak üzere 1 FF'lık vergi harcını ödemek gerekmektedir. Bu bildiri ulusal savunma çıkarı çerçevesinde âletlerin sayımını yapmak, böylece el altındaki cihazların sayısal denetimini kontrol altında tutmak amacını gütmekteydi. Yayın yapmak için ise durum pek kolay olmamıştır; zira dalga tipinin ve uzunluğunun belirlenmesi kaçınılmaz olup, özel yetkiye tâbi tutulmuştur. Yani verici istasyonlar PTT'nin, bakanlığın verdiği özel bir belgeye sahip olan operatörlerin verici istasyonunun iyi çalışabilmesi açısından belirli düzen ve ayarlamaları yapmasından sonra yayın yapma yetkisi elde edilebileceklerdir. Bu uygulamaya ek olarak yine 24 Kasım 1923 yasasına bağlı olan yürürlükteki kararnâmenin 16 cı maddesine göre, herhangi bir yayın istasyonu, sahibi adına düzenlenen istasyonun gücüyle orantılı biçimde yıllık bir ücret ödemekle yükümlüdür. Bu metin, ileride tüm Fransız topraklarında yaygınlaşacak, biçimsel, geçici olmayan istasyonların da bulunduğu, genel kamu yararına değin, kamusal - iletişimsel yayına yönelik beş tür özel istasyon modeli belirlemiştir.

Bu istasyonlar arasında genel yarar ve çıkarları kollayan, iletişimlere değin kamusal yayın yapmayı yeğleyen belirli istasyonlar, tüm Fransız topraklarında gelişme kaydedip büyümüşlerdir.

Aynı yasanın 21 ci maddesi, hükümetçe verilen yetkilerin hiçbir imtiyaz içermediklerini ve sadece aynı niteliği taşıyan ve daha ileride verilebilecek yetkilere engel teşkil edebileceğini beyan etmektedir.

Söz konusu durum PTT yönetiminin özel yayın yapan radyoelektrik istasyonlarını devamlı gözetim altında tuttuğunu ortaya koymaktadır⁸⁴.

28 Aralık 1926 Kararnamesi

Üç yıl sonra, 28 Aralık 1926 tarihinde özel radyoelektrik istasyonlarıyla verici istasyonlarının mevzuatı konusunda bir kararname yayınlanmış, bu metne giriş oluşturan ve Cumhurbaşkanı Gaston Doumergue imzasını taşıyan rapor, radyo yayınlarının insanlığa sunacağı hizmetleri sayıp bu konudaki beklentileri dile getirmiş ve bunun yeni bir tekellilik anlayışına yol açmayacağını belirtmiştir. Teknik açıdan yetkileri dağıtacak ulusal bir büronun kurulması gerekli olsa da, radyo yayınları konusunda herhangi bir tekellilik düşüncesinin ya da propagandasının söz konusu olmadığı açıklanmıştır. 1923 yılı yasasının bazı düzenlemelerini yeniden ele alan 1926 kararnamesi ayrıca radyo yayın şebekesinin 3 ulusal ve 18 bölgesel istasyonu kapsamına almasını öngörmektedir. Teknik dağıtım ve özellikleri postadan sorumlu bakan tarafından düzenlenecektir. Söz konusu kararnamenin yayınlanmasından itibaren tüm istasyonların İçişleri Bakanlığı ve PTT idaresinin denetimi altına gireceği beyan edilmiştir.

Ve nitekim mevcut kararnamenin yayınlanışının hemen ardından tüm istasyonlar PTT ve İçişleri Bakanlarının denetimi altına girmiş, böylece yayın konusunda yetki verilen kişiler için herhangi bir öncelik veya tekel hakkı doğması olasılığı ortadan kaldırılmıştır. Yasanın 16 cı maddesi gereği yetkililer teşkilatlarını, hükümetin ya da parlamentonun gerekli görmesi halinde, özellikle ulusal bir büro kurma amacı doğrultusunda, genel kamu yararı adına tüm bölgesel ya da ulusal organizasyonlar içine dahil etmek zorundadırlar. Sağ hükümetlerin yanında, komünistler de tekeli kullanmak istemişler, radyo tarihinde görülen bu tekellilik her kesim kamu iktidarı tarafından yönetime ait olanaklarla kullanılmıştır. Dönemin iletişim çalışmalarıyla ilgili milletvekillerinden Albert Fournier 9 Aralık 1926 tarihinde döneminin Ulusal

⁸⁴ F.CAZENAVE, op.cit., s. 12-15

Meclisinin ikinci oturumunda gerçek bir tekel olayına karşı olduğunu, telsiz telefon konusundaki tam ya da kısmî tekelliliği özel sanayiye bırakmayı istediğini beyan etmiş, radyo--telefon yayınının kendi boyutunda uluslararası para gücü ve desteğine sahip boyutta en gelişmiş araçlardan biri olduğunu ve bu araçla geniş bir pazarı ele geçirebileceğini belirtmiş, Ticaret ve Sanayi Bakanı Maurice Bokanowski de bir "devlet tekeli ya da özel bir tekelin uygulamasının söz konusu olmadığını, bunların yerine devletin denetimi altında bir özgürlük rejiminin uygulanacağını" beyan etmiştir. Bununla beraber bu yasa yine de devlet tekeline karşı gelenler için 10.000-100.000 FF para cezasıyla bir yıl kadar hapis cezası uygulamayı, PTT kanununun 39 cu maddesi gereği telekomünikasyonlar konusunda devlet tekeline karşı gelenler için de 3.600' le 36.000 FF arasında para cezası öngörmüştür.

Kanun metnine bunlarla birlikte 1 Temmuz 1978' den önceki sicillerle ilgili suç unsurları konusunda genel bir af kapsamı eklenmiş, yeni yasa "Radio-Fil-Bleu" ile keşfedilen hukuksal boşluğu doldurmaya yardımcı olmuştur ⁸⁵.

19 Mart 1928 Yasası

Bu yasayla birlikte tekelliliğe doğru hızlı bir yöneliş başlatılmıştır. Buna rağmen bazı özel radyolar bu kararla birlikte geçici bir yasal varlığa kavuşmak yoluna girmişlerdir.

1923 kararnamesinin uygulanamaması ve 1926 kararnamesinin ortaya koyduğu ikilemi ve geçici olarak yasal bir kimlik kazanan özel istasyonların listesini oluşturmak üzere beklenen yeni bir metnin ortaya çıkması 19 Mart 1928 tarihli maliye yasasıyla gerçekleşmiştir. Özel istasyonlar geçici olarak radyo yayınıyla ilgili rejime değin organik bir yasanın çıkmasına kadar olan süreçte varlıklarını korumuşlar, böylece yasa öncesinde var olan 13 özel istasyon, yayın yetkilerinin onaylanma mutluluğuna kavuşmuştur. Bu radyolar "Le Poste Parisien", "Radio-Agen", "Radio-Béziers", "Radio Bordeaux-Sud-Ouest", "Radio-Yuan-Les-Pins", "Radio-II", "Radio Lyon", "Radio-Mort-de-Marsan", "Radio-Montpellier", "Radio-Nîmes", "Radio-Toulouse", "Radio-Virus", "Radio-Paris" adlı radyolardır. Bu arada "Radio-Normandie" radyosu listede unutulduğundan yasal kimliğine kavuşmak üzere 1933 yılını beklemek

⁸⁵ F.CAZENAVE, op.cit., s. 15-16

zorunda kalmıştır. 1928 yılından itibaren bazı özel istasyonlar 1927 yılında Paris şehri posta müdürü Paul Dupuy' nin başkanlığında kurulan özel bir "Radyo İstasyonları Federasyonu" bünyesinde örgütlenmiştir. Özel bölgesel istasyonlar yerel girişimler sonucu doğmuş olup, ticaret odalarıyla birlikte, belediye ya da Genel Meclis tarafından yatırılan sübvansiyonlarla yaşamaktadırlar.

"TSF" nin gelişimi, radyoyla uğraşanlar bakımından, ilk girişimcilerden daha önemli faydalar sağlamış, Trémoulet' nin teşviki altında "Radio-Toulouse", "Radio-Agen Radio-Bordeaux", "Sud-Ouest", "Radio-Lyon" adlı radyoların birleşmesi sonucunda özel bir istasyonlar zinciri kurulmuştur. Her dönemde olduğu gibi reklamlar özel istasyonların yegâne gelir kaynağı olmuş, devlet istasyonları, her radyo bölgesinde bir tane olmak kaydıyla, reklamların bir kısmından payı alabilme olanağını sağlayabilmiş, bu olay 1933 yılına kadar, yani radyo vergisinin koyulduğu tarihe kadar sürmüştür. 1933, 1935, 1936, 1938, 1939 yılları, radyo yayınları konusunda bir dizi kararnamenin çıkarıldığı tarihlerdir ve bu kararnamelerin hepsi de benzer amaçlı içerikler taşımaktadırlar. Amaçları devletin denetimdeki rolünü açıkça ortaya koymaktır, buna rağmen Fransa' daki radyo alıcı sayısı 1935-1937 yılları arasında iki katına, yani 2 milyondan 4 milyona çıkmıştır.

13 Şubat 1935' te hazırlanan bir metin "Radyo Yüksek Kurulu" nun kurulmasını sağlamış ve 17 Ekim 1938' de çıkartılan bir karar devlete açıkça siyasal bir denetim hakkı tanımıştır. Bir yıl sonra kurulan Daladier hükümeti daha da ileriye giderek özel istasyonlardan kamusal şebekeye ait haberlerin yeniden yayınlanmasını istemiş, daha sonraki yıllarda yayınlarını durdurmayan özel istasyonlara el koymuştur. O dönemlerdeki savaş işte bu bağlamda sürmektedir. Fransada' ki direniş dönemi insanları için, paranın egemenliği her zaman önemini ve ağırlığını kabul ettirmiş, ilk radyo dönemlerinde varlığını pek hissettirmeyen tekel, Resistance döneminden kalan bir miras olmuş ve haberleşme araçlarını parasal güçlerin etkisinden kurtarmak isteyenlerin sürdürdüğü bir savaşın ürünü olarak kendini göstermiştir. Özel radyolara değin özgürlük, 1928-1939 yılları arasındaki 10 yıllık süreçte ortaya çıkmış, daha sonra "Radiodiffusion-Télévision Française" (RTF) adlı kurum doğmuştur⁸⁶.

⁸⁶ F.CAZENAVE, op.cit., s. 17-19

23 Mart 1945 Emri

23 Mart 1945 tarihinde özel istasyonlara verilen tüm yetkileri kaldıran emrin 1 ci maddesi, özel radyo istasyonlarına tanınmış olan her türlü resmi ya da özel işletme yetkilerini, açık ya da gizli olarak, konuyla ilgili veya konu dışı her tür yetkiyle aynı yasanın 3 cü maddesi gereği, radyo yayınına değin özel istasyonların işletmesiyle bağlantılı, dolaylı ya da dolaysız tüm tüzüksel düzenlemeleri de yürürlükten kaldırmıştır. Gazeteci ve radyocu Frank Ténot gibi uzmanların da gözlemlediği gibi, tekel yanlılarının tekel uğrunda verdikleri savaşı 1945 yılında bu emirle kazandıkları görülmüştür. Tekel yanlısı ve destekçisi kişilerin tüm partilerdeki sayıları giderek çoğalmış, iktidarda olanlar radyoyu kullanmanın faydasını görmüşler, iktidara gelme savaşı sürdüren muhalifler ise iktidarı ele geçirdikten sonra radyoyu kullanarak yayıncılığın avantajlarından yararlanmışlardır ⁸⁷.

4 Şubat 1959 Emri

4 Şubat 1959 tarihinde Fransız radyo yayıncılığını haberleşmeden sorumlu bakanın yetkisine bırakan bir yasa yayınlanmış ve bu şekilde Fransız Radyo-TV Kurumu RTF' in statüsünü saptama yoluna gidilmiştir. Bu kurum kamuya, direk olarak, telsiz yoluyla ya da PTT' ye ait hatlarla, kuruma ait olan ya da kurum dışı kökenli her türlü programı yayınlamak hakkına sahip olan amir bir kurum niteliğindedir. Bununla birlikte bilimsel araştırma ya da ulusal savunma çıkarları çerçevesinde, dışarıya bir takım haklar verilebilecektir. PTT bağlantılı eski servis konumundaki RTF daha sonra, bağımsız bir bütçeyle, ticari ve sınırsal bir kuruluş konumunu kazanmış, RTF tekeli, V. Cumhuriyetin kuruluş tarihinden bir yıl öncesinde insan hakları bildirisinin 11' ci maddesinden yararlanan ve bu yasayı kapsamına alan Fransız yasasının giriş bölümüyle pek uyumlu bir içerik arzetmemektedir ⁸⁸.

⁸⁷ F.CAZENAVE, op.cit., s. 19

⁸⁸ Aynı, s. 20

27 Haziran 1964 Yasası

"RTF" adlı kurum kimseyi tatmin etmeyince, yerini ORTF yani "Fransız Radyo-TV Yayın Bürosu" adlı kurum almıştır. 27 Haziran 1964 tarihli bir yasayla bu durum düzenlenmiş, böylece Fransa'nın II. Dünya Savaşı sonrasındaki Kurtuluş Dönemi olan "Libération" Döneminden itibaren, ilk kez radyo ve tv sorunları parlamento önüne çıkarılmıştır. Fakat bu kanun 4 Şubat 1959 kararnamesine ait düzenlemeleri yeniden ele almış, ORTF kurumu da RTF kurumu gibi tekeli elinde tutan bir kurum biçiminde kendini göstermiştir.

Haberleşmeden sorumlu bakan da bu tekeli kullanmaya kalkışmış, fakat bütçesini yönettiği ORTF kurumunu direk olarak denetleme yoluna gitmemiştir. O yılki "Humanité" adlı gazetenin görüşüne paralel olarak pek bir şeyin değişmediği ortadadır; İktidar yasa koymaya devam etmiş, ORTF ise sorumlulukları yüklenme yoluna gitmiştir. ORTF ayrıca kamunun haber, kültür, eğitim ve eğlence gereksinimlerini yerine getirme görevini de yüklenmiş, devrin haberleşme bakanı Alain Peyrefitte' e göre o zamanki statüyle olayları düzenlemeye çalışan uygulamalardaki temel yanlışlar kendini göstermiş, hükümetle Fransız Radyo-TV kurulu arasındaki kamusal anlayış çerçevesinde sürekli yanlışlar oluşmuştur. O zamanki gelişmelerden çıkarılacak sonuç ise, 1948-1968 yılları arasında ORTF' in resmi radyo izleyicilerini çevre radyolarına kazandırması olmuş, aynı dönem süresinde RTF' ye ait 16 yasa tasarısı Millet Meclisinin bürosunda takılıp kalmış, ORTF yaklaşık sekiz yıllık bir süreyi reformsuz olarak geçirmiştir ⁸⁹.

3 Temmuz 1972 Yasası

Yeni Fransız Radyo-TV statüsü 3 Temmuz 1972 yasasıyla devletin tekeli bir kez daha onaylamıştır. Yasaya göre Fransız Radyo-TV Ulusal Kurumu kamu hizmeti gören bir devlet tekeline sahiptir; bununla birlikte 3 cü madde tekelin kamu adına hazırlanan belirli programlar ile özel radyo alıcılarının kapalı devre programlarının yayını konusunda, kararname aracılığıyla belirlenen koşullarda kırılabileceğini belirtmiştir. Üstelik programlar

⁸⁹ F.CAZENAVE, op.cit., s. 20

için ve de yayınlamak üzere, kararnameyle belirlenen koşullarda kabul edilebilmektedir⁹⁰.

Bu yasalar birbirini izlerken tekel de sürüp gitmektedir. 27 Mayıs 1974' te Valéry Giscard d'Estaing Cumhurbaşkanı seçilmiş, 7 Ağustos 1974 yasasıyla ORTF kurulunca çok sayıda program üreten ulusal şirketlerin doğmasına neden olmuştur.

7 Ağustos 1974 Yasası

ORTF kurumu ortadan kalkınca, yerine yedi yeni birim içeren "Fransız Ulusal Radyo-TV Kamu Servisi" adlı bir kurum kurulmuştur. Kurumun birimleri arasında "Télédiffusion Française" (TDF) (Fransız Televizyon Yayıncılığı) adlı kamusal yayın kuruluşu, "Radio-France", "TF1", "Antenne 2", "FR3" adlı biri radyo, diğer 3' ü televizyon için program hazırlayan ulusal şirketler ile "Société Française de Production" (SFP) adlı Fransız Prodüksiyon Şirketi, "Institut National de l'Audiovisuel" (INA) adlı Odiovizüel Ulusal Enstitüsü kurumları bulunmaktadır. Bu kurum için bir de yönetim kurulu oluşturulmuştur. Meclisi 13 üyeden oluşan bu kurumun başkanı ve genel müdürü bakanlar kurulu tarafından atanmış, bunlarla birlikte iki parlamenter de bu kurulun üyesi olmuşlardır. Kurul üyeleri üç yıllık süreyle idari temsil görevini yürütmüşlerdir⁹¹.

20 Mart 1978 Kararnamesi

20 Mart 1978 tarihinde yayınlanan kararname, Valéry Giscard d'Estaing' nin tekele karşı tavır sergileyen görüşü ve özellikle yasanın uygulanmasına yönelik ihlal olasılıklarını öngören 3 Temmuz 1972 tarihli yasanın üçüncü maddesinin uygulanması kararıyla çelişmektedir. Bu yasayla birlikte gelişmiş liberal toplum konumuna gelme özlemi kaybolmuştur. Yasa koyucu bu yasanın 1 ci maddesi gereği, önceki uygulamaların karışıklıklara neden olabileceği görüşünden hareketle, programların belirli bir kamu kesimine hitap edecek biçimde hazırlanarak, sınırlı ve bu amaca yönelik hedeflerle bir tutulması gerektiğini ve yayın koşullarının teknik bakımdan yalnızca bu programların hitap

⁹⁰ F.CAZENAVE, op.cit., s. 21

⁹¹ Aynı, op.cit., s. 22

ettiği bir kamu adına uygulanabileceğini vurgulamıştır.

Kanun hükmündeki kararname o ana kadar yayınlanmış olan bildiriyle birlikte, yayın alım ve dağıtım hususlarının yayın bağlantılarıyla bütünleşerek aynı bağlam ve amaç çerçevesinde yürütüleceğini açıklamış ve bu süreç içinde kapalı devre yayınlarının, Fransız radyo televizyon tekeline karşı herhangi bir ihlâlini önlemek adına belirli bir yetki isteminde bulunulmamıştır. Diğer bir deyişle, siyasal bir miting ya da bu türden bir gösteri düzenleyen organizatörler yetki almaksızın kapalı devre yayın yapılması koşuluyla istedikleri gibi bir televizyon istasyonu kurma yetkisine sahip bulunmaktadırlar. Fakat yine bu kararlar hükümet, Devlet Konseyinin kararı uyarınca, 1972 yılı yasasına değin teleyayın anlayışını dışladığını da böylece kabul etmektedir. Bu durum kablolu televizyon ve radyo yayınlarının çoğalmasıyla özel televizyon denemelerinin sona erdirilmesi anlamına gelmektedir ⁹².

27 Haziran 1978 Yasası

Tekelin Hizmetindeki Siyasetçi Politikası

Baskı ve yayın bozma politikalarının yayın hayatına çözüm getirmediğini herkes görmüş, sosyalist parti tekele karşı yardım girişiminde bulunmak, bu tekeli politikayı engellemek için 1979 yılında, bu durumu değiştirecek bir kararın alınmasını etkilemek bakımından, kendi radyosu "Radio-Riposte" aracılığıyla girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Özel radyolar konusu sosyalist parti için bir bahane oluşturmuş, partinin sloganı, resmi haberleşme araçları tarafından dile getirilmeyen temaları işleyerek, iktidarın haberleşme araçlarını yayından alıkoyması olayını duyarlaştırmıştır. Korsan radyolar da tamamen kendilerine ait belirli bir sayıda animatör çalıştırmaktadırlar. İktidar partileri tekeli sürdürme konusunda direnmekte, muhalefet ise bir gün seçildiklerinde yararlanma ümidiyle tekeli sistemini çürütmeden, kuvvetli bir biçimde eleştiri yapmaktadır.

Nitekim bu tür söylemler basın tarafından dile getirilmiş ve örneğin Libération gazetesi, 24 Ağustos 1978 tarihli sayısında François Mitterand' ın serbest radyolara destek olmasını beklemenin olasılık dahilinde olmadığını belirtmiş ve muhalefetin elinde bulundurmasını sakıncalı gördükleri

⁹³ F.CAZENAVE, op.cit., s. 23

tekelin iktidarın eline geçeceğini belirtmiştir. Yine bu bağlamda, Sosyalist partinin teleiletişimler konusunda çıkarılacak bir yasa konusunda sürekli gündeme getirdiği tekellilik projelerinden birinde de dile getirildiği gibi yerel radyoların bir "Ulusal Odiovizüel Kurulu" tarafından yönetileceği belirtilmiştir. Sosyalist Parti gerçekten de başa geçtiği zaman tekelden yararlanmak amacıyla, karşı çıktığı bir sistemi kabul etmiştir.

1978 milletvekili seçimleri, bağımsız radyolar konusunda birleştirici, en azından bu konudaki düşüncelerin gelişme kaydettiği bir tarih olarak gösterilebilir.

Bu Fransa' da tekellilik konusunda siyasal platformda, iktidarda ve muhalefette olmak üzere, iki büyük bölünme gözlemlenmiştir ⁹³.

Tekelin yerleşmesiyle birlikte eski Cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing Cumhurbaşkanı seçildiği ilk günlerde odiovizüel iletişime tepki oluşturan yasayı yeniden ele alarak yeni Cumhurbaşkanı François Mitterand' ın 10 Mayıs 1981 günkü başkanlık seçiminden zaferle çıkmasının ardından da hükümetin radyo ve televizyon yapılarını yenileme ve bu konuda hukuksal ve yaptırımsal yeni düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. Reformların ilk kısmının hazırlanabilmesi için 3 aydan daha az bir zaman gerekmişken, ikinci bölümün hazırlanması bir yıldan daha fazla bir zaman almıştır. Büyük istek ve destekle karşılanan bu reformlarda programlamaya değin tekelin kaldırılması, radyo ve televizyonun yerleştirilmesi ve yaygınlaştırılması ve bir yüksek kurulun oluşturulması gibi yenilikler yer almaktadır. Bu durumda radyolar adına istenilen özgürlük tamamen belirsiz bir hal almıştır.

Yapılacakları bir bütün içinde tam anlamıyla görebilmek için 29 Temmuz 1982 yasasını beklemek gerekmiştir ⁹⁴.

9 Kasım 1981 Yasası

Odiovizüel iletişim konusu ile ilgili hazırlanan bu yasada da tekellilik yaptırımı içeren bulgulara rastlanmaktadır. Seçimde zafer kazanan sosyalistler, seçimin ardından gelen ilk yasama döneminin başında bir yasa taslağı çıkaracaklarını ilân ederek amaçlarını Drôme bölgesinin sosyalist milletvekili

⁹³ F.CAZENAVE, op.cit., s. 24-25

⁹⁴ Aynı, s. 31

ve iletişim bakanı Georges Fillioud aracılığıyla uygulama aşamasına getirmişlerdir.

1974 yasasıyla birlikte amaçları doğrultusunda belirlenmiş radyo, televizyon konusundaki yapılar bundan böyle değiştirilerek, serbest radyolara istasyonlarını kurma konusunda gerekli yetki verilmiştir. François Mitterand' ın seçim kampanyası sırasında arzuladığı gibi, yayın yetkilerini ilgili yerlere dağıtmak üzere ulusal bir Radyo-Televizyon Kurulu görevlendirilmiştir. François Mitterand program tekeline şiddetle karşı olup, radyo yayınlarına değin teknik tekeli de reddetmiştir.

16 Temmuz 1981 Perşembe günü bakan Georges Filloud senatörlere, radyoların frekans ve modülasyon konusunda uygulayacağı kuralları bildirmiş, buna göre radyo anarşisini engelleyici kurallar uygulanarak en zengin ve en güçlü radyolar en kullanışlı dalga frekanslarına sahip olma şansını elde etmişlerdir. G. Filloud 6 Ağustos 1981 tarihinde sunduğu bildiriyle radyoların günümüzdeki gibi otantik, yerel bağlamda yeni bir iletişim biçimini uygulamaya hazır girişimciler tarafından kullanılma şansına sahip olduklarını, buna karşın ticari tasarımların kabulünün hiçbir şekilde olası olmadığını beyan etmiştir.

9 Kasım 1981 tarihinde Bakanlar Kurulu radyo yayınına değin devlet tekeliyle ilgili ihlali içeren ilk yasa tasarısını onaylamıştır. Bu yasanın konusu, coğrafi bakımdan sınırlı kamu kesimlerine yönelik, frekans modülasyonlu radyo programlarının yayını konusunda yetki vermeyi hedeflemekte ve devlet tekeline değin 5 ci bir tekelsel yatırım alanının açılışına izin vermektedir. Açıkça beyan edildiği gibi tekel konusundaki yaptırımların, ayrıca frekans modülasyonlu radyo yayını yapma konusunda fiziksel ya da ahlaksal sorumluluk taşıyan özel yetki sahibi kişilere teslim edilmesi kararlaştırılmıştır.

Konuyla ilgili yasanın 3 cü maddesinin 1 ci bendine göre tüm belirtilen kararların dışında maksimum yayın alanının 60 km olacağı, bu konuda başbakana teklif edilen geçici bir kararın çıkarılacağı açıklanmış, yine bu bağlamda yayınların teknik özelliklerini, ana amaçlarını ve reklamlara uygulanabilir kuralları saptayan bir sözleşme hazırlanmış, son bölümde ise yayın tekelinin çiğnenmesi durumunda öngörülen, 27 Haziran 1978 yasasıyla değiştirilen cezalar dile sunulmuştur. Bu durumda en büyük para cezaları 100.000 FF' dan 500.000 FF' a çıkarılmış, aynı suçun yeniden işlenmesi durumunda verilecek hapis cezası ise 1 yıldan 3 aya düşürülmüştür.

Ayrıca radyo yayınları alanında, öngörülen gerekli durumlarda yayın donanımına el konulması bile söz konusu olmuştur. Bu yasa tasarımı 17 Eylül günü senatoda 0' a karşı 188 oyla kabul edilmiştir.

Üç sol parti olan komünist, sosyalist ve MRG partisinin muhalif senatörleri tarafından büyük ölçüde değiştirilen tasarım metni üzerinde geçici olarak mutabakata varılmıştır. Bu senatörler sadece sözleşme koşullarını kapsayan kararnamenin içeriğini ve de frekansları dağıtan danışma komisyonunun oluşumunu belirlemekle kalmamışlar, aynı zamanda reklam yayınlarının başlatılması ve belediye radyolarının açılması yolunda olanaklar da tanımışlardır.

Cumhurbaşkanının arzuladığı bu yasa 24 Eylül akşamı son haliyle Millet Meclisinde tam çoğunlukla onaylanmış, sonradan Fillioud yasası olarak adlandırılan bu yasa ile reklam kaynaklarının toplanması ve reklam mesajlarının yayınlanması yasaklanmış, buna karşın bağımsız radyoların finansmanının bir kısmıyla radyo-televizyon reklam gelirlerinden elde edilecek belirli bir yüzdeye bağlı fonun yetkili derneklerin yararına ayrılan bir kasaya yatırılması kararlaştırılmıştır. 24 Eylül tarihli "Le Quotidien de Paris" adlı yerel gazetenin yazdığı gibi meclis yerel radyoların itibar gördüğü bir yer konumunu kazanmıştır. Böylece yerel radyolar 9 Kasım 1981 tarihinde karara bağlanan ve bir gün sonraki ve resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren yasayla yayın yetkisine kavuşmuşlardır ⁹⁵.

20 Ocak 1982 Kararnamesi

20 Ocak 1982 tarihinde başbakan Pierre Mauroy, 9 Kasım 1981 tarihli yasanın ilk iki kararnamesini imzalamıştır.

İlk kararnamede yasayla öngörülen ve üç yıl olarak saptanan ihlal süresi, Başbakanlık Heyeti, İletişim Bakanı ve Kamu Yayın Kuruluşunda görevli bir bakan tarafından yinelenebilecektir. Vericinin gücü 500 Watt' la sınırlanmıştır.

İkinci kararnâme 4 Mayıs 1982 tarihinde yürürlüğe girmiştir ⁹⁶.

⁹⁵ F.CAZENAVE, op.cit., s. 31-33

⁹⁶ Aynı, s. 34

4 Mayıs 1982 Kararnamesi

Bu kararname, kamusal yayın kurumu tarafından, kendi inisiyatifi ya da komisyonun önerisiyle ve yine bakan tarafından kendi inisiyatifi ya da komisyonun önerisiyle hizmete sunulan programlara, teknik özelliklere ve denetimlere ilişkin 4 tip zorunluluk içermektedir.

Tekele değin ihlali ve frekansların dağıtım istemlerini incelemekle yükümlü komisyon, kanun hükmündeki ilk kararnamelerin alındığı günün ertesinde, yani 21 Ocak tarihinde kurulmuş ve ilk kez 28 Şubat günü Devlet Müsteşarı André Holleaux' nun başkanlığında toplanmıştır⁹⁷.

29 Temmuz 1982 Yasası

29 Temmuz 1982 yasası, 82-652 nolu ve 30 Temmuz 1982 tarihli resmi gazetede yayınlanarak "Odivizüel İletişim Yasası" olarak resmen yürürlüğe girmiştir. Bu yasa diğer yasalardan farklı olarak yeni yerel radyoların konumunu ele alan ve odivizüel iletişim serbestisinin kabul edildiğini beyan eden bir yasadır. Odivizüel iletişimi kamunun hizmetine normal yayınlarla ya da kabloyla, ses, resim ya da her türden mesaj yoluyla sunmuş, fakat yine aynı yasaya göre dalga serbestisi, 9 Kasım 1981 tarihli yasanın getirdiği kısıtlamaları yeniden gündeme getirmekten geri kalmamıştır. Böylece ulusal topraklar içindeki radyo - elektrik frekanslarının kullanımı devlet yetkisine bağlanmış, bu yetki 7 ci maddeye göre iptal edilebilir kılınmış, İletişim Bakanı frekansların azlığını bahane ederek, bu frekansların kamu lehinde en iyi biçimde kullanılacağını ifâde etmekle yetinmiştir.

Ayrıca 12 ci yasa maddesi gereği, radyo - televizyon aracılığıyla yapılan kamusal yayın hizmetine değin bağımsızlığı sağlamak amacıyla bir Odivizuel İletişim Yüksek Kurulu oluşturulmuştur. 87 ci madde gereği kararname yoluyla atanan 22 üyeden oluşan bu komisyonun görüşü ve onayı alındıktan sonra, 17 ci maddeye göre Odiovizüel İletişim Yüksek Kurulu, özel yerel radyolara yayın yetkisi verme gücüne sahip tek kurul olmaktadır. Kurul, 9 Aralık 1981 yasasını hazırlayıp teklif eden başkanın isminden ötürü "Holleaux Komisyonu" adını almıştır. 60 Km ya da daha düşük çaptaki bir alana normal hatlarla yerel radyo yayını yapan kuruluşlar, diğer mevcut kuruluşlara göre öncelikli olarak bu

⁹⁷ F.CAZENAVE, op.cit., s. 34-35

kurulun yetkisine bağlanmışlardır. 29 Temmuz 1982 yasası sonuçta normal hatlar yoluyla yayın yapan yerel radyoların yayın hizmetlerini kapsayan ilkeleri saptamış ve yeni yetki istemlerinde bulunarak, özellikle reklamlara yayın yasağı getirmiştir.

Özetle herhangi bir radyo kurmak için bir devlet yetkisine gereksinim vardır ve radyo - elektrik frekanslarını kullanma yetkisiyle, bir verici istasyon kurma izni ancak bu şekilde elde edilebilmektedir. Radyo - elektrik frekanslarına değin izin 7 ci maddeyle, verici yetkisi ise 8 ci maddeyle saptanmış, 17 ci madde ise program yapmak isteyenlerin yüksek kuruldan izin alma gereğini koşula bağlamıştır.

Bu yasanın kabul edilmesi sonucu "Fransız Ulusal Odiovizüel İletişim Konseyi ve Yüksek Kurulu" adlı organ kurulmuştur. 29 Temmuz 1982 yasası uyarınca Cumhurbaşkanı tarafından seçilen ve 9 üyeden oluşan bu kurul için 9 yıllık bir görev süresi öngörülmüştür. Kurulun başkanı eski "Radio - France" genel müdürü "Michèle Cotta" dır. İşe TF1, Antenna 2, FR3, ve SFP' nin yeni genel müdürlerini belirlemekle başlayan yüksek kurul, komisyonlar aracılığıyla hizmet vermektedir; bu komisyonlar hukuksal konu ve kararnamelerle ilgilenmekte ve programların uyarlanması ve uygulanmasıyla Eurovision gibi uluslararası yayın konuları, kanalların durumu ve reklam sorunları gibi mali konular, toplu sözleşmeler ve geleceğe yönelik konularla ilgili değerlendirmeler yapmaktadırlar. Serbest radyo, kablolu radyo, televizyon ve yeni teknolojilerle yayın yapma yetkisi konusundaki istemleri yerine getiren ve gelecekle ilgili kararları alan kurul, kararlarını Yerel Radyolar Komisyonu adlı kurulun verdiği kararlara bakarak açıklamaktadır. Holleaux Yüksek Kurulu ise daha önceden kurulan ve hepsi Matignon' a bağlı bulunan üç devlet servisi olan "Centre d'Etude d'Opinion" (CEO) adlı Araştırma Merkezi, "Service d'Observation des Programmes" (SOP) adlı Programları İzleme Servisi ve "Service Juridique et Technique d'Observation" (SJT) adlı Hukuksal ve Teknik Gözlem Merkezi ile bağlantılı olarak işlev yapmaktadır. Odiovizüel iletişimi üzerine kurulan aynı yasa, üç yıllığına atanan 49 üyeden oluşan Ulusal Odiovizüel İletişim Kurulunun oluşturulmasına neden olmuştur. Yüksek kurul ya da hükümet tarafından denetlenebilir⁹⁸.

⁹⁸ F.CAZENAVE, op.cit., s. 35-37

II. FRANSA' DA KORSAN RADYOLARIN DOĞUŞU

1. Fransa' da Korsan Radyoların Doğuşu

Fransa' da ilk korsan radyoların merkezi, 1969 yılından itibaren üniversite öğrencilerinin isteği doğrultusunda yayın yapmaya başlayan, Lille yakınındaki "Radio-Campus" olmuştur denebilir. Fakat bu hareketin gerçek biçimde sürdürülmeye başlanması 1977 yılında "Radio Verte" (Yeşil Radyo) ile olmuştur.

2. Fransa' da Korsan Radyoların Çoğalması

20 Mart tarihindeki belediye seçimlerinin ikinci tur sonuçlarını izlemek üzere TF 1' i açan teleizleyiciler yayında, "Radio-Verte" için kurulduğu dönemde 15 milyon insanın izleyebileceği kapasitede bir ses gücü ve ses düzeni kuran adaylardan Brice Lalonde ile karşılaşmışlardır. Radio-Verte adından da anlaşılabilir gibi, yeşil radyo veya yeşillerin radyosu anlamına gelmektedir ve adını da çevrecilerin renginden aldığı söylenebilir. Çevrebilim ortamının radyolarından biri olan bu radyo yayın alanına ani ve hızlı bir biçimde girmiş, başka hiçbir korsan radyonun hiçbir zaman ulaşamadığı bir dinleyici kitlesine ulaşmıştır⁹⁹.

13 Mayıs - 18 Haziran Tarihli Yayın Girişimleri ve "RADIO-VERTE"

"Radio-Verte" in ilk gerçek yayını 13 Mayıs' ta Paris' te gerçekleşmiş, bu ilk yayın 19.00 - 19.35 saatleri arasında yazar Jean Edern Hollier' in Vosges meydanındaki dairesinden, 92 Mhz üzerinden yapılmıştır. Bu olay uzun süre gündemde kalmış, fakat mevcut tekel dokusu içinde yetersiz kalmıştır. 1 Mayıs 1982 tarihinde, "Télédiffusion France" (TDF) adlı kuruluşun başkanı ve genel müdürü Jean-Autin, radyonun 13.00-14.00 saatleri arasındaki yayını sırasında Radio-Verte' in bir korsan radyo olduğunu ilan etmiş ve yeniden yayına kalkıştığı takdirde TDF' nin tekeli uygulamak üzere bu ve bunun gibi radyoların yayınlarına müdahale edileceğini belirtmiştir. Bu durum doğal olarak çevrecilerin

⁹⁹ F.CAZENAVE, op.cit., s. 47

daha önce girişimde bulundukları yayın yapma istemini reddetmek anlamına gelmektedir. Daha sonra, 16 Mayıs 1982 tarihinde Radio-Verte yeni bir yayın girişiminde bulununca, yayını TDF tarafından tamamen bozulmuştur. Bu olay üzerine radyo animatörleri yayınlarını geçici olarak askıya almışlar, 18 Haziranda Radio-Verte önce 18.05 - 18.17 sonra da 19.01 - 19.10 saatleri arasında eski yayın dalgaları üzerinden yeni bir yayın girişiminde bulunmuşlardır. "Radio-Londres"la "FIP" karışımı bir yayın niteliği taşıyan bu girişim, Paris' teki Le Matin adlı günlük gazetenin lokallerinde gerçekleştirilmiş, Radio-Verte' in bu mücadelesi yayınlarından çok kendi isminden söz ettirmeye yaramıştır. Kendisinden sonra gelen tüm radyoların ortak ana özelliği de bu şekilde yani yayın niteliklerinden çok isimlerinin duyulması yönünde olmuştur¹⁰⁰.

Giscard Taraftarlarının Tekeli Reddetmeleri ve Bu Bağlamda Ortaya Çıkan Bir Radyo Örneği: "RADIO-FIL BLEU"

Radio - Verte' in Paris' te doğuşundan bir ay kadar sonraki zaman süreci içinde, 12 Temmuz 1977 tarihinde, bu kez taşrada Montpellier' de yeni bir istasyon ortaya çıkmıştır. "Radio-Fil-Bleu" adını taşıyan bu istasyonun yayını ortaya çıktığı andan itibaren kasıtlı biçimde bozulmuştur.

Le Matin gazetesinin 1977 yılının 13 Temmuz tarihli yazısı bu olayı "tekeli her geçen gün rakip kazanıyor" başlığıyla yayınlarak durumu kamuoyunun dikkatine sunmuştur ¹⁰¹.

3. Fransa' da Korsan Radyoların Yaygınlaşması

Korsan radyolar "Radio-Verte" ile "Radio-Fil-Bleu" radyolarının ardından ortaya çıkmış, korsan yayıncılık da 1977 yılında yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu sırada İngiltere' de ortaya çıkan yerel radyolar modası, Fransa için de bir uygulama örneği oluşturmuş, 17 Aralık 1977 tarihinde "Radio-Cornouaille-101" in tasarımlarını dile getiren "J'Informe" adlı günlük gazete, ilk yayını Dubigeon şirketler grubunda meydana gelen grevleri konu alan Radyo-44' ün

¹⁰⁰ F.CAZENAVE, op.cit., s. 47-49

¹⁰¹ Aynı, s. 49

yayınlarına ayırmıştır. Lille şehrinde "Radio-Colamine" ve "Radio-Libre 59" adlı korsan radyolar, aynı uzunluktaki yayın dalgalarından ortak bir program yayınlayarak korsan radyoları engelleme konusunu alaylı biçimde protesto etmiştir.

Kuzey bölgesinde ise "Procifération" adlı bir istasyon bulunmaktadır. "Radio-Colamine", "Radio Detraké", "Radio-59", "Sortie de Secours", "Radio-Uylenspiegel", "Radio Beau-Délire" ve "Quelle-Était-Verte-Ma-Radio" gibi radyolar, yayın yapan radyoların vericilerinin kullanımını koordine etmek ve sorunlarına yargısal çözümler bulmak amacıyla bir topluluk bünyesinde biraraya gelmişlerdir. Bu radyoların çoğu Fransa' da türünün ilki olan "Radio-Campus" adlı istasyonun amatörlerinin deneyimlerinden yararlanmışlardır.

Kuzey bölgesinin dışındaki yerel radyolar bakımından zengin diğer bir bölge de doğu bölgesidir. 5 Haziran 1977 tarihinde "Radio-Verte" ile "Radio Fessenheim" birleşerek "Radio-Fessenheim-Verte" adlı tek bir kurum halinde yayın yapmaya başlamıştır. Başlangıçta Fessenheim bölgesine bir nükleer santral kurulmasına karşı muhalefet istemi söz konusu olmuşken; o sıralarda, bir "Radio-Verte-Fessenheim" derneği bile kurulmuştu. Bu dernek Alsace ve Bade yöresi ve kuzey İsviçre bölgesine değin 37 yerel istasyonla birlikte yayın eylemleri düzenlemiştir ¹⁰².

"LORRAIN" den Sonra Sendikaların

"RONDE" Bölgesine Girişi

Lorraine' deki demir çelik krizi, CFDT Sendikaları ve Longwy CGT adına kendi bölgesine ait radyo yayını başlatmak üzere kendi radyosu SOS-Emploi ile CGT radyosunu kullanmış, CGT radyosu ise yayınlarını "Lorraine Coeur d'Acier" adı altında sürdürmüştür. Fakat tekel kendini göstermekte gecikmemiş, bu olay 1979 yılında Avrupa parlamentosu seçimleriyle birlikte bir tür tartışmaya neden olarak, Longwy şehir merkezinin yağmalanmasına kadar varan bir kışkırtma unsuru oluşturmuştur. Bu arada oluşturulan küçük listeler, dört partiyi yayın dalgalarını kendi lehlerine tekelleştirmeleri konusunda harekete geçirmiş, böylece yerel radyolar adına yayın haklarını yeniden kabul

¹⁰² F.CAZENAVE, op.cit., s. 49-50

ettirmek yolunda iyi bir fırsat doğmuştur. Longwy deneyimleri konusunda 1979 yılı ekim ayının sonunda haftalarca süren grevin ardından, kendi şirket merkezlerinden yayın yapan Belfort' daki Alshtom çalışanları hakkında bilgi verilmiş, bu olayla birlikte CGT 1979 yılının kasım ve aralık aylarında seçim kampanyaları çerçevesinde büyük bir serbest radyolar atağı başlatmıştır ¹⁰³.

4. Fransa' da Özerk Radyoların Seslerini Duyurmaları

1979 yılı mayıs ayında Savoie bölgesinde ikamet eden bazı dinleyiciler pazar sabahları 102 Mhz üzerinden kendi radyo yayınlarını izleyebilmişlerdir. Bu yayın Savoie bölgesinin "Radio-Allobroges No.1" adlı radyosudur. 1979 yılında bu kez Flamanlar seslerini "Radio-Uylenspiegel" in düzenlediği bir yarışmayla duyurmuşlar, ardından da diğer radyolar marjinal biçimde bu yayınları izlemişlerdir.

Yayınların üçte biri çevrecilerden, üçte biri Occitan yanlılarından, üçte biri de PSU yanlısı fikirlerden esinlenen "Radio-Libre-Toulon" adlı radyo, özerk radyoların öncülüğünü yapmış ve kendi denetimlerini kendileri yapmak arzusundaki radyoların ve bu konuda oluşan bir çoğunluğun ideallerini gerçekleştirmek üzere harekete geçen bir radyo olarak kendini göstermiştir ¹⁰⁴.

5. Sosyalist Partinin Uyanışı

Sosyalist parti 28 Haziran 1979 günü saat 19.00' da sosyalistlerin radyosu "Radio-Riposte"la birlikte adını serbest radyoların tarihine yazdırmıştır. Radyonun programında François Mitterand' a karşı bir muhalefet bulunmaktadır. Radyo, 23 Mart 1979 tarihinde Paris' te yapılan bir gösterinin ve o döneme yakın bir geçmişte göçmenlerin aleyhine alınan yasal tedbirlerin sanıkları, yani bu olaylara neden olan resmi partiler ve hükümet organları ile bunların neden oldukları sorunlar adına bir tartışma başlatmıştır. Konunun ana içeriği "İktidarın yayın tekeli yeniden başlatması olayıdır. Yayın daha bitmeden, hükümet kuvvetleri radyonun "Malherbes 12" adresinde bulunan binasını basmıştır. Sosyalist parti ağustos ve eylül aylarında yayınlarına

¹⁰³ F.CAZENAVE, op.cit., s. 50-51

¹⁰⁴ Aynı, s. 51

yeniden devam etme girişiminde bulunmuşlar ve bu girişimler özellikle Montpellier, Caen, Bourg-en-Bresse ve Carcasson' da göze çarpmıştır. Ayrıca "Sosyalist Parti Federasyonu" Haute-Garonne' da "Radio-Récidive" adlı radyoyu kurmuş, 24 Ağustos günü François Mitterand bu olayların sorumlusu olarak yargılanarak sorgu yargıcı Roger Lecante tarafından olayların suçlusu olarak ilân edilmiştir.

Yayın tekeli konusunda 7 Ağustos 1974 tarihli yasanın mükerrer 33 cü maddesi gereği bu suçlamayı Mitterand' a atfetmiş, Mitterand her zaman için tekele bağlı kalmış olan sosyalist partinin belirttiği gibi, kendisini yasadışı davranışta bulunmasına iten nedenleri 24 Ağustos cuma günü adalet sarayındaki oturumundan sonra Millet Meclisinin bir odasında yaptığı basın konferansı sırasında açıklayarak bu çelişkinin, sosyalist partinin, Fransa' da kamuoyunun haberleşme özgürlüğünün ne denli tehdit altında bulunduğunu anlaması amacıyla, geniş bir kampanya başlatma kararından kaynaklandığını belirtmiştir. O sırada herhangi bir nedenle ismini duyurabilmiş yüzlerce radyodan geriye sadece birkaç tanesi kalmıştır. Örneğin Paris bölgesinde radyo yaşamını sürdürebilen radyo sayısı 12' den az olup, "Radio Onze Débrouille", "Radio Noctiluque", "Les Radioteuses", "Radio Massipac", "Radio Mongol", "Radio Clémentine" bunlardan birkaç tanesidir ¹⁰⁵.

III. ÖZEL YEREL RADYOLARIN RESMEN DOĞUŞU

Cumhurbaşkanı François Mitterand' ın seçimi kazanmasının ardından CPS' ler radyolarla ilgilenmekten vazgeçmişlerdi. Radyolar gerçekten de hür değildiler. Özgür radyoların ağızlarına kilit vurulmuştu. Önceden sol kesim tarafından desteklenen radyolar, günümüzde artık sağ kesimden de destek görmektedirler. Değişiklik bu kadarla da kalmamış, uydu ve teleiletişim çağında gerek sağ kesimin lideri Valéry Giscard d'Estaing ve gerekse sol kesimden Mitterand yanlıları Fransa kralı X. Charles döneminde yazılı basının susturulduğu gibi, odiovizüel yayını istedikleri doğrultuda kullanmak istemişlerdir. "L'Express" dergisinin 2-8 Ekim 1991 tarihleri arasındaki yayınlarında, iletişim bakanının 20 Eylül 1981 tarihli "Journal du Dimanche"

¹⁰⁵ F.CAZENAVE, op.cit., s. 51-52

gazetesine verdiği demecin ardından yeni yayın yapmaya başlayan radyolarda yayınlanacak reklamların tümüne getirilen yasak konusundaki eleştirilere hedef olmuştur. Cumhurbaşkanı'nın sözünü tutmamasına karşın PTT bakanı Louis Mexandeau serbestleştirmenin yapılmadığından söz edilemeyeceğini, polis baskınlarıyla birlikte malzemelere el koyma, semt baskınları, belirli bölge kuşatmaları, suç affetmelerin tekrarlanmadığını, sadece belirli bir disiplini sağlamak üzere yayın bozmak gibi belirli teknikleri kullandıklarını ileri sürmesine rağmen radyolara daha özgür uygulamalar getirmek yerine iyileştirici yeni bir yasayı beklemeleri önerilmiştir ¹⁰⁶.

1. Solun İktidara Gelmesiyle Oluşan Değişimler ve Yeni Kurulan Federasyonlar

15 Mayıs 1981 tarihinden itibaren "Radio-Ivry", "Île-de-France FM Boulogne", "Radio-Gulliver", "Radio MLF", "Radio Poulbot", "Oblique FM", Radio-Corsaire gibi çok sayıda animatör radyo istasyonlarla, özellikle Antoine Lefébure tarafından kurulan "Radio-Verte" istasyonu "Özgür Radyolar Ulusal Meclisi" ni kurmak amacıyla toplanmışlardır. 15 Mayıs tarihinde yapılan ilk toplantıda amaç, sadece kâr amacı gütmeyen yerel dernek ya da gruplara ya da yerel yönetim topluluklarına yerel yayın yapma yetkilerini kazandırmak ve Radio-Ivry' in kurucusu Patrick Van Troye' nin görüşleri doğrultusunda yerel özgür radyoların hiç bir kısıtlamayla karşılaşmaksızın normal kapsamlı bir ticari etkinliğe kavuşabilmelerini sağlamaktır.

Yeni iktidar radyocuların sabırsızlığı karşısında kasten yavaş davranarak kendi muhalefetlerini sürdürmek yoluna gitmiş, denetimleri gittikçe zorlaşan tasarımların çoğalması yeni hükümeti kaygıya düşürmüştür. Aylık Aktüel dergisinin, özellikle milletvekili seçimleri sırasında 1981 Temmuz tarihli yayınıyla Le Point dergisinin 16 Kasım 1981 tarihli yayınında, Fransız sosyalistlerinin, 1973 yılında Salvador Allende' nin önderliğinde Şili' de uygulanan ve başarısızlığa uğrayan sosyalist Şili radyosu yayın modelini izledikleri ve özel ticari sol kesimin iktidara gelmesiyle en azından yayın bozma girişiminin kaldırılacağı kamuya duyurulmuş ve böyle de olmuştur. O dönemde rekabet halinde 3 federasyon bulunmaktadır; bunlardan "Association pour la

¹⁰⁷ F.CAZENAVE, op.cit., s. 57-58

Libération des Ondes" (ALO) yayın dalgalarının serbestleştirilmesi amacıyla kurulan bir federasyondur; diğer iki federasyon ise "Fédération Nationale des Radios Libres" (FNRL; ya da eski adıyla EXFNRL) "Özgür Radyolar Ulusal Federasyonu" ve 10 Mayıs 1981 tarihinde kurulan "Fédération Nationale des Radios et Télévisions Libres et Indépendantes" (FNRTL) "Bağımsız ve Özgür Radyo ve Televizyon Ulusal Federasyonu" dur.

Federasyon önce 1981 yılının mayıs ayında, daha sonra haziran ayında, kısa bir süre sonra çıkarılacak yeni yasa hazırlanana kadar geçen sürede yasayı değişikliğe uğratmadan uygulanacak geçici bir iyi hal kanunu düzenlenmesi konusunda anlaşmak üzere, İletişim Bakanı George Fillioud' nun temsilcisi Pierre Girard eşliğinde toplanmıştır. İletişim Bakanlığının derneklerden kendi üye ve taraftarlarına bu iyi hal yasasını kabul ettirmeleri konusunda derhal harekete geçmeleri isteminde bulunması sonucu "ALO Federasyonu" 6 Haziran 1981 tarihinde Pariste yaptığı bir toplantı sırasında "Radio Gilda", "Thélème", "Nova", "Grand-Angle", "Mégal-O" gibi radyoların animatörleri bakanlığın kendilerini polis gibi kullanmak teklifinde bulunduğunu beyan ederek tepkilerini dile getirmişlerdir ¹⁰⁷.

İletişim Bakanı 1981 yılında, kanunun çıkması beklenirken yerel radyoların animatörlerinin beklentileri doğrultusunda geçici normlara saygılı olmaya yanaşan meslektaşları adına P.T.T.' de çalışan meslektaşlarına özel radyo yayınlarını bozma eylemlerinin durdurulmasını kararlaştırmıştır. Bu normlar çerçevesinde 10 km çapında bir yayın alanının dışına çıkmamak, reklam yapmamak ve herhangi bir yayın şebekesi kurmamak koşuluyla kararın uygulanmasına izin vermiştir. Bu bağlamda Paris ve taşrada iyi hal yasasına uyan 99 radyonun yayınları devlet tarafından herhangi bir yaptırım ya da engellemeye uğramadan sürdürülmüş, 5 Kasım 1981' den itibaren Radio France' a ait eski bir istasyon olan, buna karşın Radio-7' nin eski görevlilerinden Patrick Mayer tarafından lanse edilen RFM adlı istasyonun yaptığı yayın vericisinin çok güçlü olduğu ve reklamcıl mesaj yayınladığı gerekçesiyle yayını bozularak engellenmiştir. Radyo daha sonra 1982 yılının aralık ayında yeniden normal yayınına dönmüştür ¹⁰⁸.

¹⁰⁷ F.CAZENAVE, op.cit., s. 58-59

¹⁰⁸ Aynı, s. 60

Holleaux, Galabert ve Yüksek Kurul

Radio yayınlarına ilişkin devlet tekeline değin ihlalleri içeren 9 Kasım 1981 tarihli yasanın yaptırımcı kararlarının yayınlanması, genel sözleşme kapsamındaki istemleri belirlemekle yükümlü "Yayın Frekansları Dağıtım Komisyonu" na ait üyelerin atanmasına değin kararnamenin yürürlüğe girmesi 21 Ocak 1982 tarihli resmi gazetede yayınlanan ilânla sağlanmış ve başbakanlığın sorumluluğuna bırakılan bu komisyon, eski bakanlardan André Malraux' nun eski bir meslektaşısı ve aynı zamanda devlet müsteşarı olan bu komisyonun başkanı André Holleaux' nun adını almıştır.

Holleaux komisyonu 21 üyeden oluşmakta olup, bunlardan 5 tanesi ALO, FNRL ve FNRTL federasyonlarının delegeleri konumundaki serbest radyoların temsilcisi olan üyelerdir; bunlarla birlikte, İletişim, İçişleri ve PTT Bakanlığının temsilcileriyle, TDF' den bir mühendis, milletvekilleri ve senatörler, yazılı basın adına "Yazılı Basın Ulusal Federasyonu" (FNDF)' den bir temsilci, "Günlük ve Yerel Basın Ulusal Sendikası" (SNPOR) ve "Ulusal Gazeteciler Sendikası" (UNSJ)' den birer temsilci üye ve kamusal eğitim ve kültür derneklerinden üç temsilci üye komisyonun diğer 21 üyesini oluşturmuşlardır.

16 Kasım 1982 tarihinde resmi gazetede diğer yasalar arasında serbest radyolar yasasını tamamlayan ya da adı geçen odiovizüel iletişim yasası konusunda uygulanacak kararları içeren bir kararnâme yayınlanmış, bunun sonucunda Fransız TV kanalı FR3' ün başına getirilen André Holleaux' nun yerine "Özel Yerel Radyolar Komisyonu Başkanlığı" na devlet müsteşarı konumundaki Michel Galabert atanmıştır. Bu komisyonun başkanı aynı zamanda serbest radyolara yardımda bulunan komisyonun hukuksal başkanı da sayılmaktadır; özgür yerel radyolara yapılan yardımlar ise reklam gelirlerinden elde edilen ve bu radyolara yardım için ayrılan fonlardır.

Komisyonunda yapılan küçük bir değişiklikle, komisyona FR3' den bir özgür temsilci daha dahil edilerek 21 kişilik üye sayısı 22' ye çıkarılmıştır. Radyoların temsilcileri konusunda ortaya konan bazı değişiklikler sonucu yeni kurulan radyo derneklerine de temsilcilik hakkı tanınmaktadır; "Yerel Televizyonlar Örgütü" "Otel" ya da "Televizyonlar ve Bağımsız Radyolar Profesyonel Sendikası" "Sprint" yeni kurulan derneklere birer örnek oluşturmaktadırlar.

Daha önce kurulan ve 29 Temmuz 1982 yasası döneminden beri çalışmalarını Patrick Meyer başkanlığında sürdüren "Bağımsız Radyo-Televizyon Sendikası", 26 Ağustos 1987 tarihinde komisyondan dışlanmıştır. Yeni bağlamda oluşan bu gelişmeler doğrultusunda, 29 Temmuz 1982 yasası hükümlerine göre kurulan komisyonun yetki alanları kablolu radyo ve televizyon yayınlarını kapsayacak biçimde genişletilerek, tekele değin ihlaller yerine on yılı geçmeyen bir süre kapsamındaki yetkiler doğrultusunda karar alma hakkına sahip olmuştur. Burada 29 Temmuz 1982 yasasıyla Michel Cotta'nın başkanlığında kurulan "Odiovizüel İletişim Yüksek Kurulu" tarafından verilmiş olan yetkiler konusunda alınan kararlar söz konusudur.

Komisyonun kurulduktan sonra yaptığı ilk eylem 1982 yılı başından itibaren Holleaux Komisyonunca yayınlanan 500 öneriyi derhal onaylamak olmuştur; daha o dönemlerde komisyon önünde imzalamak üzere bekleyen 1350 dosyayla başka dosyalar bulmuş, frekans modülasyonlu yeni alıcıların 87,5-108 Mhz arasındaki yayınları alabilmesi ve de korsan yayınların tüm yayın bandılarını istila etmesi beklenmedik olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Fransa' da eskiden beri 100-108 Mhz arasındaki frekansları dilimleri ulusal savunmaya ayrılmıştı. 1985 yılında 104-108 Mhz arasındaki frekans dilimi serbest bırakılınca, 100-104 Mhz arası frekans diliminin bölgelere göre az çok farklılıklarla yeniden düzenlenmesi gerekmiştir. Ordu 100-104,1 Mhz' lik dilimini Paris ve Batı Fransa bölgesine bırakmıştır. Fakat bu sınırlama kuzeyde "Provence Côte-D'Azur" ve Korsika' da 102 Mhz' lik frekans dilimine çıkarılmıştır; Fransa' nın merkezi ya da doğusuna ise, özel istisna oluşturan durumların dışında, 100 Mhz lik frekans dilimi düşmektedir ¹⁰⁹.

2. Radyoların Varlıklarını Kabul Ettirme Yolundaki Atakları

Başkanlık seçimlerinin hemen ardından "Le Quotidien de Paris" adlı günlük gazetenin belirttiği gibi Jacques Chirac taraftarı basın kodamanlarına her türlü olanağın sağlandığı, bunların işlerinin ayrıcalıkla görüldüğü, bu şahısların herbirinin özgün tasarımlarını gerçekleştirdiği ve kendilerine ait radyo yayın dalgalarının yerlerini korudukları bilinmektedir. Odiovizüel Yasasının oylandığı 1982 yılının Temmuz ayının ilk günlerinde Holleaux komisyonu, Po yöresine ait

¹⁰⁹ F.CAZENAVE, op.cit., s. 60-61

"Radio-Vivant" yayın projesine ait dosyayı ele almış, 1983 yılı sonunda sayıları 2000' i bulan bu dosyalara ilaveten 20 kadarı Paris adına olmak üzere 500 kadar dosyayı da uygulamaya sokmak üzere incelemek durumunda kalmıştır.

İş adamları, reklamcılar, yazılı ve odivizüel basın, belediye haber servislerinin üyeleri, öğretim üyeleri, politikacılar, sendikacılar, sosyo-kültürel merkezlerin animatörleri, yayına başlayan ya da yayın yapmak üzere hazırlıklarını sürdüren istasyonları büyük ölçüde desteklemişlerdir. FM bandı üzerinde ise tam bir kargaşa yaşanmış, İletişim Bakanlığı yayınlar açısından yoğun reklam yayınları yapmanın ve şebekeler açısından özellikli herhangi bir yaptırımsal durumun söz konusu olamayacağını belirtmiş ve bu konuda ilgilileri uyarmıştır ¹¹⁰.

3. Paris' te Çıkarları Koruma Yolunda Gerçekleşen

Mantık Çerçevesinde Zorunlu Olarak Kurulan Birlikler:

Radyo yayınları alanında yapılan titiz incelemelere rağmen, yasayla ilgili uygulamaya aykırı tüm tasarımları gündemden çıkarmak konusundaki istemler her zaman gündemde kalmıştır. 22 frekans için hazırlanan 89 başvuru dosyası alıkoyulmuştur. 21 Ocak 1982 tarihinde, yani Holleaux Komisyonunun kurulduğu gün, Georges Fillioud televizyonun ikinci kanalında serbest radyolar konusundaki tasarım girişimcilerinin aralarında anlaşmasını isteyerek, dosyalarını bir araya getirip Holleaux Komisyonuna ulaştırmaları için 25 Ağustos 1982 tarihine kadar süre vermiştir. Komisyon 1 Ekim 1982 tarihine kadar dosyaları kendi aralarında gruplandırarak istasyonların kendilerine ait frekanslarda yerlerini almalarını sağlamıştır. "Odiovizüel İletişim Yüksek Kurulu" da Paris' te yayın yapmakla yetkili özgür radyoların kesin listesini açıklamış, sonuçta animatörlerle yaşanan anlaşmazlıklar neticesi ortaya birçok radyo çıkmıştır.

Radyo alanında kurulan birliktelikler mantık çerçevesi içinde ve zorunlu olarak yapılan birleşmeler olarak iki grupta toplanabilir.

Mantık çerçevesi içinde yapılan birleşmelerin bir örneği olan ve finansal katılım koşuluyla ve yayın saatlerini aralarında paylaşarak ortodoks ve protestanların bir isim altında yayın yapmalarını büyük güçlük çıkarmadan

¹¹⁰ F.CAZENAVE, op.cit., s. 62-64

kabul eden "Radio Notre-Dame" adlı radyonun arkasında, Paris başpiskoposunun desteği bulunmaktaydı. "Radio des Églises Chrétiennes" adını taşıyan bu hristiyan kilise radyosu birleşme sonucu "Radio-Notre-Dame" adını almıştı. Yine bu grubun örneklerinden biri olan "Radio Montmartre", "Radio Classique" ve "Radio Latine" grubu radyoları, Güney Amerika'nın atmosfer ve yaşamını repertuarlarıyla yaşatmak amacıyla biraraya gelmişlerdir 111.

Zorunlu olarak birleşme yoluna giden radyo gruplarına örnek olarak, en yüklü frekansa sahip olan, Afrika, Fas ve Antilles adaları kültürü gibi zengin kültürleri bir arada toplayan ve yayın merkezi olarak bir İspanyol pansiyonunda biraraya gelen sağcı ve solcu Yahudiler tarafından oluşturulan "Judaïque FM", "Radio Chalom", "Radio Communauté" ve "Radio-J" yayın grubu gösterilebilir.

"Fréquence-Immigré-Maghreb-Afrique" adlı göçmen radyosu, öğrencilerin, marjinal kişilerin ve işsiz ve az çok toplum dışı yaşamı bulunan kişilerin yayınlarını Solidarnose Polonyalılarıyla paylaştıkları kanal 89 radyosunun grubudur. "La Voix du Léopard" grubu, "Arlequin" adlı bir turizm grubunun "Solidarité" adlı samimi muhalif bir sanat ve gösteri grubuyla birleşmesinden doğan bir gruptur. Fakat neticede bu grupların birlik ve beraberliği pek sürekli olmamış; örneğin "Radio Nova" ile "Radio Ivre" 1982 yılında birleşmelerine karşın 1983 yılının ekim ayında ayrılmışlardır. Birleşmeler sıhhatli olmadığından, animatörler tüm çabalarına rağmen dinleyicileri kendilerine bağlama ve kendilerini sürekli izletme açısından zorluklar yaşamışlardır 112.

4. Yayın Yetkisi Verilen Radyo Birlikleri Dışında Kalan Radyoların Tepkileri:

Sonuçta birlikleri korunabilen bir kaç grup dışında, "Ici et-Maintenant", "Pluriel FM" ya da "Gulliver" ile birlikte aynı frekans üzerinde, 96.6 Mhz'de yayın yapan "Radio Beur" ya da "Radio Rencontre" gibi radyolarla, 98.5 Mhz frekansında bir araya gelen Paris Ermenileri radyoları "Radio Basque", "Radio Tomate" ya da "Radio Verte" gibi yayın dalgalarının özgür kılınması konusunda mücadele veren radyolar resmi listelerin dışında kalmışlardır.

111 F.CAZENAVE, op.cit., s. 64-65

112 Aynı, s. 65

"Radio Liberté" adlı 103.9 Mhz üzerinden sürekli yayın yapan radyonun "Radio Montmartre" radyosuyla birleşip bir yayın frekansı elde etmesine karşın, "Fréquence Immigré" ya da "Fréquence Tropical" adlı, herhangi bir gruba dahil olamayan çok sayıda göçmen radyosuyla, Afrika göçmenlerinin radyoları ve üniversite öğrencilerinin radyosu olan "Amplitüde FFI" radyosu listelerden ihraç edilmişlerdir.

Birleşmeler sürecinde, "La Voix du Cèdre" adlı Lübnan radyosu, animatörlerinin aynı bölgeden kişiler oldukları gerekçesiyle Filistinlilere ait "Radio-Palestine" adlı radyo grubuyla birleşme konusunda destek görmüş, buna karşın yayınlarında yeni oluşumlara karşı tepkilerini gösteren ve belirli bir birlik altına giremeyen "Carbone 14 " gibi radyolar dışlanarak, yayınları süresince yaptıkları saldırıların cezasını çekmişlerdir.

Yayın yetkisi kazanan radyoların listesi yayınlanır yayınlanmaz, sahipsiz ses olarak yayın yapan "Radio-Liberté" susmayacağını ilân etmiş, ifade özgürlüğü alanında yeniden bir savaş başlatmıştır ¹¹³.

5. Yayın Yetkisi Alamayan Radyoların Yeniden Mücadele Başlatmaları:

Yayından ihraç edilen radyolar, tepkilerini göstermek üzere, yayın yetkisi kazanan radyoların listesinin yayınlandığı 21 Mayıs 1983 tarihli resmi gazetenin çıkması beklememişler, 1982 yılının temmuz ayında, Holleaux Komisyonu tarafından hazırlanan ve radyo yayınları konusunda yapılacak işleri belirleyen belgenin yayınlanmasıyla birlikte liste dışı bırakılan ya da adı unutulmuş belirli sayıdaki bir radyo grubuyla, "FNRL", "FNRLTI" federasyonları, İletişim Bakanlığının bu skandalına karşı isyan etmişlerdir. Aynı frekansı başka bir grupla paylaşan "Mégat-O" radyosunun animatörü gazeteci yazar Gonzague Saint-Bris de şahsi tepkilerini dile getirmiştir.

Holleaux Komisyonu üyeleri FMR radyosunun kurucu müdürü Patrick Mayer' in belirttiği gibi de arkadaşları lehinde karar aldıklarını ilân etmişler ve "Radio Nova" ve "Radio NRJ" radyoları da imtiyaz elde eden radyolar arasında yer almışlardır. Yine 29 Eylül 1983 tarihli bir basın konferansı sırasında, "ALO Federasyonu" kamusal iktidarların 17 frekansla sınırlandırıldıklarını belirterek,

¹¹³ F.CAZENAVE, op.cit., s. 67-68

TDF' ye frekans tasarımları konusunda şeffaflık getirilmesi isteminde bulunmuş ve bu uğurda mücadelesini sürdüreceğini açıklamıştır. Birlikçi Katolik Radyo, "Radio Notre-Dame", "Evêche de Paris" ve "Lumière-101" adlı radyo istasyonlarıyla birleşme konusuna değinmeden, "Catoc-Ondes" adı altında korsan yayın yapma konusunda karar almıştır. "Radio 13" ya da "Rose-Croix-Amore" adlı protestan olup, "Radio-des-Eglises-Chrétiennes" adlı radyo tarafından birliğe kabul edilmeyen radyoların adını verdikleri "Radio-3" gibi az sayıdaki yasal istasyonlar yayınlarını derhal durdurma yoluna gitmişlerdir.

Yerel radyoların çoğunluğu, George Fillioud' nun 1982 yılının temmuz ayında kendilerine yaptığı çağrı doğrultusunda FM bandından ayrılmak istememişlerdir, çünkü Georges Fillioud bu söylemi sırasında, yasal yayın yetkisi kazanmış bir radyonun resmen koruma altında bulunacağını beyan etmiştir ¹¹⁴.

Tepkiler 1982-1983 yılları boyunca açlık grevleri, şeffaflık istemleri ve karşıt gruplaşmalar arasında dayanışma gösterileri şeklinde kendini göstermiş, hatta 7 Nisan 1983' de Yüksek Kurul üyelerinin "Radio-Voix-Caraibes" delegeleri tarafından birkaç saatliğine rehin alınmalarına dahi tanık olunmuştur. Öte yandan 21 radyo, "Amplitude FF1" adlı radyoda çalışan üniversite öğrencilerinin girişimiyle kurulan "Riposte" adlı bir misillime komitesinin bünyesinde bir araya gelmişlerdir. Kurulan "Riposte" radyosuna ad olarak muhalefette bulunan sosyalist partinin serbest radyo konusundaki olaylara gösterdiği tepkiyle özdeşleştirilmesi bağlamında "tepki" anlamına gelen "Riposte" adı verilmiştir. François Mitterand 24 Ağustos 1979 tarihinde "Radio Riposte" mikrofonlarında verdiği bir demeçte yayın yetkisini kazanana kadar 10.000 kadar afiş kullanan "Radio Riposte" un 104-108 Mhz frekansında, "Radio France" tarafından çok az kısmı işgâl edilen orta dalgalarda yayına başlayacağını resmen dile getirmiştir. Çelişkili çıkarlar yüzünden karışıklara hedef olan bu komite sonuçta 1983 yılının ağustos ayında dağılmıştır¹¹⁵.

¹¹⁴ F. CAZENAVE, op.cit., s. 68

¹¹⁵ Aynı, s. 67

IV. KORSAN RADYOLAR DÖNEMİNDEN ÖZEL YEREL RADYOLAR DÖNEMİNE GEÇİŞ

Konumuza Fransa' da yerel radyolar üzerine incelemeler yaparak başlamadan önce radyolar üzerine genel bir tanım yapmayı, yerel radyoları değerlendirmek bakımından uygun bulduk.

Tezimizin bu bölümüne 22 Ocak 1996 tarihinde Kıbrıs' ta düzenlenen bir konferans sırasında Prof.Dr. Hıfzı Topuz' un sunduğu bir bildiriden yola çıkarak giriş yaptık.

Bildiriye göre radyo türleri genel biçimde "Devlet Radyoları", "Özel Radyolar", "Özgür Radyolar" ve "Belediye Radyoları" olmak üzere dört grupta toplanabilir.

Tezimizin kapsamı dışında bulunan devlet radyoları ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde yayınlar yaparak bir kamu hizmeti görürler.

"Özel Radyolar", genelde FM dalgalarını kullanan ve uydu yoluyla geniş yayın olanakları kazanabilen, reklam gelirleriyle ticari kâr amacına yönelik tecimsel radyolar olup, bazı ülkelerde büyük yayın şebekelerine bağlanmışlardır. Genelde devlet radyolarının karşısı olarak gösterilseler de, bu noktada üçüncü bir radyo türü olan özgür radyoların varlığını da bu karşıtlık dengesinde göz önünde bulundurmak gerektiğinden, yanılgıya düşülmektedir. Özgür radyolar, bunlar da yerel yayın yapan radyolar olup, kâr amacı gütmeyen Üçüncü Sektör Radyoları, Sivil Toplum Radyoları, Çevre Radyoları ve Alternatif Radyolar olarak adlandırılan radyolardır; bunlar da kamu hizmetine yöneliktirler.

Belediye Radyoları, belediye yönetiminde olan, kamu hizmeti gören fakat bağımsız olan radyolardır¹¹⁶.

Fransa' da radyoculuk konusunda II. Dünya Savaşından sonra 1945' te kurulan radyoda devlet tekeli uzun yıllar büyük tartışma konusu olmadan yürütülmüş, bir yanda "RTF" sonra da "ORTF" denilen Radyo ve TV Kurumu, diğer yanda "Periferik Radyolar" denilen ve vericileri komşu ülkelerde bulunan "Europe 1", "RTL", "Radio Monte Carlo" ve "Sud Radio" gibi karma radyolar bulunmaktaydı. Daha sonraki tarihlerde Fransa' da ORTF dağıtılmış, radyo yönetimleri aralarında bağımsızlaşmış, sonuçta "Radio France Internationale", "France Inter", "France Musique" gibi radyolar doğmuştur.

¹¹⁶ Gazeteci-Yazar Hıfzı TOPUZ, Özgür Radyolar, Bildiri, Kıbrıs, 22 Ocak 1996

Bu radyoların doğuşundan bir süre sonra 1977 yılında İtalya' daki durumu örnek alan gençlerle muhalefet çevreleri devlet tekeline karşı bir takım denemelerinde bulunmuşlar, çok basit ve ucuz donanımlarla korsan yayın girişimlerinde bulunmuşlardır. Nitekim özgür radyo deyimi bu girişimler sonucu doğmuş, gençlik dergilerinde yazılarak el broşürleri ve el kitaplarında özgür radyoların kurulması için gerekli malzeme hakkında teşvik yazıları yayınlanmış, bir yıl içinde 0.25-2 Kw gücünde 40 kadar radyo kurulmuştur. İçişleri Bakanlığı ise bu radyolara savaş açarak vericilerini ele geçirerek ya da yayınlarını bozarak kendilerini engellemeyi yeğlemiş, fakat hükümetin gücü bu olayları susturmaya yetmemiş, özel sektör FM - UKW yayınları için vericiler kurmaya başlamış, büyük bir süpermarket örgütü özel bir radyo istasyonu yayını başlatacağını duvar afişleriyle ilan edince bu durum hükümetçe önlenmiş, ardından sosyalist yasağa karşı parti büyük bir korsan girişimi başlatmış, kurulan "Radio Riposte" 28 Haziran 1979' da susturulmuş, daha sonra 1981 seçimleriyle hükümet olan iktidar partisi özgür radyoları yasallaştırmıştır. 9 Kasım 1981 yasasıyla devlet tekeli kaldırılmış, bu yasaya göre dernekler FM verici istasyonu kurma hakkına sahip olmuşlardır. Her dernek bir tek verici kurabilme hakkını kazanmış, bir kişiye birden fazla radyonun yöneticiliğini yapma yetkisi tanınmamış, radyoların yayın alanı en fazla 30 km ile sınırlanmış, radyo kurma izni yalnız 21 üyesi olan bir komisyonun yetkisine bağlı kılınmış, frekansların bölüşümü, çoğulculuk ve reklamcılık yasaklanmıştır.

Bu yasanın yayınlanmasının ardından Radyo TV Yüksek Otoritesi (H.A.R.T.) adlı kurum kurulup sonra yasada adı geçen komisyon oluşturulmuş ve ardından aşağıdaki örgütlenmeler görülmüştür:

Özgür Radyolar Ulusal Federasyonu, dernek statüsündeki 350 üye radyodan oluşan, reklam alma yetkileri bulunmayan, mahalle, site gibi dar bir kamu topluluğu çerçevesinde yayın yapması öngörülen, çoğulculuk anlayışına uyan, hiçbir ekonomik ya da siyasal gücün yönetiminde bulunmayan, her eğilimdeki insana söz hakkı tanıyan ve bölgesel radyoların üye olamadığı bir federasyondur.

Dalga Özgürlüğü Derneği (ALO) 50 üyeli reklam alabilen, eğlendirici amaçlı, daha geniş mesleksel haklar sağlama avantajları bulunan radyoların oluşturduğu federasyondur.

Bağımsız Radyolar ve Yeni Televizyonlar Federasyonu, ALO Federasyonunun amaçlarını gütmektedir.

Yerel Radyo ve Televizyonlar Ulusal Sendikası (SNTRL) 270 üyeli reklam ve ulusal kuruluşlardan yardım alabilen ve yerel programlara % 80 oranında yer veren bir kuruluştur ¹¹⁷.

V. YEREL RADYO ÖRNEKLERİ:

Fransa' da günümüzde 1350 kadar yerel özel radyo bulunmaktadır. Bunların başlıcaları şunlardır:

NJR RADYOSU (Enerji Radyosu)

Ticari ortaklığı seçmiş olan ve böylece en çok reklam geliri ve dinleyicisi bulunan radyodur. Devlet ve karma radyolarla rekabet edebilecek durumda olup, bol müzik yayını yapan ve 200.000' den fazla nüfuslu 24 kentte yayın yapan, dinleyicileri 15-34 yaşları arasında bulunan 77 üye istasyondan oluşan bir birliğin başını çeken ve bunlara uydu yoluyla program dağıtan bir radyodur.

RADIO NOSTALGIE

139 istasyonun bağlı olduğu, 200.000' i aşkın nüfuslu 24 kentte yayın yapan, 25-50 yaşları arasındaki dinleyicileri tarafından izlenen bir radyodur.

RADIO FUN

200.000' den fazla nüfuslu 20 kentte, 15-35 yaşları arasında dinleyicileri bulunan ve Robert Hersant' ın denetimindeki 97 istasyondan oluşan bir radyodur.

RADIO SKYROCK

15-34 yaşları arasında dinleyicisi bulunan, 37 istasyondan oluşan bir radyodur.

RADIO KISS FM

25-49 yaşları arasında izleyicisi bulunan, 60 istasyonun birleşmesinden oluşan bir radyodur.

¹¹⁷ Dr.Hıfzı TOPUZ, Prof. Dr.Aysel AZİZ,Prof.Dr.Mesut ÖNEN,Yarının Radyo ve TV Düzeni, Tüses-İlad Yayınları, 1990, s. 69

RADIO EUROPE 2

80 istasyonlu bir radyodur.

RADIO PACIFIC

53 istasyonlu bir radyodur.

RADIO REM

40 istasyonlu bir radyodur.

DREYECKLAND RADYOSU

Alsace bölgesinin kültürel kimliğini, işçi ve tüketici haklarını ve çevre sorunlarını savunan, dernek statüsüne sahip olan ve 5 radyonun birleşmesinden oluşan bir radyodur. 1977 yılının haziran ayında Alsace bölgesinde nükleer santral yapımını protesto amacıyla kurulmuş, çevre sorunlarına eğilen, 250 gönüllünün ücretsiz olarak çalıştığı, devlet, belediye ya da herhangi bir ortaklıktan yardım veya reklam almayan, bağımsızlığını koruyarak gerçek kamusal bir örgüt olarak çalışan, örgüte üye dinleyicilerden toplanan aidatlarla ve kaset satış gelirleriyle yaşamını sürdürmektedir ¹¹⁸.

VI. ÖZEL VE YEREL RADYOLAR AÇISINDAN OLASI BİR SINIFLANDIRMA MODELİ

Fransa' da özgür radyolar, ilk zamanlarında "sono" ya da "super-hact" radyolar olarak boy göstermekteydiler. Savaş öncesindeki özel istasyonlardan farklı biçimde, resmi olmayan ve ticarî nitelik taşımayan bu radyolar çoğunlukla politize olmuş radyolar durumundaydılar.

Bu radyolar özgür radyo yasasından önce referans ve ideolojilerine göre gerçekçi radyolar, ütopya radyoları ve hatta gerilla tipi radyolar olarak sınıflandırılabilir.

Korsan radyolara gelince, bunların otonomist, köylü, homoseksüel, göçmen kadınlara yönelik, kadın haklarının kavgasını veren ve lise ya da üniversite öğrencileri de olmak üzere her kesime yayın yapan bir politika izledikleri görülür.

¹¹⁸ Dr.Hıfzı TOPUZ, op.cit., s. 70-74

Yine bu sınıflandırmanın yanında yasanın yayınlanmasından önce, politikalarına göre iki büyük grupta toplanabilecek ve animatörlerinin eğilimlerini pek göz önünde bulundurmeyen, "sosyal" ve "siyasal" grupların sözcüsü olan radyolar ile haklarında J. Cazeunave' nın "Yerel Radyolar" adlı kitabından bilgi edindiğimiz, daha az sayıdaki, başka bir dille yayın yapmak isteyen radyolarla yalnızca müzik programları sunan radyolardan söz etmek olasıdır ¹¹⁹.

Biz bu radyo grupları hakkında geniş bir bilgi aktarımı yapmak üzere ilk iki grubu ele aldık. Diğer gruplarda yer alan radyoların amaçları tezimizin "Yerel Radyolara Örnekler" bölümünde belirtilmektedir.

1. Sosyal Bakımdan Mücadele Veren Radyolar:

Bireysel gruplara ve çalışanlara hitap eden bu radyolar arasında, 1977 yılında Nantes şehrinde Dubigeon' daki insan gruplarına ve çalışanlara hitap eden "Radio-44", Paris' te Ulusal Sanat ve Meslekler Konservatuvarı "CNAM" de çalışan gruplara seslenen radyolar, SFP çalışanlarına yönelik yayın yapan "Radio-Franche" ile Lorrain bölgesindeki demir-çelik sanayisinde çalışan gruplara yayın yapan "Radio-SOS-Emploi" ve "Radio-Coeur-d'Acier" radyoları bulunmaktadır. Yine bu gruba dahil olan grev radyoları sosyal kavgalara yalnızca destek verme hakkına sahiptirler; bunların genel meclislerin, sürdürüşme halindeki grupların veya komisyonların sözcülüğünü yapmaları ya da bunları temsil etmeleri, ve yine grevciler arasında mübadele, bağlantı, karar alma gibi rolleri üstlenmeleri söz konusu olamaz. Asıl görevleri grevlerin peşinden koşmak yerine kendi davaları olan ifade serbestisini elde etmek yolunda savaş vermek olan bu yayın organlarının yapabilecekleri en uç etkinlik ise ifade serbestisini, toplum yararına, bu gruplar adına kullanmaktır.

Varlıklarını iktidardan ve büyük mali güçlerden bağımsız olarak sürdüren radyoların gerçek bir kamu hizmeti gerçekleştirdiklerinin ve desteklendiklerini gören "CGT" grubu da, 12 Haziran 1981 tarihinde kuzeyde Nord-Pas-de-Calais bölgesinde "Radio-Quinquin" i yeniden yayın piyasasına sürmüş ve eski adı "Radio-CGT-94" olan radyonun yerine "Ivry-Sur-Seine" de, "Radio-CGT-Ile-de-France" ı kurmuştur ¹²⁰.

¹¹⁹ F.CAZENAVE, op.cit., s. 70

¹²⁰ Aynı, op.cit., s. 70-71

2. Politik Kavgaların Sözcülüğünü Yapan Radyolar

Bu grubu oluşturan radyoların sayısı oldukça fazladır. Adı geçen "siyasal kavga" kavramı devlet ve hükümet politikalarının yanında, şehirselleşme kavramı adına verilen mücadeleyi de kapsamaktadır. Devlet, hükümet ve şehir politikaları arasında pek kesin bir ayırım söz konusu olmadığından bu üçlem arasında siyasal bağların ve geçişlerin olması doğaldır.

Bu radyoların doğuş tarihlerini, sayılarını, yaşam sürelerini, ve özellikle de hitap ettikleri dinleyici kesimini belirlemek, herbiri hakkında ayrıntılı bilgi vermek çok zor olacaktır. Bu nedenle biz örnek olarak birkaç radyonun adından söz etmeyi uygun bulduk.

Bu bağlamda ilk olarak öğrenci radyolarını örnek verebiliriz. Nitekim 1968 yılının Mayıs ayında Sorbonne Üniversitesinin duvarlarında yer alan yazılı siyasal mesajlara, üniversite radyosu "Radio-Sorbonne" un yayınlarında da rastlandığını ve bu yüzden yayının daha sonra yetkililer tarafından durdurulduğunu görmekteyiz. Fakat artık bu tür yayınlar bir kez başlanmış olduğu için bunların ortadan kaldırılmaları güçlük teşkil etmektedir. Sonraki yıl, Lille şehrinde "Radio-Campus" ün yayınına başlatmasının ardından, adından da anlaşıldığı gibi kampüs radyoları doğmuştur. Özellikle Rennes şehrindeki "Radio-Entonnoir" gibi radyolarla, Paris'te Jussieu semtindeki "Les Hors-La-Loi" radyosu ve Bordeaux şehrindeki "Radio-Campus" radyosu kampüs radyoları olup, politik kavga sözcüsü radyolar adına önemli örnek oluşturmaktadırlar. Bu arada üniversite öğrencilerinin kurdukları radyolara örnek olarak Grenoble şehrindeki "Radio Libido" gösterilebilir. Fakat üniversite öğrencileri bu üniversite radyolarıyla yetinmemişler ve daha önemli konuları ve sorunlarını dile getirmek üzere, daha yoğun yayın yapan, daha çok kitle tarafından izlenen ve daha etkin radyoların bünyelerinde biraraya gelerek, kendilerince daha önemli ve özgün konularda seslerini duyurmak üzere girişimlerde bulunmuşlardır.

Çevre sorunlarını dile getirmek ve örneğin nükleer santralin kurulmasıyla doğacak tehlikeleri halka daha iyi anlatmak ve bu konudaki sempaticiler ve eylemcileri harekete geçirmek üzere çevreciler tarafından aracı olarak kullanılan özgür radyolar da bu gruba dahildirler. Örneğin Alsace bölgesindeki "Radio-Verte-Fessenheim", Nantes şehrindeki "Radio-44", Lyon ve Grenoble

şehirlerindeki "Radio-Active" gibi radyolar araç olarak kullanılan radyo örneklerindendir. Çevrecilerin şehircilik alanında kullandıkları, Paris' te yayın yapan "Radio-Trou-des-Halles" radyosu Paristeki dinleyicilerini çeşitli semtlerde sahnelenen gayrimenkul skandalları konusunda haberdar ederek uyarmaya çalışmış; "Radio-Anti-Radiale" ise Paris' te "Vercingétorix" adlı bir şirketin yaptırdığı binanın inşaatine karşı olanları harekete geçirip, karşıtlık oluşturmaları yönünde körüklemiştir.

Kadın hakları savunuculuğu konusunda kavga veren eylemciler, Veil yasasının 4 cü yıldönümünde yaptıkları gösteriler sırasında, "Serbest Radyolar Ulusal Federasyonu"nun çağrısıyla çok sayıda radyodan destek görmüşlerdi. "Les Radioteuses" adlı 7 feminist kadın tarafından yönetilen radyo, eylemcilerin kadın hakları konusundaki görüşlerini dile getirmekteydi.

Kaçak radyo yayını ortamlarında yaklaşık her birliğin bir frekansı bulunmaktadır. Lyon' da yasadışı eylemcilerin radyosu durumundaki "Radio-Kaki" den Paris' te homoseksüellere hitap eden "Fil-Rose" radyosuna kadar olan yelpazede, yaklaşık tüm sorunlar yerel radyolarda dile getirilmekteydi. Montpellier şehrinde bir de, bazı solcuların "Burjuvazı Radyosu" olarak adlandırdıkları, eski Cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing tarafıslı "Radio-Fil-Bleu" radyosu bulunmaktaydı.

Yerel radyolar, "Radio-Fil-Bleu" ile birlikte politik alanda siyasi yayın arenasına girdiler. Bunun ardından 1979 yılında, Avrupa parlamentosu seçimleri fırsat bilinerek "Seçim Radyosu" olarak adlandırılabilcek bir radyo grubu oluşturuldu. İşte "Radio-pour-Les-Etats-Unis-d'Europe" adlı radyo bu türden bir radyodur. Aynı yılın yaz ayında, "Radio-Riposte" aracılığıyla yapılan birkaç yayın sosyalist partiye, iktidarın uygulamalarında görülen çelişkileri dile getirme olanağı sağlamıştı.

Seçimlerden başarılı çıkan bazı adaylar yerel özgür radyolar konusunda daha da ileri giderek bazı radyolara büyük destek vermişlerdir. Örneğin, Paris bölgesindeki Massy ve Polaiseau semtlerinde yer alan "Radio-Massy-Pal" adlı özgür radyo ile Dreux yöresindeki "Radio-La-Méduse" seçimlerden galip çıkanlar tarafından desteklenen radyolardandır.

1979 yılının başında sol belediyelerin birçoğu ve özellikle de Villiers-Le-Bel ve Touverny belediyeleri Val-d'Oise'da yayın yapan "Radio-95" e büyük

destek vermişlerdir. Özgür radyo yayınlarına ılımlı bakan "PSU" kuruluşu, kendi lokallerini korsan radyoların kullanımına sunmuştur. Özellikle 22 Eylül 1979 tarihinde Paris' te Pierre Goldman adlı bir kişinin katledilmesi üzerine "MLAC" adlı kuruluşun, "Le Syndicat de la Magistrature" ve "de"la Ligue des Droits des Hommes" adlı kuruluşların militanlarının yakın desteğiyle, "La Fédération Nationale des Radios Libres" adlı "Özgür Radyolar Ulusal Federasyonu" ile "Les Radios Libres Parisiennes" "Özgür Paris Radyoları" tarafından düzenlenen ve canlı olarak yayınlanan kamusal bir yayının gerçekleştirilmesi, yerel radyolara politik açıdan sağlanan desteklere en somut örneklerden birini sergilemiştir. Aynı şekilde, daha önceden bu konuya destek verip, bu dönemde muhalefete geçen çoğunluk 1981 yılının haziran ayında "Radio-Alpha" radyosuyla, Villeurbanne, Metz ve özellikle de Ile-de-France yörelerinde yayın yapabilme mutluluğunu yaşıyordu. Aynı zaman sürecinde sosyalist belediyeler, Grenoble' de olduğu gibi, "Radio-Gile" adlı radyonun insiyatifini de ellerine geçirmişlerdi ¹²¹.

Fransa genelinde sesini duyuran yerel özgür radyoların yanında yerel ifadeye öncülük eden radyolardan söz etmek de yerinde olacaktır.

3. Yerel İfade Sözcüsü Radyolar

Flandre bölgesinde "Radio-Uylenspiegel", Alsace bölgesinde "Radio-Verte-Fessenheim", "Pays Basque" da "Radio-Adour-Navarre" adlı radyolar, 80' li yılların sonunda Fransa' daki yayın dalgalarını kullanarak Fransa sınırları içinde bu dalgalar üzerinden Fransızca dışında bir dilde yayın yapmak istemini duyurma mücadelesi vermişlerdir. Örneğin "Votz-de-Nostz" "(Sesimiz) adlı radyoyla "Radio-Oloron" adlı radyoların amacı Béarne yöresinin kaybolmaya yüz tutan dil ve kültürünü yeniden yaşatmak olmuştur. Yine bu tür radyolara örnek olarak yeni bir Bask bölge radyosu olan "Gune Irratia" yı, St. Nicolas du Pelour yöresinde Fransızca'yı ve Breton yöresi dilini dönüşümlü olarak kullanan "Radio-Arthur" u, yayınlarını Katalan dilinde sürdürmeyi amaçlayan "Radio-Arrels" i ve aynı dönemde Bretonların yayına sokmayı plânladığı diğer bir radyo olan "Radio-Télé-Brezhoneg" yi gösterebiliriz. Patois dilinde yayın yapmayı

¹²¹ F.CAZENAVE, op.cit., s. 71-73

amaçlayan "Radio-Alpes no 1" ile Oc bölgesinde iki dilde yayın yapan çok sayıda radyo da Fransızca dışında bir dilde yayın yapmayı amaçlayan radyolardandır. Oc bölgesi radyoları arasında, Corrèze' deki "Radio Balade", Toulouse' deki "Radio-Occitanie", Pau' daki "Radio Vivent", Toulon' daki "Radio-Martin-Bidouze", Nice şehri ve yöresindeki "Radio-Némo" ile Narbonne' da yayın yapan "Radio-Narbona" yı sayabiliriz.

Tam kapsamlı müzik yayınları yapan radyolar genelde, sadece radyo istasyonu açmış olmak için kurulup yayın yapan radyolar kapsamına girmektedir. TDF' nin, 1979 yılında Bordeaux şehrinde iki yıldan beri isimsiz olarak yayın yapan bir radyonun varlığının farkına varabilmesi için korsan radyoların çoğalması gerekmişti. Aynı türden bir olay da Val-le-Marne' da 1977 yılında varlığı keşfedilen "Radio Star" için söz konusu olmuştur. Sırf radyo sayısının artırılması amacıyla kurulan ve hiçbir ideolojik mesaj sunmayan bu radyoda yanık sesli bir diskjokey, yalnızca yayın saatlerini doldurabilmek amacıyla kesintisiz olarak pop ve folk türünden bir müzik programı sunmaktaydı.

Böylece çeşitli radyolar aynı dönemlerde politika ve politika dışı olmak üzere farklı radyoculuk yapmak amacıyla birlikte yola çıkmışlardır. 1977 yılının 22 Haziran günü Libération gazetesi muhabirinin Lille şehrinde "Radio-Beau-Délire" in animatörlerine sorduğu "Niçin bir radyo istasyonu kurdunuz?" şeklindeki soruya verilen yanıtta ideallerinin Fransa' da şehir başına en az 10 radyo bulundurmak olduğu ve bu radyoların amaçlarından çok sayısal varlıklarının önem taşıdığı belirtilmiş, böylece bu radyoların amaçlarının ne olduğu açıkça ortaya koyulmuştur. Günümüzde de "Europe 1", "France Inter" ve "RTL" gibi yayın yapan radyoların amaçlarının da mesajdan çok bulundukları bölgelere yayın iletmek olduğu yine aynı gazete tarafından belirtilerek doğrulanmaktadır¹²².

1981 yılının haziran ayında sosyal iletişimi ve bölgesel kimliği harekete geçirmek amacıyla kurulan "FNLR" adlı federasyon, yerel ifade sözcüsü radyoların temsilcisi olarak bunları bir çatı altında toplamıştır.

Radyolar arasında yapılan sınıflandırmayı daha basite indirgeyerek "türlerine göre" ve "konularına göre" sınıflandırarak iki ana grupta toplamak da

¹²² F.CAZENAVE, op.cit., s. 71-73

olasıdır. Le Monde gazetesinin 10 Nisan 1982 tarihli sayısında yapılan bu sınıflandırmaya göre şu tablo ortaya çıkmaktadır:

4. Yayınlarını Özel İzleyici Kitlelerine, Yani Belirli Hedef Kitlelere Ve Belirli Etnik Topluluklara Yöneltilmiş Olan Radyolar:

Yayınlarını İngilizce konuşan gruplara veya Müslüman gruplara ya da Afrikalı gibi etnik gruplara yönelik yapan radyolar bu gruptandır. Daha çok Paris, Marsilya, Lyon, Toulouse veya Lille gibi şehirlerde toplanmış bulunan göçmen gruplar, kalabalık oldukları için bu tür radyoların hedefi olmaktadır. Etnik grupların yanında, üniversite ve lise öğrencilerini ya da siyasal muhalefet gruplarını hedef alan radyolarla homoseksüellere seslenen radyolar, semt radyoları ya da gerçek yerel radyolar bu gruba dahil edilebilecek radyolardır 123.

5. Belirli Konularda Yayın Yapan Radyolar:

Bu radyolar belirli konular üzerine birtakım servislerle bağlantılı olarak haber içerikli yayın yapan radyolardır. Belirli sektörlerdeki hizmetleri aktarmayı amaçlayan bu radyolar, tıp ve sağlık radyoları, çevreci radyolar, tüketiciye yönelik radyolar olup turizm, kültür, eğlence ve dinlence, eğitim gibi konularla ilgili programlar sunmaktadırlar.

Bunların yanında bir de dinsel ve felsefi yayınlar yapan radyolar vardır ki, bunları belirli bir gruba dahil etmek zordur; bu radyolar programlarını dinleyicilerle diyalog kurarak belirli katılımcılarla birlikte sürdüren radyolardır.

Yine diğer bir gruplandırma şekli ise radyoların finansman biçimlerine göre, muhasebelerinin az çok şeffaf oluş derecelerine bağlı olarak, yapılabilecek bir ayırım olabilir. Aynı bağlamda, "Radio-Lille 80" gibi reklam yayınına tamamen karşı animatörleri bulunan, dernek türünden, bir tür birbirlerine bağlı bölümlerin birleşiminden oluşan radyolar da bulunmaktadır. Bu radyolar mali bölümleri, teknik işler bölümlerini ve basın ajansları gibi bölümleri bünyelerinde toplamışlardır 124.

¹²³ F.CAZENAVE, op.cit., s. 75

¹²⁴ Aynı, s. 76

VII. PROFESYONEL VE AMATÖR RADYOLAR

Amatör radyolar bilindiği gibi belirli amaçlar doğrultusunda ya da sadece yerel yaşamı canlandırmak üzere belirli bir fikir etrafında birleşen olası en fazla gönüllüyle olası en basit teçhizatla yayın yapmaya çalışan radyolar olduklarından, bir yayın frekansı elde ettikleri andan itibaren hukuksal ya da ekonomik nedenlerle profesyonelleşmek zorunda kalmaktadırlar. Yasa da bu konuda belirli zorlayıcı koşullar içerdiği için, radyoların bu koşulları yerine getirmeleri gerekmektedir. Nitekim 9 Kasım 1981 yasası yayın frekanslarının yeterince kullanılmadıkları takdirde, yetkiler geçici ve vazgeçilir nitelikte olduklarından geri alınabileceklerini bildirmektedir. Radyolara haftalık en az 24 saat yayın yapma zorunluğu getirilmiştir. Ekonomik sıkıntıları bulunan bu radyoların sorunlarının başında reklam sorunu gelmektedir; reklam yapmak ya da yapmamak yaşamlarını etkilemektedir. Ayrıca yaşamlarını sürdürebilmek üzere belirli bir dinleyici kitlesine de ihtiyaçları vardır. Dinleyicilerin birçoğu kolayca ulaşarak rahatça dinleyebildikleri istasyonlara doğru kayıp, bu istasyonları izleme eğilimi gösterirler. Tabii olarak, yapılan haftalık ya da günlük programların kalitesi gibi nedenler de dinleyicilerin tercihlerini etkilemektedir.

1981 yılından itibaren yerel radyolardaki korsanlık olayında gittikçe azalma görülmektedir. Sadece birkaç gizlilik özlemi içinde bulunan ve de bazı yerlerde ender olarak türeyen kaçak radyolar hariç, tüm yerel radyolar açıkça özgürlüğün yakınlığını ve kısa zamanda kavuşma özlemini dile getirmişler ve derhal çıkarılamamasından ötürü üzüntü içinde çırpınmışlardı. Günümüzdeki radyolar arasında kurulabilecek rekabet ölçütü kaliteyle saptanabilmektedir ¹²⁵.

Biz radyolar arasındaki gruplandırmayı başka bir açıdan ele alarak irdelemeyi yeğledik ve bu amaçla belirli tanımlara değindikten sonra bu gruplandırmada "özel yerel radyolar" grubuna ait radyolardan yaşam örnekleri aktarmaya çalıştık.

¹²⁵ F.CAZENAVE, op.cit., s. 77-78

VIII. FRANSA' DA BÖLGESEL-YEREL RADYO ÖRNEKLERİ

a. RADIO FMR

Yerleşim Alanı

Radio FMR, 89,1 Mhz üzerinden Fransa' nın dördüncü büyük şehri ve eski bir bölge başkenti konumundaki Toulouse şehrine yayın yapmaktadır. Sanayi alanında, bilim alanında ve üniversitelerle ilgili çok sayıda etkinliğin sahnelendiği bu yöre yerel radyolar hareketinin ilk isim kazandığı şehirdir; bu yerel radyolar arasında en tanınmış olanı "Radio Barbe Rouge" olup, bugün mirasını "Canal Sud" sürdürmektedir.

Tarihçesi

Radyo üç aşamada doğmuştur. Radyonun şimdiki müdürü, bir Rock barı açma arayışında olan üç kardeşe radyo kurma desteği vermiş, yine Bellevue Lisesi mezunu olup, seslerini duyurmak üzere arayış içinde bulunan bir grup öğrencinin de katılımıyla kurulmuştur.

Radyonun Hitap Ettiği Kitleler

Radyonun yayınlarını yönelttiği özel bir dinleyici kitlesi olmamıştır; amaçları belirli grupların zevklerini tatmin etmek yerine, sevilen müzik türlerinin dinleyici istekleri doğrultusunda çalınması olmuştur.

Bununla birlikte radyonun içinden bazı kişilerin radyo adına uzun vadeli hedefleri bulunmaktadır. Radyo Müdürü, radyoda çalışan kadrolu kişilerin paralarını ödeyebilmek amacıyla mali kaynak olarak reklamlardan yararlanmayı amaçlamış ve radyodan sorumlu başka bir kişiyle birlikte etrafında bulunan belirli bir sayıdaki animatör grubu yeni kültürel etkinlikleri harekete geçirme arayışında bulunmuşlardır. Radyoyu bir etkinlikler bütünlüğü merkezi durumuna getirip, Toulouse şehrinde etkinlik içinde bulunan Rock müziği, resim ve diğer flaş olay ve isimleri radyoda sürekli gündemde tutmak arzusunda olmuştur.

İşleyişi

İnsan Olanakları

"Radio FMR" de 15 kurucu üyeyle 61 üye bulunmaktadır. Sadece radyo yayınlarının gerçekleştirilmesinde görev alan dernek üyeleri, seçim yoluyla ve 2/3 lik oy birliğiyle kurucu üye konumu kazanabilmektedirler.

Radyonun ilk döneminde kurucu üyeler yıllık 1200 FF, diğer üyeler ise 400 FF üyelik aidatı ödemektedirler. 1985 yılının haziran ayından itibaren radyo animatörleri arasındaki rol dağıtımı, telefon mesajlarının kayıt biçimi ve plâkların düzenleme ve yayın biçimlerinde belirli değişiklikler yapılmış ve 15 kadar yeni TUC bu sistemin oturması ve yeni animatörlerin yetiştirilmesi konusunda yardımcı olmak üzere işe alınmıştır. Programlar yıllık kurul toplantısında saptanmakta ve içeriklerindeki değişiklikler mevcut kurucu üyeler tarafından serbestçe yapılmaktadır. Yönetmelik süreklilik TUC' ler tarafından sağlanmaktadır. Günümüzde müzik bandlarının yenilenmesi de TUC' ler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Radyonun etkinlikleri yukarıda da belirtildiği üzere merkezin etkinliklerinden ibarettir; müdürü M.B. rümlü kişinin ifâdesine göre radyonun tüm animatörleri konuşma, organize olma, toplantılara katılma, ilişkileri kurma ve geliştirme gibi konularda eğitim gören stajyerleridir; yine merkezin yardımcı müdürü M.V.L.' nin deyişle radyoya bir sürü genç girip çıkmaktadır; ilk başta Fransızca'yı düzgün bir şekilde konuşmasını bilmeyen gençler 2, 3 yıl sonunda belirli bir düzeye ulaşmakta, daha sonra kesintisiz olarak uygulanan eğitim programlarıyla da sürekli gelişmektedirler. Böylece radyoyla merkez arasında sürekli bir iletişim söz konusudur. Merkezdeki sorumlular direk olarak animasyonlara katılmasalar bile, amaçları genel bir radyo etkinliğini, tümse bir dinamizm içinde sürekli kılmaktır. Radyo yayını ise bir bütünün bir parçasıdır, yine radyoda çalışan bir animatöre göre radyo çalışanları için bir okul gibidir.

1985 yılının haziran ayında yayın hakkı elde etmiş olan "FMR" radyosu hedef ve ilgi alanları farklı gruplardan oluşan bir radyodur. Radyonun kurucusu tarihi simalar konser ve sergi gibi etkinlikleri yürütmüşlerdir.

Teçhizat olanakları

FMR'in yayınları 100 W.' lık vericisiyle 40 km çapında bir alana yayın yapmakta, anteni ise 23 metre yükseklikteki bir direğin tepesine kurulmuş bulunmaktadır. Radyonun lokali yaklaşık 60 m² lik bir bodrum katında yer almaktadır. Bu bodrum katı iki bölümden oluşmakta ve madeni bir büro, üç eski büro koltuğu ve bir klasörden oluşan ilk bölüm lokalin 2/3' sini kapsamaktadır. İkinci bölüm ise iki odacıktan oluşmakta ve bir çalışma kabini,

bir masası, üç sandalyesi, üç mikrofonu ve rejisiyle donatılmış bulunmaktadır. Bu iki odacık bir pleksiglas maddeden şeffaf bir panoyla birbirinden ayrılmıştır. Teçhizat rejisiyle üç plâkçalar, içlerinden bir tanesi auto-reverse (yani kasetlerin çift yüzünü otomatik olarak çalan teyp) olan üç kaset okuyucu, yedi girişli bir miksaj masası, kontrol için bir amplituner, bir mikrofon ve bir kulaklıktan oluşmaktadır; miksaj masasına bir de telefon bağlanmıştır.

"FMR" de teknik bakımdan yetişmiş bir eleman bulunmamaktadır, dernek veznedarı teçhizatın bakımından da sorumludur.

Programları

Radyonun programları günlük programlar ve haftalık programlar olmak üzere ikiye ayrılır.
ikiye ayrılırlar.

Programların dağılımı

Günlük programlar arasında

- 11.30 - 13.30 arası çeşitli aktualiteleri işleyen ve birçok bölümden oluşan "Les Dents de FMR".
- Marie adlı işsiz bir bayan tarafından sunulan "INFOS" adlı program;
- FMR dernek başkanının anime ettiği siyasal bir program; (Bu program emekli bir felsefe profesörü ile radikal solcuların eski bölge başkanı ve yaklaşık sürekli davetli olarak yorumuyla programlara katılan M.B. rümuşlu bir edebiyat profesörü tarafından sürdürülen siyasal ve genel sosyal haber içerikli bir programdır.)
- FMR kurucu üyesi B.A. tarafından hazırlanan "Magazine des Meddes" adlı program;
- "Medya Magazini" adlı, profesyonel basın ve davetlilerle yapılan röportajların yer aldığı, medyalar ve iletişim konusundaki aktüalite programı;
- Yine bir gönüllünün hazırladığı "Revue de Presse" adlı Basın Dergisi programı;
- "Flash cinéma" adlı sinema filmleri programı;
- "Terp 50" adlı, 1985 yılının ağustos ayı sonunda, "Hit Parade" ilkesine dayalı, istasyona ait herhangi bir animatörle bazen Toulouse'lu disjokeyin seçtiği haftanın en iyi on beş plağının çalındığı yeni bir program;

- "Rockaine" adlı 18.55 - 19.05 saatleri arasında "Association Collective d'Activite Musicale" (CAM) adlı Müzikal Etkinlikler Kollektif Derneğinin) TUC tarafından sunulan ve yeri doldurulamamış uluslararası grupların sunulduğu bir program;
- "Nineteen" adlı 19.05 - 20.00 saatleri arasında Nineteen magazin ekibi tarafından gerçekleştirilen bir program; (Ekip 10 animatörden oluşmakta ve ikişer kişilik beş grup halinde sırayla yayın yapmaktadır. Bu yayın üç bölümden oluşmakta, yayın arasına uluslararası Rock müziği konusunda flaş haberlerin serpiştirildiği 20 dakikalık bir müzik bölümü yer almaktadır);
- Gazete esprisi içinde, 60'lı yılların rock parçalarını canlandıran 20 dakikalık bir bölüm;
- 20 dakikalık Toulouse ve bölgesindeki Rock müziği etkinliklerinin sunulduğu son bir bölüm yer almaktadır.

Haftalık programlar müzik ağırlıklı yayınlar sunmaktadırlar.

Rock müziği yanında New Wave, Punk, Pop, Reggae türünden zengin müzik programları ile cuma günleri saat 21.00 - 22.00 arası Caz müziği konulu "Amphétamine" ve pazartesi günleri saat 20.00 - 21.00 arası Amerika'daki Soul müzik konusunda bir yayın yapılmaktadır. Plaklar kendi alanlarında uzman olan animatörlere ait olup, bunların bir çoğu İngiltere'den direk abone yoluyla getirilmektedir.

Bütçesi

Günümüze kadar hiçbir sübvansiyon elde etmemiş bulunan "FMR" radyosu, 1983 yılında "DRAC" adlı kuruluşun grubuna reklam cinsinden plâk hediye bir el kitabı finanse etmesine izin vermiş ve "FAS" adlı kuruluş Kültür Bakanlığı, DRAC, Milli Eğitim Bakanlığı, Toulouse şehri ve FNAC tarafından düzenlenen "Toulouse Multiple" adlı operasyona da katılmıştır. Böylece, bu bağlamda sübvansiyonlar da elde edilmiştir.

Radyonun giderleri, bodrum katındaki lokalin kirası olan 3000 FF' ı ile telefon masrafıdır; bakım masraflarının hesaplanması ise olanaksızdır ¹²⁶.

¹²⁶ Regine CHANCIAC, Patrick FLICHY, Monique SAUVAGE, Les Radios Locales en Europe, La Documentation Française, 1978, s. 31-48

b. RADIO TOXIQUE

Yerleşim Alanı

"Radio Toxique", Montbéliard yöresinde, 99.5 Mhz üzerinden yayın yapmaktadır. Doubs yöresinin kuzey kıyısında bulunan Montbéliard şehri, günümüzde bile otomobil sanayi bağlantıları nedeniyle önemli bir şehir konumundadır. Peugeot fabrikasının bu şehirde yer alışı, yöreyi, halkı ve şehirleşmeyi etkilemiştir. Radyonun bulunduğu Buis semti bu otomobil sanayiinde çalışan, özellikle de çoğu yabancı olan işçilerin gereksinimlerine yanıt vermek üzere kurulmuştur. Bu yöredeki diğer mahalleler, Montbéliard' ı çevreleyen tepeler üstüne kurulmuş, otomobil sektöründeki krizler ve sektörün yeniden yapılanması sonucu Buis semtinde nüfus 5000' in altına düşmüş, nüfusun % 77' si işçi, işçi nüfusunun % 50' si ise Fas' lı, Türk, Portekiz ve Yugoslav kökenlidir. Sadece Türklerin sayısı, göçmen sayısının % 30' unu oluşturmaktadır.

Bu yeni sosyal duruma yön çizmek ve özellikle de ekonomik gelişme bakımından kuvvetli olmak üzere Montbéliard yönetimi, birçok farklı nüfusun gruplar halinde bulunduğu semtleri bir arada barındıran bir alan oluşturmıştır. Montbéliard'da "La Mission Locale" (Yerel Hizmet) adlı bir kurum tüm bölgenin yaklaşık her yerine kurduğu antenler aracılığıyla gençlerin sosyal ve profesyonel alanlara girmelerini teşvik etmeyi amaçlayan derin kapsamlı bir çalışmayı başlatmıştır. 1984 yılında nüfusunun büyük bir kısmını kaybeden Buis semtinin gençleri için ümit ve yaşamı sembolleştirmek üzere kurulan radyo, bu çevrenin coğrafi, kültürel ve eğitsel dünyasına sızabilmiştir.

Tarihçesi

Biberon Toxique radyosu resmen yayın yapma yetkisini 1985 yılının aralık ayında kazanmış ve günümüzde "Association Protherock" adlı derneğin "Promotion du Théâtre Rock" adlı ana etkinliğini sürdürmektedir. 1985 yılının mart ayında kurulan bu kurum yörede bir bakıma müziğin promosyonunu yapmakta, gösterilerin düzenlenmesi, Rock gruplarının promosyonu, radyo etkinliklerinin gerçekleştirilmesi gibi etkinliklerle de uğraşmaktadır.

Protherock derneğinin lokalleri, Rock grubunun tarihçesiyle başlayan uzun bir geçmişin anılarıyla doludur.

Bu grubun adı "No Fuck Bébé" dir. Bu grup daha sonra seks, uyuşturucu ve müzik konularında düzenlenen bir tiyatro gösterisini konu alan bir projeyi de, CAC adlı bir başka grubun desteğiyle gündemine almıştır.

"No Fuck Bébé", Punk stili bir Rock grubu olup, bir zamanlar Montbéliard'da en punkçı, en sert, geleceğe en ümitsiz bakan bir perspektifle, geleceği düşünmek yok görüşüyle müziksel ve sosyal alanlarda büyük etkinliklerde bulunmakta, konserler düzenlemekte ve ileriye dönük umutsuzluğunu bu şekilde dile getirmekteydi.

"Centre d'action Culturel" (CAC) adlı kültürel etkinlik merkezi, Rock etkinlikleriyle birlikte bu grubu da bölgesinde desteklemiş, No Fuck Bébé medyaya geçmiş, gazete makaleleri ve televizyon yayınlarıyla tanınmıştır.

Daha sonra düzenledikleri sex, uyuşturucu ve müzik kapsamlı bir tiyatro gösterisi sayesinde kurumlar ve kuruluşlardan destek görmüşlerdir. Radyoculuk fikri ise, Buis gençliğiyle sosyal animatörler arasındaki kişisel birliklikleri ve ilişkileri beraberinde getirmiştir. Sosyal animatörler gözünde radyo, gençlerin ve özellikle de "No Fuck Bébé" adlı anonim şirketin bir tasarımıdır. "Mission Locale" adlı radyoyla semtteki istasyonlar ve sosyo-kültürel animatörler bu etkinlikler sonucu Buis' de çoğalmışlar, bunlar Geus Mission Locale, C.A.C. ve belediyeler gibi kuruluşları bir araya getirerek engellenen dosyaları karardan geçirmeyi başarmışlardır. Biberon Toxique radyosunun günümüzde sadece iki sorumlusu vardır. Radyo sürekli yayın yapmayı hiçbir zaman gerçekleştirememiştir. İlk yayınlar 1934 yılının mayıs ayında bir bayram sırasında başlamış, radyoyu Buis'de buluşma yeri olarak seçen gençlerin başarısız icraatları sonucunda birkaç hafta sonunda yayını durdurulmak zorunda kalmıştır. Daha sonra geliştirilen yeni bir radyo projesi 1985 yılının eylül ayında, tatil dönüşü Mission Locale ve "Association Lieu Immigré" (Ascami) tarafından yönlendirilerek bu dernek tarafından işletilen radyoda gerçek bir eğitim projesine dönüştürülmüştür. Bu eğitim olayı, bir semt radyosu adına gerekli yetileri içeren bilgi ve gelişmeleri Biberon Toxique animatörlerine kazandırmayı amaçlamıştır.

Hedefleri

Kuruluş kapsamındaki radyo için Prothere derneği birçok hedef belirlemişti. Radyo sosyal bir hedefi amaçlamakta ve Buis semti gençlerine kendilerini ifade ederek radyoyu bir yatırım aracı durumuna getirme çabasıındaydı. Radyonun pedagojik bir görevi yürütmek gibi ilginç bir girişimi sağlamak çabası vardı.

Temelde gençlere yönelik müzikal, sosyal ve kültürel etkinlikleri yürütmek için kurulan radyonun amacı Montbéliard bölgesindeki imajı değiştirmek, bölgeyi yeniden kültürel, sosyal ve ekonomik değerler kazandırma yoluna gitmek, gençleri kazanmanın değerlerini motive etmektir. Bu amaçla bir Fast-Food projesi, bir konser organizasyon derneği ve bir gazetenin girişimi önceden de destek veren kurumları harekete geçirmiş ve Paris yöresine "Radio Nova" ve "Radio NRJ" ile kıyaslanabilir düzeyde müzikli ve haberlerle dolu bir radyo olayını oluşturma yoluna gidilmiştir.

İşleyişi

İnsan gücü kaynakları:

Radyoda tam gün çalışan bir animatör bulunmaktadır. Bu animatör, gönüllü gençlerin çalışmasını içeren bir kontrat çerçevesinde kadroya alınmış ve bu kontrat "Association de Gestion des Buis" adlı Buis' liler Yönetim Derneğince, yöredeki her türden radyonun izleyicileriyle on iki derneği biraraya getiren bir katılımıla sürdürülmüştür.

Kurumsal etkinlikler, biri Mission Locale' den ve diğeri Ascami'den seçilen birer animatör tarafından yürütölmektedir. 50' den fazla gönüllü radyoya katılımıda bulunmuş, bunların 20 kadarı yayınlarda animasyon görevi yapmıştır. Radyonun kuruluşu aşamasında öngöröldüğü gibi, 2 animatör, 1985 yılı temmuz ayında radyo Nova'da bir eğitim stajı görmüşler ve teknisyen göreviyle ilgili eğitim ve uygulamalar konusunda gelişerek mesleklerinde yeterli düzeye kavuşmuşlardır.

Teçhizatı

Centre d'Action Culturel tüm sit alanını kapsayan 12 Watt' lık vericisini kullanması için radyoya vermiştir. Gerçekte Montbéliard'daki yüksek yerler yayını almakta, fakat aşağı kısımlar yayını alamamaktadırlar. Yerel yayınları

"Association de Gestion des Buis" "Buis Yayınları Yönetmel Derneği" ne bağlı olarak yürütölmektedir; radyonun miksaj düzeni Ascami tarafından ödünç olarak verilmiştir. Diğer malzemeler ise, ilk zamanlarda yapılan katkılardan sağlanmıştır.

Gelişimi

1985 yılının ağustos ayında yayına ara vermesinin ardından Radio Biberon Toxique, Ascami ve La Mission' un ortak olarak düzenledikleri odiovizüel iletişimin teknikleri konusundaki eğitim stajı sonucu hayatta kalabilen 21.000 nüfuslu bir semte hitap etmektedir.

Programlar

Radyo müzik yayınlarıyla birlikte bazı özel programlar da sunmaktadır. Ramazan ayı süresince yayınlanan programlarla, Buis Cité' de ikamet eden genç bir bayan tarafından sunulan özel bir etkinlik radyonun programında yer almaktadır.

Radyonun yayınıyla ilgili ilginç bir konu da, 1984 yılında radyonun telefonunun olmamasıdır. Seyyar bir düzenlemeyle radyoya yakın bir telefon kulübesinde bekleyen bir genç dinleyici telefonlarından aldığı mesajları not alıp koşarak radyoya iletmekte, kulübeyle radyo arasında kuriye gibi mekik dokuyan bu genç böylelikle haber iletişimini sağlamaktaydı.

Bütçesi

Günümüzde diskoteklerde düzenlenen çeşitli diskotek ve kapalı salon etkinlikleri, danslı akşam yemekleri, radyonun ana gelir kaynağını oluşturmaktadır ¹²⁷.

Gereksinimleri:		Kaynakları	
Demirbaş	5.000 FF	Üye kart gelirleri	19.800 FF
Alarm sistemi	10.000 FF	Malzeme girdisi	35.800 FF
Malzeme	80.000 FF	Konserleri	15.200 FF
Plâk fonu	20.000 FF	Sübvansiyonları	45.200 FF
Toplam		Toplam	115.000 FF

¹²⁷ R.CHANİAC, P.FLİCHY, M.SAUVAGE, op.cit., s. 75-82

c. RADIO RENCONTRE

Yerleşim Alanı:

Radio Rencontre kuzeydeki Dunkerque merkezinden yayın yapmaktadır. İkinci dünya savaşının ardından yeniden inşa edilen şehir, 70'li yıllarda Malo-Les-Bains, Rosendaël ve Petite Synthe' le birleşerek, 1980 yılında 75.000 nüfuslu Dunkerque şehir birliğini kurmak üzere Maroyck şehrine bağlanmıştır. Bu şehir birliğinin etrafında toplanan çevre belediyelerine bağlı (Grande Synthe, Coudekerque, Saint-Paul-Sur-Mer, Tegem vb. gibi) sosyal olaylar bakımından zengin birçok semtte, çok değişik uluslu göçmen işçiler oturmaktadır. Bu bölgelerde göze çarpan en önemli olay, çevre semtlerdeki seçmenlerin sol belediyeleri, merkezdeki seçmenlerin ise sağ belediyeleri yönetime getirmiş oluşudur.

Çok ileri bir sanayi bölgesi olan Usinor' da demirçelik, Normed' de denizcilik işletmelerine ait şantiyeler ve demirçelik işletmeleri, Flandre petrol rafinerisi ve çimento sanayii bu yörenin etkin sektörlerini oluşturmaktadır. Dunkerque' de iki radyo daha bulunmaktadır. Bunlar belediyeye yakın "Radio Corsaire" ve ticari amaçlı "Radyo Vitamine" adlı radyolardır. Bölge sakinleri bu radyolarla birlikte İngiltere ve Hollanda'nın yerel radyolarının yayınlarını da izleyebilmektedir.

Tarihçesi, Menşei ve Kimliği

Radio Rencontre, "Centre Interculturel Rencontre" adlı bir merkezin radyosudur. Merkezi kuran aynı isimli dernek tarafından, 16 Mayıs 1982 yılında kurulmuştur ve 1975 yılından bu yana etkinlik göstermektedir. "Comission Consulaire des Radios Locales Privées" (CRLP) "Yerel Özel Radyolar Danışma Kurulu"nun yetkin kararıyla 1982 yılının haziran ayında resmîyet kazanmış, yayın yapma yetkisini ise 1983 yılının ekim ayında elde etmiştir. Bu merkezin menşesinde, doğal ortamlarından koparak Dunkerque'de yaşayan tüm kişi ve aileler arasındaki her türlü ilişkiyi sağlayıp geliştirme temeline dayalı tasarım çerçevesinde, kişileri bir merkez etrafında toplamak amacı yatmaktadır. Bu karar, dernek statülerinin 2 ci maddesinde yer almaktadır.

Kurucuları arasında bir Cezayirli eğitmen, merkez müdürü, yaklaşık 30 yılını Cezayir'de geçirmiş bulunan l'Assomption adlı dinsel kurumdan bir rahibe

bulunmaktadır. Radyonun sübvansiyonları çok kısa zamanda elde edilmiş olup radyo adına şehir merkezinde bir lokal tutulmuş ve bünyesinde çalışan merkeze bağlı yayın sorumlusu bir bayan animatörle bir bayan sekreter adına yapılan ödemelerle ilgili bir ödenek sağlanmıştır.

Merkezin etkinlikleri:

Radyo Rencontre, 1984 yılında, Dde adlı kurumdan ve Fas kurumlarından elde edilen belirli sübvansiyonlarla birlikte gelişmemiş bölgelerin yenilenmesi ve kalkındırılması konusunda, kendisine ait PACT adlı kuruluştan, eski bir özel otelin radyo binasına dönüştürülmesi amacıyla borç para almış ve 1985 yılında yeni binasına geçmiştir. Bu binada tam teçhizatlı bir laboratuvar, bir sekreterlik bürosu, bir misafir odası ve ayrıca "Office National de L'Immigration" adlı "Ulusal Göçmenler Bürosu" na ait bir oda yer almaktadır; binanın mahzeninde ayrıca, 1984 yılı içinde 70.000' lik tirajı bulunan bir de matbaası vardır.

Merkezin etkinlikleri 4 alanda yönlendirilmiştir:

Dış İlişkiler: Bu konudaki etkinliği Göçmenler Ulusal Bürosu yürütmektedir.

Eğitim: Okuma yazma öğretimi, okulsal destekler, sosyo-eğitimsel etkinlikler, 16 - 18 yaşlarındaki gençler için sosyal eğitim stajları, yaklaşık 1000 saatlık bir eğitimi kapsayan sosyal operatörlük stajları ve İngilizce kursları düzenlemek suretiyle etkinlikler oluşturulmuştur.

Yabancı grupların animasyonu, ağırlama, danışma, haber iletişimi gibi konularda etkinlikler düzenlenmiştir. Bunun yanında radyo merkezi durumundaki Uluslararası Göçmenler Bürosu O.N.I. adlı kuruluşu yeniden düzenleme yoluna gitmiştir.

Radyo yayınları da etkinlikleri arasında yer almaktadır.

Merkezin animasyon ekibi 70 kadar gönüllü ve dört ücretli görevliden oluşmuştur. Bu 4 kişiden 2 tanesi sekreter ve eski mesleği öğretmenlik bir olan animatör, geri kalan 2 kişinin 1 tanesi eğitim sorumlusu diğeri ise radyo sorumlusudur. Türk, Fransız, Fas, İspanyol, İtalyan ve Portekiz menşeli her meslekten ve her siyasal görüşten insanlar, eğitim-öğretim alanında ve sosyal alanlardaki mesleklerde çalışan kişiler, bu merkezin bünyesinde biraraya gelmişlerdir. Böylece "Association Rencontre" yani "Rencontre Radyosu Derneği" nin bürosunda başkandan başka, Usinor nezdinde adaptasyon ve

gelişimden sorumlu 3 eğitimci, Dunkerque belediyesi danışmanlarından bir bayan eğitimci, işçiler, gazeteciler, ev kadınları gibi sosyal gruplardan kişileri de bünyesinde toplamıştır. Ayrıca Dunkerque Belediyesi Belediye Başkan Yardımcısı radyonun merkez binasında şahsen yer alarak belediyeyi resmen temsil edilmektedir.

"Le Centre Interculturel Rencontre" grubu ayrıca 2000'lik tirajı olan ve dört dilde yayınlanan "Rencontre" adlı aylık bir dergi de yayınlamaktadır. Bu derginin "Rapport d'Activité 1984" başlıklı özel sayısında radyonun tüm etkinlikleri belirtilmiştir. "Radio Rencontre", radyoculuk olayının konumundadır. Kuruluşundan bu yana program yapımlarına 40 kişi, tüm etkinlikler alanında ise 400 kişi emek sarfetmiştir. Son söz olarak "Radio Rencontre" için gerçek uluslararası kültür düzeyinde bir radyo olma anlayışı taşıdığı söylenebilir.

İşleyişi

İnsan Olanakları

Kadro, radyoda gönüllü olarak çalışan merkezin müdürünün ve tam gün ücretli çalışan bayan müdür yardımcısının yanında, radyo adına yapılan anket süresince çalışan, vaktini radyonun merkez binasıyla radyo binası arasında geçiren radyo ve program sorumlusu ve radyoda tam gün çalışmaya başlayan ücretli bir görevli, 25 kadarı gönüllü olan 35 - 40 kadar animatörle birlikte birkaç kurumsal ve dinsel sorumlu ve liseli öğrenciler, yine sayıları 12 - 15 civarında olup merkez tarafından çalıştırılan genç TUC' ler bulunmaktadır.

Hitap Ettiği Kitle

İzleyicileri arasında TUC' ler, lise ve çoğunlukla üniversite öğrencileri, işsizler ve işçiler bulunmaktadır; üniversite öğrencilerinin yarısı Fransız diğer yarısı ise Faslı, Cezayirli, Portekiz, İspanyol, Türk, Fildişi adaları ve Senegallidir. Genç TUC' ler arasında, radyoda uzun süreyle animatör olarak çalışmış kişiler radyonun en motive olmuş radyo kesimini oluşturmaktadırlar. Bunların özgün yayınları bulunmakta ve zamanlarının büyük kısmını radyoya ayırmaktadırlar. Diğer kesimlerin katılımları, genelde programların tümünden sorumlu kişi tarafından seçilen plâkların yayınından ya da animatörlerin aralarında dönüşümlü olarak sürdürdükleri bazı programların teknik yapımlarının gerçekleştirilmesi şeklinde olmaktadır.

Yönetmelik görevler merkez sekreterliğinde yarım gün ücretli olarak çalışan bir bayan tarafından yürütölmektedir.

Radyo animatörleri genelde, izleyiciler tarafından merkez örgütünde çalıştırılan elemanlar arasından seçilip görevlendirilmektedir. Bu elemanlar arasında, merkezde çalışan gönüllü katılımcılar; dost ya da ebeveynler; radyo birliğinin sorumlu kişileri; merkez tarafından üye olarak kabul edilen TUC' ler; merkezle ilişki halindeki kurumların üyeleri ile "Eğitim ve Aile Plânlanma Merkezi" (Centre d'Education et de Plannification Familiale) nden iki danışman ile bir turizm kurumunda görevli sorumlu bir kişi de bulunmaktadır.

Gerekli durumlarda ya da ihtiyaç durumunda merkezde eğitim gören stajyerler staj programları dahilinde radyoyu ifade ve iletişim aracı olarak, deneysel tarzda kullanmışlardır.

Radyo yayın teknikleri konusundaki eğitim halen sözkonusu değildir; radyonun sorumlu kişisi başta olmak üzere tüm animatörler gruplar halinde genel konularda eğitim görmüşler, yalnız bir tek kişi merkezin açtığı bir yazışma sonucu dışarıda staj görmüştür. Bu kişi "Radio Carsaire" de geçirdiğı bir staj döneminin ardından yeniden "Radio Rencontre" un bünyesine katılmıştır. Radyoya yeni katılanlar radyo sorumlusu tarafından seçilerek, kendileriyle ilgili yayın tasarımlarını birlikte incelerler ve kendilerine teçhizatın kullanımı gösterilir. Animatörlerden bir tanesi profesyonel bir gazeteci kimliğiyle, radyoyla ilgili anket döneminde, radyoda çalışan genç TUC' lara yönelik, sözlü ifâdeye değin eğitim konusunda haftada iki seanslık bir program düzenlenmiştir.

Radyo sorumlusu animasyon adaylarının sayısının çok kabarık olduğunu, bunların yaşlarının 15 - 18 arasında olup, kendileri açısından radyoculuk yapmanın kendilerine ayrılan yayınların müziklerini sunmak olduğunu belirtmektedir.

Teçhizat:

Radyo vericisi 100 Watt' tır. Yayın alanının çapı yaklaşık 40 km. olup Dunkerque ve kasabalarını kapsamaktadır. İstasyonu dinleme rahatlığı ve netliği diğer yerel istasyonlardan daha azdır. Radyo merkezinin etkinliklerinde de kullanılan büyük bir toplantı salonuna sahiptir. Program sorumlusunun bürosu, stüdyo ve yayın kabini burada bulunmaktadır. Teknik teçhizat en

basit düzeydedir. Yaklaşık 6000 FF' lık bir değere sahip bulunan yayın malzemesi, 2 platin plâk, 2 platin kaset, bir miksaj masası ile bir amplifikatöre sahiptir.

Bütçesi

Radyonun kendine ait bir bütçesi yoktur. Yılda 100.000--120.000 FF dolayında bir finansman ile 3 yıllık bir dönem üzerinden radyo için alınan 80.000 FF' lık sübvansiyonun dışında diğer gelirler merkezin eğitim etkinlikleri aracılığıyla sağlanmaktadır.

Yayın finansmanı ise, 1.200.000 FF' lık bir fonla, merkeze ait iş hacminin % 10' unu teşkil etmektedir.

Programları

Radio Rencontre cuma günleri 12.00 - 22.00 arası, çarşamba günleri ise 9.00 - 12.00 saatleri arasında yayın yapmaktadır. Yayınlar Ramazan süresinde geç vakitlere kadar sürmektedir. Yayın saatleri, radyo kurulduğundan bu yana hiç değişmemiştir. Fakat radyo, merkezindeki yerine taşındığı sırada yayına 3 ay ara verilmiştir. Bu kesinti sırasında radyo, izleyicilerinin bir kısmını kaybetmiştir. Radio Rencontre pazar günleri yerini teçhizat eksikliği nedeniyle yayın yapamayan "Radio Jean Bart" a bırakmaktadır.

-Uluslararası kültür yayınları; Fransız, Fas, Cezayir, Türk, İspanyol, Portekiz, İtalyan kültürlerini yansıtan bu yayınlar merkezin onaylaması durumunda programların ağırlığını oluşturmaktadır; müzik ağırlıklı programlar gündüz 12.00 - 13.00 arasındaki zaman dilimini doldurmakta, her akşam yine 2 - 3 saat müzik ağırlıklı yayınlar yapılmaktadır; bu yayınların çoğu gençlere yönelik olup, daha ileri yaştakiler için özellikle Fas ve Türklere Ramazan yayınları sunulmaktadır; dinsel sorumlular radyo aracılığıyla dinsel içerikli yayınlar yapmakta, özellikle de Kur'an okunarak, dinleyicilerden gelen mektuplarda yer alan sorulara yanıt verilmektedir.

-7 saatlik iki yayında Fildişi Sahilleri kökenli program, (Sorumlusunun hazırladığı programda Modern Afrika, Antil ve Güney Amerika müziği yayınlanmaktadır.)

-Rock müzik yayını en geniş anlamıyla ve uluslararası değişik boyutlarda 32 saatlik bir süreci kapsamaktadır.

Yayınlar iki cins olup çoğunlukla genç Fransız animatörlerce gerçekleştirilen titizlikle hazırlanmış temalı yayınlar ile yayın boşluklarını dolduran dolu programlardan oluşmaktadır.

Biz burada bu bağlamda radyonun yayınlarını kapsayan bir dizi örnek sunmaya çalıştık. Bu programlar arasında TUC' ler ve uluslararası kültür yayınlarını hazırlayan genç animatörler tarafından sunulan "plâklar geçidi" adlı yayın bu genç animatörlerin çağdaş batı rock müziğinden seçmeler konusunda yaptıkları yayınlara model oluşturmaktadır.

-İki saatlik özgün müzik yayını; klâsik müzik ve gayda içerikli bir programdır.

-"La bonne assiette" adlı variyeteler; bu programda sunulan yerel ve çeşitli haberler Pazartesi - Cuma günleri 12.00 - 14.00 arasındaki saatleri doldurmaktadır.

-"Transversale" adlı program; tek yayın sorumlusu tarafından radyo yayınlarına değin teknikler konusunda hazırlanmış bir eğitim programıdır.

-Yaklaşık 7 saat süren çeşitli yayınlar; "Santé" adlı, sağlık konusunda haber ve duyarlık uyandıran bir program; "Centre de Planification et Education Familiale" adlı Aile Plânlama ve Eğitim Merkezinden iki danışmanın gerçekleştirdiği bir program; ayrıca bir papazla bir animatörün birlikte hazırladığı "Hristiyanların Sesi" adlı bir program, Rencontre Voyage" adlı bir yayınla çocuklar için bir program tüm bu 7 saatlik yayın süresini doldurmaktadır.

Bu yayın kapsamının yanında bazen kez iki dilden yapılan yayınlar, bazen de başarı kazanmış denemelerden oluşturulan bir yapım türü "Spaghelli Musica" yayın programında denenmiştir; bu yayında 3 animatörden biri Fransızca, diğer ikisi de İtalyanca konuşmaktadır, bu şekilde herkesin kendi müzik ve kültür zevkini ortak olarak paylaştığı bir tekniğin oluşturulması başarılmıştır. Yayınları hazırlama oranı çok değişken olup, özellikle rock müziği yayınlarında çalışan birçok uzman konularını çok iyi bilmekte ve çok iyi kaynak kişiler olarak istisna oluşturmaktadırlar.

Programların sunuluşu sırasında halkla yakınlık ve samimi diyaloglar büyük önem taşımaktadır ¹²⁸.

¹²⁸ R.CHANCIAC, P.FLICHY, M.SAUVAGE, op.cit., s. 83-98

d. RADIO GRÉSIVAUDAN

Yerleşim Alanı

Grésivaudan vadisinin radyosu olup, stüdyoları dağın eteğinde Crolles adlı, Grenoble şehrine 15 km uzaklıktaki bir küçük kasabada bulunmaktadır. Kuzeyinde La Savoie ve Chambéry yöreleriyle, güneyde Grenoble şehri ve yöresiyle çevrili Grésivaudan vadisi ekonomik etkinlikleriyle önem arzederken, Grenoble şehri yakınındaki Isère yöresinin sağ kıyısı Grenoble şehrine ait La Tronche ve Meylan yörelerinin yer aldığı banliyöyü oluşturmakta, biraz daha ilerisinde yani Isère yöresinin sol kıyısında bulunan endüstri bölgesinde ise işçilerin barındığı yerleşim alanı yer almaktadır. Çeşitli ve zengin tarımsal etkilere sahip olan bu vadiye ekonomik değişiklikler ve gelişmeye dayalı gereksinimler sonucu yerel bir "Ekonomik Kalkınma Komitesi" kurulmuş, yörede bulunan yaklaşık tüm bucaklar "SEPT SIVOM" adlı bucaklararası bir yayın sendikası çatısı altında biraraya gelmişlerdir. İşte sosyo-ekonomik yapıya uygun yayın yapan Radio Grésivaudan, vadiye yer alan elli kadar bucağa ve yaklaşık 80.000' lik nüfusuna seslenmektedir.

Tarihçesi, menşei

Radyonun yayına başlamasında etkin olan tek dernek konumundaki "Radio Grésivaudan Dinleyicileri Derneği" 1982 yılının başında kurulmuş, yayın yetkisini 1984 yılının mayıs ayında elde etmiş ve yayınlarına 13 Temmuz 1981 tarihinde başlamıştır. Derneğin yönetim kurulu, vadideki semtlerden 6 belediye başkanı, yerel dernek ya da organlardan 6 temsilci ve meclisi tarafından seçilen 14 bireysel üyeden oluşmaktadır; başkanı Tencin semtinin belediye başkanı olup, deneyimi arasında eski "Radio France Hanor" radyosunun çalıştırılması bulunmaktadır. 100 kadar üyesi, 25 FF' lık bir üyelik aidatı ödeyerek derneğe abone olmuşlar, yayın tasarımı, François Mitterand' ın Cumhurbaşkanı seçildiği gece dile getirilmiştir. Dernek faaliyetlerinde adı geçen sosyo-kültürel kesimlerden ve yerel yöneticilerden oluşan üyeler, "Foyer Régional d'Education Permanente" adlı bir yerel kültür ocağında görevlidirler. Bu ilk yapılanması ve yayınları önce üç ay sürmüş, fakat mali zorluklar ve animatörlerinin farklı tarzı yüzünden güzel konuşmaya ve sosyo-kültürel yayın yapmaya yönelik ilk dönem sona ermiş, sonradan bu ilk döneme ait gruptan ait bir ekip yayınları yeniden başlatmıştır.

İlk başta yalnızca cumartesi günleri yayın yapan radyo daha sonra hafta içinde saat 17.00' den itibaren ve 1985 yılının mayıs ayından itibaren cumartesi ve pazar günleri tam gün, turistik kış mevsiminde ise sabah saatlerinde yayın yapmaya başlamıştır. "Frep" adlı "Bölgesel Eğitim Ocağı" nın radyodan uzaklaşmasının ardından "Radio Crolle" ün yer aldığı semtin bucağında bulunan belediye lokallerinde konuşlanmıştır.

Hedefleri ve Yayın Yaptığı Kitle

Radyonun izleyicileriyle 2 tip bağlantısı vardır. Bunlardan biri iç etkinliklerin karşılıklı sürdürüldüğü interaktif iletişim tipi ilişkilerdir; bunlar daha çok yayınlar adına bilgi edinmek ya da herhangi bir yayının değiştirilmesi ya da durdurulması konusunda izlenimler edinmek üzere uygulanan konuşmalar biçiminde sürdürülen yayınlardır. İzleyiciler radyo çalışanlarını çok iyi tanımaktadırlar. Yayınlar çok çeşitli olduklarından, sahip olduğu dinleyici modeli konusunda henüz kesin veriler ve bilgiler elde edilememiştir. Radyo yayın alanı dışındaki yakın çevrelerde yer alan izleyici modelini saptamak üzere, yayın alanının ulaştırılabildiği bölge halkıyla, yayın yoluyla rastgele seçilen 40 kişiye aynı tip sorular yöneltilmiş, St. Martin d'Hères, Meylan, Le Touvet gibi bölgelerde, süper marketlerin çıkışlarında ve de çevredeki şehir ve kasabaların sokaklarında yapılan bu anket soruları sonucunda, kendisine soru yöneltilen kişilerin yaklaşık dörtte biri Radio Grésivaudan' dan söz edildiğini hiç duymadıklarını, radyo yayınlarını daha çok plâklardan yayınlanan müzikle ve bölge tarihi konusunda yayınlanan programlarla tanıdıklarını belirtmişlerdir. Bu anket radyoların kendilerini özellikle gençlere dinlettiklerini ortaya koymuştur; fakat kendilerine soru sorulan 70 kişi radyoyu dinlemediklerini, daha çok "Le Dauphiné Libéré" nin ve FR3' ün yayınlarını dinlediklerini, yerel radyonun yerel haberler bakımından önemli olabileceğini beyan etmişlerdir. Bu radyonun yayın saatleri az olduğundan, sadece cumartesi günleri yayın yapması düşünülmüş ve nitekim radyo hafta içinde radyoların az dinlendiği saatlerde yayın yapmamıştır.

Hedefleri

Radio Grésivaudan' ın iki ana hedefi vardır. Bunlardan ilki radyoculuk yapmak, yani bu yöre adına bir radyo işletmek olmuş, gençler bu amaçla

radıyoya müzik yayını ve müzik konulu tartışmalar yapmak üzere gönüllü olarak katılımda bulunmuşlardır. Fakat müzik amaç değil aratır; radyonun diğer amacı Grésivaudan vadisinde yer alan tüm kuruluş, kurum, dernek ve gruplara ve halkla ve vadiyle dış dünya arasında iletişimi sağlayacak olan yerel kültürün temsilcisi olmaktır.

İşleyişi

Radyonun müdürü tam gün ücretli olarak çalışan bir elemandır. Kendisine denen ücretin yarısı direk olarak Kültür Bakanlığınca, diğer yarısı ise radyonun bütçesinden karşılanmaktadır. 4 genç, bir kız sekreter ve teçhizatın bakımından sorumlu "CAP Kurumu"na ait elektrisyen belgesi ve sıfatı taşıyan bir genç ocuk radyonun kadrosu oluşturmaktadır. Bunların yanında 16 - 70 yaşları arasında çoğunluğu genç ve genelde işçi ya da memur gibi orta halli gönüllülerden oluşan elli kadar çalışan, animatrlğn yanında radyo lokallerinin bakım ve düzeniyle de ilgilenmişlerdir.

Yayın Malzemesi

Vericisinin yayın gücü 320 W. olup, orta ve yukarı Grésivaudan bölgesine ulaşmakla sınırlıdır. Stüdyosunda teknik bir kabin, bir yayın ve bir kayıt stüdyosu, bir toplantı ve misafir salonu ve bir de yedek malzeme odası bulunmaktadır. Yayın alanını daha genişletmek ve gönüllü çalışanlarına daha yakın olmak üzere, bir tanesi bir tarım lisesine, diğeri Laux yöresindeki kayak merkezinde yer alan Turizm ve alışma Bürosunun lokallerine iki ayrı stüdyo daha kurmuştur.

Teknik teçhizatı, esas olarak, 2 miksaj masası, 4 teyp, çok sayıda plakalar ve kasetokur, kompresör, amplifikatörler ve röportaj donanımından ibarettir, malzemesinin değeri 90.000 FF dolayındadır. Radyosu, yerel yayılım komitesinin ödünç olarak verdiği bir mikro-bilgisayardan oluşmaktadır. Radyo dış bölgelere ulaşabilme kapasitesine sahiptir ve bakımı karşılığında bir semt birliği konumundaki SIERPUNG adlı grup tarafından bir sono yayın olanağına kavuşturulmuştur.

Radyonun pek dengeli bir finansmanı yoktur. Radyo kamusal iktidarlar ya da yerel yönetimlerle değiş tokuş karşılığında, ya da elde ettiği bazı

sübvansiyonlarla yaşamaktadır. Örneğin Crolles belediyesinin çalışma lokallerini karşılıklı biçimde tahsis etmesi, birçok belediyenin iletişim etkinlikleri karşılığında attığı fonlar, Kültür Bakanlığının yerel bir yazarın katılımıyla gerçekleştirdiği tanıtım programları karşılığı ya da tarımsal bir grubun yayınsal tanıtımı ve etkinliklerini içeren programlar karşılığı elde edilen maliyet katkıları bu tür finansal kaynaklarını oluşturmaktadır. Radyonun bütçesi sabit bir artış göstermiş, 1984'de 300.000 FF olan bütçe 1986 yılı için 750.000 FF olarak belirlenmiştir. Dernek ödenek ve aidatlarının miktarı çok azdır; bunların 1984 yılındaki tutarı 12.000 FF dolayındadır. İlk başlarda reklam almayan radyo, daha sonra reklam alma projeleri yapmış, reklam projelerini önemli bir örgüt aracılığıyla siyasal yönetimlerdeki değişikliklere uygun biçimde ve finansörlerini memnun edecek şekilde geliştirmiştir.

Programları

Program yayını, tamamen gönüllü animatörlerinin kişisel yaşam düzeni ve istekleri doğrultusunda gerçekleştirilmiş, programında değişmeyen tek şey saat 19.00' daki yerel haberler olmuştur. Hafta içi programları hazırlayacak animatörler daha kolay bulunmuş ve bu animatörlerin sayısı zamanla müdürü tarafından daha belirgin ve sabit kılınmaya çalışılmıştır. Yayınların içeriği isteğe bağlı ve % 70 müzik ağırlıklı olup, rock, pop, caz, Fransız müziği, popüler dans müziği ve 60'lı yılların varyetelerini içermektedir.

Çevredeki birçok yerel radyoyla birlikte program yapan Radio Grésivaudan aylık yayınlar hazırlamış ve yerel önemli tanınmış kişilerle röportajlar yayınlamıştır; bu yayınların arasında örneğin Grenoble rektörüyle öğrencilerin geleceği konusunda sohbet toplantıları yer almıştır.

Radyonun yerel kuruluşlarla da çok sayıda ilişkisi bulunmaktadır. Programın değişmez saatleri "Association pour La Promotion et Le Développement de l'Information" (APED) adlı "Haberciliği Geliştirme ve Kalkındırma Derneğiyle, "Association pour la Protection de La Nature" (FRAPNA) adlı "Doğayı Koruma Derneği" ne ayrılmıştır.

Diğer derneklerin etkinlikleri, istedikleri takdirde kendilerinin direk katılımlarıyla düzenli ve sürekli biçimde yayınlanmaktadır. Yerel radyolara haberleri bölgeye dışındaki kuruluşların birçoğundan posta yoluyla ulaşmakta

ve radyo yayılımını diğer yerel bölgelerde stüdyolar açarak sağlamaktadır. Bunlardan bir tanesi "Tourisme Et Travail" adlı bir tatil köyü çevresinde, Laux adlı kayak merkezinde, kış aylarından birinde etkinliklerini sürdürmüştür. Bu olay resmen yerel turizm bürosunca yakından ve ilgiyle izlenmiştir. Diğer bir stüdyo ise St. Ismier' deki Tarım Lisesine kurulmuş, bir üçüncü proje de St. Hilgaire du Touvet' de bulunan "Centre Universitaire de Cure" (MUDO) adlı "Kür Üniversitesi Merkezi" adına yapılmıştır; radyo aynı bölgede başka bir yerel radyoyu finanse eden "Les Dépêches du Midi" gazetesinin yerel gazetecileri dışında, meslektaşlarıyla iyi ilişkiler içindedir. Radyonun müdürü (Apror) "Association Pour la Promotion des Radios Rurales" adlı "Yerel Radyoları Geliştirme Derneği" nin sorumlu kişisi olup, radyosu bu derneğe bağlıdır¹²⁹ .

e. RADIO ANIMATION P_{TC}CHE (RAP)

RAP radyosu projesinin menşei, 1974 yılında "Centre d'Etudes et d'Action Sociale Maritime" (CEASM) adlı Denizcilik Sosyal İşleri ve Araştırma Merkeziyle "Association pour le Développement des Organismes du Crédit Mutuel" (A.D.O.C.M.M.) adlı Karşılıklı Kredi Kuruluşlarını Geliştirme Derneğinin inisiyatifinde ve karşılıklı yardımlaşma çerçevesinde kurulmuştur.

Statüsü

1901 dernek yasasına göre, 1979 yılından itibaren üç kuruldan oluşan bir yönetim kurulu tarafından yönetilmiştir. Bunlar Sendika Kurulu, Eğitim Kurumları Kurulu ve Ekonomik ve Profesyonel Organizasyonlar Kurulu adlı kurullardır.

Amaçları

Denizlerde avlanan balıkçı topluluğuyla iletişim kurmak, mesleklere bağlı süreklilik gösteren çeşitli tehdit ve rahatsızlıkları radyo aracılığıyla dile getirip, bu konulardaki duyarlılığı arttırmaktır.

¹²⁹ R.CHANIANAC, P.FLICHY, M.SAUVAGE, op.cit., s. 59-74

Hitap Ettiği Kitle

20.000 balıkçı ve ailelerini kapsamaktadır.

Üretimi

1980 yılının haziran ayından bu yana günlük radyo yayınları, belirli konuları işleyen, 8 tanesi yeni çıkmış bulunan kasetle birlikte üç ayda bir çıkan dergi aracılığıyla deniz avı konusunda yayınlar yapmaktadır.

Finansmanı

15 kadar üyesinin derneğe sağladığı üyelik aidat geliri, kaset ve gazetelerin satışı, esas olarak devletten ve çeşitli bakanlıklardan sübvansiyonlar, deniz yoluyla elde edilen gelirler, iletişim gelirleri ile sürekli olarak sürdürülen eğitim, kültür, posta ve iletişim etkinliklerinden elde edilen gelirlerdir.

Bütçesi

1982 yılında 1.200.000 FF kadardır

Kadrosu

Personel, Finistère de la Vendée ve Finistere yöresinin kıyıları boyunca değişik yörelerden, üç tanesi sürekli olan elemanlarla tek bir sekreterden oluşmaktadır ¹³⁰.

Adresi ve referansları

Tel: (97) 37 31 91 7, Rue Baron, 44000 Nantes

Tel; (40) 48.44.72

"Tal Ar Groaz" 29115 Guicvinec

Tel: (98) 58.24.03

¹³⁰ RAP, Correspondance Municipale, Makale, 1986, s. 59

f. RADIO GENNEVILLIERS

Tarihi, menşei, kimliği

26 Şubat 1980 tarihinde belediyenin bütçe oylamasını fırsat bilerek lanse ettiği "Radio Gennevilliers" nin yayın etkinliği iki serbest radyonun öncülüğünde gerçekleştirilmiş ve 4 gün sürmüştür. "Lorraine Coeur d'Acier" in kurucuları deneme yayınını aynı yılın haziran ayında yinelemişler ve radyo yayınlarını gittikçe yaygınlaştırmışlardır. Başkanı iletişim işlerinden sorumlu belediye danışmanıdır.

1981 yılında belediye meclisi radyodan ayrılınca radyonun yaşayabilmesi için özerkleşmesi gereksinimi doğmuş, böylece kısa adıyla "Radio G" olan "Radio Gennevilliers" kurulmuştur.

Fakat bir belediye radyosu boyutlarındaki "Radio G" iletişim radyoluğu alanında çok küçük kalmış, küçük bir radyo olarak tekelleşme tehlikesine karşı yeterli direnç gösterememiştir. 1981 yılının eylül - ekim aylarında kurulan radyo derneğinin 30 kadar bireysel üyesi bulunmaktadır. Başlangıçta 20 kadar ücretli çalışanıyla iki derneğe paylaştırılan kadro sayısı sonradan ortalama 8,75'e düşecek, ileride, bünyesine TVC adlı kuruluştan 2,5 kadro daha eklenecektir. CCRLP adlı özel yerel radyolar danışmanlık komisyonunun, yayın yapma yetkisi veren bildirisi 1982 yılında gerçekleşmiş, radyo fiilen yayın yapma yetkisini 1983 yılı Ağustos ayında kazanmıştır. Radyonun yayın frekansı 1984 yılında 92,3 MHZ' den 92 MHZ'e kaymıştır.

Kadrosu:

Radyonun kadrosu birçok animatör, Belediye Üyesi birlik üyesleri ve radyo çevresindeki kişilerden oluşmaktadır.

Hedefleri

Radyonun hedefleri kısa ve uzun dönemde olmak üzere iki ana grupta toplanabilir. Radyo kısa dönemde sosyal içerikli bir iletişim aracı olarak demokratik, tartışmaya açık, interaktif bir habercilik biçimi geliştirmeyi amaçlamış, tartışmaları belediye finansları üstünde odaklaştırarak, bu tartışmaları kamuya açık tutup, kamunun da bu çalışmalara katılımını sağlamak

olmuştur; bu tartışmaları radyo adına sürdürmek ve nitelikli olmalarını sağlamak üzere belirli bir profesyonelliğe sahip sorumlu kişilere gereksinim duyulmuştur. Yayınlarda çoğunlukla yerel düzeydeki haberciliğe büyük bir yelpazede yer verilmiş ve radyo yayınlar aracılığıyla Seine yöresinde yer alan semtlerdeki yerli ve yabancı vatandaşların tümüne seslenmeyi amaçlamıştır. Uzun dönemde ise, yerel yönetimlerin ikinci derecede kalan gereksinimlerine yanıt vermeyi amaçlamıştır.

İşleyişi

İnsan Olanakları

Radyo G' de esas olarak dokuz ücretli elemanın yanında müdür, program müdürü, bir tanesi tam gün diğeri yarım gün çalışan iki gazeteci, yarım gün çalışan iki teknisyen, bir tanesi yarım diğeri 3/4 gün çalışan iki animatör görev almaktaydı. Bunların yanında yarım kadrolu eleman olarak çalıştırılan beş TUC ile birçok gönüllüler bulunmaktaydı.

Personelin bir kısmını bölgedeki diğer yerel radyo ağı dahilinde radyo sorumlu ve deneyimli kişilerin yanında pratikten yetişmiş kişiler, diğer bir kısmını da gazetecilik okullarından gelenler, gönüllüler, bölgede yer alan "Association des Travailleurs Marocains en France", "Elles Ouvrent la Porte" ve "Association Chértienne" gibi derneklerin üyeleri ile klâsik gitar, sinema, çizgi film gibi alanlarda uzmanlaşmış amatör kişiler oluşturmaktaydı. Radyo eğitimi topluca verilmekte, radyoya katılan kişiler ise mesleklerini yukarıda adı geçen uzmanlaşmış ya da gazetecilik okullarında eğitim görmüş kişilerden öğrenmekteydiler.

Teçhizatı

Malzemeleri 300 KW' lık bir vericiyle, belediye kulesinin çatısına kurulu bir antenden oluşmaktaydı.

Lokalinde iyi teçhizatlandırılmış ve ses iletmeyen bir kabin yer almaktadır. Revox marka 3 platini, Dynacord marka 2 platini, bir MX 650 cihazı, iki kasetçaları, 5 mini kaset kayıt cihazı ve bir Modem yayın cihazı bulunmaktadır. Ayrıca bir reji stüdyosu, bir montaj stüdyosu ve çok sayıda bürosu da vardır.

Bütçesi:

Fransız Basın Ajansı (AFP)' nin yerel radyo servisinin üyesi olan radyo mesajlarını teleks aracılığıyla iletmektedir. Genel yıllık bütçesi 1984 yılı itibarıyla 1.295.000 FF' dır. Radyonun bünyesine ayrıca "G Publicité" adlı küçük bir reklam kanalı bağlı olup, bu kanal tanesi gece nöbetçisi ve gece yayınlarının animatörü olan iki ücretli şahıs tarafından işletilmektedir.

Yayın Alanı

450.000 nüfuslu Seine yöresine yaptığı yayın Paris'in kuzeyiyle, Argenteuil bölgesinden de dinlenebilmektedir; böylece yaklaşık 1 milyon kişiye hitap ettiği söylenebilir.

Programları

Programları arasında klâsik müzik tutkunları, pul koleksiyoncuları, sinema, gitar, motorsiklet meraklıları için haftada bir kez yayınlanan ve izleyicilerin tutkularına yönelik bir akşam yayını da yer almaktadır. Sorumluları programların teknik kalitesine çok özen göstermekte, teknik yayın en azından radyonun hedeflediği yayın alanının içerisinde iyi denilecek düzeyde tutulmaktadır.

Gelimişi, evrimi

Radio G, Gennevilliers yöresindeki tüm yerel televizyon etkinliklerine etkin biçimde katılmaktadır. 1984 yılı başında, Radio G ekibinin önemli bir katkısıyla gerçekleştirilen "Télé Cité Première" adlı deneme yayın "Une Autre Optique à Gennevilliers" (Gennevilliers' ye Farklı Bir Bakış) adlı kitabın konusunu oluşturmuştur. Yine Radio G televizyon animasyon programı türünde bir sokağın yapımıyla ilgili bir deneme yayını da gerçekleştirmiştir.

Radio G, "X2000" tasarımı çerçevesinde gerçekleştirdiği bir telematik projesi ya da Grésillons semtinde yapılan karnavalin animasyonu türünde yerel proje modelleri üstüne girişimlerde de bulunmuştur. Radio G ,yerel programlar üretmek konusunda belediye radyosu türünde hizmet sunmaya hazır olup, Argenteuil' de yerel kamu taşımacılığına değin sürdürülen bir operasyon

sırasında seyyar bir stüdyo kurarak, ileride bu gibi konularda yerel kamusal birliklerle yapacağı anlaşmalarla anında gerçekleştirilecek yapım ve yayınları sürdürmeye hazırdır. Reklam kaynaklarını geliştirmek, bu kaynakları arttırmak ve de radyonun izleyicileri konusundaki standartları değerlendirmek üzere yakın çevresindeki bir üniversiteyle bir kamuoyu araştırması gerçekleştirmeyi plânlamış ve araştırmalarına başlamıştır.

Dış İlişkileri

Radio yerel derneklerle yakın ve çok sayıda bağlantılar kurmakta, bir çok dernek yayın sırasında belirli programlara katılmaktadır. "La Ville en Direct" (Şehirden Canlı Yayın) adlı program dinleyicilerine her sabah yarım saat süreyle derneksel etkinlikleri aktarmaktadır; bu dernekler arasında futbol kulüpleri "Elle Ouvre la Porte", "Chadchorika" adlı bir kadın derneği ve "Radio Beur" grubuna ait bir de tiyatro grubu bulunmaktadır. Yörede yer alan "La Voix Populaire" adlı bir yerel gazete, önce radyonun programlarını yayınlamışsa da daha sonra bu yayını durdurmuştur.

İzleyicileri

Radio Paris'in kuzey-batı banliyösünün çok büyük bir kısmında izlenmektedir. Yerel radyoların tanıtımını yapan kitabın basımı sırasında eski Paris şehrinin bulunduğu merkezde yer alan kilise meydanında ve Grésillens pazarının bulunduğu alanda yaptığı mini-soru formlarının cevaplandırılması, 20 kadar röportaj ve mülakat ve çok sayıda niceliksel sayım sonunda hazırlanan yararlanılabilir nitelikli ve geçerli 51 protokol sonucu elde edilen verilere göre Radio G' nin tanınan bir radyo olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmaya göre Fransız menşeli kişiler arasında 25 yaşından büyük kişilerin dörtte üçünün radyoyu tanıdıkları, bu oranın göçmenler arasında daha düşük olduğu, izlenme oranı bakımından yine 25 yaşın üstü Fransız kökenli her 7 kişiden 5' inin radyoyu en azından orada izlemekte olduğu görülmektedir. Bu oran yerel bölgelerde dörtte bir oranına kadar düşmektedir, yani 20 kişiden ancak 5' i bu radyoyu izlemektedir; 25 yaşından küçük olanlar, bilindiği gibi radyonun en büyük izleyici oranını oluşturmaktadırlar ¹³¹.

¹³¹ R.CHANIANAC, P.FLICHY, M.SAUVAGE, op.cit., s. 49-58

g. RADIO BEUR

Yerleşim Bölgesi

Radio Beur, önce Montreville' de ardından radyonun lokallerinin yer aldığı St. Ouen bölgesinde konuşlanmıştır. "Radio Paris" in işçi banliyölerinin ve göçmen semtlerinin yer aldığı bölgelerde bulunmakta, yerel bir radyo olmak yerine daha çok kültürel bir çevre radyosu niteliğini taşımaktadır. Radio Beur dinleyici isteklerinin ve dostlarının radyosu olup, Faslıların ve özellikle de Berberilerle, Cezayir göçmenlerinin dinlediği Paris bölgesinde yaşayan radyosu konumundadır. Fransaya geçici olarak gelip daha sonra Paris'te kalan ailelerle yalnız başına yurtlarda yaşayan kişilerce dinlenmekte olan bu radyo ilk yayınını bu yurtlardan birinde başlatmıştır.

Tarihçesi, menşei, kimliği

Radio Beur derneği 10 Ocak 1981 tarihinde kurulmuş, ilk yayınlarını 1981 yılının ocak ayında gerçekleştirmiş, 1981 yılının kasım ayında aynı yılın mayıs ayında alınan kararla resmen yayına hak kazanmıştır. Radyo derneğinin ilk bürosunda bir heykeltıraş, bir bayan öğretim üyesi, bir memur ve bir direktör çalışmıştır. Ekibe yeni katılanlar arasında tornacı, sekreter, teknik ajan, ve memur gibi mesleklerden kişiler bulunmaktadır; ilk kadrosundan günümüze sadece Nacer K. adlı doktor kalmıştır. Bir Faslının dışında kadronun tümü Cezayirlidir ve 30 - 40 yaş grubu arasında bulunmaktadır. 1981 yılından bu yana çok sayıda başkan gelip geçmiş ve en son başkanlığı ilk ekipten bugüne kalabilen doktor Nacer K. kazanmıştır.

Radio Beur' ü kuran ekip uzun zamandan beri etkinliklerle uğraşan kişilerden oluşmakta, içlerinden bir kısmı La Kahina adlı, konularını ebeveyn ve çocukları arasındaki sürtüşmelerden alan, kız ve erkek kardeşler arasındaki anlaşmazlıkları dile getiren, değişik kültürlerin oluşturduğu şokları sahneleyen bir tiyatro grubunda oynamışlardır, böyle bir deneyimin radyoyu aile ve aile dostu bir radyo konumuna sokmalarında özel bir faktör oluşturduğu söylenebilir.

Yayınları

Yayınlar, haftalık ve hafta içi olmak üzere iki grupta yapılmaktadır. Haftalık programlar, haftada bir kez akşamları ve hafta sonu olmak üzere iki çeşittir.

Yabancı uyruklu olanlara veya diğer kıtalardan gelen bir kesime hitap etmekte, yayınları arasında Arapça olarak yayınladığı "La Voix de l'Immigration" "Göçün Sesi", Portekizce yayınladığı "Portugal" ve İspanyolca yayınladığı "Espagne" adlı üç önemli göçmen programı bulunmaktadır. Dernek temsilcilerinin sunduğu bu programlar, hafta sonu, Arapça olan yayınlarda olduğu gibi müzikli programlar, davetli kişilerle sürdürülen siyasal içerikli söyleşi türünden yayınlar, hikâyeler, sözcük bilmeceleri ve çocuklar yayınları gibi konuları kapsamaktadır.

Haber programları ve yerel haberler adına "Votre Ville en Directe" adlı "Şehrinizden Canlı Yayın" adlı program, genel haber içerikli "Edition Publique" adlı kamusal yayın programı, bazı kez çeşitli konu ve içeriklerin de yer aldığı "Bain Moussant" adlı karma bir yayını bulunmaktadır.

Tartışma kapsamlı yayınlar, radyodaki programların büyük bir kısmını oluşturmakta, izleyicilerin dolaysız katılımlarının yanısıra telefon bağlantıları da gerçekleştirilmektedir; 9.30 - 12.00 saatleri arasında yayınlanan "Libre Antenne" adlı program izleyicilerin tartışmak üzere radyoya davet edildiği bir programdır. Tartışma konuları genelde ırkçılık, sosyal güvence eksikliği gibi özel televizyonların ilk dönemlerinde dile getirilen konulardır. Geceleri yayınlanan "Uppercut" adlı program "Dédé" Infernal adlı bir ekip tarafından, genelde ırkçılık konularının açıkça işlendiği programların dışında denetime tabi tutulmadan yayınlanmaktadır.

- Bazı yayınlar, özel kesimlere değin bireylerin oluşturduğu gruplar tarafından anime edilmiştir. Pazar sabahları "De Novo a Vovo" "Bizden Size" adlı hristiyanların programı, öğleden sonra ilk saatlerde "Regain" adlı 3 cü yaş grubuna ait klüplere yönelik yayın programı ve kahvaltı saatlerinde liselilere hitap eden "L" Echo des Bahuts" adlı programlar yer almaktadır.

Malzeme Olanakları

- 1 Miksaj masası
- 1 Sony, 1 Revox Teyp
- 1 Platin Kaset Akai
- 6 Mikrofon
- 3 Amplifikatör
- 1 Kompresör
- 2 Röportaj Teybi
- Ayrıca Ek Olarak
- 1 Telefon
- 1 Daktilo
- 1 TV

Finansman Kaynakları

Topladığı paralar	80.000 FF
Stüdyo (Kayıt)	125.000 FF
Galalar	450.000 FF
Bağış, Destek Fonları	45.000 FF
1984 Yılında Fas adlı kuruluştan aldığı sübvansiyon	600.000 FF

Toplam	1.300.000 FF
--------	--------------

Radio Beur' ün yayın alanı, yaklaşık Paris yöresini yani tüm Paris' i ve yakın banliyösünü, Haut-de-Seine, Saint-Denis, Val-de-Marne semtlerini kapsamakta, hatta Val d'Oise ve Seine-Et-Marne, Yveline S. ve Essonne yörelerine kadar uzanmaktadır. Bazı yörelerde frekansını Radio Rencontre ve Radio Ask ile paylaşmaktadır. Radio Beur hergün 18.00 - 01.00 saatleri arasında yayın yapmaktadır; Bu 3 radyo güncel yayınlarını 10 KW' lık bir vericiyle gerçekleştirmeyi kararlaştırmışlardır. 2 antenden biri Frappier sokağında Radio Amour' un Paris' teki merkezinde, diğeri ise Bagnolet' de Makolo kulesinin üstüne kurulmuştur.

Tüm bu programların yanısıra radyoda haftalık yayın programları da yer almakta ve her gün farklı bir yayın yapılmaktadır. Fakat programlar belirli bir düzende kesin hatlarla belirlenmiş olup ancak hafta içinde değişkenlik arz etmektedir ¹³².

h. RADIO SILENCE

1982 yılında radyoların tekelden kurtulması konusunda varılan sonuçlar, yazılı basında yer alan haberleri hakettikleri yere getirmesine karşın, radyo yayınları için aynı durum söz konusu olmamıştır. Yerel radyolarda yankı yapan yayın türü, haber içerikli yayınlar değil müzikli yayınlardır. Lille şehrinden Marsilya'ya kadar uzanan yelpazede bu durum değişmemiş, bir zamanların sağcı belediye başkanlarından sol eğilimli bakanlarına kadar, ülkenin bölgesel topraklarının ulusal radyolarla donatılması konusunda herkes aynı görüşü paylaşmıştır. Bu donatım işlemi zevklere ve iktidar statülerine de uygun düşmüştür. Bu dönemde radyolar yaptıkları yayın kapsamında bölgesel televizyon istasyonları için önceden hazırlanmış, eski ve ikinci düzeyde yapımları yinelemişler, bu olayın ardından odiovizüel iletişim adına Lyon' da yapılan yeni bir yapılanmayla radyonun özerkliği genişlemiş, geleceğe dönük yayın ortamı çerçevesinde 3 yıldan az bir süre içinde yeni frekanslar ortaya çıkmış, fakat radyolar adına izleyici bakımından sönük, zayıf bir kitle söz konusu olmuştur. Büyük şehirler, küçük radyolar, özerkliğin genişlemesi, radyo yayınlarının çoğalması, yayın saatlerinin artması gibi konularla bu alanda yaşanan tüm gelişmeler izleyici bakımından pek iyi bir sonuç vermemiştir. Politika olarak Lyon'da görülen bu iyi niyet ve kalkındırma projesinin getirdiği avantajlardan da umulan sonuçlar alınamamış, sadece Lyon da yerel radyo yayınlarına değin bir yerel radyo olayının bulunması olayın cılız kalmasını engelleyememiştir. Belki Québec ve Bavyera' da olduğu gibi Fransa'nın güneyinde, verilen örneklerle çelişkin uzun ömürlü yayın frekanslarının varlığından veya Lyon radyoları adına söz konusu olan bir tür türsellikten de söz edilebilir, fakat gözle görülebilen genel tablo bu merkezdedir ¹³³.

¹³² R.CHANIANAC, P.FLICHY, M.SAUVAGE, op.cit., s. 99-110

¹³³ Jean-Pierre BACOT, Silence Radio, Medias Pouvoirs, No.15, Temmuz-Ağustos-Eylül 1989, s. 121-122

IX. ÇEVRE RADYOLARI

Fransa' da özel yerel radyoların yanında bu radyolarla birlikte adı geçen çevre radyoları bulunmaktadır. Bunlar genelde dış ülkelerden yayın yapan radyolardır.

Eski korsan radyoların, özel yerel radyolarla ve Radio-France' a ait daha geniş özgürlüklere sahip olan radyoların aksine, "Europe 1", "RTL", "RMC" ve "Sud-Radio" gibi çevre radyolarının frekans modülasyonuna girişleri yoktur. Bu durum özellikle müzikli yayın programlarının kalitesi açısından bir handikap oluşturmuştur. Ayrıca yasa tarafından da stereo yayına yasak getirilmesi ve özel radyolara reklam hakkı tanınmasıyla özel radyolarla çevre radyoları arasındaki rekabet ortamı daha da tırmanmıştır. Biz hoşgörü radyoları adı da verilen bu radyolara hoşgörü radyoları başlığı altında değindik¹³⁴.

HOŞGÖRÜ RADYOLARI

Devlet belirli bir zamandan sonra büyük radyolara tanıdığı ayrıcalıkları küçük radyolara yasaklamanın sıkıntısını çekmiştir. Daha 1978 yılının haziran ayında, Lot-Et-Garonne bölgesinin Demokratik Sol Parti Senatörü Henri Caillavet' nin senatoya sunduğu raporda belirtildiği gibi, ticari amaçlı yayın yapan çevre radyolarının günde yaklaşık 25 milyon dinleyiciye ulaştırdıkları yayınlarla tehlikeye düşen tekel yıpranmaya başlamıştı. İlke olarak çevre yayın istasyonları, La Sarre' da "Europe 1", Luxembourg' da "Radio-Télé Luxembourg", Andorra' da "Sud-Radio" radyolarının yaptığı gibi, dış ülkelerden yayın yapmaktaydılar. Fransız stüdyolarında gerçekleştirilen yayınlar PTT kanalıyla kiralanan kablolarla dinleyicilere ulaştırılmaktaydı. Buna karşın "Radio-Monte-Carlo" (RMC) radyosunun vericisi her zaman Fransa topraklarında yer almıştır. FM vericilerinden yararlanabilmiş tek çevre radyosu olma özelliğini taşıyan "RMC" radyosu, önceleri Monaco Prensiği ve dolaylarında bulunurken, 1845 yılında yayınını Alpes Maritime bölgesindeki Agel tepesinde bulunan askeri bölge arazisinden yapmıştır. Almanların 1941 yılında kurdukları bu istasyonu Fransız hükümeti Vichy hükümetinin yetki vermesiyle devreye sokmuş, 1973 yılında Fransız devleti "Radio-Monte-Carlo"

¹³⁵ F.CAZENAVE, op.cit., s. 95-96

(RMC)' nin "Alpes-de-Haute-Provence" bölgesindeki Roumoules semtinde kuvvetli yabancı bir verici kurmasına izin veren uluslararası bir anlaşmayı imzalamıştır. İletişim Bakanı M. Jean-Philippe Lecat beş yıl sonra, 7 Haziran 1978 tarihinde, bu durumun eskilere dayandığını ve tekeli bağlamadığını belirtmiş, 6 Şubat 1980 tarihinde Paris İdarî Mahkemesi Roumoules istasyonunu yasadışı ilân etmesine rağmen bu karar pek etkili olamamıştır. Bu olay konusunda karşıtlığını ortaya koyan François Mitterand, sorgu yargıcı Labonde' a huzuruna çıkmak üzere çağrıldığı Toulouse şehrinde, 21 Ekim 1980 tarihinde, "RMC" nin ilk korsan radyo olduğunu belirtmiştir. Radyoların kimliği konusundaki bu kavga ve çekişmelerin devam etmesine karşın, çevre radyolarının hoşgörü radyoları olarak Fransız yayın sahnesinde rol aldıklarını belirtmekte yarar vardır.

Stüdyoları verici istasyonlara bağlayan kablolarla PTT' nin röportaj için yararlandıkları araba ve motorsikletlerle radyo ve telefon kablo hatlarının her zaman tekel tarafından kesilme ve alıkoyulma beklentisi içinde yayınlarını sürdürdükleri bir gerçektir. 7 Haziran 1983 tarihinde PTT memurlarından birinin intikam amacıyla ya da kazayla neden olduğu ileri sürülen bir kesintinin her zaman için söz konusu olabileceği görülmüştür. Radyoların yayınları devlet tekeli altında Valérien tepesinde kurulu özel bir merkez tarafından sürekli izlenerek kayda alınmakta, bakanlıklar ise her an yayınlara müdahaleye hazır durumda beklemektedirler; 1961 yılında generallerin ayaklanması ile 1968 yılı mayıs ayında meydana gelen olaylar da bu beklentiye gerçeklik kazandırmaktadırlar. Bu konuya bir örnek olarak "RTL" radyosu eski İçişleri Bakanı Christian Fouchet vasıtasıyla Alain Geismar adlı gösterici lideri ile ve üniversite rektörü Roche' la radyo yayını sırasında telefon bağlantısı kurarak pazarlığa girdiği, röportörlerini ve ayaklanan öğrencileri radyo yayını etkisiyle CRS' in bulunduğu bölgeye gönderdikleri gerekçesiyle suçlanmış ve engelleyici radyo olarak ilan edilmiştir. Yine 1974 yılında bir takım baskılardan etkilenen "Europe 1" adlı radyo istasyonu, çalıştığı ekibi gülünç durumlara düşürdüğü gerekçesiyle Maurice Siégel' i görevinden uzaklaştırmıştır. Maurice Siégel, "Europe 1" in Genel Müdürü Jean-LUC Lagardère' in yayın tekeli konusundaki görüşlerini kamuoyuna aksettirmiş ve 13 Mayıs 1958 tarihinden sonraki dönemde sosyalist bakan Albert Gazier' e iktidarı elinde bulunduran partinin karşısında ezilmenin mevcut yapı içinde doğal olduğunu,

ve bu bakımdan karşı tavır almamak gerektiğini dile getirmiştir; zira günlük haber magazinlerini içeren radyo gazetesi türü programlarda kendilerine De Gaulle ve arkadaşları için 1,5 dakikalık bir süre ayrılması önerilmiş, bu teklifi reddettikleri için de kendilerine, cumhuriyete karşı geldikleri gerekçesiyle, stüdyolarıyla Sarre bölgesindeki vericileri arasındaki iletişim ve yayın bağlantılarının kesileceği tehdidinde bulunulmuştur¹³⁵.

X. KAMU HİZMETİ GÖREN RADYOLARDAN AYRILARAK ÖZERKLİK KAZANMIŞ BULUNAN RADYOLAR

Fransa' da yerel bölgesel radyolar arasında, kamusal radyolardan ayrılarak özerklik kazanmış radyolar da bulunmaktadır. Serbest radyo sayısında görülen patlamaya karşı çıkmak amacıyla "Havas" ın Genel Müdürü André Rousselet iletişim bakanına yakışır şekilde 1983 yılında devlet kontrolü altındaki yerel çevre radyo istasyonlarının gelişmesine destek vermiş, Le Point dergisinin de belirttiği gibi, o zaman için François Mitterand' la aynı görüşü paylaştığını, yani özgür radyo olayının tarafsız bir konu olmayıp politik görüşlerle yönlendirildiğini ileri sürmüştür. Nitekim "Radio-France" ın Genel Müdürü özel yerel radyoların açıkça sağ kesime endeksli olduğunu beyan etmiş ve politik çekişmeler sürdürülmüştür, zira devlet kontrolündeki bölgesel çevre radyoları diğer yerel özgür radyolar gibi devletin denetimi dışında kalmamışlardır.

Bu tür radyolara aralarında büyük bir rekabet olan "FR3" ve "Radio France" ın isimlerini örnek olarak verebiliriz.

1. "FR3" "RADIO FRANCE" Rekabeti

Radio-France' ın yönetim kurulu 17 Mart 1978 günü toplumun, geleceğin yerel ya da bölgesel radyolarının etkisi altında kalamayacağını belirtmiş, hükümetle tekelin savunucuları ilk başlarda mevcut yapılara ve "FR3" ile "Radio France" ın o sıralardaki mevcut yapılarına bir çözüm getirme girişiminde bulunmuşlardır. Bu durum daha gerçekleşmeden haber dairesi başkan yardımcısı Jean Lefèvre' in de France-Inter' de belirttiği gibi yerel radyoların kimliklerinin günün birinde tanınacağı, bu durumda France-Soir' ın organize

¹³⁵ F.CAZENAVE, op.cit., s. 96-99

kuruluşlardaki özerkliğini genişleterek bu radyoların özerk birer radyo durumuna gelmesinin yerel radyo yayıncılığı adına yararlı olacağı düşünülmüş, dışarıdan destekli belirli fonlardan elde eden sübvansiyonlar sonucu yayın kuruluşlarının, halen İtalya' da olduğu gibi, anarşiye yakalanma tehlikesiyle karşılaştıkları görülmüştür. Başbakan Raymond Barre da FR3' ün bu yolla bir tür bölgesel habercilik eyleminden yararlanabildiğini açıkça beyan etmiştir. İşte bu iki radyonun durumu karışıklık oluşturmuş, bu iki radyodan hangisinin yayın sahnesinde yer alacağı sorun oluşturmuştur. Merkezci senatör Jean Cluzel bu olayda her iki radyo için söz sahibi olanlar adına uzlaştırma girişiminde bulunmuş, 1978 yılında, 1979 yılından itibaren üç yıl süreyle geçerli olmak üzere ve deneme amacıyla bir yasa yapılmasını teklif etmiştir. Bu yasaya göre yerel radyoların 3 yıllığına hizmet vermesi ve yerel radyoculuk konusundaki gelişimin kamusal radyo yayın hizmetinin yaygınlaştırılması yoluyla gerçekleştirilmesi istenmiştir. Yani radyoların bir bakıma Radio France' la FR3' e bağlı bir kola teslim edilmesi söz konusudur. Bu düşünce aynı zamanda partisi adına RPR Paris Milletvekili Joël Le Tac' ın da görüşü olup, yerel radyoların oluşumunun Paris' ten yapılmaması gerekliliğini savunmuştur. Le Tac' a göre bu görev her bölgede, sermayesi FR3, Radio-France ve Télédiffusion de France (TDF) tarafından paylaşılacak "Société Générale de Radiodiffusion" (SSR), (Radyo Yayınları Genel Kurumu) adlı, tekelin yasal yoldan koruyucusu olan bir kuruma verilmelidir ¹³⁶.

Tüm bu karışıklık ve uğraşlar Radio France' le FR3 radyoları arasındaki mücadelenin Fransız bölgesel radyo yayın hayatı içindeki önemini ortaya koymaktadır.

2. "RADIO FRANCE" Olayı

Medya ölçekleri Fransa' da yayınlanan ve bir kamuoyu araştırması sonucu ortaya çıkan istatistiksel yayın aracı "Médiamétrie" açısından, 7,5 milyon dinleyicinin "Radio France" ın yerel yayınlarını sürekli izlemekte olduğunu göstermektedir.

70' li yılların sonunda Jacqueline Baudrier' nin belirlediği bir stratejiye göre, 10 yıllık deneyimin ardından hiç değiştirilmeden uygulanan radyo yayın felsefesi sadece yerel bölgeden söz edilen bir yayıncılık anlayışını

¹³⁷ F.CAZENAVE, op.cit., s. 101-104

kapsamaktadır. Gazetecileri, animatörleri, teknisyenleri ve yöneticileriyle bu yerel yayın alanında çalışan 1200 insan, 47 radyoyu ülke genelinde duyurmaktadır. Bunu yaparlarken de belirli formülleri ya da çizgileri yoktur. Yerel yayın alanları ve profesyonellikleri iki önemli sırlarını oluşturmaktadır. 1981 yılına kadar süren radyo yayınlarına uygulanan tekelin dışında, 1974 yılı Ağustos ayında çıkan yasanın FR3' e Bölgesel Odiovizüel İletişim konusunda yetki verdiği görülmektedir. Bununla birlikte profesyonellerin de bildiği gerçek, televizyonun gölgesinde radyonun hiçbir zaman büyümediğidir. Olanak eksiklikleri nedeniyle, bu yerel radyoların "France Inter FM" üstünden sabahları 1.00 - 5.00 arası ölü saatlerde yayın yapmaları, kimliklerini bulmalarında pek başarılı olamadıklarını, pek kuvvetli sayılabilecek bir izleyici kitlesine kavuşamadıklarını ortaya koymuştur.

Bu dönemlerde yeni bir yerel iletişim gereksinimi kendini göstermiş ve 1978 yılında ilk korsan yerel radyolar ortaya çıkmıştır. Bu radyoların ortaya çıkması radyo televizyon yayınları konusundaki tekelin patlama yapmasını kaçınılmaz bir duruma getirmiştir. Toplumsal olaylara ve kamunun gereksinimlerine kulak verme konusunda çok duyarlı davranan "Radio-France", ortaya çıkan bu yeni durumu daha önceden tartışarak "France Inter", "France Musique", "France Culture", "Radio Bleue" ve "Radio 7" tarafından özgür, yasal yayıncılık konusunda yerine getirilecek koşulları tamamlayarak tekele karşı atılım yapma konusunu da kendi bünyesinde birlikte tartışmıştır.

Bundan sonra devlet tekelini bozan 9 Kasım 1981 yasasına kadar, radyo yayınlarına değin çıkarılan her türlü yasayla devlet tekeli sürdürülmüştür. Devlet korumasına karşı yerel radyoların savaş açtıkları tarih 1977 yıllarına rastlamaktadır. 20 Mart günü, "TF1" üzerinden yapılan Brice Lalonde belediye seçimlerine ayrılan direk bir yayında, teleizleyicilere ilk korsan radyonun doğuşunu ilan etmiştir. Doğan boşluktan faydalanarak çoğalan korsan radyolar arasında Montpellier' de "Radio Verte Fessenheim", "Radio Fil Bleu", Toulouse' da "Radio Libre Tolouse" gibi radyolar bulunmaktadır.

Yerel basın ise kendi çıkarlarını korumak üzere özellikle hükümetin reklâm yayınları konusundaki tavrını reddetmesine rağmen, hükümetin yerel radyolarla ve özellikle bu iki yerel radyoyla ilgili tüm projelerini dikkatle izlemiştir. Bununla birlikte Fransız radyo yayın tekeliyle özgür radyoların

statüsünün belirlenmesine değin 9 Eylül 1981 tarihinde Bakanlar Kurulunda kabul onayı alan yasa tasarısı, 15 gün sonra 24 Eylül gecesi onaylanmıştır. Bu yasa tasarısı ulaşımına değin birçok alandaki uygulamaların teşvikçileri nezdinde özellikle bu radyoların finansmanlarıyla ilgili modelden kaynaklanan bir düş kırıklığı yaratmıştır. 17 Eylül tarihinde senatörler tarafından kabul edilen ve reklam yoluyla oluşturulacak bir finansman ilkesini kabullenmekte olan metin, milletvekilleri tarafından, yazılı basının çıkarlarını korumak ve özgür radyoların ticari güçlerle, ilân veren güçlü müşterilerinin etkisi altına girmelerini önlemek amacıyla reddedilmiştir. 9 Kasım 1981 tarihli resmi gazetede yer alan yasanın kararnameleri 21 Ocak 1982 tarihinde çıkmış, özgür radyolar böylece belirli bir resmiyet ve yasallığa kavuşmuşlar, fakat atılan bu ilk adımın yayın dalgaları bakımından bu dönem için konumları ve durumlarına yeni çözüm ve iyileşme getirmemiştir.

Uygulanan yeni özgün finansman modeli, bazı radyoların bütçelerini kaçak reklam yayınları aracılığıyla doldurmalarını engellemediği gibi bazı mağaza reklamlarının ya da herhangi bir belediyenin etkinliklerinin radyo programları arasına serpiştirilmesine zemin dahi hazırlamaktadır.

30 km' lik bir alanın dışına resmen yayın yapma durumunda kaldıklarından, yerel yaşamın en uç köşelerine ulaşabilme ya da gençlere, rock müziğiyle uğraşan amatörlerle, klâsik müziği ve eski arkeolojiyi seven kişilere hitap etme olanağına sahiptirler. Yerel radyo bu konumuyla şehirlerin sesi konumunu kazanmıştır. Basınla radyo arasında bir enerji bağlantısı kurmak da olasıdır. 1981 yılının başından itibaren "Le Martin de Paris", "Sud Ouest", "L' Express", "La Dépêche du Midi" ve "Le Parisien Libéré" gibi gazeteler sayfalarında yerel radyo konusundaki tasarımlara yer vermeye başlamışlar; 9 Kasım 1981 tarihli yasayla kurulan ve başkanlığını Andre Holleaux' nun yaptığı kurul 7 Nisan 1982 tarihinde gazeteler tarafından desteklenen derneklerin sunduğu tasarımları incelemeye alan çok sayıdaki komisyonun çalışmalarına yansıyan bir kararı onaylamıştır.

Yerel radyoların sayısındaki çoğalma, yaşamlarını sürdürebilme konusundaki güçlükleri de beraberinde getirmiştir. Radyoların reklam aracılığıyla finanse edilmeleri konusu odiovizüel yasa taslağının 31 Mart 1982 tarihinde hükümet tarafından kabul edilmesiyle yeniden reddedilmiş, bu olay

8 Mart 1983 tarihinde Roger Bouzinac tarafından da beyan edildiği gibi kötü kullanım ve sonuçlara neden olmuştur.

Gerçekten de kaçak reklamların sayısı çoğalmış ve bir tür özgür radyolar pazarı oluşmuştur. Bu pazar mali olanakları kısıtlı gruplarla çok güçlü mali olanaklara sahip gruplar arasında çekişmelere yol açmıştır.

Bu radyo anarşisi François Mitterand' ın 4 Nisan 1984 tarihinde , tüm yerel radyoların bir şirket statüsüne kavuşarak kendi mal ve kaynaklarından sorumlu olacaklarını ve bir bakıma reklamlardan da faydalanabileceklerini düşündüğünü belirtmesiyle bir aydınlığa kavuşmuştur.

23 Mayıs tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında kabul edilen ve 29 Temmuz 1982 tarihli yasada yer alan ve odiovizüel iletişim konusundaki bazı düzenlemeleri değiştiren bu yeni yasa tasarısı son ve kesin şekliyle 29-30 Haziran günlerinde oylanmış, 2 Ağustos 1982 tarihli resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Değişiklik yapılarak uyarlama yoluna gidilen bu hukuksal düzenlemenin, yazılı basının yerel radyolar içerisinde bir tür zenginleşme ve çeşitliliğe yol açacağı düşünülürken, "Ipsos" adlı kurum tarafından bu konuda yapılan ve 2 Temmuz 1984 tarihli "de Point" dergisinde yayınlanan ilk ankette, bu yasayla büyük gazetelerin ve özellikle de Paris basınının radyolarını kapattıkları, buna karşın sadece gazete patronu iken yerel radyo dünyasına girip yerleşerek kendine ait basın imparatorluğunu kuran Robert Hersant' ın kârlı çıktığı görülmektedir.

Yine bu yasayla, müzik ağırlıklı yayınlar yapan radyoların genel ve belirli içerikli özel konularda yayın yapan radyolardan daha çok tutulduğu ve daha fazla gündemde kaldıkları gözlemlenmektedir. Taşrada basın, olası her türlü rekabeti engellemek amacıyla eline geçirdiği yayın frekanslarını elden çıkarmayıp korumayı yeğlerken, Paris' te basın adına bir takım hoşnutsuzluklar, stratejik sıkıntılara katlanma zorlukları başgöstermiştir.

1984 yılının kasım ayında "L'Humanite" ve "L'Unite" gazeteleri, kendileri dışında "Le Parisien Libéré", "Le Matin" ve "Bayard Presse" adlı grupları 1982 yılının haziran ayından itibaren bünyesinde barındıran "La Fréquence Presse" adlı kuruluşu elinden çıkarmış, 1985 yılının haziran ayında bir yıl önce radyo dünyasına katılan "Radio-Libération Kuruluşu", radyonun günlük gazeteden

daha az önem arzettiği görüşüyle terkedilmiştir. Nitekim, basın imparatorluğuna radyo dünyasına attığı adımlarla yönelen Hersant grubu multimedya ağını örmeye ve kendini kabul ettirmeye başlamış, bu alanda kontrolü altındaki, içlerinde bazılarının radyo frekansı elde etmiş bulunan gazeteleri kullanmayı da başarmıştır. Kendisine ait olan "Loire-FM et Presse Océan" grubu Nantes şehrindeki "Radio-Bleue Marine" grubundaki hisselerin çoğunluğuna sahipken, Grenoble, Valance, Lille ve Le Havre' daki gazeteleri yerel radyolarla olan ilişkilerini sürdürmeye devam etmiştir ¹³⁷.

1984 yılının Ekim ayında Paris' te bulunan "Radio Digitale" ın kontrolünü eline geçirmiş ve yasanın engellemesine rağmen kendilerine gerekli tüm gücü sağlamak üzere bütün bu radyoları bir şebeke altında toplamıştır. 1984 yılının kasım ayında bu grup 30 kadar yerel radyoya ulusal ve uluslararası haberleri sağlayan bir "Fransız İletişim Ajansı" kurumu olarak amacına ulaşmıştır.

Aynı şekilde 1987 yılının eylül ayında 20 Ekim 1985 tarihinde "NRJ" den ayrılan ve tüm yayın alanı içinde bulunan 54 istasyonu çalıştıran "FUN" adlı şebekeyi de eline geçirmiştir. Birçok gazetenin batmış olduğu 1981-1983 yılları arasındaki amatörlik döneminin ardından, yerel radyolar adına yeniden yapılanma ve profesyonelliğe yönelik bir değişim dönemi başlamış, işlerin verimli gidebileceğini anlayan Hersant grubunun ve de Figaro gazetesinin patronu R. Hersant, acil kararlar alıp çabuk operasyonlar dizgisini gerçekleştirerek parlak sonuçlara ulaşabilmiştir. Özel televizyonların da çıkmasıyla her dalda olduğu gibi bu alanda da imparatorluğunu yaygınlaştırmıştır ¹³⁸.

¹³⁷ Daniel HAMELIN, Décentralisation de Radio France, Media Pouvoirs Dergisi, No.18, Nisan-Mayıs-Haziran 1990, s. 117-120

¹³⁸ F.CAZENAVE, op.cit., s. 104-113

XI. FRANSA' DA BÖLGESEL-YEREL RADYOLARIN DONANIMLARI VE BU DONANIMLARA ÖZGÜ YASAL UYGULAMALAR

Genelde radyoların yayın yapabilmeleri için bir mikrofon, bir plâkçalar, bir teyp, bir verici istasyon ve bir anten yeterlidir. "Radio-Adour-Nouranna" ya da "Gilda-La-Radiopolitaine" adlı radyoların ilk zamanlarında 30.000 FF' lık bir malzemeye yayın yapabildikleri dönemde "Radio-K" 500.000 FF' lık malzeme yatırımı yapmıştı. 1983 yılında, yalnızca vericilerin maliyeti 10.000 FF ile 200.000 FF arasında değişmekteydi. Oluşan bu cazip pazarda yasal olarak çalışan ve dünyanın en büyük telekomünikasyon gruplarından biri olan Fransız şirketi "Thomson Grubu" pek büyük bir kâr sağlayamamıştır, çünkü kaçak çalışan Fransız radyocuları Fransa adına çalışan ve çoğu kez riskleri üstlenebilen birkaç İtalyan ithalatçıyla işbirliği yapmaktaydı. Bunlardan ilki Montpellier' de boy gösteren ve 1977 yılında "Radio-Fil-Bleu" ile işbirliği yapan "SARL Lussac Electronique Commerciale" (LEC) adlı ticari elektronik şirketi olmuştur.

Radyoların yasal haklarını elde etmeleriyle birlikte "Votre Radio Locale en 24 heures" "Radyonuz 24 saat sizlerle beraber" türünden reklam sloganları üretilmeye başlamıştır ve Argenteuil' deki "RAES Şirketi" gibi kuruluşlar da reklam piyasasında devreye girmeye başlamışlardı. "Radio FM" in piyasaya girdiği bu dönemde radyoların teçhizatlarını değiştirilmesi, herşeyiyle hazır istasyonlar alım, satım ve değiştirilmesi ile ilgili reklamlarla tırmanan ticari rekabet ve daha iyisini yapma girişimleri iletişim tüccarlarına büyük ölçüde boy gösterme olanağı sağlamıştır.

1983 yılında Fransa' da faaliyet gösteren "Télédiffusion de France" (TDF) adlı kuruluş, bu türün Fransadaki tek temsilcisi olmayıp, diğer şirketlere kendi yayın tesislerini kurup işletme fırsatı tanımıştır. "TDF" gösterdiği kolaylıkların yanında, hizmet verme koşullarını da vergi kapsamı dışında tutulacak belirli bir tarifeyle bağlamıştır. Bu tarifeyle göre:

100 Watt' ın altındaki vericiler için 10 m yükseklikteki çubuk anten direği 27.000 FF; çok basamaklı dört, beş istasyon yayını alabilecek kapasitede çubuk antenle yayın masrafları ve bakım da dahil herşey TDF 'ye ait olmak üzere yılda 17.000 FF iken özel vericiler için yayın bağlantısı hariç yalnız verici 14.000 FF tutmaktadır.

20-25 m yüksekliğinde iki, dört arası çift kutuplu turnike antenler için ,100 W-1 KW arası vericilerin götürü kurma masrafları 75.000 FF; 300 W için herşey TDF' ye ait olmak üzere yıllık yayın masrafı 50.000 FF, 500 W için kısmen bağlantı durumundaki vericilerin yayın masrafları ise yıllık 40.000 - 46.000 FF arasındır.

Bir Kilowatt' ın üstündeki vericiler için, keşif bedeli üstünden stereo bir kodörün masrafı yılda 1000-5000 FF, yedek verici ve anahtarıyla birlikte yılda 9.760 FF' dir.

FNTRL' nin bünyesinde toplanmış bulunan birlik radyoları, "Agence de Service pour la Communication (ASCOM) adlı Fransız Gençlik ve Kültürleri Fedarasyonuyla, Fransız Eğitim ve Öğretim Birliği tarafından desteklenen, iletişim hizmetleri ajansına bağlı bir "Ulusal Promosyon ve Yayın Yönetimi" kurup, 5 büyük Fransız şehri olan Lille, Paris, Lyon, Marsilya ve Bordeaux' da teknik kolektif altyapıların kurulmasını önermişler ve bu durum birlik statüsü atılan gönüllü adımlardan ilki olmuştur ¹³⁹.

XII. RADYO ÇALIŞANLARI İLE İLGİLİ YASAL UYGULAMALAR

Ascom ajansı tarafından, radyoların gelişim gösterdiği ilk dönemlerde, teknik bakım, yönetim, işletme ve muhasebe ve özellikle de animasyon dallarında geliştirme ve uzmanlık stajları düzenlenmiş, animasyon alanında, bir serbest radyo animatörünün yetiştirilmesi aşamasında animatörün bir disjokey olmadığını göz önünde bulundurulmasına özen gösterilmiştir.

Fakat yayın konusundaki en büyük ve ağır sorun gazetelerin ve özellikle de bu alanlarda işlevleri olan gazetecilerin sorunu olmuştur; 1981 yılında özel radyolar konusunda çıkarılan yasayla, 1982 yılında Odiovizüelin tümü ile ilgili çıkarılan yasalardan hiçbiri özel yerel haberciliğe değin bir statü önermemişler, aynı şekilde, sorumlu reklam yayınları müdürüne eşdeğer bir görev ya da kadro verilmemiştir. Ayrıca 1901 yasası sonucu oluşan dernek radyolarına, ücret ve görevlerle ilgili ortaklaşa yürütmeleri gereken anlaşmaları kabul ettirme aşamasında da zorluklar çıkmıştır. Böylece gönüllü gazetecilere de diğer gazetecilere olduğu gibi belirli bir statü uygulanması gereksinimi doğmuştur.

¹³⁹ F.CAZENAVE, op.cit., s. 78-79

Gazetede kalıcı olmadıkları için gönüllüleri elde tutmanın zorlaştığı bu dönemde yayın kuruluşlarındaki ücretlerle ilgili herhangi bir statüye sahip hiçbir elemanı bulunmayan belirli yayın kuruluşlarının varlığı da göze çarpmaktadır. Tüm gazeteci sendikaları bu durumu dile getirmişler, Ulusal Gazeteciler Sendikası "SNJ" de, söz konusu dengesizliklerin bertaraf edilebilmesi için, bu medyalar içinde çalışan profesyonel kişilerin mesleksi ve sosyal haklardan faydalanmaları gerektiğini ve de işe alınacak elemanlar arasında önceliğin meslekten olup işsiz kalan kişilerle, ülkede bilinen gazetecilik yüksek okullarından mezun olan öğrencilere tanınmasının uygun olacağını önermiş, bu arada 1500-2000 kadar iş hacmi istihdam edileceğine de dikkat çekmiştir. "Gazeteciler Ulusal Sendikası" (SNJ) ayrıca bir basın organı tarafından özellikle de radyo mikrofonunda çalıştırılan ve parasını ödemeyen ve de gazetelerde çıkan metinleri yazarının izni olmadan yayınlayan ve de yazım bölümlerinde çalışan bazı elemanlara radyo adına ücretsiz görev yapması için teklifte bulunan yerel gazetelere ve yerel radyolara karşı savaş açmıştır.

FNTRL' ye göre, 1983 yılında yeni iletişim kuruluşlarında çalışanların % 95' i gönüllü kişilerdir. ALO' ya göre bu radyoların 2 - 3 kişiden fazla gönüllü eleman çalıştırma yetkisi yoktur. "CGT" kurumu açısından özel radyolarda çalışanlar arasında ayrıcalıklı özel hiçbir ek kategori söz konusu olmamalıdır. Her spiker doğaçlama yapabilir, herhangi bir reklam veya haber alanında istediği biçimde icraat yapabilir. Herhangi bir statüye ve basın kartına sahip olmayan bu elemanlar, bir radyo birliği altında çalıştırıldıkları için, karma icraatları sendikalar nezdinde sakınca yaratmamaktadır. Basın kartı komisyonu da bu bağlamda her basın kartı adayına iki koşulu yerine getirmeleri halinde statüsüne uygun olarak kart verebileceğini belirtmiştir. Bu koşullar şu şekilde özetlenebilir:

- a) Bir tek kınaması olan yasal bir radyoda çalışan olması,
- b) Fransa' da çalışan radyo muhabirlerine en azından, Türkiye' deki Sosyal Sigortalar Kurumu ile eşdeğer nitelikte bir kuruluş olan "Smic" e bağlı olarak tam gün çalışan kişilere ödenen gelir değerinde bir aylık gelir, yazı hazırlayan gazetecilere sayfa başına belirli bir ücret karşılığı çalışma hakkı verilir olmasıdır. Büyük bir çoğunluğunun geçimini bu yoldan sağladığı muhabirlere basın kartı verilmesi için Basın Kartı Komisyonunun eline, 1983 yılının ilk altı ayı içinde 50 kadar dosya sunulmuştur ¹⁴⁰.

¹⁴⁰ F.CAZENAVE, op.cit., s. 79-81

XIII. BÖLGESEL-YEREL RADYOLARIN PROGRAMLARI İLE İLGİLİ YASAL TASARIM VE UYGULAMALAR

1. Fransa' da Serbest Radyoların İçerdikleri Programlar

Serbest radyo belirli bir süreçte ölmeye mahkum bir araç olmak yerine, ifade olanakları devamlı yenilenen bir araç olarak algılanmıştır. Zamanla radyo için radyo yapmak anlayışı taşıyanlar radyo arenalarında boy göstermeye başlamışlar ve böylece bir radyoculuk tutkusu yaygınlaşmıştır. Bu tutkuyu gidermek için, Felix Quattari adlı yazarın "Ce qui m'intéresse ce sont les radios de mouvement" başlıklı 27 Ağustos 1981 tarihinde Libération gazetesinde yayınlanan yazısında belirttiği gibi, radyo olayının profesyonelleşmesi gereği ve bunu uygulamanın zamanı gelmiştir. Yayın dalgalarına değin özgürlük hareketinin ve sorumluluğunun koşullarını belirten Felix Quattari' nin bu görüşü, Paris'te yayın yapan "Radio-Tormate" adlı radyonun yayın yaşamını etkileyip yönlendirmiş ve ifade biçimini belirlemiştir. Çok sayıda küçük boyutlu yerel özgür radyo kurulma aşamasında ideal radyoculuk oyunu oynamaya kalkışmış, yani yayın olayına gerçek haber gazetelerinin yayınıyla girmişlerdir. "Radio Solidarité" gibi, siyaset adamlarının beyanlarını yayınlarak aktüalite yapmaya çalışan istasyonların dışında, dinleyicilerin telefonla programlara katılımlarıyla güncel yorumları yayınlayan radyolar ve "RFM", "Radio Service-Tour-Eiffel" ya da "Paris-Fréquence-Montparnasse" gibi çok sayıda profesyonel radyo, ve belirli haber ajanslarına bağlı tüm radyoların dışındaki radyolar haberlerini büyükelçiliklerden gelen telekslerin kopyalarını, dış kaynaklı radyolardan ve özellikle BBC gibi radyoların dinlenmesi sonucu elde ettikleri haberleri yayınlamak ve Fransız Basın Ajansından kaçak olarak elde ettikleri haberlerden oluşan kaynakları kullanarak radyoculuk yapma yoluna gitmişlerdir. "AFP", Fransız Basın Ajansı, bu kaçak haber yayıncılığının bilincinde olup, çok potansiyel müşterilerine karşı pek sert davranmamakta, radyolar direk olarak resmi yayın hakkına sahip olan radyolar grubuna dahil olmadıkları sürece bu tür yayıncılık sürüp gitmektedir. Örneğin "Ici-et-Maintenant" radyosu "Presse d'Europe No 14" e bağlı birçok klübün yayınlarını kendine özgü yorumlarıyla yeniden yayınlamıştır.

Burada haber yayınları yapan radyolar konusunda çeşitli yorumlar

yapılmaktadır: NRJ adlı kurum dinleyicilerin yakın çevrelerinde geçen olaylarla yeryüzündeki olayları umursamadıklarını belirtirken, aylık yayın organı Cactus ise, haber yayını yapmayan radyoların genel dinleme oranının ancak % 11,93' ünü toplayabildiklerini belirtmektedir. Buna karşın, müzikli program yayınları yapan radyoların pek büyük sorunlarla karşılaşmadıklarını, bu radyoların ayrıca plâk evleri tarafından kendilerine sunulan her türlü promosyon ve olanakları değerlendirdikleri ve belirli ayrıcalıklardan faydalandıkları görülmektedir¹⁴¹.

Fransız Bölgesel - Yerel Radyoları Açısından Reklam Olayı

1985 yılına kadar kamusal iktidarlar, her türden iletişim kuruluşu biçimlerine değin ortak kurallara angaje olduklarından, François Mitterand seçilişinin ertesi günü saatte 5 dakikayı bulmayan ve de deneysel olarak başlatılacak reklamların tasarımını hazırlamıştır. Bu görüş Laurent Fabius' un 1980' den beri sosyalist parti sözcüsü iken tasarladığı ve Georges Fillioud' nun iletişim bakanıyken üstlendiği eski bir düşüncenin ürünüdür. Pierre Mauroy bu görüşe karşıdır ve paralı radyolara karşı olduğunu açıkça belirtmektedir. Aynı görüşte olan Gaston Defferre de İçişleri Bakanıyken bu konudaki fikrini farklı bir biçimde ortaya koymuştur. Yerel basına ve taşra basınına yakın çevrelerce tanınan bu 2 kişinin aynı görüşte oluşları tesadüf değildir. Hükümet üyeleri arasında sadece PTT bakanı Louis Mexandreaux ile Kültür Bakanı Jack Lang, reklamlar aracılığıyla elde edilecek bir finansmanın serbest bırakılmasını olumlu karşılayan kişiler olmuşlardır. 18 Eylül 1981 tarihinde yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında cumhurbaşkanı durumu açıklarken yayınlarda reklamların yeri olmadığını, bazı özel radyolarda açıkça sunulan reklamlara, sayıları az da olsa, fırsat tanınmayacağını belirtmiş ve bu karara varılmasının nedeninin bu alanda yoğun bir denetim mekanizmasının kurulamamış olmasından ya da kurulamayacağı düşüncesinden kaynaklandığını resmen ilan etmiştir. Georges Fillioud millet meclisinde savunacağı hükümetin tutumunun bu doğrultuda olacağını belirtmesi de özgür radyolar çevresinde bir düş kırıklığı yaratmıştır. "Libération" gazetesinin 21 Eylül Pazartesi günü sayısında "Giyotine mahkûm edilen yerel radyolar" ifadesini kullanmış, gazetenin müdürü Serge July de 25 Eylül 1981 tarihinde gazetenin ilk ve son sayfalarında kızgınlığı yansıtırıcı bir

¹⁴¹ F.CAZENAVE, op.cit., s. 81-83

makale kaleme alınca radyo dünyası karışmış, özgür radyo düşüncesi ve özellikle de radyoların yaşamlarını reklam yoluyla sürdürme ümitleri olasılığı ileri tarihlere olasılığı ileri tarihlere bırakılmıştır¹⁴².

2. Bölgesel - Yerel Yayıncılıkta Reklamcılık Alanında Kurulan Birlikler

a. Her Tür Reklamla İlgili Olarak Kurulan FNRL Federasyonu

Gerçek anlamda bir birleşmeye açık tüm radyoları bir arada toplayarak ortak amaçları doğrultusunda en büyük temsilcileri olduğunu iddia eden FNTRL, bazı paralı mesajlara karşı olmadığını ortaya koymuş, buna karşın herhangi bir markaya değin reklam ya da ticarî girişimleri reddetmiştir. Bu federasyon zamanla serbest radyolara uyarlanmış olan belirli bir reklamcılık biçimine eğilim göstermiş ve Fransa' nın kuzeyinde kendine ait "NORD-Pas-de-Calais Federasyonu" aracılığıyla 1983 yılında derneksel nitelikli paralı mesaj yayınlarına değin bir yasayı gündeme getirmiştir¹⁴³.

b. Ayrıntı ve Farklılık Arzeden Reklamlar İçin Kurulan (Serbest ve Bağımsız Radyo ve Televizyon Ulusal Federasyonu): FNRLTLI

Bu derneğin animatörleri, reklamcılıkta 295 radyoyu birden birlikleri altında barındırdıkları gerekçesiyle hizmet karşılığı para sistemini tercih etmişlerdir. Dernek başkanı Daniel Populus yaptığı bir açıklamada reklamlar konusundaki görüşünü "Radyolar reklamsız yaşayamadıkları gibi reklam için de yaşayamazlar" biçiminde özetlemiştir.

c. Bazı Koşullara Bağlı Reklamlar İçin Kurulan: "ALO":

Yayınların özgürleştirilmesi için kurulan bir federasyon olan "Alo", bu kurumlar içinde en eski fakat en çok hayal kırıklığına uğramış olanıdır. Yasanın yayınlanışının ertesi günü yayınladığı bildiriyle tepkisini, yerel radyolar açısından reklamların yasaklanmasının ifâde ve düşünce özgürlüğüne karşı bir tutum olduğu, bu tutumun ise 10 Mayıs zihniyetine indirilen bir darbe olduğu şeklinde dile getirmiştir. 1983 yılının haziran ayında reklam yayınları kabul ettiği ve radyo reklamlarına değin profesyonel bir deontolojinin sağlanması beklentisi içinde olduğunu belirterek Galabert Komisyonu artık çalışmalara katılmamıştır.

¹⁴² F. CAZENAVE, op.cit., s. 86-87

¹⁴³ Aynı, s. 88

d. Kısıntısız Reklamlar İçin Kurulan Bağımsız Radyo ve Televizyon Federasyonu: SIRTİ

Önceki federasyonlardan daha az temsilcil bir niteliğe sahip bu sendika kendisinden oldukça fazla söz ettirmiştir; yönetimin başında, aynı zamanda RFM' in de müdürü olan Patrick Meyer bulunmaktadır ¹⁴⁴.

XIV. BÖLGESEL - YEREL RADYOLARIN FİNANSMAN KAYNAKLARI

1. Fransa' da Bölgesel - Yerel Radyoların Yasayla Öngörülen Finansman Kaynakları:

24 Eylül 1981 tarihli Basın Konferansı sırasında François Mitterand, radyo ve tv' lere değin reklam girdileri için bir düzenleme ve giderleri dengeleme formülü uygulama fikrini ileri sürmüştü. İlk özel yerel radyolardan 60 kadarı 1983 yılının mayıs ayı sonunda 60.000 FF' lık bir sübvansiyon almışlardı; bu sübvansiyon yerel radyoların ifade serbestisine değin bir destek fonu oluşturmak üzere radyo - televizyon reklamları üzerinden alınan bir vergiyle beslenmekteydi. Önceden alınan ilk kuruluş primi, 23 Şubat 1983 tarihinde kurulan ve ayrıca özel yerel radyolar komisyonunun da başkanlığını yapan Jean-Michel Galabert başkanlığında yönetilen bir komisyon tarafından dağıtılmıştır; burada söz konusu olan fon, yılda 100.000 FF olarak herkese eşit biçimde ve birden çok kez verilebilen, istasyon kurmak üzere ayrılmış olan mali bir destek yardım fonudur. Reklam payından alınan bu küçük çaptaki yardımlar yetersiz olduğundan, odiovizüel üzerine çıkarılan destek fonlarıyla ilgili bu yasa yerel yönetim ya da birliklerin, kamusal kuruluşların ya da özel kişilerin bir radyonun kuruluş ve işletme harcamalarına katılımda bulunmalarını, bu katılımın radyo masraflarının dörtte birini geçmeyecek biçimde dolaylı ya da dolaysız olarak gerçekleştirilmesini öngörmüştür ¹⁴⁵.

¹⁴⁴ F.CAZENAVE, op.cit., s. 89

¹⁴⁵ Aynı, s. 90-91

2. Fransa' da Bölgesel - Yerel Radyoların Reklam Dışında Diğer Finansman Kaynakları:

Bu noktada ilk söylem olarak radyoların yaşamlarını reklamsız sürdürebilmeleri için kaliteli yayınlar sunmanın dışında para bulmak zorunda olduklarını ve bu amaçla her tür olanağı kullanmak durumunda kaldıklarını belirtmek gerekir; bu konuya dayanarak radyolara yasal ya da özel birçok öneriler ve tasarımlar sunulmuştur.

3. Radyoların Otofinansmanları

Radyolar işletmeleri için gerekli parayı bulmak, en azından bulma girişiminde bulunmak için kamusal güçleri ve yasa koyucuyu beklememişler, önce ödünç kredi ve yardım fonu almayı denemişler, fakat bazı borçların dışında bankaları ikna edememişlerdir.

"Radio-Libertaire", "Radio-Liberté" ya da "Radio-Classique" gibi çeşitli radyolar, radyo mikrofonlarından dinleyicilerine destek çağrısında bulunmuşlardır. Bazı radyolar ise haftada sekiz saat yayın yapabilmek için, "Radio-Service-Tour-Eiffel" in yayın yapmasına olanak sağlamak üzere, Jacques Chirac' ın başkanlığında, iletişimin geliştirilmesi konusunda kurulacak bir birlik altında, gerçek katılım payını belgeleyecek kayıtları başlatmışlardır.

Böylece katılım payları karşılığı okurlarına indirim yapan ya da bazı hizmetlerden yararlanma hakları sağlayan ve radyoların ilk zamanlarından beri var olan dinleyici üyelik kartları yaygınlaşmış, bu kartlar bazı okurların aidat ödemelerini gereksindirerek radyoya katılımlarını ya da radyoda radyo adına çalışmalarını sağlamıştır.

Kâr amaçlı radyolar statülerinin de elvermesiyle ticari etkinliklerde bulunabilmişler, fakat bu etkinlikler ikinci planda kalmıştır. Balolar, konserler gösteriler ve çeşitli galalar (Paris bölgesinde "RFM" radyosunun bu konuda özel bir yeri bulunmaktadır), oto camlarına yapıştırılan marka ya da amblemler, giysiler, afişler, promosyonlar, çeşitli animasyon hizmetlerinin sunusu, ve yayınsal ortak yapımcılar tarafından hazırlanan program yayınları bu etkinlikler arasında yer almıştır.

1983 yılında "Radio-Ivre" taşra radyolarına satmayı plânladığı bir dizi bilimsel yayın için "Le Palais de La Découverte" adlı kurumla anlaşma imzalamıştır. "Paris Fréquence-Montparnasse" radyo aracılığıyla belirli müzikli yayınların bileşiminden oluşan bir bilgi-işlem yayını satmayı tasarlamıştır. Ses ve ışık gösterisi uzmanı genç bir organizatörün lanse ettiği, Vendée' deki "Alouette-FM" adlı radyo, bir animatör okulu kurarak haftalık bir dergi yayınlamış, ve reklam yayınlamak yerine şirket ve kuruluş portreleri gibi başlıklar altında kamu röportajlarına, sponsorluğa, kaçak ya da benzeri reklamcılığa başvurma yoluna gitmiştir. Böylece, Paris' te Radio-Gilda' nın ajans sorumlularının sunduğu ve radyo elemanlarına seslerini duyurma olanağı sağlayan "Ça C'est La Réclame" adlı program gerçekleşmiş bulunmaktadır. Bunun yanında "Radio-Lézard" tarafından yayım editörlerinin telefonla ücretsiz olarak başvurabileceği servis bankaları kurulmuş, haberleri dinleyenlere reklam mesajları sızdırılarak reklamların dolaylı biçimde iletilmesi sağlanmış, ya da "RFM" radyosunun yaptığı gibi dinleyicilere, yayınlanan reklamları ulaşabilecekleri bir numaradan aramaları çağrısında bulunulmuştur. "Radio Vallée-de-La-Seine" (RVS) radyosu yayınlanması yasaklanan reklamları biraraya getirmek üzere bir haber magazin organı yayınlamıştır; "L'Apéritif Get-27" radyosu, 1983 yılında reklamlara değin Le Grand Prix Radio Libre Get 27" adlı bir yayın programı reklam aracı olarak sunmayı tasarlamış, bu amaçla bir yarışma düzenlemiştir. Yarışmanın konusu "Get yeşilinin" ne olduğu ve "Get Nanesi Yeşili" nin radyo dalgalarında nasıl tanıtılabileceği sorusuna yanıt bulmaktır. Yine bu doğrultuda "Mediaction Broadcasting International" adlı bir kuruluş, serbest radyolar konusunda daha da ileri gidip, otomobil, deniz araçları, havuz ya da kitap salonları gibi tesisleri kapsayacak etkinliklerde bulunmuştur.

"Fusion-FM" tarafından kurulan bir başka şirket olan "Marketing-FM" de radyo yayınlarının dışında ticari animasyon işlemleri konusunda radyolar arasındaki iletişimi sağlamaktadır. Örneğin 1983 yılında La Warner' in "Superman III" adlı filminin lanse edilmesinde yaptığı gibi yayın kasetleri hazırlamıştır.

Radyoları destekleyen daha başka gizli kaynaklar da bulunmaktadır. "La Caisse des Dépôts Et Consignations" kuruluşu, 1983 yılı başında, yerel

belediyelere atfedilen 100 kadar borç ve ödeneğin, belediyelerce desteklenen radyolara finanse edilmesi kararına varmıştı. Aynı şekilde, 1983 yılında Seine-Saint-Denis yöresi komünist genel kurulunun girişimiyle kurulan "TSF-93", Fransa'nın en büyük özgür radyosu olmuştur. Bu arada muhalefet ve yerel gazeteler çok sayıda belediyeyi, halktan toplanan vergileri zimmetlerine geçirip istekleri doğrultusunda kullanmakla suçlamışlardır. 1981 yılının başında sosyalist delege Claude Estier bu konudaki görüşlerini "Reklamlar kurtarıcı unsurlar olmadıkları gibi, reklamların dışlanması da kurtarıcı bir unsur olamaz; reklamsız da para ve fon toplanabilir" şeklinde belirtmiştir. Tüm radyoların resmî kimliklerini kazanmasıyla bu görüş doğrulanmıştır. 1982 yılında yapılan bir gözleme göre, Fransa tüm dünya radyolarına değin klâsik finansman olanağını yasaklarla engelleyerek ikinci sınıf bir radyo ve gazeteciler modeli oluşmasına sebep olmuştur. Alt radyo grubu olarak nitelendirilebilecek bu radyolarla çevre radyoları kamudan kopup özelleşen ve hakları genişleyen radyolarla çevre radyolarının olanaklarına sahip olmadıkları için özel radyolarla rekabet edememe korkusuna kapılmışlardır ¹⁴⁶.

XV. FRANSA' DA TARİHSEL SÜREÇTE YEREL BASIN - RADYO İLİŞKİLERİ

Fransa' da 1924 - 1939 yılları arasında basın ya da yayımcılardan birkaçı vericileri satın alarak denetimleri altına alma yollarını aramışlar, bu konuda "Radio Toulouse" özel Fransız radyoları içinde en kuvvetlisi olmuştur. Taşrada radyoların çoğu dolaylı olarak da olsa anlaşmalar aracılığı ve ortak çıkarlar doğrultusunda basınla birlikte yaşam sürdürmüşlerdir. Bu şekilde "Radio Toulouse" ve "Radio Andorre" 1933 yılında 260.000 tirajlı "La Dépêche de Toulouse" gazetesiyile, 1939 yılında 325.000 tirajlı "La Petite Gironde" gazetesi "Radio-Bordeaux" "Sud Ouest" ile, yine 1939 yılında "Le Lyon" 40.000 tirajlı "Le Lyon Républicain", 45.000 tirajlı "Le Moniteur du Puy-Dôme", 130.000 tirajlı "L'Éclaireur de Nice" ve 60.000 tirajlı "Le Petit Niçois" gazeteleri "Radio Méditerranée" yle, 90.000 tirajlı "Le Journal de Rouen" ve "Paris-Soir" gazeteleri "Radio Normandie" yle birliktelik içinde bulunmuşlardır.

¹⁴⁶ F.CAZENAVE, op.cit., s. 92-96

11 Aralık 1935 tarihinde Gazeteciler Federasyonu ile Özel Radyolar Federasyonu arasında gazetelerin işbirliklerine değin yasal haklarını savunmak ve radyolara kendi olağan girişimlerini sürdürmelerini ve tatmin edici hizmetler vermelerini sağlamak üzere bir anlaşma imzalanmış, bu anlaşmanın birinci maddesiyle söz konusu anlaşmanın özel radyoların gelişimlerini kısıtlayacak ya da engelleyecek veya konumlarını devlet radyolarının düzeyinden aşağı tutacak herhangi bir uygulamaya hiçbir şekilde izin verilmeyeceği kararlaştırılmıştır. Böylece sürekli bir karma komisyon kurulmuş, özel istasyonlar ise Basın Federasyonunun emrine, basın organlarının lehine ve dinleyicilerine yararlı oldukları ölçüde ve sürece, propagandalarını yapmak amacıyla birkaç dakikalık ücretsiz yayın süresi ayırmışlardır.

Bu anlaşma ayrıca haberlerin ve basın dergilerinin yayınlanması konusunda ortak programlar yapılmasını da öngörmektedir. Anlaşmaya göre saat 7.00 - 9.00 arasında gazetelerce belirlenen bir zaman süresi için Ulusal Gazeteciler Federasyonu tarafından hazırlanmış kısa bir bülten; saat 12.25' te radyolar tarafından hazırlanmış bir haber bülteni; saat 13.00' te radyolar tarafından hazırlanmış, 10 dakika süreli "Sabah Basın Dergisi", saat 19.00' da Gazete Federasyonu tarafından hazırlanmış kısa bir bülten ve saat 22.00' de radyolar tarafından hazırlanmış, 15 dakikalık bir "akşam haber bülteni" yle bir "akşam basın dergisi" sunma kararı alınmıştır. Haber bültenleri kısa süreli yeni haberleri içermek koşuluyla tâbiyen basın dergileri dinleyicilerini ilgili gazeteleri satın almaya sürükleyici nitelikte olma zorunludur. Radyo röportajları konusunda ise günde radyo başına spor dışı içerikli olması kaydıyla belirli bir konuda tek bir radyo röportajı ve haftada bir kez de spor içerikli tek bir röportaj sunmayı öngörmektedir ¹⁴⁷.

XVI. BASIN' DA HARCAMALAR

300.000 nüfuslu bir yerleşim merkezi ile 30 milyon nüfuslu bir bölgenin yazımsal yatırımlarıyla üretim yatırımları, kağıt ve nakliye ve telefon masrafları dışında aynıdır, zira satış olanakları çok azdır. Üretim maliyetleri bakımından eşdeğerde küçük bir bölge söz konusudur; bu durumda masrafları

¹⁴⁷ Frank TENOT, Radios Privées Radios Pirates, Denoël, 1977, s. 72-73

en üst düzeyde kısmak uygundur. Örneğin "Le Journal de Montpellier" gazetesi kuruluşuna 1979-1983 yılları arasında yıllık 50.000 FF' lık bir girdi sağlarken, masrafı 100.000 FF civarındaydı. 1987 yılında piyasaya sürülen La Gazette' le birlikte gazeteci sayısı kısıtlanarak 10' dan 5' e, sayfa sayısı ise 48' den 24' e düşürülmüş, buna rağmen iş dengeleri bozulmadan yürütülmüştür. Müdür şahsen reklamlar ve muhasebeyle ilgilenmiş, hatta yazım sekreterliğini de bizzat yürütmüş, yazım işleri, yazı işleri müdürlüğü ve promosyon işlerini de üstlenmiştir. Ayrıca gazetelerin satış kulübelerinde görülen eksiklikleri giderme işini de üstlenerek, sonuçta gazete başına yıllık maliyeti 55.000 FF' a düşürmüştür. 1989 yılında bilgisayarın da yayına katılımı sonucu maliyet 1988 yılına oranla % 12' lik bir düşüş göstermiştir.

Şehirlerde görülen ilk dalganın diğer bir başarısızlık nedeni ise 70' li yıllarda Fransız basınında zorluklara karşı parasız ve eksik donanım ile savaşılmış olması, yani bu alanda hazırlıksız olarak yola çıkılmış olması olmuştur. Halbuki bir gazetenin tutunması ve sağlam temellere oturması için tüm gereksinimlerin yerine getirilmesi ve gazetenin kendini gösterip varlığını kabul ettirmesi ve kimliğinin tanınması için reklâm pazarında olduğu gibi yayın dünyasında da en az 5 yıl geçmesi gerekmektedir ¹⁴⁸.

XVII. GÜNÜMÜZDE

FRANSIZ BÖLGESEL GÜNLÜK BASINININ ÖZELLİKLERİ

Bölgesel basını ulusal, bölgesel ve uluslararası platformlarda mükemmel bir habercilik yapması gerektiğinden kendisine ait gerçek ticari fonun yakın çevre haberciliği olduğunu, dolayısıyla yerel bölgede tam anlamıyla atılmış bulunan sağlam temeller üstünde durduğunu düşünmekte ve bu inancı hergün daha da kuvvetlenmektedir.

Zaten, son 15 yılın ortaya koyduğu ekonomik gerçek, bölgesel basının satış fiyatı konusunu çözmesi gereğini ortaya koymaktadır. Ulusal basınıkinden farklı olsa bile, yerel basına değin fiyatlar yine de yüksektir. Çünkü Fransız bölgesel basınına bir halk basını türü olarak bakıldığında ve çok geniş kitlelere hitap ettiği düşünülüğünde ücretinin gerçekten pahalı olduğu

¹⁴⁸ P.Serre, op.cit., s. 116

görülmektedir. Gazete fiyatlarındaki artış tüm bölgesel gazetelerin dağıtım rakamlarını da engellemektedir. Ekonomik kriz ve işsizlik karşısında bölgesel gazete fiyatı gazeteler arasında abone içeren sistemlere sahip olanlar açısından daha büyük önem taşımaktadır. Gerek postayla gerekse adrese teslim suretiyle iletilen abonman için okurlar bir kez ödeme yapmaktadır. Halbuki abonman ücretinin rakamları da caydırıcı bir düzeye ulaşmıştır. Zaten, bulunduğumuz dönem gazetelerin satışlarının çok sert ve sürekli mücadele gerektirdiği, gazeteden her yıl bir okuyucunun azalmasını engelleyerek "gazeteyi ayakta tutma savaşı" verilmesi gereken bir dönemdir.

III. BÖLÜM

BELEDİYE HABERCİLİĞİ

I. BELEDİYE HABERCİLİĞİ

Belediye haberciliği, adından da anlaşılacağı gibi yerel bir kurum olup, bölgesel iletişimin kamusal uzantısıdır ve doğal olarak her şehir, bölge ve yörenin basın, yayın ve iletişim alanında etkisi ve etkinlikleri vardır. Belediyelerin, kamu ve kamu örgütlerinin üzerinde olduğu gibi, kamu ve kamu örgütlerinin de yerel iktidarlar olarak belediyelerin üzerinde kuvvet ve yaptırımları vardır.

Kamuyu yönlendiren güçlerden biri olan medyanın belediye tarafından kullanılması kaçınılmaz olduğundan, bu bölümde Fransa' da belediyenin iletişim alanında nasıl kullanıldığını ele almayı uygun gördük.

"Belediye İletişimi" adlı kitabın yazarının da belirttiği gibi, iletişim araçlarından yararlanamayan seçim adaylarının başarısızlığa uğramaları söz konusu olabilmektedir. Bu adaylar iletmeleri gereken mesajları iletişim araçları aracılığıyla halka açık, istenen ve gereken biçimde ifade edemez ya da halka ulaşan iletişim araçlarını gerekli ve yeterli şekilde kullanamazlarsa seçmenlerin yeterli oylarını toplayamama durumuyla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu yüzden Fransa' daki belediye iletişim servisleri, seçimlerle iş başına gelecek kurumlar açısından gerekli seçim hareketi ya da propaganda etkinliklerinin yürütülmesi ve bu etkinliklerin hedeflenen kitleler tarafından etkili bir şekilde algılanması açısından habercilikte olduğu gibi bir çeşit denge kurmaya çalışmaktadırlar ¹⁴⁹.

Uzun süre gereksiz görülen ve ikinci planda tutulan kamuyla yerel yönetimler arasındaki iletişimin artık belediye başkanları tarafından tam kapsamlı bir olay olarak kabullendiği görülmektedir. Bu alandaki gelişimde iki faktörün büyük rol oynadığı gözlenmektedir. Bu faktörlerden ilki bizzat devletin kendisidir. Çünkü yönetenlerle yönetilenler arasında ilişki kurulması günümüzde artık bir kaçınılmaz haline gelmiştir. Kurumların varlıklarının güçlü ve köklü olması ile taşıdıkları markalar kendilerine imaj olarak yetmediği için,

¹⁴⁹ Philippe LANGENIEUX-VILLARD, l'Information Municipale, Presse Universitaires de France, 1985, s. 3

bunlar varlıklarını ve güçlerini etkinlik ve eylemlerini ispat etmek ve bunların nitelik ve niceliklerini hizmet verdikleri kesime anlatmak, açıklamak ve kanıtlamak durumundadırlar.

Yapılacak hizmet ve eylemlerin listeler halinde sıralanması yetmemekte, bunların açıklığa kavuşturulup uygulamaya konması ve böylece somut biçimde sergilenmesi gerekliliği anlaşılmış bulunmaktadır.

1980 yılında 15 bakanlık, politikalarını açıkça anlatmak amacıyla 111 milyon FF' lık bir harcama yapmışlardır. 1981 yılında devlet vatandaşlarıyla dolaysız iletişim kurmak ve haberciliğe değin hizmet sağlamak üzere 120 milyon FF sarfetmiştir. 1982 yılında ise 150 milyon FF tutarında bir harcamayla, 1980 yılındaki harcamaların % 35 daha fazlasını bu alana ayırmıştır. Bu harcamalar, o tarihe kadarki yıllık devlet bütçeleri içindeki harcamaların en yükseklerinden birini oluşturmaktadır.

Sonuçta, bu rakamlar haberleşmeye ayrılan fonun şehirlerin genel bütçelerine ayrılan fon içinde %1' i aşmamasına karşın, belediye başkanları ve müsteşarlarının seçmenlerine yönelik haber iletişimine gösterdikleri önemi ortaya koymaktadır.

1977 yılında, devlet nezdinde Maliye Bakanlığına bağlı basınla ilgili bir Basınla İlişkiler Müdürlüğünün kurulmasının ardından 1981 yılında İletişim Bakanlığının kurulması, devletin iletişim konusundaki yeni yönetsel ve siyasal yönelimlerini ortaya koymuştur.

İkinci faktör olarak Belediye Haberciliği dalında önemli teknik kararların alındığı gerçek haber servislerinin kurulduğu, iletişim alanlarında çalışan gerçek profesyonellerin, örneğin gazeteci, basın ateşesi ve iletişim kurulu üyelerinin ücretli olarak çalıştırılmak üzere bu bölümlerin kadrolarına dahil edildiği görülmektedir; örneğin belediyelerde TF1' de eskiden gazeteci olarak çalışmış olan Dominique Baudis' in Toulouse Belediye Başkanı, eski yazılı basın gazetecilerinden Alain Carino' nun Grenoble Belediye Başkanı, eski televizyon gazetecisi Michel Péricard' ın "Saint-Germain-En-Laye" ve TF1 televizyonu eski gazetecilerinden Patrice Duhamel' in de "Saint-Pierre-Vieux" Belediye Başkanı olmaları, aynı şekilde Reuil-Malmaison belediyesine bağlı belediye müsteşarı olarak çalışan Jean Pierre Raffarini' nin belediye iletişim kurulunun sözcüsü olarak çalışması, eski basın ateşesi Capucine Fandireim' in belediyede bayan danışman olarak görev yapması, "Suresnes Belediyesi" nde çalışan eski bir

radio gazetecisi ve St. Tropes Belediye Müsteşarı Sceaux belediyesi ekonomi dairesi eski müdürü Philippe Laurent' in belediyelerde çalışması, belirli konumdaki profesyonel kişilerin belediyelerle çalışmasına somut örnekler teşkil etmektedir.

Belediyelerde gerçek anlamda yerel düzeyde haber iletişimi 1971 yılından itibaren organize edilmiştir. Yine bu konuda somut olarak sözü edilebilecek gelişmeler önce 1977, sonra da 1983 yılı belediye seçimleri ertesinde ancak kendini göstermeye başlamıştır. Belediyesel düzeyde gerçek habercilik alanında ikisi politik ikisi teknik nitelikli olmak üzere 4 kriter bulunmaktadır.

Belediye haberciliğini basın içinde belirli sürelerde basılan sürekli bir dergi ya da bir bültenin yayımına indirgemek biraz yanlış olur, zira Fransa' da 2000' den fazla insan barındıran küçük şehirlerin yaklaşık tümünde modern ve yoğun bir habercilik eylemi sürdürmek yerine yukarıda sözü edilen türde basit bültenler ya da belirli dönemlerde birtakım belgeler yayımlama yoluna gidilmiştir.

Habercilik konusunda belediyenin uygulamaya sokacağı iki politik tercihten biri, bir belediye habercilik komisyonunun kurulması, diğeri de bu konuda haberden sorumlu bir kişi olarak bir belediye komisyon üyesinin atanması olmuştur. Örneğin 1977 yılında sadece 8 şehirde habercilik komisyonu kurulmuşken Toulouse, Nantes, Strasbourg, Tours, Limoges, Besençon, Mulhouse, Metz, Roubaix, Béziers, Nice, Avignon gibi Fransa' nın diğer önemli şehirlerinde bu tarz bir habercilik komisyonu bulunmamaktaydı. Bu komisyon ancak 1983 yılıyla birlikte yaklaşık tüm büyük şehirlerde varlığını ortaya koymaya başlamıştır. 1977 yılında habercilikten sorumlu bir haber yardımcılığı kadrosu açılması yerine bu sektördeki sorumluluğun bir belediye danışmanı ya da yönetsel bir idari müdürlüğe bağlanması uygun görülmüş, bu konuda Bordeaux, Lille ve Toulouse belediyeleri istisna oluşturmuşlar, fakat 1983 yılından sonra, tamamen aksi bir uygulamaya girmişlerdir. Bu tercih gerçek haber servislerinin kurulması ve gazeteci basın ataşesi gibi iletişim dünyasında çalışan profesyonellerin kadroya alınması gibi anlamlı teknik kararlarla donatılmıştır.

Paris' te uzun zamandan beri Denis Beaudoin tarafından yönetilen şehir habercilik merkezinde yaklaşık 60 kişi çalışmakta, 175.000 nüfuslu Lille

şehrinde 1974-1982 yılları arasındaki personel efektifleri aynı dönem içinde 4 katına çıkarılmış bulunmaktadır.

338.000 nüfuslu Nice şehrinde aralarında 10 tanesi basın ataşesi olan 20 kişi habercilik bölümünde çalışmaktadır; bu personelin sayısı 180.000 nüfuslu Reims' de 15, 181.000 nüfuslu Toulon' da 12, 51.000 nüfuslu Annecy' de 4, 170.000 nüfuslu Grenoble' da 17, 354.000 nüfuslu Toulouse' da 15, 64.500 nüfuslu Troyes' da 18, 97.000 nüfuslu Turcoing' da 5, 113.000 nüfuslu Mulhouse' da 5, 105.000 nüfuslu Clermont Ferrand' da 10 ve 419.000 nüfuslu Lyon' da 17 kişidir. Sonuçta kurumların, yönetimlerin ve devletin ardından belediyeler de habercilik alanında savaşa girmiş, imajlarını iyileştirmek ve daha bilgili ve eğitilmiş, eleştirisel gücü daha gelişmiş bir nüfusa kendini daha iyi tanıtır ve anlatabilmek yolunda büyük bir çaba başlatmışlardır¹⁵⁰.

1. Belediye Haberciliğinin Genel Tanımı

Belediye Haberciliği herşeyden önce kurumsal olduğundan, iktidar modeline özgü haberciliğin tüm özelliklerini taşımalı, yönetsel etkinliklerin tümünü içermelidir. Belediyesel eylemler de bakanlıklara değin tüm eylemler gibi reklamsal, propagandasal eylemlere özgü tüm gereksinimleri yerine getirmek zorundadır. Hükümet kararlarının basıldığı resmi gazete yerini belediye düzeyinde belediye meclisinin kararlarının yayınlandığı karar bültenlerine bırakmaktadır; bakanlıklar düzeyinde amaçları ve hedefleri, belediyelerde belediye bültenleri ile halka yönelik bakanlık dergilerinin yerini doldurmak doğrultusundadır. Gerek bakanlık ve gerekse belediyeler düzeyinde bu iki makam özdeşleşmekte, buna karşın bazı konu, haber ve hizmetler (temizlik kampanyaları, trafik kapsamındaki tasarımlara ilişkin kampanyalar ya da yeni açılacak servisleri tanıtıcı kampanyalar, vb.) yerel nitelik taşıırken, bakanlık düzeyindekiler tüm yörelere ve bölgelere yaptırım ve uygulama getirdiklerinden bu kıyasla Fransa' da yerel yönetimler, bakanlıkların dışındaki etkinliklerine büyük önem verip bunlara daha ayrıntılı biçimde eğilerek yerel düzeyde varlıklarını kuvvetlendirme ve hükümetlere bağlı olarak değişebilecek seçimsel ve iktidarsal kaderlerini hükümetlerin kaderlerinin dışında tutmak amacı gütmektedirler¹⁵¹.

¹⁵⁰ P.LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 4

¹⁵¹ Aynı, s. 9

2. Belediye Haberciliğine Değın Tarihsel Gelişim

Fransa' da, belediye haberciliğine özgü tarihçeyi tarih ve süreçlerine göre belirlemek gerekirse bu tarihsel gelişimin 5 evreden geçerek günümüzdeki durumuna ulaştığı söylenebilir. Belediye haberciliğinin deneyimsel safhadan mesleksel içerik ve ayrıntıların uygulandığı yerel iletişim sistemi safhasına ulaşana kadargelişimi 20 yıllık bir zaman süreci almıştır. Önce büyük şehirlerin öncülüğünde gelişen belediye haberciliği hareketi daha sonra Fransa' daki tüm semtlerde örgütlenerek, günümüzde önceki belediye uygulamalarından belediye ekiplerinin teşkilatlanması boyutlarına uzanmış, daha sonra da önceki dönemlerde yer alan kamusal toplantı kararları ve belediye gazeteleri gibi klasik uygulamalardan, elektronik gazeteler ve telematik gibi modern uygulamalara geçilmiştir.

a. Birinci dönem: 1960 yılı dönemidir. Belediye bültenlerinin çıkarıldığı tarih bu döneme rastlamaktadır. Lille veya Belfort gibi birkaç büyük şehir bu olayın öncülüğünü yapmışlardır. Bu dönemde belediye başkanlarının bizzat gazetecilik rolünü üstlendiklerini ve makalelerin yaklaşık tümünü kendilerinin yazdıklarını görmekteyiz. Oldukça zayıf olan bu yayınlar iki üç ayda bir gibi zamansal dönemlerde basılmakta ve kısmen ilgi ve saygınlık görmekteydiler. Gazetelerin sayfa çokluğuna bağlı olarak karşı karşıya kaldıkları yerel yayım zorlukları, profesyonelliğın eksikliği, yazarların yayım açısından çekingenlikleri ve bunları temkinli davranmaya iten ekonomik ve basımsal ürkekliklerle dağıtım sorunları gibi nedenler belediye haberciliğini 1960-1970 yılları arasındaki dönemde yetersiz kılmıştır ¹⁵².

b. İkinci dönem 1970 yılı dönemidir. Bu dönem haber servislerinin kurulması ile yeni bir meslek konumu kazanan habercilik mesleğine ilk adımların atıldığı dönemidir. 1970 yılıyla birlikte bazı büyük şehirlerde belediye başkanına ya da belediye başkanlığı genel sekreterliğine bağlı haber servisleri, 1966 yılından itibaren Bordeaux şehrinde ,1967 yılından itibaren Nice, Lille, Toulouse ve Metz şehirlerinde kurulmaya başlamıştır. Buna karşın Nantes, Tours, Limoges, Paris, Besançon, Mulhouse, Orléans, Roubaix, Versailles, Béziers, Avignon, Turcoing gibi belediyeler arada sırada bir belediye gazetesi

¹⁵² P.LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 16

yayımlarlarken, bir belediye haber servisi kurma gereksinimi hissetmemişler, bu gereksinim kendini daha çok 1970' den sonra hissettirmeye başlamıştır ¹⁵³.

c. Üçüncü dönem 1975 yılı dönemidir. Bu dönem Poitiers görüşmeleri ve etkinlik arayışlarının sürdürüldüğü dönemdir. 4 ve 5 Aralık 1975 tarihlerinde 30 kadar belediye sorumlusu ve gazeteci, Poitiers belediyesinde yapılan görüşmeler sırasında belediye haberciliği konusunda edindikleri deneyimleri tartışmaya açmışlar, böylece Fransa' da bu konuda ilk resmi konferans düzenlenmiş, belediyelerin halklarına haber iletme yolunda karşılaştıkları engellerle bu engelleri gidermeye yönelik düşüncelerin sunulduğu bu iki günlük konferansın hemen ardından Laval Belediyesi ticari maksat dışında kullanılan serbest ilân panosunu kullanıma açmış ve belediyesine ait salona üstünde "Düşünce Kutusu" ibaresi yazılı çok büyük bir kutu koyarak seçmenlerinin hizmetine sunmuştur. Alençon bölgesinde yapılan semt toplantılarından 15 gün kadar önce, yine aynı şekilde "Düşünce Kutusu" ibaresini taşıyan asma kilitli kutular semt fırınlarının içinde hizmete sunulmuştur. "Maison-Laffitte" adlı ticaret merkezine ışıklı bir gazete sistemi kurulmuş, bu gazete kendisine ayrılan ışıklı panoda 6.30 - 13.00 ve 17.00 - 21.00 saatleri arasında haber yayınları yapmıştır.

Mulhouse Belediye Başkanı haftada yaklaşık 350 çağrı alan bir telefonlu gazete sistemi oluşturmuş, Saugues belediyesi ise 2650 kişilik bir nüfusu barındıran belediye sınırları içinde sesli yayın sistemiyle semtine küçük haberleri iletmıştır. Metz şehri bir odiovizüel belediye haber merkezi kurmuş, Grenoble şehri 2300 lojmanlı semtlerinden birinde bir televizyonlu yayın deneyimi girişiminde bulunmuştur, bu sistemin yatırım masrafları 1972 yılında 2 milyon FF' a, işletme masrafları ise 1975 yılında 600.000 FF' a ulaşmıştır.

Belirli zaman süreçlerinde dirençsizlik sonucu belediye etkinliklerinin birçoğu ortadan kaldırılmıştır. Bu girişimler seçilenlerin seçmenlerine iletişim açısından gösterdiği önemi ortaya koymaktadır. Klâsik belediye haberciliğinin "La Lettre du Maire, Le Bulletin Municipal" türü örneklerde görüldüğü gibi kısıtlı olanaklarını göz önünde bulunduran çok sayıda belediyenin, çoğu kez ender olarak istedikleri düzeyde etkin orijinal fakat pahalı deneyimlere kalkışabildikleri görülmüştür ¹⁵⁴.

¹⁵³ P.LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 17

¹⁵⁴ Aynı, s. 17-19

d. Dördüncü dönem 1980 yılı dönemidir. Bu tarih amatör dönemin sonu, gelişmiş belediye haberciliğinin başlangıç tarihi olarak kabul edilmiştir. 1977 seçimlerinden yaklaşık üç yıl sonra belediye haberciliği profesyonel boyutlarına ulaşmış, Paris, Metz, Toulouse, Nice, Grenoble, Lyon şehirlerinde iletişim uzmanlarının eşliğinde iletişimsel yapılanmalar gerçekleştirilmiştir. Çoğu kez belediye yönetimlerinden bağımsız olarak çalışan bu servisler direk olarak kabine müdürü ya da belediye başkanının yetkisi altında işlevde bulunmuşlardır. Bunların görevleri iki ya da üç ayda bir gibi belirli dönemlerde çıkarılan belediye dergisini yayına sunmak ve çoğu kez de belediyedeki misafir ya da ziyaretçi gibi kişileri kabul ve ağırlamak, belediye etkinliklerini sağlamak, belediye servislerine değin habersel belgeleri yayınlamak, odiovizüel olayları tasarımılamak, sergiler düzenlemek, şehri ulusal ve uluslararası düzeylerde temsil edilebilir duruma getirmek, seçmenlerine hitap eden günlük yerel bir belediye basın dergisi çıkarmak, bir arşiv sistemi kurmak, kentsel hareketler için afişler asmak, personele yönelik iç iletişimle ilgili destekler ve araçlar sağlamaktır. Bu işlevlerin çoğalması haber servislerine tutarlı olanaklar sağlamış, böylece özgün bütçelerin oluşturulması bakımından gereksinime yanıt veren yeni ve dinamik bir personele kavuşmuşlardır. Denis Beaudoin' in "Paris Şehri Haber Dairesi Genel Müdürlüğüne atanmış olması şehirlerde haber daire müdürlükleri adına yeni genç bir kadronun doğmasına ve kendilerine özgü yeni haber literatürüne kavuşmalarına neden olmuştur. Lyon' da seçilir seçilmez yardımcılarında M. Soulier' ye haberlerden sorumlu kişi olma yetkisi veren Francisque Colomb, Carole Dufour tarafından yönetilen kuvvetli bir ekiple çalışma şansını bulmuştur. Pierre Mauray başkan olarak Lille' de "Délégation Générale Au Développement", yani "Kalkınma Genel Kurulu" adlı bir servis kurmuştur. Hubert Dubedout Grenoble' da "Grenoble Animation Information" adlı Animasyon Habercilik Dairesi Müdürlüğünü Daniel Populus' a vermiştir.

1977-1983 yılları arasında Paris belediye haber servisinin etkinlikleri çerçevesinde 150 basın konferansı düzenlenmiş, 2500' den fazla basın bildirisi dağıtılmış, basın muhabirlerinden kaynaklanan 85.000 telefon başvuru çağrısına yanıt verilmiş, tirajı 300.000' i bulan 68 sayfalık aylık bir

gazete yayımlanmış, aynı şekilde Paris halkının hizmetine ücretsiz olarak sunulan 80 kadar spesifik dökümandan oluşan bir yayım gerçekleştirilmiş, 950 kapasiteli belediye afiş sergileme alanı 2 katına çıkarılmış, "Tour Eiffel" adı altında belediye özel hizmet radyosu kurulmuş, sinema salonlarında 7 haber filmi yayınlanmış, şehrin belirli bölgelerine ışıklı panolarda sergilenen, önce 30 sonra 60 yer kapasiteli haber yayını kapsamlı ışıklı gazeteler koyulmuş, 15 misafirhane açılmış, belediyeler düzeyinde 600 kadar ziyaretle, yine belediye adına 15 belediye sergisi gerçekleştirilmiştir ¹⁵⁵.

e. Beşinci dönem 1984 tarihli dönem olup, belediye seçmenlerinin belediyelerde habercilik konusunda ciddi ve yeni girişimler ve olanaklar beklediği bir dönem olmuştur. 1983 yılının haziran ayında politik ve siyasal iletişim konularında birçok eser yazmış bulunan ve Sorbonne' da ders veren Jean-Marie Cotteret' nin yönetiminde bir konferans düzenlenmiş, aynı yılın aralık ayında "Yeni İletişim Yöntemleri ve Yerel Demokrasi" konularında Laon' da araştırma toplantıları yapılmış ve bu konularda dersler verilmiştir. 27 Ocak 1984 tarihinde Dauphiné Üniversitesi' nde "Association Pour La Démocratie et L' Education Locale Et Sociale" "Yerel ve Sosyal Demokrasi ve Yerel ve Sayısal Eğitimi Derneği" (ADELS) adlı kuruluş "Yerel habercilik, yeni statüler, yeni meslekler" adı altında bir oturum gerçekleştirmiş, 1984 yılının ekim ayında video-klip festivali nedeniyle organizatörler özellikle "Şehir Belediyelerinde Promosyon" konusuna eğilme yoluna gitmişlerdir. Belediye haberciliğiyle ilgili konularda işleyen mekanizmaları profesyonel kişilerden öğrenen öğrencilerle bu konuda yargı ve düşüncelerini aktaran seçmenler sonuçta belediye haberciliğinden yararlanan yerel halkla direk ilişkiye girmişlerdir. Bu konuda olanakları araştırma ve bulma yoluna gidilmiş ve bu olanaklar mali ve teknik olmak üzere iki ana başlıkta toplanmıştır ¹⁵⁶.

¹⁵⁵ P.LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 19-20

¹⁵⁶ Aynı, s. 20-23

II. BELEDİYE HABERCİLİĞİNİ ETKİLEYEN OLANAKLAR

1. Belediye Haberciliğini Etkileyen Mali Olanaklar

Mali açıdan 1977-1984 yılları arasında habercilik konusunda yapılan harcamalarda çok büyük artışlar görülmesine rağmen, haberciliğe ayrılan bütçenin genel toplam rakamının belediye bütçesinin % 1' ini geçmediği görülmektedir ¹⁵⁷.

2. Belediye Haberciliğini Etkileyen Teknik Olanaklar

Teknik olanaklara bakıldığında, Fransa' daki şehirlerin büyük çoğunluğunun halen, mektup, bülten, yıllık, plâket, afiş, kitap gibi klâsik araçlarla iş gördükleri gözlemlenmektedir. 1973 yılından itibaren bazı pilot semt ve yörelerde video ve film kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Kablolu televizyon projesinin gerçekleşmesi gerçek yerel televizyonların kısa zaman içerisinde devreye girmesine olanak tanımıştır. Tüm bu girişim ve çabaların amacı halkın seçtiği kişilerle aralarındaki mesafeyi yakınlaştırarak seçmen-seçilen diyalogunu gerçek yönüyle arttırmaktır ¹⁵⁸.

III. BELEDİYE HABERCİLİĞİ KONUSUNDA ÜRETİLEN DESTEK ÇALIŞMALARIN ROLÜ

Belediye haberciliği konusunda hiçbir belediye kendi toprakları üzerinde haber tekelini elinde tutmamaktadır. Diğer yerel kurumlar, belediyesel muhalefet grupları, yerel basın, yerel radyolar özgün uygulamalarıyla yerel halkı haberdirmekte, rekabetçi partöner rolünü oynamaktadırlar. Bunlara ulusal habercilik araçları ve belediye dışı organlar da eklenince, 1980 yılında "Habercilik Sistemleri Araştırma ve Uygulama Merkezi" "CEESI" nin yaptığı incelemenin sonucu 20' den fazla kurumun sürekli biçimde hareket ve etkinlik halinde olduğunu göstermiştir. Biz yerel habercilik konusunda belediyeye birlikte çalışan üç ayrı kurumu saptadık. Bu saptamayı görüşlerimize sunarken kaynak olarak başvurduğumuz "Belediye Haberciliği" kitabına göre bu üç kurumdan biri belediyelerle ortak olarak, diğeri belediyeye rekabet halinde ve üçüncüsü de ve bağımsız olarak çalışmaktadır.

¹⁵⁷ P. LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 21-22

¹⁵⁸ Aynı, s. 22-23

Belediyeye ortak çalışan kurumlar arasında danışman kurum görevinde semtlerdeki sosyal merkezler, sağlık hizmetleri, çocuk yuvaları ve çocuk animasyon merkezleri, iskan, ev, barındırma konularıyla ilgili sorunlarla ilgilenen hizmet kurumları, yönetsel aksaklık ve eksikleri giderme konusunda yardımcı olan merkezler yer almaktadır.

Yaygın bir kanıya göre daha çok turistlere ve turizme yönelik habercilik ya da hizmet yapan bürolarla bunların aksine, kültürel nitelikli istemlere ya da yerli nüfusa bağlı, örneğin kollektif taşımacılık gibi alanlarda hizmet veren bürolar ve nihayet belediye adına çalışan "Gençlik Evleri", "Sosyal Yardım Büroları", "Spor Klüpleri" ve "Müzeler" gibi kurumlar da bu gruba dahildirler.

Dernekler ve siyasal gruplar ise belediyeye rekabet halinde çalışan kurumlar arasında yer almaktadırlar.

DERNEKLER: Fransa' da 300.000' den fazla derneğin bulunduğu beyan edilmektedir; buna göre her 200.000 nüfusluk semt başına 9 dernek düşmektedir. Bu rakamlar örgütlenmenin önemini ifade etme açısından yeterlidir. Bu derneklerin herbiri sürekli olarak yerel etkinlik, tasarım ve ortaya koydukları çözümlerin organik yapılarını ve dinamiklerini sergiledikleri dergi, gazete ve mektup gibi yayınlar çıkarmaktadırlar. Birçok belediye dergisi de sütunlarını bu derneklerin sesine ve hizmetlerine sunmuş, hatta elektronik haber gazeteleri bu derneklerin mevcut belediyelere gönderdikleri haber yazılarını sürekli yayınlamışlardır. Yine belediyelerin semtlerindeki belirli noktalara yerleştirdikleri serbest afiş panoları da yerel derneklerin ifade ve iletişim olanaklarına yardımcı olmaktadır.

Belediye haberciliği konusunda rakip dernek hareketleri bakımından üç orijinal eylem söz konusudur. Bu hareketler Sarcelles, La Roche-Sur-Yon ve Grenoble şehirlerinde gerçekleştirilmiştir. Sorcelles' de 1979 yılında belediye tarafından finanse edilen fakat özellikle şehirdeki 180 derneğin etkinliklerine bağlanan bir gazete 16 sayfa olarak basılmakta ve şehirde yer alan 19.000 posta kutusuna dağıtılmaktadır. Gazetenin yazım komitesi bir tanesi belediye temsilcisi olmak üzere 6 kişiden oluşmaktadır.

İkinci hareket La Roche-Sur-Yon' da gerçekleştirilmiş ve kültürel hareketleri içeren teknik bir ajans kurularak bu ajans aracılığıyla derneklerin

hizmetine bir sekreterlik, bir matbaa, video ve yineleyerek yayın yapan üretim araç ve gereçleriyle birlikte teknik bir personel sunulmuştur.

Üçüncü hareket ise Grenoble şehrinde 1983 yılında başlatılmış, yeni gazetesinin piyasaya sürülmesi sürecinde belediye tarafından şehirdeki tüm dernek ve birliklere gazeteye ek olarak "sürekli bir iletişim ve yazışma defteri gönderilmeye başlanmıştır. Arzu edildiğinde ve kullanımı gerektiğinde yırtılabilen sayfalardan oluşan bu defter üzere gazeteye basılış tarihinden 15 gün önce ulaştırılmaktadır.

SİYASAL GRUPLAR: Yerel düzeyde yerinde kullanılan siyasal oluşum ve kurumlar yerel habercilik konusunda yerel yönetimlere ve yerel halkın habercilik konusundaki iletişimine katkıda bulunmaktadır. Yerel demokrasiler menşelerinden bu yana belediyesel çoğunlukla azınlık arasındaki karşıtlıkları dile getiren tartışmalarla beslenmişlerdir. Belediye çoğunluğu kendisini ifade amacıyla klasik haber olanaklarıyla yetinirken, azınlık ise sürekliliği mali olanaklara göre değişen bir süreklilikle basılma ve yaşama olasılığı bulabilme zorluğu ve sıkıntısı içinde yaşamıştır.

Bu durumda muhalefet-iktidar ilişkileri, muhalif basın ya da en azından bölgesel basının muhalif seslere yer vermesine yol açmaktadır. Bölgesel basının sayfalarında her iki gruba, yani iktidar ve muhalif gruplarına özellikle seçim dönemlerinde eşit biçimde yer verdiği gözlemlenmiştir. 1983 yılı belediye seçimlerinin ardından nüfusu 3000' den fazla olan şehirler orantılı temsil sistemine dayalı, iktidar ve muhalefet temsilcilerinden oluşan seçimle iş başına gelmiş bir kurul tarafından yönetilmektedirler. Muhalefete ifade hakkı tanınması durumuyine de birçok belediyede görülmemektedir. Toplam 27,6 milyon kişiyle tüm Fransız nüfusunun yarısı kadarını oluşturan 10.000 nüfuslu 801 ilden 10 tanesi belediye gazetelerinde muhalefete söz hakkı tanımıştır. Brest (J. Berthlot, RPR), Belfort (J.P. Chevènement sosyalist parti) Grenoble (Alain Carignon RPR), Morlaix (Jean-Jacques Cleach, Sosyalist Parti) Reims (J. Falala, RPR) Turcoing (Stéphane Dermaux, UDF) Poissy (Jacques Masdeu-Arus RPR) Vitrolles (Jean-Jacques Anglade, sosyalist parti) bu illerden 8 tanesidir 159.

159 P. LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 25-29

BAĞIMSIZ ORGANİZMALAR: Fransa' nın tüm semtlerinde yerel iktidardan bağımsız kurum ve kuruluşlar pratik yerel haberler yayınlamaktadırlar. Bunlardan confersionel kurumlar kadar karayolları ya da demiryolları ticaret odaları ve meslek birlikleri, özel şirketler ve profesyonel sendikalar da bu kategoriye dahildirler. Normalde belediyeler kamusal olarak bu tür etkilere ve iletişim alanlarına karışmaktan çekinmektedirler.

Bazı durumlarda bölge basını ve belediyenin bölge basını ile birlikteliği söz konusu olur. Belediyeler nezdinde açılan ve rolleri gazeteci-belediye ilişkilerini kolaylaştırmak olan basın servislerinin halkla ilişkiler konusunda çalışan profesyonel kadrosunun bölgeye girmesiyle belediye yerel basın ilişkileri de düzene girmiştir.

Bunun yanında yazılı iletişim dışındaki yeni iletişim teknik ve araçlarının tehdit ve baskılarına karşı bölge gazeteleri ticari hegemonya gösterisinde bulunmuşlar, her belediyede iktidarın belirli bir seçmen yani okuyucu çoğunluğuna sahip olduğu ilkesinden hareketle yerel basın okuyucu isteklerine daha içten bir yaklaşımla eğilinmiştir. Burada bağımsızlık ilkesini kural edinmiş olan yerel basın adına bir tür fırsatçılıktan söz etmek yanlış olur.

Yerel halkın gereksinimlerini göz önünde bulundurması gereken yerel basın günlük yerel gazetelerin yazımsal stratejilerine dayalı olarak kenar sokaklardan yansıyan somut haberleri öğrenmek doğrultusunda istekleri artan Fransız bölge halklarının sosyal yaşam ve hareket tarzları üzerinde yapılan tüm incelemelerin sonuçlarını kayıtlarına geçirmiş, bu isteme yanıt verebilmek bakımından en iyi haber kaynaklarını da belediyeler oluşturmuşlardır ¹⁶⁰.

Paris şehrinin oluşturduğu özel durum:

Paris ve yöresinde günlük bölgesel basın, günlük gazete olayı yoktur. Buna karşın büyük ulusal gazetelerin tüm yazım bölümlerinin başkentte bulunmaları bunların Paris bölgesinde kuvvetli bir okur oranına sahip olmaları bir istisnai durum ortaya koymaktadır.

Paris yöresinde yer alan, hatta bu sınırları bile aşan Paris Belediyesi etkinliklerinin yakaladığı yüksek orandaki okuyucu kitlesi tüm bu avantajlara

¹⁶⁰ P. LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 29-31

karşın birtakım olumsuzluklar da sergilemektedir. Bu bağlamda ilk planda şehir belediyesine bağlı haber servisinin basın haberleri arasında seçim yapması gerekliliği söz konusu olmaktadır. Böylece bazı etkinlikler günlük ulusal basında yer alıp tam olarak istenen yankıyı yapmazken, taşrada bulunan izleyicileri adına önem taşıyan nitelikteki bölümlerini Paris haberlerine değin yazı ve konulara kaptırmaktadırlar.

İkinci bağlamda ise, Paris şehri yerel bir gazeteye sahip olmamanın bedelini daha büyük harcamalara malolan daha süratli ve direk haber araçlarını ve olanaklarını, örneğin elektronik gazeteleri ya da Tour Eiffel gibi servis radyoları kullanarak ödemek zorunda kalmıştır ¹⁶¹.

IV. BELEDİYE HABERCİLİĞİNDE KULLANILAN ÇEŞİTLİ OLANAKLAR

Belediye haberlerinin iletişiminde kullanılan destek araçlar haber iletişimi taleplerinin artmasında büyük rol oynamıştır. Biz bu haber araçlarını birkaç bölümde istatistiksel verilerle ele alıp sunmayı uygun gördük ¹⁶².

Geleneksel haber olanakları: Teknik olarak üretimi kolay olan ve her semte rahatlıkla ulaşabilen değişik biçimlerdeki bu araçlar yazım dünyasında uzun zamandır kullanılmaktadır. Günümüzde haber iletilen semtler tarafından sağlanmakta ve mali güçle ve insan gücünün yaklaşık % 90' ını oluşturmaktadırlar. Belediyeler bunlar arasından daha çok sürekli ve resmi planlıları tercih etmektedirler ve bu durumda afişler kaybolmakta, yayın dalgaları sönmekte, resim ve simgeler unutulmakta, yazı ise kalıcı olmaktadır.

Kuvvetli bir yayın aracı olan ve her ay yayınlanan belediye haber dergileri 10 milyondan fazla nüshayla Fransa' nın en önemli aylık basın organını oluşturmaktadırlar. Bunlar arasında "Ville de Paris" dergisi 300.000' lik dağıtımıyla aylık aktüel dergisiyle aynı rakama, "Histoire Magazine" ya da "20 Ans" dergisinin ise üç katına ulaşmaktadır. "Bordeaux" ve "Vivre à Nantes" dergileri 125.000' lik dağıtımla "Actuelles" ve "Moto Verte" dergilerinden

¹⁶¹ P.LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 31-32

¹⁶² Aynı, . 33-34

daha fazla okura sahiptir. "Le Rennais", "Vivre à Toulon", "Ville de Reims" dergileri de aylık 80.000' den fazla tirajıyla Toutletrilot, Bateaux, Pilote veya La Recherche gibi bölge yayınlarından daha fazla rakamlarla ulaşmaktadırlar.

Zayıf bir okur kitlesine sahip olan belediye gazetelerinin yayın rakamları, küçük semtlerden büyük şehirlere gidildikçe azalmaktadır. Ücretsiz dağıtılan belediye gazeteleriyle, promosyon baskıları ya da küçük ilânları içeren ücretsiz gazeteleri bu kapsamın dışında tutmak gerekir. 1982 yılında Rhônes-Alpes bölgesinde Ipsos-Domas enstitüsü tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, şehirdeki posta kutularına dağıtılan Grenoble şehri belediye gazetesinin şehir halkının ancak % 10' u tarafından okunduğunu ortaya koymuştur. Bunun nedenleri arasında, ücretsiz dağıtıldığı için sahibinin sesini yansıttığı inancı, içindeki yazım ve sununun kısıtlı ve orta düzeyde oluşu ve günlük yaşamdan pek az şeyler yansıtması gösterilebilir. Örneğin belediye başkanlarının resim ve yazılarını Besançon, Boulogne-Billancourt, Bordeaux, Créteil, Grenoble ve Tours şehirlerinin dışında % 98' lik bir oranla her belediye dergisinde görmek olasıdır ¹⁶³.

V. YEREL BELEDİYE RADYOLARI

Fransa' nın önemli medya tarihçilerinden Prof. André Jean Tudesq yerel radyolar alanında 1920 - 1940 yılları arasındaki radyo yaşamı üstüne yaptığı ankette, radyoların yenilik ürünü olmadıklarını 80' li yıllardan belirli bir çizgiyi izleyerek gelişmiş hali olduklarını belirlemiştir. Fransa' da 20 yıl süreyle yerel radyolarda büyük bir patlama gözlenmiş, bu çoğalma II. Dünya Savaşıyla birlikte aniden duraksamıştır. "Radio-Juan-les-Pins", "Radio Côte d'Azur" gibi deneme radyolarının vericileri Juan-les-Pins gazinosunun mahzenine kurulmuştu. Bordeaux, Béziers, Montpellier, Marsilya, Grenoble, Strasbourg, Limoges ve Paris' te animasyonları gönüllü kişiler tarafından yürütülen radyolar günde birkaç saat yayın yapmaktaydılar. Özel radyoların koşullarını oluşturan 7 Temmuz 1926 tarihli bir karar 13 özel radyonun yaşama girmesine izin vermiş, 1934 yılında bu radyolardan 11 tanesi kalmış, birçok taşra radyosu da devlet radyoları statüsüne geçmiştir.

¹⁶³ P. LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 34-37

1940 yılında radyoların bu oluşumu sona ermiş, yerel radyoların yeniden piyasaya çıkması için 1970 yılını beklemek gerekmiştir. Devlet gücü 1970 yılından itibaren haberleri bir merkezde toplamak ve denetimi altına almak üzere büyük çaba sarfetmiş, yerel radyo nosyonu süratle yasal olmasa da serbest, özel ya da belediye radyosu konumuna dönüşmüştür. 1979 yılında Aulney-Sous-Bois bölgesinin belediye başkanı Pierre Thomas, "Vivre et Intervenir à Aulney" (Radio Via) adlı radyonun yayınları nedeniyle mahkemeye verilmiş, 1980 yılında "Radio Gênevilliers" nin yayınları bozulmuş, ayrıca radyoların semt belediyelerine ayrılan bütçelerinin oylanmasında da büyük tartışmalar yaşanmıştır. Sonuçta belediyeler radyoların tartışmasız biçimde iktidar aracı olduğunun bilincine varmışlar, Fillioud Yasası yerel radyolara reklam yasağı getirip özgün belediye radyolarının varlığını yadsıdığı ortaya çıkınca, muhalif belediyeler "Radio Metz-FM" radyosuna % 100' lük bir sübvansiyon sağlamayı kabul eden Jean Marie Rausch' a arkalanarak tam bir red cephesi oluşturmuşlardır. Bu konuda belirtilmesi gereken diğer bir husus da, belediye radyolarının devlete karşı verdikleri savaşın yerel habercilik konusunda verilen savaşa kıyasla daha etkili olduğu, bu radyoların yerel düzeyde bir ifade, haber sunma ve diyalog aracı olarak ortaya çıkmalarından önce, hükümet karşıtı güçler olarak kendilerini gösterdikleri ve kendilerini kabul ettirmiş olmalarıdır. Fakat 1980 -1984 yılları arasındaki yerel belediye radyolarına değin durum ve statü, 1981 yılında ulusal çoğunluğun fikrinin değişmesi ve 1983 yılında seçimle yeni belediye başkanlarının başa gelmeleri, yeni değişim ve gelişmelere neden olmuştur. 1982 yılında Fransız halkının özgür radyolara karşı tutumu konusunda hükümet adına gerçekleştirilen bir kamuoyu araştırması, Fransız halkının % 65' ten fazlasının yerel radyo taraftarı, % 40' ının ise radyoların belediyeler tarafından işletilmeleri gerektiği görüşünde olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte belediye başkanları belediye radyoculuğu macerasına atılmakta çekingenlik göstermişler, örneğin Pierre Mauroy' nin Lille şehrindeki halefinin radyosunu 1973 yılının temmuz ayında kapatan Pierre Dumas' ın Chambéry' de halefi Hubert Dubedaut' nun başarısızlıkla biten radyoculuk macerasına atıldığı ve Radio G' yi kapatan Alain Carignon' un Grenoble' de, nihayet Jean Bousquet' nin Lille şehrindeki

durumları yukarıda belirtilenlerin birer kanıtıdır. Tüm Fransa' da 818 frekansın dağıtıldığı 987 radyo yayın yapma yetkisi kazanmış, böylelikle semt başına 10 radyo düşmüştür. Bu rakamlar da belediye radyolarının mevcut özel yerel radyolarla rekabetten kaçındıklarını ve geçici ya da serüven ardından gitme tedirginliğiyle ağır yatırımlar yapmaktan çekindiklerini açıkça gözler önüne sermektedir. "Radio Metz FM" 380.000 FF' lık bir bütçe için 30.000 - 70.000 arası bir dinleyici kitlesi kazanmış bu rakam belediye radyolarının harcamalarının net bir biçimde umulan dinleyici sayısının çok üstünde olduğunu ortaya koymuş ve belediyelerin radyo yayınları konusundaki çekincelerini haklı çıkarmıştır ¹⁶⁴.

VI.BELEDİYE HABERCİLİĞİNDE BAZI ODİOVİZÜEL DENEYİMLER

Belediyelerde odiovizüel iletişim alanında yeni teknolojilerin geliştirilmesi, özellikle de video-animasyon konusundaki gelişim genelde politik, kültürel ve teknik alanda kendini göstermiş ve Montpellier Belediyesi Herault Genel Kurulu aracılığıyla yeni medya araçlarını sınıai bakımdan geri kalmış zirai ağırlıklı bölgelere sokmayı amaçlamıştır. Bu iletişim sistemi, telematik ve teleyayıncılık yayınlarını içermiş ve yeni ekonomik kaynaklar ve kaynak oluşturma amaçlı etkinliklerle devreye girmiş, "SIAGE" ve "VAL" 1970 - 1971 tarihlerinde başlayan yöresel bilişimcilik projelerinin başlangıcını oluşturmuştur.

Herault Genel Kurulu tarafından yürütülen araştırmalar 60'lı yılların başında dikkati donanımdan çok bilgiişlem üzerine çekme doğrultusunda idi. Genel kurul aynı zamanda bilgisayar kullanımı konusunda haberleri işleyen "La Siage" gibi iletişim araçlarıyla ve "VAL yerel videosu gibi haber yayın araçlarıyla donanma eğilimi göstermişti. Bu araçlarla donanma aşamasında eski Herault Genel Kurulu Başkanı Gérard Saumade için üç amaç ön plana çıkmış, birinci amaç haberin işlenmesini sağlamak ve eldeki verileri bir bakıma bilgisayar modeli metinlerle ve video-imaj görüntüleriyle sunmak, ikinci amaç teknolojilerle haberlerin işlenmesine değin sorunları duyarlaştıırıp çözüme götürmek, üçüncüsü ise haberlerin işleniş ve kullanılışları konusunda danışmanlık ve öncülük yapmak olmuştur.

¹⁶⁴ P.LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 55-59

Idate' in araştırması, Antigone bölgesindeki kablo ve telematik yayınların denetimcisi ve sorumlusu Yves Gassot adına, Le Val bölgesinde başarılı sonuç vermeyen bir yapı oluşturmuştur. Bununla birlikte VAL, biri CIDERAL adlı bölgesel odivizüeller kanalıyla desteklenen ve sürekli eğitim çalışmalarının gelişimi için kurulan bir bölge içi kurulla birlikte Pau yöresindeki "l'Orep" ve "Point R" (Toulouse' daki Dafco Odiovizüel Kuruluşu) bünyesinde, diğeri ise ticari olmayan bir yayın şebekesini işletmeye açma çabaları gösteren ve "Réseau Sud" adlı şebeke bünyesinde gruplaşıp ve sürekli gelişim halindeki odiovizüellerin kullanımı açısından bölge içi denemeleri güneybatı bölgesinde devreye sokan iki proje oluşturmuş ve bu projelerin Sud-Ouest grubu adına yürürlüğe sokulmasını sağlamıştır.

"VAL" ilk video girişiminde bulunduğu dönemden önce eski stajyerlerinin projelerini gerçekleştirmelerine yardımcı olan derneksel düzenlemeleri tamamlayan bir merkezden ibaretti. Val ve Idate ve Siage projelerinin kapsamında bulunan Montpellier şehri, Idate tarafından gerçekleştirilen olası gelişim modellerine yönelik öncelikli bir araştırmanın ardından, Antigone bölgesi operasyonuna bağlı olarak semtler adına bir kablolu yayın projesi ortaya atmış ve ayrıca La Paillade' daki Zup projesini lanse etmiştir. Bu Zup projesi yaklaşık 30.000 kişiye hitap eden bir proje olarak şehrin içinde yer almıştır ¹⁶⁵

1. VIDEO-ANIMATION LANGUEDOC

VAL adlı video-animasyon uygulamasının teknik ve menşei

1977 yılında Hérault genel kurulu tarafından kurulmuştur. Adı "Vidéo Animation Languedoc" olan (VAL) kurumu şehir halkına habercilik hizmeti yapmak amacıyla, bölgeye değin genel kurullarca ve de Bölge Kurulu tarafından imtiyazlı kılınan bir kuruluştur.

Statüsü

1901 yılı dernekler yasasınca

Hedefleri

Video kanalıyla sosyal iletişim adına yeni bir uygulama girişiminde bulunmaktadır.

¹⁶⁵ P. LANGENIEUX VILLARD, op.cit., s. 59-61

Kurucuları

Seçilenler, dernek ve yerel kuruluşlar ve Languedoc yöresinde sosyal alanlarda rol alanların tümüdür.

alışmaları

Talep üzerine gerçekleştirilen yapımlar, arazi ve şehircilik sorunlarıyla ilgili yapılması gerekenler konusunda haber kampanyaları düzenlemek, çevreye değin koruma politikalarıyla ilgili yapılması gerekenleri dile getirmek ve sendika sorunlarıyla ilgili habersel kampanyalar yapmak, sendikal haberleri üretmek, haberleri içeren belgeseller hazırlamak, bölgeye değin sosyo-ekonomik etkinlikler alanında anısal video programları ve bölgeyle ilgili konularda tartışma içerikli programlar yapmaktır.

Programların eğitsel bir yanı vardır ve başlama ve ya da geliştirme düzeyinde eğitim verilmektedir. Eğitim veren kurumlar arasında derneksel kurumlar, Sosyal Eğitim ve İletişim Merkezi, okul eğitimi ve sürekli eğitim, yayın şebeke ya da organizatörü, finansman genel kurul sübvansiyonu ve otofinansman yer almaktadır.

Bütçesi

150.000 FF' dir.

Referans bilgileri

VAL-857 Rue St. Priest 34100 Montpellier/France

Tel: (67) 54.09.60

LE VAL VIDEO-ANİMASYONUN SINIRLARI

VAL, haberlerin işlenmesi konusundaki araçlara değin hedeflerine pek ulaşamamıştır. İlk başta, yani 1976 yılında direk olarak genel kurula bağılyken sonra 1901 yasasına uygun bir şirket biçimine dönüşmüştür. Kuruluşunda üç hedeften hareketle bir yapım, eğitim ve kaynak merkezi oluşturmayı amaçlamıştır. VAL' in kuruluşundan beri kurumda uzmanlık çalışması yapan Jean-Luc Saumade' ın belirttiğine göre, belediyeler ve yönetimlerle işbirliği yapmak ya da ortak bir doku oluşturmak doğrultusunda yapım, eğitim ve kaynak merkezi oluşturma amaçlı çalışmalar sürdürölmüş, kendisi bu üç hedeften ilki

adına, yani bir yapım şirketi olarak herhangi bir gösteriyi kaydetmek için ünlü kişilerin özenle çalıştığı haber ve tanıtım dökümanları hazırlamış ve dış ilişkilere yönelik etkinlik hizmetlerinde bulunmuştur. Bu alanda trafik, ulaştırma sorunları ve çeşitli şehircilik etkinlikleri konusunda haber kampanyaları düzenlemek amacıyla pedagojik animasyon ve duyarlılık destekleri sağlayarak görevini sürdürme mücadelesi vermiştir. Le Val, bu çalışmalarla birlikte 1906 yılında yöredeki bağcılar arasında süregelen rekabete dayalı savaşları, geleneksel karnavalları içeren yerel bir anısal eser yazma arayışına girmiş ve özerkliği genişletilmiş medyalara zemin hazırlamak yolunda çaba göstermiştir.

Böylece 1975, 1977 ve 1978 yıllarında, yerel televizyon yayınları adına başlatılmış bulunan ilk ön girişimler gerçekleşme aşamasına gelmiştir. Kesinlik kazanan bu deneme yayını girişimleri, genelde bir buçuk saat süreli bir günlük bir oturumla, ardından bir tartışmanın yer aldığı bir röportajdan oluşan bir programın sunulmasıyla yayıncılık açısından büyük başarı kazanmıştır. Yasal sorunların dışında karşılaşılan sorunlar yalnızca teknik sorunlar olmuş, fakat kazanılan başarılar yapılan yayın denemelerini ikinci plâna ittiği sürece VAL' in etkinliğinin kısıtlanmasına neden olmuşlardır¹⁶⁶.

¹⁶⁶ Correspondance Municipale, op.cit., s. 43-44

IV. BÖLÜM

TELEMATİK

1. Telematiğin Tanımı

Fransa'da telematik sözcüğü ilk olarak Simon Nora ve Alain Minc tarafından ortaya atılmış, ve kullanıma sunulmak üzere onanması için 20 Ocak 1978 tarihinde zamanın Cumhurbaşkanı V.G. Estaing' in ilgisine arz edilmiştir.

İsminden de anlaşılacağı gibi "Telematik" bilgiişlem, telekomünikasyon ve odiovizüel tekniklerin birleştirilmesi ve kullanım alanlarında böylesi iletişim araçlarına yer verilmesi demektir.

Telematiğin temel rolü günümüzde televizyon-telefon-bilgisayar üçleminin kullanımını birleştiren ve bir bilgi-haber bankası rolü ve işlemlerini sürdüren, bilgisayarla uzak mesafeden iletişim kurmayı sağlayan bir videoteks olayıdır. Böylelikle bir servis haberciliği hizmetini sağlamakta olan telematiği kullanıcılara cazip kılmak amacıyla, çok sayıda özel koşullarda başvurulara tatminkâr yanıtlar verilmektedir.

Tüm gözlem ve izlenimler birkaç pilot şehirdeki uygulamalardan elde edilmiştir; Vélizy' deki "Teletel 3V Sistemi", Nantes' daki "Télétam Nantes" ve Grenoble' daki "Claire" uygulamaları bu deneyimlere birer örnektir ¹⁶⁷.

2. Telematiğin Fransa' da Gereksinim Uyandıran Bir Medya Oluşunun Nedeni

Telematik bilgisayarla kullanılan bir malzeme olduğundan, kullanıcıları kendisinde şu dört niteliği aramaktadır:

- 1- Tam habercilik: Yani servis kullanıcısının diğer bir haber kaynağına başvurmasına yol açmadan, kendisine tam ve tatminkâr yanıtlar ve haberler iletmeli, gereken istemlere çok kısa zamanda karşılık verilebilmelidir.
- 2- Ayrıntılı habercilik konularında hizmet verebilmelidir.
- 3- Güncel habercilik konularında hizmet verebilmelidir.
- 4- Kesintisiz hizmet için özellikle evlere kurulmalıdır. Özel hizmet amaçlı kullanımlarda başvuru terminali kapalı, meşgul ya da cevap vermeyen bir konumda çalışırsa, bu durum telematik için bir hendikap oluşturmaktadır.

¹⁶⁷ P. LANGENIEUX-VILLARD, op.cit., s. 66-68

Telematik, sekiz hizmet bölgesinde kurulu başvuru servisleriyle serbest hizmet anlayışı içinde işlev yapmaktadır. Veri bankası 100 ekran sayfası içermekte, bu sistem tasarımı her işletmeyi bir minitel ve bir tane de elektronik posta kutusuyla teçhizatlandırmayı hedeflemekte, böylece yerel belediyelere ait her evde belediye servislerine başvurarak bilgi edinmek üzere soru sorma olasılığına izin vermektedir.

1982 yılında lanse edilen Blagnac deneyimiyle başvuru konusu soruların yanıtlanması ekranda yayın yoluyla değil, telefon bağlantısıyla gerçekleştirilmektedir.

"Vidéotexte St. Cloud" olayı 1982 yılında lanse edilmiş, elektronik rehberin şehirde konuşlandırılması, dolayısıyla yerel halkın kendi minitelleri üzerinde bulup okuyabileceği şehir, belediye, günlük yaşam, okullar, sağlık, iş, ulaşım ve telekomünikasyon konularını işleyen dokuz yazıdan oluşan bir belediye haberleri programı hazırlanmıştır.

"Véli Télétel 3V Sistemi" adı Vélizy, Villecoublay ve Versailles semtlerinin baş harflerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. 1980 yılında başlatılan ve 5 semti içeren ve 5 semtte ikamet yerlerine yerleştirilmiş 2245 terminalle toplu kullanıma açık 70 terminalden oluşan bu operasyon, 1982 yılının aralık ayında son bulmuştur.

Sekiz ilde kurulan bu habercilik komisyonu, halkın haber alma konusundaki sorunlarını dile getirmek üzere seçmen ve seçilenleri sürekli toplantılarla aynı masa çerçevesinde biraraya getirmeyi amaçlamaktaydı. 1983 yılında bu komisyon Fransa'nın yaklaşık tüm şehirlerinde kurulmuştur.

Aynı biçimde 1973 yılına kadar Bordeaux, Toulouse ve Lille şehirlerinin dışında, pek az şehrin belediye başkanları, iletişim sektörünü yönetsel bir kadroya ya da bir belediye müsteşarına yardımcı olacak ve bu sektörün sorumluluğunu devralacak haberden sorumlu yardımcı bir kadro tahsis etmek gereksinimi duymuştu. 1983 yılından itibaren bu habercilik eğilimi karşıt amaçlar doğrultusunda yönelmiş, Fransa' daki belediyelerin büyük bir kısmı siyaset amaçlı istek ve uygulamalarını habercilik alanına aktararak bu tercihlerini gerçek haber servislerinin kurulması ve gazeteci, basın ataşesi,

belediye müsteşarı gibi iletişim dünyasından profesyonel kişilerin çalıştırılması bağlamında, anlamlı teknik uygulamalarla donatmışlardır. Örneğin Denis Beaudoin' in yönetimi altında bulunan Paris şehri haber servisi uzun süre yaklaşık 60 kişiyi istihdam etmiştir; 175.000 nüfuslu Lille şehrinde personel efektleri 1974-1982 yılları arasında dört katına çıkartılırken, habercilik bütçesi üç katına ulaşmıştır. Yine o dönemlerde 338.000 nüfuslu Nice şehrinde 10 tanesi basın ataşesi olmak üzere 20 kişi habercilik konusunda çalışmıştır. Bu görevlilerin sayısı 180.000 nüfuslu Reims şehrinde 15, 181.000 nüfuslu Toulon' da 12, 151.000 nüfuslu Annecy' de 4, 170.000 nüfuslu Grenoble' da 17, 354.000 nüfuslu Toulouse' da ise 15 kişiyi bulmaktadır ¹⁶⁸.

2. Belediye Telematiği

1986 yılında şehirlerde 36 Belediye Telematik Servisi bulunmaktayken, 1987 yılında 121 şehir aynı servislerle teçhizatlandırılmıştı. 1988 yılında Fransa' da her ay 10 milyona yakın belediye gazetesi basılmakta ve 150' den fazla yerel belediye 800 kadar haber sunan elektronik panolarla donatılı bulunmaktaydı.

1987 yılında şehirler adına tahsis edildiği beyan edilen iletişim bütçesinin tamamı 400 milyon FF' a yükselmışti; belediye bütçesinin yaklaşık % 0,5 - 1' lik kısmını kapsayan bu rakama habersel yatırımlarla festival türü kültürel olaylar ya da kablolu televizyon yatırımları dahil değildi.

Yapılan bunca yatırım sonucu belediye halkı ve çeşitli kamu kesimleri ilgi alanlarına giren birçok haber ve bilgileri telematik servislerinden öğrenebilme aşamasına ulaşmıştır. Yine aynı biçimde belediye sınırları içinde meydana gelen sorun ve arızaları belediye başkanına, yöneticilere ve sorumlulara ya da ilgili servislere elektronik mesaj yoluyla iletip yanıt alarak çözüm yoluna gidebilme fırsatı yakalamışlardır. Örneğin "Les Dernières Nouvelles d'Alsace", telematik servisini büyük bir kamu kesimine açarak dışarıdan içeriye ulaşmak isteyen geniş kitlelere devreye kolayca ulaşılabilen dahili bir şifre aracılığıyla büyük bir haber alma olasılığı sağlamış bulunmaktadır. Les Dernières Nouvelles d'Alsace gazetesinin bilişimcileri, servislerini dışarıya karşı açık

¹⁶⁹ P. LANGENIEUX-VILLARD, op.cit., s. 68-70

tutma yanlısı kişiler olarak, bilgisayarlarını servislerinden yararlanan korsan uygulayıcıların gereksinim ve kullanım biçimlerine uygun ve kullanılabilir durumda tutmuşlar, ve kendilerini geliştirecek şekilde destek vererek kullanıcılarının kimlik kazanmalarına yardımcı olmuşlardır. Grétel olayı bu şekilde doğmuştur.

Aynı şekilde, telefon yoluyla sağlanan kollektif haber kullanımı türündeki iletişim deneyimleri Telecom tarafından 1980 yılında Montpellier' de, 1983 yılında Marsilya' da, 1985 yılında Nantes ve Avignon' da, 1986 yılında Bordeaux' da başlatılmıştır. Bu iletişimi kullanan grupların şebekelerini kullanacak düzeyde bulunan ve bu şebekelerde gizli değişik ve birleştirici temaları işleyen sohbet ve konuşmaları geliştiren ve sayıları 10' u bulan Telecom servisler çok sayıda iletişim kurmaya elverişli, kamuya açık bir telefon servisi kurarak bu uygulamayı benimseyip resmileştirme yoluna gitmişlerdir. Böylece etkinlik bakımından şebekelerine ait hizmetlerin servislerinin mali bakımdan gücünü koruyarak, bu servisin masraflarını çıkartmışlardır. Yakın geçmişte yerel halkın şehir iletişiminden faydalanamadığı durumlarda telematik servisi devreye girmiş ve arzulanan zaman ve koşullarda iletişim dışından kişileri teknik ve mali konularda devreye sokarak halkla belediye arasındaki iletişimi yeniden sağlamıştır.

Telematik donanımlar daha çok belediyelerin haber araçları olarak kullanılmışlardır. Bunlar belediyeler adına video, elektronik haber panoları, kablolu yayınlar gibi, belediyelerin son 10 yıl içinde çok büyük öncelik tanıdığı donanımlardan sonra, elektronik iletişim biçimlerinin en gözde araçlarından bir tanesi konumunu kazanmışlardır. Telematik, belediyelerin gözünde diğer medyaların sağlayamadığı modernlik ve yakınlaştırma olgularını en iyi dile getiren araçlardan biri durumundadır.

Fransa' da her şehirde yaygın bulunan telematik servisinin halka açık kamusal belediye hizmetine ait olan kısmının sayısı pek bilinmemektedir. Bu konuda yapılan bir ankette 1987 yılının mayıs ayı sonunda CNRS tarafından yapılan belirlemeye göre 121 belediye telematik servisi bulunuyorken aynı yılın başında Futur Simple Ajansı tarafından yapılan sayımda 70 kadar ajans saptanmıştır. Futur Simple Ajansının yaptığı inceleme sonucu 5 telematik

servisinden bir tanesinin 1984 yılından önce, 1/3'ünün ise 1984 yılından sonra kurulduğu ve 1985 yılında kuvvetli bir artış kaydedip 1987 yılından sonra çok daha fazla sayıda yeni telematik servisinin devreye girdiği saptanmıştır. Nitekim servislerin teknik ve yazımsal işletmesi bakımından açılan iş istihdam rakamı yüzleri bulmuştur. Araştırma konusu 55 servis içinde Futur Simple, iki küçük belediye servisi dışında küçük belediyelerin bu servislere dahil olmadığını belirlemiştir. Diğerleri ise orta ve büyük çapta illerdir. İki servis tipi algılanmaktadır; biçim ve temelinde yönetimin mantık biçimini ve çalışma alışkanlıklarını yansıtanlar ve haberleri, kullanıcılarının bakış açısına ve isteklerine göre derleme mantığıyla iş üretenler.

Gelişen teknolojilerin ışığında ortaya koyulan yenilikler, özellikle şehirlerarası iletişim sağlayabilecek şekilde kullanılmaktadır. Şehir halklarının haber ve okuma isteklerini karşılamaya yönelik hizmet sunulmak üzere bir kağıt-elektronik birlikteliği özdeşleştirilmiş ve hizmete sunulmuştur¹⁶⁹.

3. Fransız Telematiği ve Belediye Haberleri

Belediye haberleri, Fransa' da yeni olanakların kullanılması nedeniyle köklü bir değişim halindedir. Odiovizüel, telematik ve klasik belediye haberlerinin elde edildiği yakın bir geçmişte kullanılmaya başlanan bilgisayarlı haber desteği, Fransız kablolu televizyonunun gelişiminde etkin bir role sahip değildir. Bu konuda sadece 32 şehir, Teleiletişim Bakanlığıyla kesin bir anlaşma imzalamışlar, 1987 yılının haziran ayında mevcut şebeke sayısı 5' i aşmamıştır. Belediye haberlerini işleyen telematik servisi gerçeği düşünüldüğünde çok farklı olup, yayınları Fransa'daki telematik sisteminin önemine bağlı olarak çok uygun bir bağlamda kendini göstermektedir. Kendi dalında tek olan bu olay değinilmeye değer bir konudur.

¹⁶⁹ Gérard LOISEAU, Greco Pucés, Correspondance Municipale, 6 Ekim 1987, s. 76-77

4. Fransa' da Telematik Alanında Uygulanan Belediye Düzeyindeki Deneyimler

Belediye düzeyinde uygulanan telematik denemeleri Balgnac, Boulogne, Chambéry Grenoble, Laroche-Sur-Yon, Marne-La-Vallée, Nantes, Saint-Cloud, Taverny ya da Vélizy gibi semt belediyelerinde çok başarılı noktalara ulaşmış ve çoğalmışlardır.

"TELEM-NANTES" Sistemi uygulaması da, tarafından ortaya koyulan öncelikli bir uygulama olarak, belediye tarafından 1982 yılının şubat ayında gerçekleştirilerek hizmete açılmıştır. Belediye ekibi tarafından kurulan bir hizmet ünitesiyle kamusal yerlere yerleştirilen bir terminal şebekesi aracılığıyla hizmet vermektedir ¹⁷⁰.

a. "Office Régional de l'Education Permanente" (OREP)

Teknik Donanım:

Antiope (Teleteksi yani televizyon + şifreli kutusu) ve teleteli (yani veri bankası, videoteks + telefonu) bulunmaktadır.

Projenin Menşei:

L'Orép Ocak 1979' da editörlük ve eğitimcilik amacıyla kurulmuştur.

Statüsü:

Kamusal bir kuruluştur.

Hedefi:

Farklı ekonomik, sosyal ve kültürel partönerlerin yerel ve bölgesel haberleri yayınlamasını sağlamaktır.

Etkinliklerini hedeflediği kitle:

Tarımsal kamu kesimine hitap etmek ve kendisini yönlendirmektir.

Üretimi:

Téléchamp adlı meteoroloji, ürünlerin değer rayiçleri, haberler, tarım ve hayvan yetiştiricileri, sağlık haberleri, bitkiler konusunda bölgesel haberler, tarımsal uyarılar, tarıma yönelik hava durumu haberleri, sosyal haberler ve küçük ilânlar içeren bir tarım gazetesi vardır. Mısır çeşitleri arasında seçim

¹⁷¹ Gérard LOISEAU, Greco Puces. Correspondance Municipale, 6 Ekim 1987, s. 74-75

yapma ve tarıma zararlı otları ayıklamada uygulanabilecek bir yöntem konusunda teknik önerilerde bulunmaktadır.

Finansman:

Orep, kendi finansal kaynaklarıyla, sürekli müşterileri ve abonelerinin yaptığı ödemelerden sağladığı kaynakları kullanmaktadır.

Bütçesi:

1.000.000 FF

Kimliği ve Adresi

Michel Loubsens, Orep, Adres: Rue Jean Genése, B. P 554, 64010 Pau
Tel: (59). 620600)

Orep herşeyden önce sürekli eğitim veren bir kurum olup, rolü çeşitli partönerleriyle birlikte gelişim ya da eğitim işlerini düzenlemektedir. Telechamp - Télétel operasyonu dahilinde yürütülerek tasarımı tam anlamıyla bir yöntem biçiminde uygulayarak tarımcılar adına yardımcı olacak bölge animatörleri saptanmıştır. Bunların görevi, potansiyel yararlanıcıları bilgilendirmek ve geliştirmek amacıyla bunlara uygulayacakları sistemle ilgili verilecek bilgilerin niteliğini ve eksikliğini saptamaktır. Bu çalışmanın amacı ise gazetesini ya da veri bankasını geliştirmektir. Bir teknolojinin iyi biçimde kullanımının vereceği sonuçlarla bu teknolojinin yayılımıyla yerel iletişimin gelişimindeki yakın ilişkiyi önemseyen animatörler, 1969 yılında "Centre de Recherche et d'Etudes Audiovisuelles" (CREAV) adlı Odiovizüel İnceleme ve Araştırma Merkezini kurmuşlardır. Bu kurumun yönelimleri, daha kurulduğu andan itibaren odiovizüel eğitim ve animasyonu körüklemek doğrultusunda olmuştur¹⁷¹.

b. Claire-Télématique

Sorumlusu: Danièle Jacob

Adresi: Grenoble-Animation-Information 23.25 Avenue de Constantine 38100
Grenoble Tel: (76) 095636

Etkinlikleri: 1981 yılı sonunda halka açılmış olan ve telematik ile birlikte çalışan bu haber servisi, Grenoble ili tarafından harekete geçirilerek "Centre d'Etude des Systèmes d'Information" (CESI) adlı bakanlıklararası bir kurum

¹⁷¹ Anne-Marie DUGUET, OREP, op.cit., 6 Ekim 1987, s. 60

olan Haber Sistemlerini İnceleme Merkeziyle, "Institut National De La Communication Audiovisuelle" (INA) "Ulusal Odiovizüel İletişim Enstitüsü" adlı bir veri bankası sayesinde Grenoble şehri halkına günlük haberleri iletmektedir. Bu veri bankaları kâr amacı gütmeyen servislerde, yerel kaynaklara ve yönetsel girişimlere değin 12.000 bilgisayar ekranı sayfası üretmektedirler. Bu amaçla hizmet veren yaklaşık 35.000 terminal bir kamu servisinin bulunduğu yere yerleştirilmiştir. Belediye, valilik ve yerel idarelere değin teçhizatlar, derneksel donanımlar, hepsi buradadır. Bu alanda hizmet ve bilgi-haber istemlerinde bulunanların araştırma hizmetleri sağlayan organizmalara ulaşmalarını kolaylaştırmak üzere belgeselliğe dayalı bir yöntemle çalıştıklarından, direk olarak halk tarafından değil haber ajansları, iletişim hostesleri gibi daha önceden var olan bir personel aracılığıyla kullanılmaktadırlar. Bu verilere, şehrin dışında bulunan 50 kadar kamusal noktadan ulaşılabilir. Bu konuda "Hemşehriler haydi kabloya" sloganı taşıyan bir kampanya başlatılmış, fakat kablolu yayının medyatik devrimi biraz gecikerek yaşanmıştır.

Fransız enteraktif videoteks sistemi teletele yönelmiş, telematik sözcüğü günlük konuşma dilinde daha ileride yerini bıraktığı teletelin normlarına uyarlanmıştır. Haber iletişimi Transpac adlı, verilerin dolaşımını paketler halinde sağlayan ulusal ulaştırma şebekesi ya da RTC adlı seyyar telefon şebekesi tarafından gerçekleştirilmektedir ¹⁷².

c. Télagri 80

Teknik konusu: Telematik bir veri bankasının kurulması

Tasarımın menşei: 26 Mayıs 1981 tarihinde, tarım organizasyonunun tümüyle bütünleşmiş olan tarım odası bir veri bankası kurma kararı alarak bu girişimi gerçekleştirmiştir.

Statüsü: "Télagri 80" adını alan Tarımsal Yararlık Servisi "Service d'Utilité Agricole" (SUA) ya "Région d'Informatique d'Amiens" "Amiens Bölgesi Bilgisayar Atelyesi" "ARIA" tarafından sağlanan veri bankasının yönetim ve işlemleri, SUA' ya bir anlaşmayla bağlı bulunan 1901 tarihli dernek yasası uyarınca yürütülmektedir.

¹⁷² Anne Marie DUGUET, Correspondance Municipale,
Claire Télématique, 6 Ekim 1987, s. 53

Amaç: Tarım odasının ve tarımsal alanda çalışan profesyonellerin organizasyonlarının tümünün kendi konularına değin sağladıkları haberleri tarımcılara iletmek, yine tarım mesleğiyle ilgili nesnel ve bağdaşık referansları üretmeyi garanti ederek, kendilerini yönetmektir.

Hitap ettiği kesim: Kısa vadede La Somme, L'Oise ve l'Aisne tarımcılarıdır.

Üretim programı: Magazin sayfaları, meteoroloji, para kurları ve pazarlar, güncel ya da mevsimlik öneriler ve takvimlerden oluşmaktadır. Ayrıca dökümantasyon sayfaları, adres listeleri, tarifeli yönetsel, yargısal, mali, teknik ve ekonomik haberler, yerel, bölgesel ve şahsi haberler de yine üretim programına dahildir. İnteraktif bir hizmet dairesi de günlük besin miktarı, teknik yönetim, binaların inşaaası, ödeme fişleri, finansman ve yatırımlar ve ekonomik sistemlerin yönlendirimlerdeki seçim konularında rehberlik yapmakta; yine kişisel mesajların iletilmesi, siparişlerin gönderilmesi, minitel sayfalarının devam ettirilmesi de yürütölen hizmetler arasında yer almaktadır ¹⁷³.

Finansman: Deneyim sürecinde Ziraat Odası tarafından sağlanmıştır.

Adresi: Chambre d'Agriculture de la Somme, M. Depaussez 14 bis, rue Alexandre Dumas, 80.000

Amiens, tel: (22) 89.10.80

¹⁷³ Anne Marie DUGUET, Correspondance Municipale,
Télagrı 80, 6 Ekim 1987, s. 57

V. BÖLÜM

TELEVİZYON

I. FRANSA'DA YEREL TV'LER

Fransa' da yerel televizyon olayının ilk zamanları 1973 yılına uzanmaktadır. Bu tarihte Fransız hükümeti yeni şehirlerin kurulması dolayısıyla ya da televizyon yayınlarının alıcı sinyallerini bozan karanlık bölgeleri geçici olarak düzeltmek üzere kurulan kablolu şebekeler üzerinden yerel bir yayın programı konusunda deneme yayını yapmak üzere 7 pilot şehir saptayıp bunlara yayın yetkisi vermeyi kararlaştırmıştır. Grenoble şehrindeki "Vidéogazette" bu deneyimlerin en tanınmışıdır.

1972 yılının eylül ayıyla 1973 yılının aralık ayı arasında geçirilen birkaç aylık bir ön deneme süresinin ardından Grenoble şehrindeki Villeneuve bölgesinin Arlequin semti sakinlerinden kablolu televizyon abonesi 2500 hane, Vidéogazette adlı yerel bir yayını ekranlarından izleme olanağı bulmuşlardır. Kablolu şebekenin yer aldığı semtin tam merkezinde kurulmuş bulunan bir program yapım stüdyosu az sayıda profesyonel animatörün yanında, amatör derneklerin yoğun katılımıyla yıllık 220 saatlik bir yayın programının gerçekleşmesini sağlamıştır. Yakın çevre televizyonunun özelliklerine sahip Videogazette televizyonu günlük yaşama değin tüm sevinç ve güçlükleri gözler önüne sermeyi başarmıştır. Öğretmen ve eğitimci yetersizliği, kreş azlığı, semtte başgösteren küçük çapta suçluluk oranı, park sorunları ve bunun gibi birçok konular işlediği programların kapsamında bulunmaktaydı. Televizyon Gazetesi aynı anda aktör, yapımcı ve tele-izleyici rolünü oynayan semt sakinlerine de açıktı. Bu çifte kimlik, yani semtli ve televizyon gönüllüsü olma olgusu Videogazette' in denemelerinin başarılı olmasını sağlayan ana unsuru oluşturmuştur .

Fransa'da kendi pazarında doygunluğa ulaşan La Lyonnaise des Eaux grubu araştırma safhasına ulaşmış, uluslararası düzeyde, büyük harcamalara dayalı ve uzun zamanda meyvasını verecek bir uygulama başlatmıştır. Kuvvetli bir gelişim gösteren sektör konumudaki iletişim sektörü, bu gruba 90'lı yılların sonunda gereksinim duyacağı yatırım kapasitelerini sağlayacak bir güce sahip olarak görünmektey bu yeni alanda, La Lyonnaise grubu üç girişim alanında

adını duyuracağını göstermiş, kablolu yayın, M6 televizyonu ve Havas grubu bu üç alanı oluşturmaktaydı; La Lyonnaise des Eaux seçimini birkaç yıl önce, sadece hizmet etkinliklerine yönelik olarak kullanmış, yatırımlara yönelmiş, önemli eğitim ve araştırma programlarını sürdürmüştür; günümüzde ise dışarıdaki başarılarının % 35'ini gerçekleştirmeye willardır uluslararası bir strateji sürdürmekte fakat etkinlik alanlarının seçiminde müşterilerinin ihtiyaçları göz önüne alınarak, bunları ileride artacak gereksinimleri karşılayacak biçimde dikkate alan sektörler bazında değerlendirmek gerekecektir. Bu gereksinimler çok kuvvetli biçimde gelişim gösteren üç yeni sektörde yoğunlaşmış olan iletişim, sağlık ve dinlence eğlence sektörleridir; yerel televizyonlar adına kablolu iletişime geçmek için 1982 yılında kablolu tv plânının ilân edilmesi bu fırsatı doğurmuş oldu. PTT bakanı tüm şehirlerde kablolu yayın dodanımının kurulacağını vaad etmiş, kablolu şebekelerden yararlanma olasılığı ödüne bağlı görünerek işletme süresi 20-25 yıl kadar bir dönem için öngörülmüştü. Kuvvetli bir gelişime bir sektör olmanın dışında, ticari yönelişleri, müşterilerinin kendilerini kablolu TV'nin en önemli aktörleri olduğu ve bu yönde müşterileriyle birlikte hareket etmek arzusunu taşıdıklarını göz önünde bulundurmak yoluna gitmişlerdir¹⁷⁴.

a. Yerel Televizyonların Doğuşu

Yerel televizyonlar da yerel radyolar gibi, gizlilik ve yasa dışı ortamında doğmuşlardır. İlk yerel televizyon yayın deneyimi 8 Mayıs 1981 yılında Lyon' da "TV 22" nin ilk görüntülerini yayınlamasıyla başlamıştır.

1984 yılının aralık ayında özerk tv' ler biraraya gelmişler, "RATV" rümuzlu yayın şebekesi altmış kadar yerel televizyon projesini Paris ve yöresi adına, Georges Fillioud' nun ve "Canal Plus" televizyonunu lanse eden André Rousselet' nin muhalefetine karşı gündeme getirmiştir. "TV Ici-et-Maintenant" (TIME), "Canal 24", "Canal 5" televizyonları Paris'te, "Télé BMB" ise Clairmont-Ferrand' da ortaya çıkmıştır. Bu karşıtlığa rağmen ve yeni televizyonların doğma kargaşasında yayın frekanslarının birçok televizyon tarafından istilaya uğramasına karşın François Mitterand' ın 16 Ocak günü Fransa' nın ikinci kanalı "Antenne 2" de haberleşme serbestisine açık olduğunu, bununla birlikte

¹⁷⁵ Helene GOYET, Correspondance Municipale, 1987, No. 280-281, s. 58

bu özgürlüğü organize etmeyi bilmek gerektiğini açıklamasıyla yerel televizyonlar rahat nefes almışlar ve tartışma yargısal yollardan gerçekleştirilme aşamasına gelmiştir. Fakat o sırada, yani 1986 yılı mart ayı seçimlerine çok az bir zaman kala, bu serbestiyi organize etmenin oldukça zor olduğu gözlemlenmiştir.

"Canal 5" adına 29 Ağustos 1984 tarihinde ilân edilen gereksizlik kararı, özel televizyon öncülerine ilginç perspektifler kazandırarak bu şahısların, hükümetin Fransa' yı İtalyan modeli bir kaosa sürükleyeceği ve bu olayı çıkmaza vardıracağı konusundaki korkularını dile getirmelerine ve bu televizyonlar açısından geri dönülmesi olanaksız durumların oluşumunu engellemek üzere hükümete uyarıda bulunmalarına sebebiyet vermişti. Zaten bu sırada sosyalist partinin bünyesinde televizyon yayınları bağlamında açılım isteyen seslerin yükselmeye başladığı görülmüş, fakat bu tartışma çerçevesinde yeni televizyonların sayısında teknik bakımdan, yani yayına elverişli frekans sayısı açısından bir sorun ortaya çıkmıştı. Gerçekten de, kamusal servisler bakımından tüm kuruluşların televizyonlar kapsamında elde ettikleri eşitlik Fransa' daki televizyon yayın alanlarında çok sayıda televizyonun ortaya çıkmasına ve oluşan kalabalık yüzünden yeni televizyonların yayın yapabileceği frekansların tükenme noktasına gelmesine neden olmuştur. Bu kargaşaya rağmen yeni televizyonlar, dönemin İletişim Bakanının eski uygulamaları tercih etmesine karşın, sosyalist partinin başkanı ve eski Cumhurbaşkanı François Mitterand' ın nezdinde bir seçim desteği bulmuşlardır. 4 Ocak 1985 tarihinde, bu televizyonların isteklerini ve tercihlerini sunuşları sırasında F. Mitterand kendilerine bir kapıyı aralayarak kendisinin de haberleşme serbestisinden yana olduğunu, sorunun olaya karşıt ya da lehte olunması şeklinde ele alınmaması gerektiğini dile getirerek yayınlarda görüntü, ve ses olanaklarının gittikçe geliştiğini, bu konudaki ana sorunun yayın özgürlüğünün nasıl düzenleneceği şeklinde olduğunu beyân etmiştir.

Yazılı basın, ortaya çıkan bu yeni odiovizüel manzara çerçevesinde iletişim alanındaki Multimedya eğilimini uygulamaya aktarma konusunda doğacak çeşitliliklerin sağlayabileceği çıkarları görmesine karşın yine kaygısını sürdürmüş, özel televizyon kanallarına katılması büyük bir arzuyla beklenen yerel basın, bu alanda M. Bredin aracılığıyla 14 Ocak 1985

tarihinde başbakanın verdiği yetkiyle Fransa' da televizyon programlarının yayınına değin çeşitli olanakları çabucak genişletmek olasılığı ve olanağı konusunda 3 ay içinde bir görüş sunma görevini yerine getirmişti. Yazılı basın, bu durumda her zaman kaybeden taraf olma durumunda kalmış ve ticari kazanç sağlamak yerine, büyük yatırım kapasitelerine sahip girişimciler tarafından tahribata uğrama riskini yaşamıştı. Ayrıca yayın yapabilmek üzere yatırması gereken büyük fonlar nedeniyle çok büyük zararlara yol açacak riskleri gözönüne alarak, bu yeni maceraya atılmak durumunda kalmıştı.

Yasa tasarısı, 31 Temmuz 1985 tarihinde Bakanlık Kurulunda kabul gördüğü durumuyla yerel basına her türlü tatminkârlığı sağlamış, yeni seçimlerin yaşanmasıyla sosyalist parti, başta, özellikle kablolu ve uydu yayınlar olmak üzere, yeni medyalar konusunda hazırladıkları plândaki yenilikleri eski deneyimlerle birleştirerek seçmenlere sunmuşlar, böylece ikinci ulusal özel televizyon projesi lanse edilmiş olmaktadır. Tüm bu gelişimlerin ışığında ve bu özelleştirme kapsamı doğrultusunda verilen büyük destek ve garantilere rağmen, yeni televizyonların açılmasına katılımda bulunmanın milyarlarca franklık harcaması karşısında "Hachette" ve "Editions Mondiales" adlı çok güçlü basın grupları bile tedirginlik ve çekince yaşamışlardır. "Canal Plus" televizyonunun 1,5 milyonluk abonesine rağmen kanal statüsünü koruduğu ve piyasaya atıldığı ilk zamanlarda kendisine katılan sermaye hissedarlarını da bünyesinde barındırdığı görülmüştür; bunlar arasında yerel yazılı basın dünyasından Ouest-France, Nice-Matin, Le Bien Public, Midi Libre, ve La République du Centre' da bulunmaktadır. Fransa'da bu konuda gerçek bir basın kuruluşunun tek başına bir kanal açma girişiminde bulunamayacağı gerçeği, 22 Kasım 1985 tarihli bir basın konferansı sırasında, beş kanalın genel müdürü durumunda bulunan Jérôme Seydoux' nun basına, kendi kanalına katılmaları için yaptığı çağrıyla kanıtlanmıştır. Ulusal Fransız Basını Federasyonunun tüm Fransız basınının Fransa'daki televizyon kanallarının yönetimine ortak olmalarını öneren isteği de bu sayede gerçekleşmiştir.

Bu arzuların ilk somut örneği 11 Mart 1986 tarihinde "Ouest-France", "Sud-Ouest", "La Montagne", "La Nouvelle République de Centre Ouest", gibi yerel gazetelerin katılımıyla oluşturulan ve amacı iletişim ve özellikle

odiovüzüel sektör alanında yatırım yapmak üzere çeşitlilik ve zenginlik yollarını araştırmak olan "Société Pluricomunication" kurumunun kurulmasıyla gerçekleşmiştir. 6 ay sonra, yani 3 Eylül tarihinde başka bir grup, daha geniş bir biçimde, özelleştirilmiş kanalların bir tanesi içinde yaklaşık % 10' luk bir katılım payına sahip olmayı amaçlayan "Set-Presse" adlı basın kuruluşunun aracılığıyla, "Société d'Etudes de la Télévision" adlı televizyon araştırma şirketi bünyesine katılımda bulunmuştur. 23 Şubat 1987 tarihinde "TF1" ve "Canal 5" televizyonlarının ikinci kez açılan hissedarlık adaylıklarının kapanması sırasında bu şirket, içlerinde "La Voix du Nord", "Le Républicain Lorrain", "La Dépêche du Midi", "Le Télégramme de Brest", "Le Provençal", "Les Dernières Nouvelles D'Alsace", "Le Groupe Méaulle" gibi yerel isimlerin yer aldığı 30' dan fazla gazete ya da basın grubunu bünyesinde bir araya getirmiştir.

Tüm bu televizyon kurma ve televizyonlara katılım yolunda verilen savaşlarda en büyük kayıp basına düşmüş, basın içinde kazançlı çıkanlar "Canal 5" adına Hersant, "Canal 6" adına Jean Drucker ve CLT grupları olmuş, birinci kanal TF1 ise Bouygues grubunun eline geçmiş, Robert Hersant' dan başka, "La Set-Presse" gibi grup ve basın kuruluşları televizyonlar bünyesinde paylarını almış, "Set-Presse" grubu Hachette grubuyla olan ilk birlikteliğine rağmen Bouygues grubunun kendisine teklif ettiği partönerliği kabul etmiştir¹⁷⁵.

aa. Korsan TV' lerden Özel TV' lere

Fransa' da korsan televizyonlar özgürlüklerinin kabul edilmesiyle birlikte özel televizyon konumunu kazanmışlar, böylece çok az sayıda gerekli yetki ve mali olanaklara sahip olan televizyonun bağlı olduğu çok özel bir basın kulübü bu özgürlük hakkını kullanabilme yetkisine sahip olmuştur.

Fransa' da ilk korsan televizyonlar, 1981 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında meydana gelen gizlilik, korsan etkinlikler ve yasal olmayan bir yaşam ortamı içinde doğmuşlardır. 1981 yılının nisan ayında seçimlerin çevreci adayı Brice Lalonde, basının eşliğinde 13 cü bölgede bir saat süren bir yayın girişiminde bulunmuştur. Yine aynı yılın mayıs ayında, 7 Mayıs 1981 tarihinde, seçimlerin ikinci turundan önce, "Canal 22" adlı

¹⁷⁵ Yves GUILLAUMA, La Presse en France, ed. la Decouverte, s. 97-105

televizyonun Lyon şehri banliyösündeki ilk televizyon yayını ile daha sonra kasım ayında, kuruluşunda David Niles' in de katkıda bulunduğu ilk yayın deneyimi gerçekleşmiştir. "Captaine Video" şirketinin müdürü ve ünlü bir videocu olan David Niles "Canal 5" yayın girişimini hayata geçirmiş ve böylece özgür televizyonların resmen tanındığı tarih olan 1984 yılının haziran ayına kadar birçok yayın girişimi de birbirini izlemiştir.

İlk televizyon yayınında yayın dalgalarının tekeli konusunda kendisiyle aynı görüşü paylaşan üç Lyon' lu yayıncının desteğiyle bir basın kulübünün görüntüleri yeniden yayınlanmış, bir yıl sonra 28 Kasım tarihinde "WADC" rümlü "İletişimi Geliştirme Derneği" de 12 Ocak 1972 tarihinde polis televizyonun yayın teçhizatına el koyuncaya kadar, Canal 35 üzerinden Paris'e yayın yapmıştır. Canal Vert ve Antenne-1 gibi diğer televizyonlar, 1983 yılında kablolu ve uydu dışındaki normal yayın dalgaları hatlarını kuvvetlendirme girişimlerinde bulunmuşlardır.

Fakat her yerel yayın girişiminde iktidar tarafından odiovizüel iletişim üzerine yayınlanmış bulunan 29 Temmuz 1982 yasası bahane edilerek ve bu yasadaki alınan güçle, yayınları durdurulmaya çalışılmıştır. İletişim serbestisini ilân eden bu yasa maddesi, devletin odiovizüel adına kullandığı tekeli kaldırarak odiovizüel yayınları özel teşebbüse açmıştır. Plânın uygulamaya geçirilmesi maliyet açısından yüksek olmasına karşın özel televizyonların öncülleri bu zaman sürecinde teleizleyicilerin baskı ve tepkileriyle hazır duruma gelmişlerdir. Özelleştirme fikri kamusal servisleri de etkilemiş ve Antenne 2 adlı kanalın müdürü Pierre Desgraupes 22 Şubat 1984 günü Le Monde gazetesinde yaptığı bir söyleşide başında bulunduğu kanalın özelleşmesinin pek kısa bir zaman içinde zarara ve karışıklığa neden olmadan gerçekleşeceğini, bu özelleşmenin kuruluşlarına çok büyük miktarda para girdisi sağlayacağını belirtmiş ve de aleyhlerine oluşan birçok olumsuz ve çelişkili durumun çözüme kavuşturulmak üzere ele alınarak kuruluşlarına değin masraf ve servis zincirinin kendilerini işletme ve yönetimleri bakımından çok ağır bir yükten kurtaracağını beyan etmiştir. Uygulama 29 Şubat - 8 Mart 1984 tarihleri arasında ulusal nitelikte gerçekleştirilmiş ve "Iprès-Le Quotidien de Paris" adı altında "Le Quotidien de Paris" adlı gazeteye ait bir

kamuoyu yoklamasında kendilerine soru yöneltilen bireylerin % 72' si görüşlerini televizyonun devlet tekeli altında bulunan bir kurum olmaması gerektiği doğrultusunda ortaya koymuşlardır¹⁷⁶ .

bb. Fransa' nın Kuzey ve Doğusundaki Televizyon Yayınları

Televizyon konusunda 1986 yılındaki verilere bakıldığında, Fransa'daki tek bir televizyon şebekesi adına 500.000 lojmanın bağlanma payı bulunduğu görülmektedir. Mevcut şebekelerin büyük bir kısmı Fransa'nın kuzey ve doğu bölgelerinde bulunmaktadır. Bu durumun başlıca nedeni, sınır bölgelerinde oturanların yabancı kanalları dinlemek amacıyla belirli anten ve şebekeleri kullanmak istemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu bölgelerde, bu şebekelere bağlı halkın genelde dokuz kanalı izledikleri belirlenmiştir; bunların üçü Fransız, üçü Alman, ikisi Belçika, bir tanesi de "RTL" adlı Lüksemburg kanalıdır. Bir şebekeye bağlanma olayı teleizleyicileri genelde tutarı 8000 FF' ını aşan, çok standartlı "PAL-SECAM" sistemini kullanmak zorunda bırakmakta ve kendilerine yabancı kanalları en iyi biçimde izleme olanağını sağlamaktadır. Bu şebekeler çoğu kez halen kullanılmayan, fakat video-iletişim servislerinin kullanılma yolundaki tasarımı piyasaya çıkardığı sıralarda Mission-Téledistribution Kuruluşu tarafından yayına hazırlanan çok sayıda ek kanalın yayınını karşılayacak biçimde donatılmıştır. Bakanlık düzeyindeki bu iletişim görevin teleyayın tarihinde devletin oynadığı etkin rolün altını çizmekte yarar vardır. Yakın bir geçmişte çıkan iletişim yasasının daima etkin bir biçimde içerdiği teleiletişime değin devlet tekelinin, Fransa'da teleyayın hizmetleri konusunda yaklaşık 20 yıllık bir gecikmeye neden olduğu söylenebilir. Buna karşın teleyayın olayı başta Belçika ve İtalya olmak üzere Avrupa' da ve Kuzey Amerika' da hızlı gelişme göstermiş, Fransa ise, Grenoble deneyimi gibi ender denemelerin dışında televizyon yayıncılığına devlet harici pek yetki tanımamıştır. Fransa' da sosyalist hükümet 1986 yılında bu açığı kapatmak üzere bir kablolu televizyon tasarımı süratle devreye sokma çabası içine girmiş, 1985 yılından itibaren yaklaşık 7,5 milyar FF dolayındaki bir

¹⁷⁶ Bernard CACHE, De La Télévision Pirate à la Télévision Privée, No. 256, Mart 1985, s. 49-52

yatırımı 1.400.000 kadar alıcı tesisatını gerçekleştirmek üzere kullanma kararı almıştır. Bu kararın gerçekleşmesinde yerel katılımcıların ve özellikle de siyasal sorumluların önemi çok büyük olmuştur; tüm bu etkenlerin yanında, bu konuda gerçekleştirilen projelerin çoğu kez, seçilen yerel yetkililerle birlikte, odiovizüel alanında boy gösteren profesyonel kişilerin katkılarıyla sonuçlandırıldığı göz önüne alındığında, TDF adlı kurumun bölge müdürünün ve FR3 televizyonunda çalışan bir gazetecinin Nancy Ludres' de ikamet etmelerinin kablolu televizyon projelerinde oynadıkları etkin rolün bölge bazında ne denli kuvvetli olduğu anlaşılmaktadır. Nancy şehrindeki HLM bürosu "Cité du Haut du Lièvre" bölgesinde bulunan şebekenin yenilenme tasarısını gündeme getirmiş ve bu iş sahip oldukları çok yetenekli ve bilgili teknisyenlerin yardımıyla sonuçlandırılmış, ayrıca teleiletişim sanayinde çalışan iş adamlarının ve siyasal sorumluların bu yeni donanım olayına girişimde bulunmaya ikna edilmelerinde son derece güçlü biçimde etkin olmuşlardır.

Adı geçen tüm bu büyük sınıai iletişim grupları, kendi şebekelerini kurarak yükümlü üretim birimlerini devreye sokmuşlar ve işbirliği içine girmişlerdir. Philips grubuyla Portenseigne, CGE ile Visiodis, Thomson grubuyla LTT grubu, bu sınıai gruplarla birlikte şebeke kurma girişimlerine birer örnek oluşturmaktadırlar. Bu gruplar kendilerini telefon şebekesine ve yeni etkinliklere ilişkin sektörleri devreye sokacak biçimde yatırım yapma hususunda zorunlu hissettikleri oranda, kablolu şebekelerin yenilenip geliştirilmesi konusuna da ilgiyle eğilmişlerdir.

Şebekelerin yenilenmesi ve geliştirilmesi konusundaki büyük işlerin sonuçlandırılmış olması kentsel düzenleme şirketlerini aynı sorunlarla başbaşa bırakmaktadır; özellikle Echirolled şebekesinin ardından Grande Synthe şebekesinin kurulmasına öncülük eden SCET şirketi, bu olaya çok özgün bir örnek oluşturmaktadır. "Télédiffusion de France" (TDF) ve "Direction Générale des Télécommunications" (DGT) adlı Fransız Teleyayıncılığı ve Teleiletişim Genel Müdürlüğü gibi yönetimlerin temsilcilerini, sanayicileri, teknisyenleri ve yerel siyasi sorumluları bir araya getiren kurumların ve sosyal şebekelerin varlığı ve desteği, teleyayın şebekelerinin geliştirilmesini gerçek anlamda sağlamıştır. Bu konunun başından itibaren sayageldiğimiz çalışma ve üretim şebekelerine yenilikleri uygulamaya sokma gayreti içinde olan ve özgün

projelerinin değerlendirilme kaybına uğrayacağı kaygısıyla gerekli yenilikleri uygulattırmaya çalışan derneksel ve birliksel konumdaki organlarda çalışan eylemcilerin gayretini de unutmamak, belirtmek yerinde olacaktır ¹⁷⁶.

II. YEREL TELEVİZYONLARIN GELİŞİM KOŞULLARI

1. Fransa' da Yerel Televizyonların Gelişimi

Fransa' da yerel televizyon olayı incelemesi zor ve hassas bir konudur. Konu genel olarak ele alındığında 3 önemli nokta göze çarpmaktadır. İlk olarak Fransa' daki yerel televizyon olayının Güney Avrupa' dakinden, özellikle de yaklaşık 10 yıldan beri gelişme gösteren İtalya' dan, 10 yıldan biraz daha az bir süredir büyük hareketlilik kazanan İspanya ve özellikle de Katalonya' da görülen hareketlerden pek etkilenmediği, bunlarla karşılaştırılabilecek önemli kıstasların da pek oluşmadığı görülür. Aynı şekilde Fransa' da yaklaşık 10 yıldan beri özellikle her bölgesinde kablolu televizyonun yaygınlaştırıldığı Belçika gibi Kuzey Avrupa' da yer alan bölgesel, yerel televizyonlarla kıyaslanır örneklerle de rastlamak pek olası değildir. Bu ilk gözleme bağlı olarak algılanan ikinci bir gözlem de, Fransa' da bu konuda gerekli etkin tartışmalar yapılmadığı, yapılanların ise somut hiçbir sonuç getirmedikleri doğrultusundadır. Sonuçta Fransa' da ulusal platformda izlenebilecek ya da izlenmemesi gereken hiçbir örnek model yoktur.

Yine bu doğrultuda üçüncü bir gözlem ise Fransa' da yerel televizyon sözcüğünün belirli kargaşalar içinde sürdürülegelen çeşitli durum ve koşulları devam ettirme eğiliminde anlam kazandığı bağlamındadır.

Bu üç gözlemin uzantılarını sergilemek üzere konunun yazarı Fransız Yerel Televizyon örneğini iki bağlamda ele almayı yeğlediğini belirtmektedir.

a. 1973-1982 Dönemi; Yargısal metin; Messmer planı ve Sonraki Dönemler

Yerel televizyonların ilk gelişme koşulu özlerinde yatan yasal yetkinliklerdir. Her ülkede normal televizyon yayın alanı kıymetli bir kamusal bir servet olarak görülmüş ve böylece hakkında çok kesin ve ayrıntılı yargısal ve

¹⁷⁶ Gérard Loiseau, Correspondance Municipale, Fransa' nın Kuzeyinde ve Doğusunda TV yayınları, No.280-281, 9 Ekim 1987, s. 62-65

tüzüksel düzenlemelerin yapılmasına sebep olmuştur. 1970' li yıllara kadar Avrupa' da görülen manzara, İngiltere'deki kamusal/özel karıştılı çift kutupluluğun dışında, radyo - televizyon konusundaki kamusal tekellerin üstünlüğüyle kendini göstermektedir. İtalya'da kuvvetli biçimde ortaya çıkan, Fransa' da ise kısmen daha az şiddetle sahnelenen ilk olumsuzluklar ve sonuçta bunların doğurduğu zararlar bu bağlamda sergilenmiştir.

21 Mayıs 1973 tarihinde yayınlanan, zamanın başbakanı P. Missmer' e değin sirküler, Chamonix, Cergy, Pontoise, Créteil, Evry, Grenoble, Marne-la-Vallée, Metz, Nice, Rennes, Saint Quentin-en-Yvelines adlı 10 Fransız kentinde teleyayın şebekelerine inşa ve işletme yetkisiyle birlikte, şebekelerin yayınlarında yerel programlara izin vermektedir. Bu sirküler teleyayıncılık konusunda yapılan bu uygulamanın aykırılık getirdiğini belirten 3 Temmuz 1972 yasasından önce yayınlanmıştı. Yayın yetkisi konusunda beş tane kadar yeni şehri, on semti, yedi tanesi de Grenoble ve Rennes şehirlerinde bulunan yeni semtleri kapsayan bu eski kanun maddeleri daha sonra yerel yayın serbestisini getirmiştir. Bu yeni şehirler zamanın hükümetinin büyük tasarımlarından bir tanesini temsil etmekteydi. "Yeni Şehirler Genel Sekreterliği" adı altında kurulan sekreterliğe bağlı mühendislerle şehircilik uzmanlarının görevleri, nüfuslarının en geç 10 yıl içinde 150.000' i bulması gereken şehirlerde her türlü yerel yayın tesis ve inşaatını yapmaktan ibaret olup, önceden geleceğin şehirlerine yatırım yapmak, bu şehirlerin gelecekteki kültürel ve sosyal animasyonlarını devreye sokan kentsel ve mimari tasarımlar bütünü içinde somut gelişimleri gerçekleştirmek ve yansıtmak yolundaki adımları atmaktı. Bu gelişim çerçevesinde belirlenen üçüncü bir amaç da estetik bakımdan bozuk görünüm arzeden bireysel antenlerin yerine, topluca kullanılacak antenleri kurdurmak ve teleyayınların yerel yaşamı yansıtan bir animasyon projesinin öncülüğünde yangınlaştırılmasını sağlamaktı.

Bu eski yasa maddeleri uygulaması özel bir biçimde ve sınırlı bir süre için geçerli olmaktadır; ayrıca ORTP adlı kurulun tekeli 7 kamusal kurumun yetkisine paylaştıran 1974 yılı yasasının çerçevesinde onaylanarak yangınlaştırılmaması doğrultusunda da bir karar alınmıştır. TF1, A2, FR3, İNA,

SFP, Radio France, TDF adı geçen bu yedi kamusal kurumdur. Sonuçta bu sirküler, 1974 yasasında olduğu gibi, içinde birkaç deneme yayının geliştirildiği ve aralarında en tanınmış "Vidéogazette Grenoble" deneyimi olan, çok kısıtlı fakat ilk bir özgürlükler alanının oluşmasına yol açmıştı.

III. KABLO ŞEBEKELERİNE BAĞLI YEREL TELEVİZYONLAR

Kablolu televizyonun sessizce ortaya çıkması ve "PAF" kuruluşunun geçirdiği sarsıntılar 15 kadar yerel kanalın doğmasına, böylece çok sayıda yeni kanalın açılma hazırlıklarının başlamasına neden olmuştur. Yeni kanallar büyük bir değişkenlik ve çeşitlilik içinde özelliklerini ve niteliklerini göstermek amacıyla daha yoğun bir şekilde hedeflerine yönelik ve daha büyük izleyici kitlelerine hitap eden girişimleri gündeme getirmeye başlamışlardı.

Kablolu şebekelerin çoğu yerel bir kanala sahip olmasına rağmen, günümüzde bu alanda 15' e yakın yerel kablo yayın deneyiminden söz etmek olasıdır. Bu televizyonlar kimlik arayışı içinde, iyi bir düzeye ulaşabilmenin yolunun bir kanal ya da yerel üretimleri yayınlayacak bir frekans alanına kavuşmaktan geçtiğini anlayarak çalışmalarını bu yönde yoğunlaştırmışlardır. Yasa tarafından kablolu şebeke adına yerel kanal kurma koşulu getirilmemiş, fakat kablolu şebekelerin tümü yerel bir kanal açma yoluna gitmişlerdir. Yerel televizyonların yayılması zaman sürecinde nicelik ve nitelik kazanarak gelişmiş, bazı kanallar ise yayınlarını sadece diğer şebekelerin gölgesinde ve bunların eşliğinde ya da mozaik kanalın çerçevesinde veya gölgesinde sürdürmüşlerdir.

"BBCOM" adlı şebeke Boulogne-Billancourt semtinde bulunan Paris-Première adlı televizyonun şemsiyesi altında günde üç kez 13' er dakikalık yayın yapmıştır; diğer televizyonlar Lille bölgesindeki St. André semtinde olduğu gibi, kendi kanallarını kurmadan önce ek bir kanalı başka bir servisle paylaşarak yayınlarını başlatmışlardır.

Avignon' daki yerel televizyon temmuz ayında düzenlenen festival süresince ve de yılın geri kalan aylarında kablolu şebeke üzerinden normal kanal yayını yapmıştır. Kablolu şebekenin birçok sit alanı içinde kurulması

sabırsızlıkla beklenmiş bu arada otellerde ve kamuya ait yerlerde video-animasyon yayınları gerçekleştirilmiştir. Televizyonlar ya da belirli amaçlara yönelik yayın yapan servis kanalları diğer ticari televizyonlarla belirli bir dozda, başka hiçbir televizyonun uygulayamayacağı biçimde kurnaz rekabet programları uygulayarak , kendilerine ait malzeme ve ürünleri kendilerince biçimlendirip yerel televizyon olayını oldukça özgün bir konuma kavuşturmuşlar ve bazı devlet ve tekelci tipi modellere de bu şekilde karşı koymuşlardır.

Sade görünümlü televizyonlarla "La TV Monsieur-Le-Maire" gibi orta çaplı televizyonlar ya da dernek televizyonları doğal televizyon görüntüleri vererek belirli bir profesyonelleşmeye yönelik birlikler halinde yayın yapmayı amaçlayan tasarımlarla ya da benzer program uygulamalarıyla televizyon sahnesinde boy göstermişlerdir.

Yerel televizyonların hâlâ seyyar ve belirsiz olan durumları, kendilerine belirli bir imaj edinmelerini engellemektedir.

Küçük Bisheim Belediyesi adına yayın yapan 25 kadar gönüllüden oluşan kontenjanda, aralarında daha önceden odiovizüel profesyoneli olma niteliği taşıyan ve Fransız Silâhlı Kuvvetlerinin Halkla İlişkiler Servisi SIRPA' da askerlik görevlerini yapan şahıslar da bulunmaktadır.

Nice' de yayın yapan "Canal 40" adlı kablolu yayın kanalının yatırım ve işletmesi, sürekli olarak çalışan 35 kişilik bir ekipten oluşan bu kanalı kurarak yayınlarını gerçekleştiren, yerli ya da yabancı birçok televizyonun bölgesel haber servislerini de besleyip yönlendiren kurumsal iletişiminin partöneri durumundaki "Nice TV" adlı kuruluş olmuştur, yerel kanal ise bu birliğin etkinliklerinin sadece küçük bir parçası durumundadır.

Kuzeyde yer alan "Canal 9" üç yerel şebeke tarafından işletilmekte, yayınıni bazen sayfa başına ücretle çalışanlarla sürdürmektedir, oysa büyük odiovizüel eğitim ve üretim merkezlerinden uzakta bulunan Angers şehrinde böylesine sayfa karşılığı yazı üreterek çalışan gazeteciler bulmak oldukça güç olmaktadır.

Yerel televizyonlar zaman ve üretim bakımından sıkı bir disiplin içinde iş gören nitelikli profesyonellerden oluşan ekiplerle çalışmaktadırlar. Karşılaştıkları büyük zorluklar birkaç milyon FF' lık gibi küçük bütçelerle ve de

genelde çok yönlü çalışan 12-20 kişilik dar kadrolu ekiplerle iş görmek durumunda olmalarından kaynaklanmaktadır. Güç bakımından, bütçe ve efektif olarak kendi dünyalarında yer alan çok büyük ulusal kuruluşlardan daha zayıf durumda bulunan yerel televizyonlar kısıtlı olanaklarına rağmen büyük televizyonlara oranla daha etkisiz fakat cazip programlar üretme çabalarından da geri kalmamaktadırlar; program saatlerini doldurmak için yoğun ve çok yönlü yayın yapmak kendileri adına bir gereksinim haline gelmiştir. Birçok sit antenlerini "Educable" adlı kuruluşun ve de buna bağlı olarak "CNDP" adlı Ulusal Pedagojik Dökümantasyon Merkezi tarafından satın alınan ya da üretilen 400 kadar dökümanı hizmete sunmuşlardır. Enfografi ve teletex sistemleri televizyonların çoğuna zarar vermeden, sık sık haber sunma olasılığı sağlamaktadır. Bu sayede "TV Rennes" hava raporu, gösteri etkinlikleri ve sinema ve televizyon programlarına yönelik haberler düzenleyerek yerel bir haber rejisini hizmete açmış bulunmaktadır.

Avignon' da bulunan ve bilgisayar kanalıyla yönetilen "Canal A" , yayın cinsi ve yayınlandığı zaman dilimine göre değişen bir fon müziğinin eşliğinde sunulan haberlerle dolu bir yayını mümkün kılan bir tasarım programı oluşturmuş, böylece önemli bir sübvansiyondan yararlanma olanağı da bulmuştur. Artık günümüzde yeni software programlar, çoğu kez görüntüleri değiştirmeye yarayan ve yazısal karakterleri çeşitlendirebilen olasılıklara sahiptirler.

Bazı yerel televizyonlar yalnız kendi yapımlarını yayınlamak ve de izleyicilere dışarıdan alınan film ya da dizileri seyrettirmek yanılsı oldukları halde, diğerleri aksine, teleizleyicilere yayın kapsamlarında ideal biçimde yer alacak dizi ve filmleri seyrettirmek yerine yerel programlara yer vermeye yönelik bir program düzeni oluşturmaktadırlar. Fakat bütçesel zorluklar yerel televizyonları, çoğu kez diğer kanallarda önceden seyredilen eski programları satın almaya zorlamıştır. Montpellier şehrinde bulunan "Tele-Soleil" adlı televizyon, bütçesinin saatte 3500 FF' lık bir fonun üstündeki programları satın almaya gücünün yetmediğini belirtmektedir. Buna karşın bazı yerel televizyon grupları ve aynı operatörler tarafından işletmeye açılan şebekeler arasında grup bazında satın alma olasılıkları mevcuttur. Çok sayıda yerel kanal

"Communication Développement" tarafından hazırlanan içeriği belirli özel bir program aracılığıyla "Téléclub" adlı bir kuruluşun yayın kaynaklarını kullanmakta, kendi gereksinimlerine yanıt veren bu Teleclub kaynaklarıyla "Communication Développement" programının içinden bazı dökümanları alıp uyarlayarak diğer yayınlara yeni bir kompozisyon malzemesi hazırlamaktadır. Bu yolla yerel ya da ulusal programlar arasından seçimler de yapılabilmektedir.

Avignon şehrinde yerel televizyonlara ayrılan bütçenin 1/4' i film ya da dökümanterlerin satın alımına ayrılarak 24 adet gösterişli ve zengin içerikli programdan oluşan bir programlar bütünü oluşturmak yoluna gidilmiştir.

Kuruluşun müdürüne göre yerel televizyon imajını bozmama ilkesi göz önünde bulundurularak, yerel kanalı bir şirket filmleri ya da bir dökümanter kanalı durumuna getirmek yerine, zayıf fakat gerçek bir kanal haline getirmek daha uygun bulunmuştur.

Bu amaçla kuzeydeki kablolu televizyon şebekeleri "Lille-Robaix", "Tourcoing", "Villeneuve d'Ascq" daki yerel kanallarda yapılan restorasyon olumlu karşılanmıştır ¹⁷⁷.

IV. YEREL TELEVİZYONLARDA PROGRAM ÖRNEKLERİ

Yerel televizyonlar kuruluşlarından bu yana belirli bir mesafe almışlar, bazı girişimler unutulmuş, bazıları ise 1982 yılındaki Kablo Planı çerçevesinde yerel televizyonlar adına tekrar başlatılmıştır. Bunların yanında yakın çevre iletişimi çerçevesinde yeni yayınlar başlatılmıştır. Biz burada bu yayınlara örnek oluşturan "8 Mont Blanc", "TLT Toulouse" ve "Paris Première" kanallarını ele aldık.

a. "8 MONT BLANC" TV" si

Yerel televizyon olayını geliştirmek amacıyla birçok çalışma kuralını gündeme getiren ve Fransa'da yeni bir medya kavramının ortaya çıkmasına yol açan "8 Mont Blanc" televizyonu, 90' lı yılların televizyonu olmuş ve bu dönemin televizyon dünyasına ve yeni tarzıyla adını yazdırmıştır.

¹⁷⁷ Jean Paul SIMON, Correspondance Municipale, No.280-281, Ekim 1987, s. 65-72

Kanal "Plus Fort Que Lui" yani "Kendisinden daha güçlü" adlı bir oyunla günde ortalama 1000-1500 telefon almakta, Şubat ayında kurulan bir minitel servisi de kanalın etkinliklerini pekiştirmektedir.

"8 Mont-Blanc" kanalına her zaman telefonla ulaşım olarak bir yanıt ya da haber alma olasılığı yanında, başvuru yapılarak herhangi bir konuda görüşmek üzere ilerideki bir tarih için randevu alma olasılığı da bulunmaktaydı.

Kanalın 1989 yılının gelirlerine göre 10,5 ayda brüt 10 milyon FF olan bilançosu, 1990 yılının ocak ayında gerçekleşen sermaye artışı nedeniyle hissedarlarını yeterince cesaretlendirici bir tablo sergilemiştir.

İnsanlara daha yakın, açık ve çok daha şeffaf olan 92 yıllarının Avrupası içinde Fransa'nın yeni televizyon anlayışı doğrultusunda gelişimi için gerekli gelişim, eylem ve hizmetlerin üretilmesi bakımından en önemli iki ana noktayı aşağıdaki şu iki tanım yansıtmaktadır:

Bölgede sürekli hazır bulunmak ilk kuraldır. Yerel televizyonun yaşaması bakımından gerekli olan tepeden kalkınma mantığı, yerel bölge düzeyinde daha derin bir kökleşme hareketiyle birlikte yürümelidir. Bu bakımdan 600.000 ile 1.000.000 kişilik potansiyel bir izleyici kitlesine kavuşmak gerekmektedir. Yerel ya da bölgesel dünyaya ilişkin olaylar çeşitli yayınları aracılığıyla bölgesel günlük basına değin en büyük ilke olan habercilik ve serbest ifade özgürlüğü benimsenerek televizyona aktarılmalıdır. "8 Mont Blanc" televizyonu bu ayrıntıyı düşünerek, teleizleyicileriyle belirli bir yakınlık ilişkisinde bulunmak üzere gerekli girişimlerde bulunmuştur.

İkinci önemli nokta ise, önceden mevcut özel yerel televizyonların sendikalaşmalarının, hatta genel basınla sürdürülen ilişkileri çerçevesinde çalışma olasılıklarının gerçekleştirilmesi konusunda ortaya atılacak gerekli bir fikrin yayın dünyası tarafından benimsenmesidir.

Bu arada "Le Dauphiné Libéré" adlı tekel durumundaki gazetenin yerel televizyon yayını olayına el atmadan ve nüfuzunu kullanmadan "8 Mont-Blanc" televizyonunun kanalını kurması tarihe geçecek önemli bir olaydır. Programlarda tek bir katkısı ve özel operasyonlarda tek bir izi olmadan bir yıl bu işi yapabilmesi de diğer önemli bir olaydır. 3 aylık bir yayının aradan 1000 kişi arasında telefon aracılığıyla yürüttüğü anket, % 88 gibi bir başarıya ulaşan

bu yerel televizyonun ününü bir kez daha ortaya koymuş ve bu olay böylece yakın çevre televizyonunun ortak çalışma yapmaksızın da tutunabileceğini ispatlamıştır. Fakat bununla birlikte iyi organize edilmiş uyum içindeki bir birlikteliğin iki medya açısından da daha yararlı olacağı bir gerçektir. Günümüzde "Le Dauphiné Libéré" yle sürdürülen çok ileri düzeydeki pazarlıklar gelecekte durumun değişmesine olanak sağlayacaktır.

Ender haftalık bölgesel basın organlarından bir tanesi olan "Le Messageries" yle yapılan işbirliği çok olumlu bir atılım olmuştur. Daha geniş kapsamlı düşünüldüğünde unutulmaması gereken bir nokta "8 Mont Blanc" televizyonunun diğer yerel televizyonların sergiledikleri günlük anten konumundan çok daha önemli bir konuma sahip olmasıdır ¹⁷⁸.

b. "TLT TOULOUSE YEREL TV" si

1988 yılından bu yana etkinliklerini sürdürmekte olan "TLT 1" yerel kanalı yıl içinde günde bir buçuk-iki saat, yaz aylarında 30 dakikalık özgün yayın yapmaktadır. Bu kanal ilginç bir şekilde program yapımı yönünden "Paris Première" televizyonunun yapımına tam bir karşıt görüntü sergilemektedir. Yayınları az sayıda kurgu programlarına karşın esas olarak haberlere dayalı programlarla ek olarak magazinlerin, çizgi filmlerin, oyunların, televizyon ya da sinema filmlerinin, ayrıca birkaç kısa metrajlı filmin oluşturduğu bir program bütününe dayalıdır ¹⁷⁹.

Kanal gün içinde saat 19.00 ve 22.00' de olmak üzere 2 kez yayın yapmaktadır; bununla birlikte sürekli klip yayını yapan "Toulouse Juke Box" kuruluşu tarafından 24 saatte 17 saat süreyle yayın desteği almaktadır. Bu ilginç durum bu kanalla birlikte oluşmuş bulunan bir yeniliktir. Gerçekten de izleyiciler standart bir numaraya telefon etmek suretiyle bazı ücretsiz gazete ya da eklerde ve La Dépêche du Midi gazetesinde yayınlanan bir listede arzu ettikleri klipler arasında seçim yapabilmektedirler. Yayına başladığı tarihten itibaren yayının saati ve adı ekranda görüntülenmektedir. Böyle bir programın

¹⁷⁸ André CAMPANA, Medias Pouvoirs, 8 Mont Blanc Une Approche Locale de La Communication Globale, 1990, s. 125-128

¹⁷⁹ Emmanuelle MOUGNE, Medias Pouvoirs, Télévision: Quels Programmes Pour Le Local, 1990, s. 133-134

avantajı, yayınının istediği anda kolayca kesilerek TLT' ye özgü herhangi bir yapının normal yayın düzeninin arasına dahil edilebilmesinin sorunsuzca gerçekleşebilmesidir. Böylelikle özellikle Toulouse' da yaşayan büyük bir kitle için katılım süreci olduğu ve bu kanalın bu sayede diğer televizyonlardaki müzikli kanalların yerini aldığı söylenebilir. Bunun dışında Fransızca yapımların gösterilmesi konusunda gerçek bir çaba sarfedilmiş, bu da şüphesiz CSA' nın yetkilendirilmesi bakımından önemli bir rol oynamıştır.

Fransa' nın tanınmış medya uzmanı Noel Nel, "A fleurets mouchetés 25 ans débats télévisés" adlı kitabında TLT televizyonu adına üç büyük yayın kapsamı üzerinde durulabileceğini, bunların haber, kurgu ve reklam konuları olduğunu, haberlerin de magazin, tartışma ve gazete türleri olarak üç bölümde uygulandığını belirtmiştir.

TLT Toulouse televizyonu yerel yayıncılığını habercilik konusunda olduğu gibi magazinler doğrultusunda da işlemiş, yerel gazeteye, direk yayınlara ve magazin olaylarına yer vererek bu alandaki etkinliklerini çevrecilik ve çevresel yaşam anlayışı ve felsefesi çevresinde odaklaştırmıştır ¹⁸⁰.

c. "PARIS PREMIÈRE" (PARIS I) TV" si

"Paris Première" Parislilerin ve birkaç komşu ilin alabildiği 15 kablo yayınından bir tanesidir. Program yayını akşama doğru başlayıp gece geç saatlere kadar sürmekte ve yayın sabah saat 13.00' e doğru bitmektedir. İzleyicilerini kendine bağlamak yetisine sahip olarak büyük randevular, beraberlikler çerçevesinde işlev görmektedirler. Öğle ile Paris Première' in programlarının başladığı saatler arasındaki zaman boşluğu "Paris Cable" tarafından doldurulmaktadır. Yayınları arasında filmler, diziler, kısa metrajlı filmler, tiyatro oyunları, opera ve müzik yayınları belgeseller ve magazinler yer almaktadır¹⁸¹.

¹⁸⁰ E. MOUGNE, Medias Pouvoirs, No.18, s. 140-146

¹⁸¹ Aynı, s. 134-139

avantajı, yayınının istediği anda kolayca kesilerek TLT' ye özgü herhangi bir yapının normal yayın düzeninin arasına dahil edilebilmesinin sorunsuzca gerçekleşebilmesidir. Böylelikle özellikle Toulouse' da yaşayan büyük bir kitle için katılım süreci olduğu ve bu kanalın bu sayede diğer televizyonlardaki müzikli kanalların yerini aldığı söylenebilir. Bunun dışında Fransızca yapımların gösterilmesi konusunda gerçek bir çaba sarfedilmiş, bu da şüphesiz CSA' nın yetkilendirilmesi bakımından önemli bir rol oynamıştır.

Fransa' nın tanınmış medya uzmanı Noel Nel, "A fleurets mouchetés 25 ans débats télévisés" adlı kitabında TLT televizyonu adına üç büyük yayın kapsamı üzerinde durulabileceğini, bunların haber, kurgu ve reklam konuları olduğunu, haberlerin de magazin, tartışma ve gazete türleri olarak üç bölümde uygulandığını belirtmiştir.

TLT Toulouse televizyonu yerel yayıncılığını habercilik konusunda olduğu gibi magazinler doğrultusunda da işlemiş, yerel gazeteye, direk yayınlara ve magazin olaylarına yer vererek bu alandaki etkinliklerini çevrecilik ve çevresel yaşam anlayışı ve felsefesi çevresinde odaklaştırmıştır ¹⁸⁰.

c. "PARIS PREMIÈRE" (PARIS I) TV" si

"Paris Première" Parislilerin ve birkaç komşu ilin alabildiği 15 kablo yayınından bir tanesidir. Program yayını akşama doğru başlayıp gece geç saatlere kadar sürmekte ve yayın sabah saat 13.00' e doğru bitmektedir. İzleyicilerini kendine bağlamak yetisine sahip olarak büyük randevular, beraberlikler çerçevesinde işlev görmektedirler. Öğle ile Paris Première' in programlarının başladığı saatler arasındaki zaman boşluğu "Paris Cable" tarafından doldurulmaktadır. Yayınları arasında filmler, diziler, kısa metrajlı filmler, tiyatro oyunları, opera ve müzik yayınları belgeseller ve magazinler yer almaktadır¹⁸¹.

¹⁸⁰ E. MOUGNE, Medias Pouvoirs, No.18, s. 140-146

¹⁸¹ Aynı, s. 134-139

V. PROGRAMLARIN ÇEŞİTLİLİĞİ

Yukarıda sözü geçen birkaç özel durumun dışında, yerel bir televizyonun özgünlüğünü oluşturan birçok etken bulunmaktadır. Bazılarına göre bu özgünlük kanalın sosyal ve ekonomik bakımdan belirli bir düzeye sahip olmasından kaynaklanmaktadır ve bu özellik sayesinde kablolu televizyonlar diğer televizyonlara kıyasla aboneleri olan imtiyazlı kişiler için bir tür özel klüp niteliği taşımaktadırlar. Diğerleri için ise, kent halkı için kurulan bir kültür kanalı, diğer bir deyişle bir şehir kanalı anlamı ifade etmektedirler. Bu özgünlük bazı televizyon yayınlarının Marsilya'daki Belediye Kültür Ofisinin yayınladığı aylık bir magazin dergisi ve Provence Üniversitesinin yayınladığı bilimsel bir magazin dergisi gibi yerel kuruluşlar tarafından satın alınımıyla kendini göstermiştir.

Kablolu televizyonun özgünlüğü ancak kendisini satın alan kanalların kendilerine özgü üretimleriyle ortaya çıkar. Gerek diğer yerel medyalarla ilgili ortak yapımlar ve gerekse özel olaylarla ilgili animasyonlar alanında yerel radyolar, FR3 ve çeşitli yerel medyalara ait gazeteciler, televizyon istasyonunun davetiyle ya da yerel kanal için üretilen özgün programlarla ilgili yuvarlak masa toplantıları çerçevesinde olası her türlü katılımı bulmuşlardır.

Yerel kanalda diğer televizyonların olağan programlarına karşıtlık arzeden, daha geniş coğrafyasal temalar içeren magazin programları da yer almaktadır. Örneğin Nice'deki "Canal 40" her hafta bölgenin iç kısımlarına değin bir magazin programı ile deniz ve su sporlarının gizemli ve özgün dünyasını işleyen aylık bir magazin programı yayınlamaktadır. Semtlerin yaşamı ile ilgili konuları işleyen magazinler ise bu yayınları yerel haberlerle birlikte sunmaktadır.

Bazı şehirlerde yerel televizyonun spor haberleri ile ilgili programlar sunması yayıncılık adına büyük bir önem taşımaktadır. Spor haberciliği ulusal kanallara değin teknik olanaklar dahilinde herkese ve her kesime sunulamayan zor bir uygulama türüdür. Bu uygulama tekelleşme içeren anlaşmalarla ya da diğer yayınlar adına ulusal kanallarla spor federasyonları arasında imzalanan kontratlarla sınırlandırılmıştır. Bazı kanallar gün içinde yer alan çok sayıda yerel müsabakalarından birini bile izleme olanağına sahip değilken ve ancak

hafta sonları spor olaylarından sadece birkaçının yer aldığı özet yayınlarla yetinmek zorunda iken, diğerleri bu durumdan gayet iyi bir biçimde faydalanmaktadırlar. Örneğin, Montpellier' deki "Télé-Soleil TF1" ile Fransız Futbol Federasyonu arasında bir anlaşma imzalanmış, bu anlaşmayla kendisine her ay yayınlayacağı maçlar için önemli olanaklar sağlanmıştır¹⁸².

VI. FRANSA' DA YEREL ŞEBEKELER VE VİDEO-ANİMASYON

"Vidéogazette de Grenoble" olayını 70' li yılların başında yer alan dönem ve bağlamlarında konuşlandırmak daha yerinde olacaktır. Bu dönem, video-animasyon olayı çerçevesinde etkin televizyon olayına devlet tekeli ve dolaysız demokratik şekilleri uygulamaya ve belki de bir anlamda yerel iktidarı eline geçirmeye çalışan yerel menşeli akımları kapsamaktaydı.

Gerçek anlamda yerel televizyonların varlığından söz etmek olasılığı bulunmamasına karşın, yine de yerel radyo-politik bir animasyon tasarımı çerçevesinde az da olsa düzenlenebilen çeşitli yerel video denemeleri, bu döneme rastlamaktadır. Bu olaya örnek olarak Paris yöresinde Aulney, Montreuil, Rosny olayını, "Vidéo Animation Languedoc" (VAL) olayıyla Hérault semtini, Annécı ve Chambéry denemelerini gösterebiliriz.

Cérıy-Pontoise' de kurulan yeni şehir şebekesi 1974 yılının haziran ve temmuz ayları süresince, üç günde iki kez olmak üzere ilk deneyimi gerçekleştirmiş, ardından 1975 yılının haziran ayında bir derneğin uygulamaya açtığı yerel bir kanalın animasyonuı, bir hafta süren ikinci bir deneyimde bulunmuş, böylece 1977 yılı belediye seçimleri sırasında ve seçimlerin sonrasındaki mayıs ayı süresindeki üç haftalık dönemde etkinlikler yeniden canlandırılmıştır. Grenoble' de dernekler ve sosyo-kültürel sektör, daha kısa süreli olsa da, eylemlerini ve etkinliklerini kuvvetli biçimde sürdürmeye devam etmişler, bu etkinlikler bazı kez tartışmalara da hedef olmuştur.

¹⁸² Jean Paul LAFRANCE, Philippe MARX, TV Locales des Réseaux Câblés, , Medias Pouvoirs, Makale, 1990, s. 158-159

Aynı şekilde 1973-1974 yıllarında Rennes şehrinde kurulan bir dernek sektörü, yerel bir kanalın çevresinde etkinliklerini sürdürmüş, Grenoble olayındaki gibi profesyonellikten yoksun ve tartışmacı bir nitelik taşıyan bu olumsuz görüntülerle kısaltılmış denemelerin yarattığı hayal kırıklığı Mexandeau plâni çerçevesinde yer alan kablolu yayın şebekesinin piyasaya çıkışı sırasında sorumlu kişilerin tedbirli ve temkinli davranmalarına neden olmuştur. Yine bu bağlamda, bu kez tekele karşı gösterilen politik tepki doğrultusunda bazı yerel eylemciler kaçak televizyon yayını girişimlerinde bulunmuşlardır; böylece VAL olayını yürüten Sosyalist Hérault Genel Kuruluyla, "Centre d'Etudes et de Recherches Informatique, Audiovisuel, Multimedia" (CERAM) adlı "Bilişim, Odiovizüel ve Multimedya Eğitim ve Araştırma Merkezi" nin desteğiyle, korsan yayın gerçekleştirilmiştir. Buradaki amaç yayın alanlarını geleceğe dönük olarak merkezîyetçilikten kurtarmak, medyalara özgür olarak kullanılır biçimde hazırlamak ve bırakmaktır. 1975, 1977 ve 1978 yıllarında 90 dakika süreyle ve kesintisiz olarak sürdürülen, yayın saati değişmeyen ve genelde ardından tartışmaya açık bir oturumla sonuçlanan röportaj türünden program deneyimleri gerçekleştirilmiştir. Bu konuda yerel ağırlığın ortaya konulması önemsenmeyecek kadar büyüktür, fakat buna karşın, yasa dışı yerel yayınlarla kaçak yayın girişimleri yerel yayıncılık adına, 70' li yılların başında görülen eylemci yayınlardan daha kuvvetli biçimde tepki görmelerine ve çizgi dışına itilmelerine neden olmuştur.

Aynı dönemde CERIAM, "Télé-Promotion Rurale Vallerogue" adlı kuruluşun deneme yayınlarını değerlendirdikten sonra, 1976, 77, 78 yıllarında bu tema ile ilgili "L'Etang de Beurre" adı altında toplantılar düzenlemesi yerel yayıncılığın artı ve eksi yönlerini ağır biçimde ortaya koyarak içinde bulundukları durumu saptayarak hareket ve etkinlik eğilimlerine değin tasarımlarını yönlendirmelerine yardımcı ve destek olmuştur ¹⁸³.

¹⁸³ Jean Paul SIMON, Correspondance Municipale, Le Developpement des Televisions Locales en France, Ekim 1987, s. 66-67

SONUÇ

Genel biçimi ve en belirgin özellikleriyle tanımlamaya çalıştığımız Fransız bölgesel-yerel basın dünyasını ele alırken giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi bizi bu araştırmaya iten etkenlerin başında bölgesel-yerel olayının Fransa'nın bölgesel-yerel bağlamda evrensel medya dünyasında sahip olduğu etkin ve örnek konumunun yanında, uluslararası platformda, medya dünyasında giderek kazanmaya başladığı önemi gelmektedir.

Bölgesel-yerel olayı, kanımızca herhangi bir yöre ve de buna bağlı olarak herhangi bir ülkenin konumu, durumu, yönetimi, yaşamı ve imajı bakımından büyük bir etkiye sahip olduğundan, her bağlamda ve her alanda önemli bir konuma kavuşmuş bulunmaktadır. Bir yöre yada ülkenin, tekeli anlayışla, sadece merkezlerin, görüş ve isteklerini yansıtarak merkezler tarafından belirli kurallara ve yasalara göre yönetilmesi, o yöre ya da ülkeleri dar kalıplar içine sıkıştırarak, kısır bir döngü içinde işleyen mekanizma durumuna sokmakta ve bu sisteme endeksli bir yaşam biçimiyle başbaşa bırakmaktadır. Bu durum, böylece kamu yaşamını haberleşme özgürlüğü bağlamında sınırlandırmakta bu nedenle doğasında gelişim ve devrim güdümleri taşıyan toplumlar ve uluslar, bireysel organizmalarda olduğu gibi yaşamlarını sürdürmek açısından, yeterli taze kanı bulamadıklarından bakışıklı olarak zenginleşerek gelişmek yerine edilginleşmekte, böylece hak ettikleri verim ve düzeye ulaşamayarak, bireysel-toplumsal iletişim ve etkileşim modeli bünyesinde, tek yönlü bir akışkanlık sonucu güçsüz kalmaktadır. Savımızda elbette ki merkezi yönetimlerin yapılarına özgün özelliklerin önemini gözardı ederek geçmek niyetinde değiliz, fakat merkezciğin genel ve ana hatlarının yanında, yan ve çevresel kanallarla beslenerek çoğulcu çatı altında ve ideal biçimde güçlenmesinin daha doğru, akılcı ve etkin olacağı, daha yayılımcı ve açılımcı biçimde evrimci bir gelişim göstereceği kanısındayız.

Bölgesel-yerel yaşam olayını, bireysel-toplumsal yaşamın içindeki yerine genel hatlarıyla, toplumsal ve yönetsel mekanizmalar içinde konuşturduktan sonra, varlığı her bakımdan yadsınamaz biçimde yer alan, "olmazsa olmaz" nitelikli taşıyan, özünde toplum yaşamının ayrılmaz bir parçası, uyarıcısı, habercisi, yönlendiricisi, duyumsatıcısı özelliklerini taşıyan medya dünyası adına da ele alarak ve örnekleriyle, somut biçimde sergileyerek sunmaya çalışırsak, ortaya yine aynı durum ve koşulların çıktığını kolayca gözlemlemiş oluruz. .

Bölgesel-yerel medya olayı, özellikle günümüzde insan yaşamı içinde sosyo-ekonomik, siyasal ve daha birçok sosyal alanda, kendi iç ve dış dünyasında işleyen döngülerin yörüngesine oturarak, geniş yelpazeler çerçevesinde kendine özgün yerini almakta, bir yandan adını saydığımız alanlarla,bunların içindeki örgütler ve örgütlenmeler yoluyla etkileşimini sürdürürken,diğer yandan da bu etkileşimle bağlantılı olarak kendi dünyası içinde, dikey biçimde ,merkezzel yapılanma ve mekanizmalarla iletişimini sağlama yetisini geliştirmektedir.Kanımızca, merkezzellik-bölgesellik olayı karşılıklı etkileşim ilişkileri içerisinde bakışıklı bir doğaya sahiptir.Bu merkezzellik-bölgesellik birlikteliğinde,merkezi yapılanmanın öncelik kazanarak gelişim gösterdiği, ardından da bölgesel-yerel hareket ve olayların bu gelişimi izlediği görülmekte,ve bu gelişime bağlı durum ve süreçlerle ilintili olarak bölgesel-yerel basın olayının da aynı evrelerden geçtiği gözlemlenmektedir. Nitekim, tezimizin akışı içinde de anlaşılabacağı gibi,bölgesel-yerel basın hareketinin tekerci, yaptırımcı, zorunlu biçimde yönlendirici merkezi hareket karşısında uyanarak,ulusal örgütlenmenin ardından belirli bir gecikmeyle,belirli bir devinim kazandığı görülmektedir.İşte bu bağlamda ortaya çıkan ilginç tablo Fransada da kendisini göstermiş ve bölgesel yerel basın dünyası da belirli dönem ve süreçlerde oluşan önemli kriz ve sorunları aşarak, yine belirli durum ve oranlarda, ulusal basın düzeyine ulaşmış,hatta bazı durumlarda ulusal basın platformunda belirli liderlikleri de yakalayarak ülke çapında amaçladığı, kendine özgün ideal çizgiyi takip etmesini bilmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi, bu basın, dünya platformunda kendi çizgisinin üstünde yer alan birçok yabancı bölgesel-yerel basın karşısında belirli

bağlamlarda, dünya basını içinde, özellikle, gelişmekte olan ülke,bölge ve yerel basın organlarına örnek oluşturacak konuma kavuşmayı başarmıştır. Örneğin, Sud-Ouest gazetesi örneğinde olduğu gibi,bazı yerel gazetelerin tirajının ulusal basın tirajını geçmeleri,bölgesel-yerel radyoların güçlü direnişleri sonucu yayın tekelini kırarak belirli gruplar çerçevesinde çoğalmaları ve çoğulculuk adına en gelişmiş örnekleri oluşturmaları, televizyon yayıncılığı konusunda, kablolu televizyonun bu ülkeye yeni girmiş olduğu yıllarda, ülkenin kuzey bölgelerine yerleşerek yaygınlaşmaya eğilim göstermesi,belediye yayıncılığının ülkenin en uc semtlerine yayılarak tüm basın-yayın alanında habercilik ve iletişim kapsamında diğer bölge basınıyla birlikte, telematik veya minitel gibi, Fransaya özgü modern medya teknik sistemleri kullanarak çağdaşlığı yakalama sabırsızlığını dile getirmesi ve bunlar gibi tüm uğraş ve savaşların yanında ileriye dönük tasarım ve uygulamaları yaşama geçirebilmek için uyguladıkları çalışma modelleri, araştırma sonucu ortaya koyduğumuz oluşum ve özellikleri örnekleri, örnekleriyle en iyi şekilde ifade etmeye yetecektir görüşündeyiz.

KAYNAKÇA

- CAZENAVE, François: Les Radios Libres, Presses Universitaires de France, 1980
- CHANIAC, Regine - FLICHY, Patrick - SAUVAGE, Monique: Les Radios Locales En Europe La Documentation Française, 1978
- Correspondence Municipale, Revue Mensuelle Adels, No. 235, Mayıs 1983
- Correspondence Municipale, Revue Mensuelle Adels, No. 256, Mart 1985
- Correspondence Municipale, Revue Mensuelle Adels, No. 280-281, Ekim 1987
- GAYAN, Louis Guy: La Presse Quotidienne Régionale, Milan - Midia, 1990
- GİRİTLİ, İsmet: Günümüzde Haberleşme, Der Yayınları, 1988, s. 88
- GUÉRY, Louis: La Presse Régionale et Locale, (SPFJ), ed. La Découverte, 1988
- GUILLAUMA, Yves, La Presse En France, La Découverte, 1987
- İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, İletişim Fakültesi, 1992-1993
- KAYA, A. RAŞİT: Kitle İletişim Sistemleri; Teori Yayınları, Ankara, 1985
- LANGENIEUX - VILLARD, Philippe, L'Information Municipale
- LIBÉRATION, 6 Ocak 1986
- Marmaranın Sesi Dergisi, M.Ü. Basın Yayın Y.O. Yayını, Sayı 69, 1991
- MÉDIAS POUVOIRS, Presse BAYARD, No. 14, Nisan-Mayıs-Haziran 1989
- MÉDIAS POUVOIRS, Presse BAYARD, No. 15, Temmuz-Ağustos-Eylül 1989
- MÉDIAS POUVOIRS, Presse BAYARD, No. 18, Nisan-Mayıs-Haziran 1990
- TÉNOT, Frank: Radios Privées, Radios Pirates, Denoël, 1977
- TOPUZ, Hıfzı: Özgür Radyolar, Bildiri, Kıbrıs, 22 Ocak 1996
- TOPUZ, Hıfzı - ALEMDAR, Korkmaz - KAYA, Raşit - KURTBÜKE, Oktay - ÖRKİ, Nalan: Basında Tekelleşmeler, Tüses ve İlad Ortak Yayını, 1989
- TOPUZ, Hıfzı - AZİZ, Aysel - ÖNEN Mesut: Yarının Radyo ve Televizyon Düzeni, Tüses ve İlad Ortak Yayını, 1990

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ